

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 9 Απριλίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 762

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Η Λευκωσία χαμηλώνει τον πήχη για απεσταλμένο

Η «Κ» παρουσιάζει το non paper

Μειωμένες είναι στην πράξη οι προσδοκίες για απευθείας διορισμό πολιτικής προσωπικότητας ως απεσταλμένου για το Κυπριακό από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με τον τρόπο που είχε παρουσιάσει την πρόταση προεκλογικά ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης σύμφωνα με το non-paper που έχει στην κατοχή της η «Κ». Η πρό-

ταση που παρουσιάζεται στο άτυπο έγγραφο αφορά διορισμό Ειδικού Απεσταλμένου της Ε.Ε. μιας «καλά γνωστής και σεβαστής, υψηλού επιπέδου πολιτικής προσωπικότητας» της οποίας ο διορισμός μπορεί να γίνει «πιθανώς μέσω μιας εντολής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή». **Σελ. 3**

Τι είν' αυτό που το λεν ευτυχία

Η Φινλανδία είναι η πιο ευτυχισμένη χώρα του κόσμου για έκτη συνεχόμενη φορά. Τι είναι η φινλανδική ευτυχία που δείχνουν όλες οι έρευνες; Τι θα μπορούσαμε να μάθουμε από αυτήν; Και πώς συμβιβάζεται με την πρόσφατη ψήφηση στην Ακροδεξιά; **Σελ. 20**

«Πάτησε» στη νεκρή ζώνη ο Κόλιν Στιούαρτ

Διάβημα στον επίσημο του ΟΗΕ

Ο ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. Κόλιν Στιούαρτ κλήθηκε στο υπουργείο Εξωτερικών και έγινε δέκτς διαβήματος για την παραχώρηση άδειας έναρξης προπλήσεων στην ομάδα Τσετίν-καγια, εντός της νεκρής ζώνης, χωρίς την έγκριση της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθ' υπέρβαση εξουσίας. Όπως είναι σε θέση να

γνωρίζει η «Κ», ο κ. Στιούαρτ απέρριψε το διάβημα της Λευκωσίας, προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι η νεκρή ζώνη βρίσκεται στην αρμοδιότητα της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει καμιά δικαιοδοσία. Υποστήριξε ακόμη ότι το μέλλον της νεκρής ζώνης θα αποφασισθεί σε διαπραγματεύσεις. **Σελ. 4**

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΜΗΣ

Νέα στρατηγική για καλύτερο και υγιή τουρισμό

Τους στόχους και τις προτεραιότητες που έχει θέσει με σκοπό την τουριστική αναβάθμιση της Κύπρου αναλύει ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής. Τονίζει ότι «αν θέλουμε να διορθωθούν τα κακώς κείμενα θα πρέπει όλοι οι decision makers να ευθυγραμμιστούν» και εκφράζει τις εκτιμήσεις του για την φετινή τουριστική χρονιά. **Οικονομική, σελ. 4**

ΚΩΣΤΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Πρώωρη η δημιουργία νέου κόμματος

Πρώωρο εγχείρημα θεωρεί ο Κωστής Ευσταθίου τις διαβουλεύσεις για πολιτική πλατφόρμα. Υποστηρίζει πως υπάρχουν δημοκρατικά και πατριωτικά αντακλαστικά στην ΕΔΕΚ που ίσως οδηγήσουν τα πράγματα στο καλύτερο. Την ίδια στιγμή εκφράζει το ενδιαφέρον του για τον Δήμο Λευκωσίας. **Σελ. 7**

Μια αμφιλεγόμενη δικαστική δίωξη δίνει τροφή στον Τραμπ

Η υπόθεση Ντόναλντ Τραμπ αναζωπύρωσε από τις στάχτες του το λαϊκίστικο κίνημα Make America Great Again και έθεσε σε πολιτική ομηρία τους εσωκομματικούς αντιπάλους του. **Σελ. 22**

Θετικές οι προοπτικές της οικονομίας

Συνέντευξη του προέδρου του Δ.Σ. της Τράπεζας Κύπρου Τ. Αράπογλου

Τη στρατηγική που θα δούμε στην Τράπεζα Κύπρου τα επόμενα χρόνια ξεδιπλώνει στην «Κ» ο πρόεδρος του Δ.Σ. της τράπεζας Ευστράτιος Γεώργιος (Τάκης) Αράπογλου. Τονίζει ότι η Τράπεζα έχει περάσει σε νέα εποχή και αναφέρεται στις προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης της, την τεχνολογική αναβάθμιση και τις πωλήσεις ΜΕΔ.

Αναφερόμενος στις προτάσεις εξαγοράς υπογραμμίζει ότι η τράπεζα δεν είναι προς πώληση, αλλά το Δ.Σ. έχει υποχρέωση να αξιολογεί κάθε προσφορά και να αποφασίζει με γνώμονα το συμφέρον των μετόχων. Επισημαίνει ότι παρά τις πολλές προκλήσεις οι κυπριακές τράπεζες αποδεικνύονται ανθεκτικές. **Οικονομική, σελ. 5**

Ο ΑΛ. ΤΣΙΠΡΑΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Ζητείται νέο μοντέλο διακυβέρνησης

Την πεποίθησή του ότι η απλή αναλογική μπορεί να οδηγήσει σε βιώσιμη κυβέρνηση συνεργασίας, εκφράζει ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ στη συνέντευξή του στην «Κ». Ο Αλέξης Τσίπρας διευκρινίζει ότι δεν θα επιδιώξει σχηματισμό κυβέρνησης εάν είναι δεύτερος, ενώ η πρόσκλησή του θα απευθύνεται και σε ΚΚΕ - Βαρουφάκη. **Σελ. 17**

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Πυξίδα για τους κεντρώους της γκρίζας ζώνης

Το εύρημα ότι ικανό μέρος των αναποφάσιστων και της αποχής προέρχεται από τον χώρο της δυνητικής της επηροής στο Κέντρο, οδηγεί τη Νέα Δημοκρατία σε νέα στρατηγική, προκειμένου να αντλήσει ψηφοφόρους από τη συγκεκριμένη δεξαμενή. **Σελ. 16**

ΔΗΣΥ

Ψάχνει το πολιτικό και ιδεολογικό του στίγμα

Με την ολοκλήρωση της εκλογικής διαδικασίας στον Δημοκρατικό Συναγερμό, η νέα ηγεσία του κόμματος θα κληθεί να απαντήσει ποια στάση θα τηρήσει απέναντι στην κυβέρνηση και αν είναι έτοιμη η ηγεσία να απογαλακτιστεί από δύο τώες που θέλουν να έχουν λόγο και ρόλο. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τι παιδεία θέλουμε;

Ο θεσμός των τετραμήνων συνεχίζει να απασχολεί έντονα την εκπαιδευτική κοινότητα και όχι μόνο. Ίσως με αφορμή τα τετράμηνα να εγκαταλείφθηκαν και μία εφ' όλης της ύλης συζήτηση για το τι παιδεία θέλουμε να έχουμε σε βάθος χρόνου. Η εκπαιδευτική δραστηριότητα χρήζει εκσυγχρονισμού και θα ήταν ωφέλιμο η Πολιτεία να αντικρίσει τις προκλήσεις που η εποχή θέτει και να τις μελετήσει, ώστε το σχολείο να είναι έτοιμο να αντιμετωπίσει το αύριο, έχοντας στη διάθεσή του σύγχρονα εργαλεία.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΘΕΑΤΡΟ

Είχα κέντρο και στόχους

Στις 20 Απριλίου η Ρένη Πιττακή θα ανέβει στην κεντρική σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, όπου ο Δημήτρης Καραντζάς σκηνοθετεί το έργο του Σαίξπηρ «Ρωμαιοί και Ιουλιέττα» σε μετάφραση του Διονύση Καψάλη. Η σπουδαία ηθοποιός μιλάει στην «Κ» για τους σταθμούς της ζωής και του θεάτρου που καθόρισαν τη διαδρομή της. **Τέχνες, σελ. 1**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Κινηματογραφικές Μέρες - Κύπρος 2023

Οι νέοι καλλιτεχνικοί διευθυντές του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογραφικών Μέρων - Κύπρος 2023 Αργυρώ Νικολάου και Μάριος Λιζίδη μιλούν στην «Κ» για το φεστιβάλ, και πως φέτος θα δούμε ταινίες που θίγουν σημαντικά κοινωνικοπολιτικά ζητήματα και λένε: «Ευχόμαστε πως με κάθε επόμενη έκδοση το πρόγραμμά μας θα συνεχίσει να γίνεται όλο και πιο πολυφωνικό και πολυπολιτισμικό, όπως παράλληλα και το κοινό μας».

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

DEFY SKYLINE

να είσαι ΕΚΕΙ

48^η ΠΟΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΣ

Σε όλες τις πόλεις:
Οδικός έρανος - Πέμπτη 6 Απριλίου
Πορεία - Κυριακή 9 Απριλίου

Άδεια Εράνου Υπουργείου Εσωτερικών: Ν.Π. 71/2022

Μάθε περισσότερα στο
www.bankofcyprus.com/NaEisaiEkei

ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

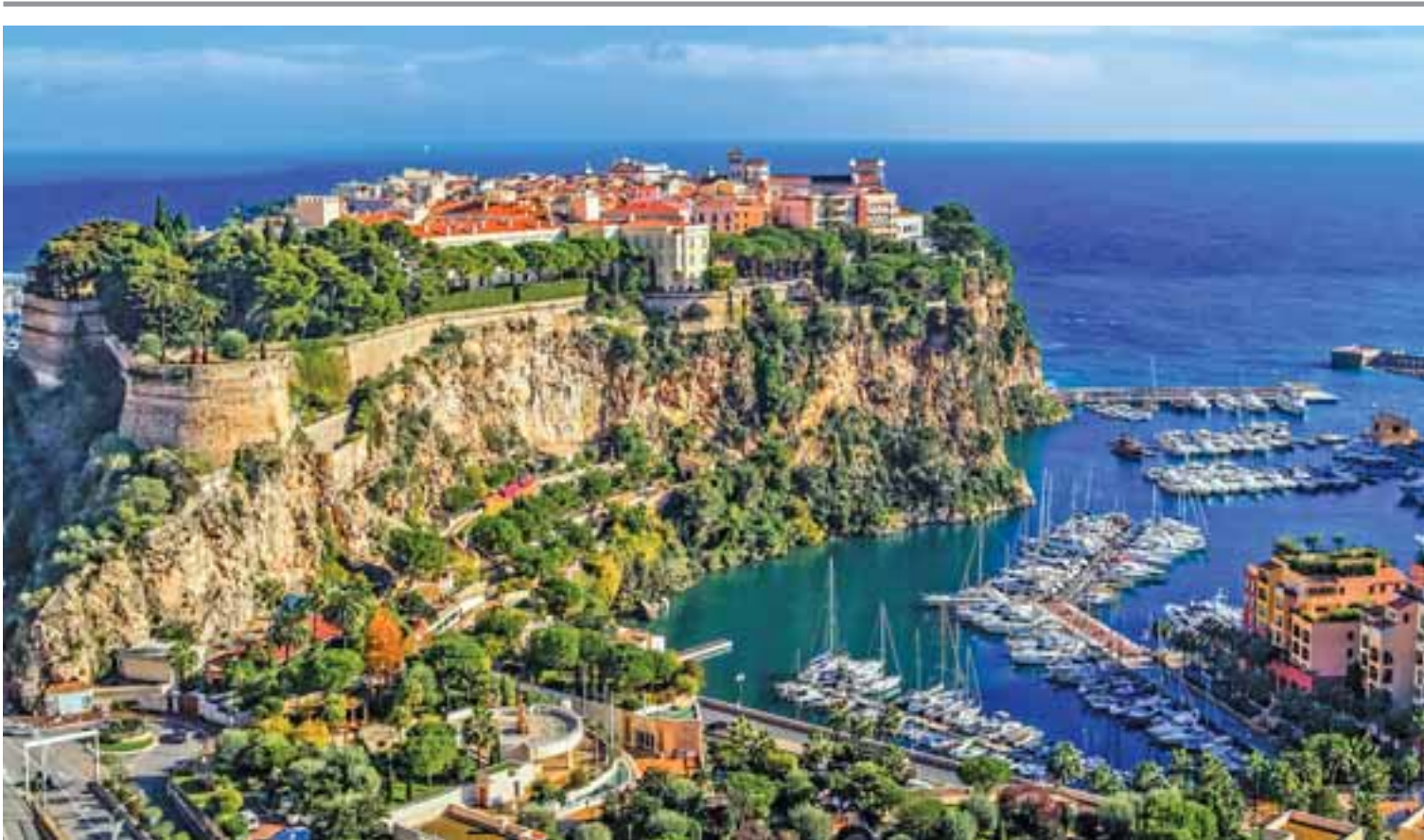
ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τι δεν είδε ο Μονεγάσκος

«Να μην αγχώνεστε. Δεν κάνει καλό στην καρδιά σας...» επέμενε ο Πάμπης στο ετήσιο τσεκ απ. «Και τι να κάνουμε, γιατρέ, με τόσα που συμβαίνουν;». «Υπομονή, κυρία μου». «Μια κουβέντα είναι η υπομονή, γιατρέ μου... Καθότι την όμορφη και παράξενη πατρίδα, ωσάν αυτή που μου 'λαχε δεν είδα, άλλο να τη ζεις και άλλο να τη καίρεσαι!». «Τουτέστιν;» ρώτησε με ενδιαφέρον μια από τις πυργοδέσποινες της Γλάδοστινως. «Τουτέστιν, αγαπητή μου, έξω από την πόρτα μας γίνεται το σύστριγγλο και η αστική Λευκωσία βαυκαλίζεται ότι η Κύπρος είναι το crowd της Μπέμπας».

Αφορμή γι' αυτό το βαθυστόχαστο κοινωνιολογικό συμπέρασμα υπήρξε η επίσκεψη στο νησί του Πρίγκιπα Αλβέρτου Β΄ του οίκου των Γκριμόλντι. Ο γαλαζοσίματος Μονεγάσκος ήταν καλεσμένος του Κύπριου μεγιστάνα Τζον Χριστοδούλου, ο οποίος τον υποδέχτηκε στο αεροδρόμιο με ένα σφηνάκι ζιβανία. Το couleur locale ολοκληρώθηκε με τη νενομισμένη επίσκεψη στα Λεύκαρα, τους μεζέδες στην ταβέρνα του Ρουσιά και το επίσημο δείπνο στο Amara όπου παρευρέθηκε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ως εδώ «όλα καλά, όλα ανθηρά», είπε η Ιουλία. «Τότε πού είναι το πρόβλημα;» αναρωτήθηκαν οι φιλόανθρωποι, φιλανθείς, φιλόζωοι, φιλόσθενοι ΚΑΙ φιλοτελιστές, ενώ ο Θωμάς σέρβιρε στο τραπέζι τους ένα εξαιρετικό κόκκινο Valpolicella. «Το Monte Caputo, την επόμενη ημέρα, ήταν το πρόβλημα» είπε με νόημα η χήρα και μια ανατριχίλα διαπέρασε τα «τζάκια» της αστικής Λευκωσίας.

«Είναι εκεί ο Πρίγκιπας;» ήταν το αγωνιώδες μήνυμα της Ιουλίας στην ανταποκρίτρια του καρέ. «Εδώ είναι με τη Γιώτα» απάντησε η μαχόμενη αριστερή (με την καλή έν-

«Άμα το σκεφτείτε μια σταλιά τόπος είναι και το Μονακό» φιλοσόφησε η Ιουλία, όταν η συζήτηση έφτασε στο ακανθώδες ερώτημα αν το μέγεθος μετράει.

νοια) Κουλλίτσα Κυριακού από την πρώτη γραμμή του μετώπου. «Όχι αυτός, ανόητη! Ο κανονικός Πρίγκιψ». Η απάντηση άργησε να φτάσει 5 ολόκληρα λεπτά, διάστημα που σύμφωνα με την Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον: «νιώσαμε στο πετσί μας την αύρα από τα καζάνια της κόλασης, αγαπητέ». «Μήπως υπερβάλλετε, κυρία Ουίλσον;» τόληψα να πω. «Η στραβάρα σου που υπερβάλλουμε!» ξέσπασε η Κόκκινη Κουλλίτσα και μου περιέγραψε, με γλαφυρό τρόπο ομολογουμένως, όσα τρομακτικά συνέβησαν στο ακανές πουζουκομάγαζο της Λεμεσού την περασμένη Δευτέρα το βράδυ.

Κανένα μέλος του καρέ δεν ήταν καλεσμένο στην τελετή απονομής των βραβείων Love Cyprus που διοργάνωσε το Yianis Christodoulou Foundation. Πλην όμως, κανείς δεν θα μπορούσε να στερήσει από την Κουλλίτσα την ευκαιρία ν' ακούσει από κοντά το είδωλό της Κωνσταντίνου Αργυρού. Μέσα από μια δαιδαλώδη διαδικασία σωστών κοινών, λοιπόν, βρέθηκε στο δεύτερο διάζωμα όπου κάθονταν οι (λιγότερο) υψηλοί προσκεκλημένοι. Οι (περισσότερο) υψηλοί καλεσμένοι ήταν πρώτο τραπέζι πίστα όπου κάθονταν και οι κριτές: η σούπερ σταρ Άννα Βίσση, ο γιος του Roger Moore, η πλούσια (sic) Μαριάννα Λάτση

και ο πληθωρικός οικοδεσπότης. «Στα παιδιά που διακρίθηκαν μοιράστηκαν 180.000 ευρώ και στο φιλοθέαμον κοινό που παρακολούθησε το υπερθέαμα μοιράστηκαν εγκεφαλικά» συμπλήρωσε με δραματικό ύφος η αυτόπτης μάρτυρας.

«Δεν έχει νόημα να αναλωθούμε σε λεπτομέρειες. Ας πούμε απλώς ότι ήταν ένα λαϊκό θέαμα» σχολίασε η λαϊκή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Το φαινόμενο όμως Stavros Flatley ήταν το τέλος της λογικής, κοπέλες». «Τουτέστιν;» ρώτησε δειλά το καρέ. «Τουτέστιν μιλάμε για δύο Κυπραίους της Αγγλίας, πατέρα και γιο, που

έφτασαν στο νούμερο 4 του Britain's Got Talent το 2009. Η επιτομή της χωρκατισμένης (με την κακή έννοια)! Γεγονός που αποδεικνύει ότι το κακό γούστο δεν είναι προνόμιο μονάχα των εξωστρεφών μεσογει-ακών» είπε η Κουλλίτσα κι έδειξε στο καρέ σχετικό βίντεο.

Άλλα τα χείλη των χαρτοπαικτριών! «Είδε αυτή την ανδία ο Πρίγκιπας του Μονακό;» ψέλλισε σοκαρισμένη η Ιουλία. «Ευτυχώς όχι» τους καθησύχασε η πολεμική ανταποκρίτρια. «Λέτε να φτάνει που είναι μικρός ο τόπος;» αναρωτήθηκε η Ευγενία η Καλαμαρού, χωρίς σ' αλήθεια όμως να περιμένει κά-

ποια απάντηση. «Άμα το σκεφτείτε, μια σταλιά τόπος είναι και το Μονακό» φιλοσόφησε την παλιοκατάσταση η Ιουλία και ζήτησε από τη Ρωσία να ετοιμάσει τα gin and tonics για να πάνε τα φαρμάκια κάτω.

Αν έμενε λίγο παραπάνω στην Κύπρο πάντως, ο γιος της Γκρέις Κέλλυ είχε να μάθει πολλά. Όπως για παράδειγμα μια μιντιακή φαντασίωση -στη ράχη γαλλικού περιодικού μόδας παρακαλώ- που παρουσιάζει την Πρώτη Κυρία ως fashion icon. Δύο διδαχτικά παραδείγματα: 1. Φιλίππα Καρσερά: Πώς επέλεξε να φορέσει το τζιν παντελόνι σε πρόσφατη εμφάνισή της και 2. Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη: Φόρεσε το απόλυτο it-item της άνοιξης. «Η Κυπρούλα σε νέες περιπέτειες: όταν δεν υποπευτέεσαι καν τι εστί προσωπικό στιλ και βλέπεις τη Φιλίππα ως Κάθλα Μπρούνι». «Ας βάλει μια τάξη στο μαγαζί η Ακατανόμαστη καθώς σε θέματα μόδας διαθέτει την έξωθεν καλή μαρτυρία» είπε η Ιουλία, σε μια σπάνια στιγμή μεγαθυμίας, για την τέως υπουργό Πρετ α Πορτέ.

Τι άλλο ΔΕΝ είδε ο Μονεγάσκος; Πολλά και πικάντικα... Όπως την αφοπλιστική εξομολόγηση της Κατερίνας Χριστοφίδου («Με εμπνέει ο Χριστοδουλίδης») ή του εγγονού Παπαέλληνα, ο οποίος σε μια έκρηξη ειλικρίνειας («η ελίτ στην οποία ομολογουμένως ανήκω») τα έβαλε με τους «Ανώνυμους Νενέκους», διεξάγοντας αντικατοχικό αγώνα από τα χαρακώματα του Mayfair. «Πελλότοπος!» είπε η Ιουλία και εν συνεχεία το τερμάτισε, διαβάζοντας στο καρέ ρεπορτάζ με τίτλο: «Τσακώσαμε την Πρώτη Κυρία με την Χριστίνα Μπόμπα στη Λεμεσό!». «Πόμπα!» υπερθεμάτισε η μαρουτοκαπνισμένη στο μέτωπο του εγχώριου lifestyle Κουλλίτσα Κυριακού.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
9.4.1933

ΔΙΑΦΥΞΕΙΣ: Η μία μετά την άλλη, όλαι αι μεγάλοι Εταιρίαι της Γερμανίας διά τηλεγραφημάτων προς τους απανταχού του κόσμου ανταποκριτάς των σπεύδουν να διαψεύσουν τα τηλεγραφούμενα νέα περί γερμανικών φρικαλεοτήτων. Το αντιεβραϊκόν μπουκότάζ κατέπαυσεν

οριστικώς. Ουδείς καταδιώκεται, ουδείς συλλαμβάνεται και ουδείς τρομοκρατείται πλέον διά λόγους πολιτικούς. Το εμπόριον κινείται, αι συγκοινωνίαι λειτουργούν απροσκόπτως εις όλην την Γερμανίαν και οι πολίται εργάζονται. Τουλάχιστον όσοι κατορθώνουν να ευρίσκουν εργασίαν. [Φωτ.: Συλληφθέντες Εβραίοι ανακρίνονται.]

ΧΡΕΟΣ: Διά της επιδιωκομένης ενοποιήσεως αι ήδη κυκλοφορούσαι ομολογίαι διαφόρων τύπων, σχήματος κ.λπ. θα ανταλλαγούν δι' ετέρων ομοιομόρφων, αι οποίαι θα φέρουν ένα τόκον ονομαστικόν δι' όλα τα ενοποιημένα δάνεια, θα τυγχάνουν των αυτών καθ' όλα ευεργετημάτων και θα έχουν το αυτό έτος λήξεως. Η αναγκαστική μορφή του δανείου συνίσταται εις το ότι καλώς εκόντων των πραγμάτων και εφ' όσον τα δημόσια οικονομικά ευρίσκοντο εις ανθηράν κατάστασιν, το Κράτος θα έπρεπε να καλέσει τους κομιστάς των εσωτερικών δανείων, να τους ανακοινώση τον σκοπόν του και να φύση αυτούς ελευθέρους να προκρίνουν: θέλουν να ανταλλάξουν τους παλαιούς (σημερινούς) τίτλους των με τους νέους, οι οποίοι θα φέρουν διάφορον τόκον, διάφορον χρόνον εξοφλήσεως και διαφόρους εγγυήσεις ή θέλουν να παραδώσουν εις το Δημόσιον τας ομολογίας των και να λάβουν την εις έρτιον αξίαν αυτών εις μετρητά; [...] Ολαι αυτοί αι καταστρεπτικά συνέπειαι θα αποφευχθούν διά της αναγκαστικής τροπής, της υποχρεωτικής δηλαδή ανταλλαγής υπό των κατόχων των σήμερον κυκλοφορούντων τίτλων, δι' εκείνων του νέου δανείου.

ΕΛΠΙΣ: Ολαι αι δυναται και αδύνατοι προσπάθειαι καταβάλλονται από μέρους των αρμοδίων υπουργών όπως τεθή προσεχώς εν οριστικόν τέρμα εις τας εκκρεμείς διαφοράς αι οποίαι υπάρχουν μεταξύ Πάουερ και Δημοσίου.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΛΓΟΡΑΣ

Ανήρ Πάφιος ουκ έστιν αγαθός;

Η Πάφος θα ξαναγίνει Βασιλείο και πρωτεύουσα της Κύπρου.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης θεάθηκε στην κερκίδα της Πάφου στον αγώνα κυπέλλου με την Ομόνοια. Να σημειωθεί, και αυτό έχει τη σημασία του, πως ο μικρός Νίκος έσπευσε από το αεροδρόμιο να προλάβει στον αγώνα την αγαπημένη του ΡΑFOS FC. Στην παρέα του ο Τζον Χριστοδούλου, εκατομμυριούχος, φιλόανθρωπος και παραλίγο αγοραστής της Ομόνοιας, άλλως «Σιυλάκκας». Οι κακές γλώσσες λένε πάντως πως πανηγύρισε το τέρμα της Πάφου, εξαγριώνοντας την πράσινη κερκίδα.

Ε! μα τι να κάνει ο άνθρωπος, αφού είναι Πάφιος. Αν φώναζε «Ομόνοια, λαός, κύπελλο» για να κερδίσει τις συμπάθειες των ομοιοπαθών δεν θα τον κατηγορούσατε για λαϊκιστή; Ή μήπως ασπάχθηκε την πεποίθηση του Αποστόλου Παύλου ότι «ανήρ Πάφιος ουκ έστιν αγαθός»; Σας λέω πως αποδεδειγμένα ο Απόστολος Παύλος είχε λάθος, διότι και ο Φούλπς μας ανήρ Πάφιος εστί αλλά μια χαρά αγαθός και ενάρετος είναι. Το επιβεβαιώνει κάθε μέρα πλέον και η πρόεδρος-ινφλουένσερ.

Ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ σε πρόσφατη θεατρική παράσταση έκλειψε την παράσταση, διότι μιλούσε περισσότερο από όσο οι πρωταγωνιστές στη σκηνή! Και από τι κινήσεις του σώματός του όλοι κατάλαβαν πως η συζήτησή του με την κυρία Αταλίδου ήταν ιδιαιτέρως ενδιαφέρουσα. Και για να σας

απαντήσω πριν προλάβετε καν να ρωτήσετε, όχι, η Ειρήνη Χαραλαμπίδου δεν ήταν παρούσα. Και ναι, φαίνεται πως η πρόσφατη δήλωση Στεφάνου στον Άστρα -μη με μαλώνετε- για ολοκλήρωση του κύκλου των Νέων Δυνάμεων όπως τις γνωρίζαμε, δεν ήταν τυχαία. Το ΑΚΕΛ ψάχνει τρόπους διεύθυνσης και φυσικά τα θέατρα -οι ναοί της υποκριτικής- προσφέρονται για τις σχετικές συζητήσεις.

Και μιλώντας για την Τέχνη της Υποκριτικής ας περάσουμε σε άλλες υποκριτικές συμπεριφορές: Δεν έλυσε το Κυπριακό λόγω προ-

σωπικών συμφερόντων δηλώνει για τον Νίκο Αναστασιάδη η Καίτη Κληρίδου και δεν κομίζει -η κόρη του Γλαύκου- γλαύκα εις Αθήνας. Προχωρώντας όμως ένα βήμα παραέρα αδειάζει κανονικότητα και τον Φούλη αφού, όπως ισχυρίζεται σε πρόσφατη συνέντευξή της, ενώ την προέτρεψε να αναρτήσει σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης την επίθεσή της κατά Αναστασιάδη, ο ίδιος έκανε την κωλοτούμπα του αιώνα μεγκαλίτσες και φιλάκια στον μέχρι πρότινος χαρακτηριζόμενο ως αποστάτη και Ιούδα (για να χρησιμοποιήσουμε και πιο πασχαλινές ορολογίες, στο πνεύμα της εβδομά-

δας -της προδοσίας και των παθών- που ακολουθεί).

Στο εβδομαδιαίο μας social media report ενημερώνουμε πως και αυτή τη βδομάδα η Πρόεδρος - ίνφλουενσερ κατατρόπωσε τον μικρό Νίκο με σκόρ 10-4 post στο αγαπημένο τους Instagram. Βραβείο καλύτερης φώτο η @annita.cy να χαϊδεύει γονατιστή τα λουλούδια στα φυλακισμένα μνήματα, με το φυσικό φως να φωτίζει τα λαμπέρα της μαλλιά. Βραβείο ταινίας μικρού μήκους και πάλι στην @annita.cy για την περιδιάβαση της στην έκθεση βιβλίου της ΠΟΕΔ. Mr Nikos we have a problem.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Μετά τις επαφές που είχε ο ΠτΔ με τους ηγέτες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι δηλώσεις του κ. Χριστοδουλίδη δεν περιέχουν πλέον αναφορές σε απεσταλμένο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Μειωμένες είναι στην πράξη οι προσδοκίες για απευθείας διορισμό πολιτικής προσωπικότητας ως απεσταλμένου για το Κυπριακό από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με τον τρόπο που είχε παρουσιάσει την πρόταση προεκλογικά ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Αυτό διαφαίνεται μέσα από την τρέχουσα εκδοχή του non-paper που αποτέλεσε τη βάση συζητήσεων και παρουσιάσας της πρότασης Χριστοδουλίδη, όπως

Ευρωπαίος ηγέτης, που φέρεται να χαρακτήρισε την πρόταση «game changer» σε ιδιωτική συνομιλία, δεν θεώρησε αναγκαίο να ενημερώσει γι' αυτή εκτενώς τους συνεργάτες του.

όμως διαμορφώθηκε μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο έχει δει και καταγράψει η «Κ». Διαφαίνεται όμως και μέσω των μετρημένων τοποθετήσεων από διπλωματικούς κύκλους στην έδρα της Ε.Ε., και δηλώσεις εκπροσώπων των θεσμών στην «Κ».

Το non-paper καταγράφει πρόταση για διορισμό Ειδικού Απεσταλμένου της Ε.Ε. μιας «καλά γνωστής και σεβαστής, υψηλού επιπέδου πολιτικής προσωπικότητας» της οποίας

ο διορισμός μπορεί να γίνει «πιθανώς μέσω μιας εντολής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή». Πρόκειται για μια διατύπωση που θέτει χαμηλότερα τον πήχη από τις προεκλογικές δηλώσεις του ΠτΔ, μεταξύ άλλων και σε συνέντευξη στην «Κ» Αθηνών για μια «ισχυρή πολιτική προσωπικότητα της Ευρώπης, η οποία θα διοριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ώστε να μπορεί να αναλάβει αυτή την προσπάθεια» (16/10/2022). Μετά τις επαφές που είχε ο ΠτΔ με τους ηγέτες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι δηλώσεις του κ. Χριστοδουλίδη δεν περιέχουν πλέον αναφορές σε απεσταλμένο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ταυτόχρονα, γίνεται συχνά αναφορά στο ότι ο ΠτΔ δεν θέλει να αντικαταστήσει τα Ηνωμένα Έθνη με την Ε.Ε. Παράλληλα, όπως προκύπτει από συνομιλίες της «Κ» με διπλωματικές πηγές στις Βρυξέλλες, παρά τη διαρροή πληροφοριών για ενθουσιώδη υποδοχή της πρότασης εμπλοκής της Ε.Ε. στο Κυπριακό από ηγέτες και θεσμούς, αυτή φαίνεται να έτυχε θετικής υποδοχής μεν, ως σκέψη για το μέλλον και αν το επιτρέψουν οι συνθήκες δε – μάλιστα Ευρωπαίος ηγέτης, που φέρεται να χαρακτήρισε την πρόταση «game changer» σε ιδιωτική συνομιλία, δεν θεώρησε αναγκαίο να ενημερώσει για αυτή εκτενώς τους συνεργάτες του.

Απεσταλμένος και καρότα

Το δισέλιδο non-paper περιέχει έναν «μη εξαντλητικό» κατάλογο

Πάσα τώρα στην Κομισιόν για διορισμό απεσταλμένου

«Πιθανώς μέσω εντολής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου» σύμφωνα με το non-paper Χριστοδουλίδη

τριών στοιχείων που αποτελούν την πρόταση του ΠτΔ, μεταξύ τους και για διορισμό Ειδικού Απεσταλμένου της Ε.Ε. «Σε αυτή την προσωπικότητα θα ανατεθεί να συνεργαστεί στενά με τα Ηνωμένα Έθνη ούτως ώστε να σπάσει το σημερινό αδιέξοδο και να προετοιμάσει το έδαφος για τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων, μόλις ολοκληρωθούν οι εκλογές στην Τουρκία» σημειώνεται. Το δεύτερο στοιχείο αφορά τη βούληση της

ε/κ πλευράς να εξετάσει («consider») κίνητρα (ή «καρότα» όπως αναφέρονται) στην Άγκυρα στο πλαίσιο «ενός σταδιακού και αμοιβαία επωφελούς πακέτου», που να μπορούν να προέρχονται «από όλο το φάσμα των ευρωτουρκικών σχέσεων», τα οποία όμως θα «συμβαδίζουν με την επανέναρχη των διαπραγματεύσεων από εκεί που σταμάτησαν στο Κραν Μοντανά», στη βάση των ψηφισμάτων του Σ.Α. του ΟΗΕ που προβλέπουν λύ-

ση ΔΔΟ. Το τρίτο στοιχείο της πρότασης αφορά τη δημιουργία «ευνοϊκού κλίματος» στο Κυπριακό, το οποίο στην πρακτική του διάσταση καταγράφεται ως αίτημα να σταλούν «σαφή μηνύματα στην Τουρκία» ώστε να επιστρέψει σε «παράνομες ενέργειες στα Βαρώσια ή στις θαλάσσιες μας ζώνες».

Παράθυρο ευκαιρίας;

Από την πρώτη σελίδα του άτυπου εγγράφου (με τίτλο «Πώς θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε τις συνθήκες για επανέναρχη των διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό Πρόβλημα, με έναν πιο ενεργό ρόλο της ΕΕ») όπου συνοψίζεται η γενική φιλοσοφία της πρότασης, ξεχωρίζει η τοποθέτηση πως οι σημερινές πολιτικές συνθήκες δημιουργούν «παράθυρο ευκαιρίας» για επανέναρχη των συνομιλιών με ενισχυμένο ρόλο για την Ε.Ε., η οποία αναφέρεται έχει συμφέρον να επενδύσει «πολιτικό κεφάλαιο» στη λύση. Όπως αναφέρεται, «το στάτους κβο δεν είναι βιώσιμη επιλογή όχι μόνο για την Κύπρο και όλους τους Κύπριους, αλλά επίσης για την Ε.Ε. και την ευρύτερη περιοχή», με το κύριο ερώτημα να είναι πώς θα σπάσει το αδιέξοδο και να δημιουργηθούν συνθήκες να επιστρέψει στο τραπέζι η τουρκική πλευρά, η οποία σήμερα «διατηρεί θέση για «δύο κράτη» και «κυριαρχική ισότητα» κατά παράβαση «ψηφισμάτων του ΣΑ του ΟΗΕ και του κοινοτικού δικαίου».

Η κυβέρνηση πιστεύει ότι «μπορούν να δοθούν κίνητρα στην

Τουρκία να επιστρέψει στο τραπέζι» και πως οι σημερινές συνθήκες, μετά δηλαδή τις εκλογές στην Κύπρο, τις γεωπολιτικές συνθήκες μετά τη ρωσική εισβολή, την προσέγγιση της Τουρκίας στη Ρωσία και την ανάγκη επιστροφής της Τουρκίας στη Δύση και την Ε.Ε. «δημιουργούν ένα παράθυρο ευκαιρίας για μια ανανέωση της προσπάθειας για επανέναρχη των διαπραγματεύσεων» με την Ε.Ε. «να αναλαμβάνει έναν ενισχυμένο ρόλο, τόσο για την επανέναρχη των συνομιλιών, όσο και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαπραγματεύσεων, πάντα υπό την αιγίδα των Η.Ε.».

Όπως έχει αναφέρει και δημόσια ο ΠτΔ, θεωρεί πως η «περίοδος μέχρι τις τουρκικές εκλογές πρέπει να χρησιμοποιηθεί για προετοιμασία του εδάφους για επανέναρχη». Η Ε.Ε., προστίθεται, θεωρείται ο μόνος διεθνής δρώντας «που έχει την εργαλειοθήκη και μπορεί να προσφέρει απτά κίνητρα για όλα τα μέρη» μέσω μιας σταδιακής «win-win» διαδικασίας, ενώ υπογραμμίζεται πως «είναι προς το συμφέρον της ίδιας της Ε.Ε. να επενδύσει πολιτικό κεφάλαιο» σε μια συνολική λύση.

Η πρόταση διαχωρίζει επίσης τον ενισχυμένο ρόλο σε «υψηλό πολιτικό επίπεδο» στην προσπάθεια επανέναρχης των συνομιλιών, από τον τεχνοκρατικό ρόλο που θα έχει εφόσον ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις, και αναγνωρίζει τη σημασία της τεχνοκρατικής συνεισφοράς της Ε.Ε. στις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών.

«Η συζήτηση για συγκεκριμένα βήματα θα πρέπει να περιμένει κάποιους μήνες»

Από την πλευρά κρατών μελών, αυτό που προκύπτει από συνομιλίες της «Κ» με πηγές στις Βρυξέλλες είναι ότι οι συνομιλητές του Προέδρου Χριστοδουλίδη άκουσαν, κατέγραψαν, όμως δεν υπήρξε περαιτέρω συγκεκριμένη συζήτηση. Διπλωματική πηγή ανέφερε στην «Κ» πως αυτό που κατέγραψαν οι άλλες αντιπροσωπείες ήταν η ανάδειξη του Κυπριακού ως ευρωπαϊκού θέματος και η ανάγκη συνεργασίας Ε.Ε. - Η.Ε. κατά την παρέμβαση του ΠτΔ στο γεύμα με τον γ.γ. του ΟΗΕ την Πέμπτη 23/3, καθώς η παρουσίαση της πρότασης στη σύνοδο της Ευρωζώνης με διευρυμένη σύνθεση την Παρασκευή 24/3. Κοινοτική πηγή από το γραφείο του Προέδρου του Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ σημείωσε πως οι 27 σημείωσαν όσα ανέφερε ο ΠτΔ, αλλά πως η συζήτηση για συγκεκριμένα βήματα θα πρέπει να περιμένει κάποιους μήνες, και πως προς το παρόν η συζήτηση είναι πρόωπη. Οι θεσμοί πράγματι είδαν

Από την πλευρά της Κομισιόν, η εκπρόσωπος για θέματα συνοχής και μεταρρυθμίσεων Βερόνικα Φαβάι επανέλαβε τη θέση πως η Ε.Ε. στηρίζει λύση του Κυπριακού στο γνωστό πλαίσιο και μέσω της διαδικασίας του ΟΗΕ.

θετικά τις τοποθετήσεις του Κύπριου Προέδρου, με προοπτική όμως περαιτέρω συζήτησής τους σε κατοπινό στάδιο.

Η συζήτηση του κ. Χριστοδουλίδη με τους θεσμούς συνέντεται στην προσαρμογή του στόχου για επιλογή πολιτικής προσωπικότητας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σε ένα πιο σύνθετο μοντέλο που φέρνει

Ο εκπρόσωπος Τύπου της Ρομπέρτα Μέτσολα, Γιούρι Λάας, ανέφερε πως η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου προσβλέπει προς νέα κινητικότητα για επανέναρχη των συνομιλιών και ως εκ τούτου η πρόταση Χριστοδουλίδη «ήταν πάρα πολύ ευπρόσδεκτη».

στο κάδρο και την Κομισιόν, η οποία στην πράξη είναι ο θεσμός διορίζει απεσταλμένους (όπως τον απεσταλμένο για την τήρηση των κυρώσεων Ντέιβιντ Ο' Σάλιβαν, τον ειδικό εκπρόσωπο για τον διάλογο Βελιγραδίου - Πρίστινας Μίροσλαβ Λάιτσак ή τον Μισέλ Μπαρνιέ, ο οποίος ορίστηκε ως επικεφαλής της ομάδας διαπραγματεύσεων με το Ηνωμένο Βασίλειο από τον τότε Πρόεδρο της Κομισιόν Ζαν Κλοντ Γιούνκερ).

Σε δήλωσή του στην «Κ» ο εκπρόσωπος Τύπου της Ρομπέρτα Μέτσολα, Γιούρι Λάας, ανέφερε πως η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου προσβλέπει προς μια νέα κινητικότητα για επανέναρχη των συνομιλιών και ως εκ τούτου η πρόταση Χριστοδουλίδη «ήταν πάρα πολύ ευπρόσδεκτη». «Ένας πιο ενισχυμένος ρόλος της Ε.Ε. στις διαπραγματεύσεις, πάντα στο πλαίσιο των Η.Ε., είναι μια ιδέα που αξίζει να εξεταστεί περαιτέρω» προσθέτει ο ίδιος εκπρόσωπος, με την κ. Μέ-

τσολα να παραμένει έτοιμη να στηρίξει «με όλους τους δυνατούς τρόπους», καθώς το Κοινοβούλιο «μπορεί να προσφέρει αναγκαίους πόρους για την προσπάθεια». Από την πλευρά της Κομισιόν, η εκπρόσωπος για θέματα συνοχής και μεταρρυθμίσεων Βερόνικα Φαβάι επανέλαβε τη θέση πως η Ε.Ε. στηρίζει λύση του Κυπριακού στο γνωστό πλαίσιο και μέσω της διαδικασίας του ΟΗΕ, και πως η Ε.Ε. θα συνεχίσει «να στηρίζει όπως μπορεί τη διαδικασία και τις προσπάθειες του γ.γ. του ΟΗΕ να αναζητήσει κοινό έδαφος μεταξύ των μερών». Η εκπρόσωπος υπογράμμισε ακόμα πως η Κομισιόν έχει δώσει τεχνική και νομική στήριξη στη διαδικασία μέσω των Η.Ε. και πως παρακολουθεί την εφαρμογή του Κανονισμού Πράσινης Γραμμής, και επανέλαβε πως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει συμφωνήσει στον διορισμό «εκπροσώπου στην Αποστολή Καλών Υπηρεσιών των Η.Ε.» εφόσον επανεκκινήσουν οι διαπραγματεύσεις.

Κόλιν Στιούαρτ «εκτός πλαισίου»

Αμφισβητεί την κυπριακή κυριαρχία στη νεκρή ζώνη - Απέρριψε το διάβημα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Εκτός πλαισίου διπλωματικών θεσμών αλλά και των όρων εντολής που παρέχονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ στο Κυπριακό, επιλέγει να θέτει εαυτόν ο ειδικός αντιπρόσωπος του γενικού γραμματέα, Κόλιν Στιούαρτ. Ο επίσημος του ΟΗΕ κλήθηκε στο υπουργείο Εξωτερικών και έγινε δέκτς διαβήματος για την παραχώρηση άδειας έναρξης προπονήσεων στην ομάδα Τσετίνκαγια, εντός της νεκρής ζώνης, χωρίς την έγκριση της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθ’ υπέρβαση εξουσίας. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», ο κ. Στιούαρτ απέρριψε το διάβημα της Λευκωσίας, προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι η νεκρή ζώνη βρίσκεται στην αρμοδιότητα της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει καμιά δικαιοδοσία. Υποστήριξε ακόμη ότι το μέλλον της νεκρής ζώνης θα αποφασισθεί σε διαπραγματεύσεις (εάν και όταν επαναρχίσουν). Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ακόμη ότι ο επίσημος των Ηνωμένων Εθνών επιστράτευσε μια μάλλον ειρωνική συμπεριφορά, σημειώνοντας ότι διαβάζει τις επιστολές που του στέλνει η Κυπριακή Δημοκρατία και χαμογελά...

Το διάβημα της Λευκωσίας εκδηλώθηκε κατόπιν οδηγιών του ΥΠΕΞ Κωνσταντίνου Κόμμου, συνεπεία άδειας που παραχώρησε η ΟΥΝΦΙΚΥΠ για αθλητική χρήση του «γηπέδου Τσετίνκαγια» και «έναρξη προπονήσεων», μετά τα έργα που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή (επί της προηγούμενης κυβέρνησης), χωρίς την έγκριση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το διάβημα έγινε από τον τέως γενικό διευθυντή του ΥΠΕΞ, Κορνήλιο Κορνήλιου και οι τοποθετήσεις του Κόλιν Στιούαρτ οδήγησαν στην έκδοση γραπτής δήλωσης από το ΥΠΕΞ, τον τόνο της οποίας έθεσε ο Κωνσταντίνος Κόμμος, συνεπεία της συμπεριφοράς του Κόλιν Στιούαρτ. Στη γραπτή δήλωση, που εκδόθηκε στις 30 Μαρτίου, επισημαίνεται μεταξύ άλλων, ότι «η Κυπριακή Δημοκρατία, ως φιλοξενούσα χώρα για την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, αλλά και ως ιδιοκτήτης του τεμαχίου στο οποίο γίνονται οι παράνομες εργασίες («γήπεδο»), δεν έχει δώσει τη συγκατάθεση ή την έγκρισή της για

Το διάβημα της Λευκωσίας εκδηλώθηκε κατόπιν οδηγιών του ΥΠΕΞ Κωνσταντίνου Κόμμου, συνεπεία άδειας που παραχώρησε η ΟΥΝΦΙΚΥΠ για αθλητική χρήση του «γηπέδου Τσετίνκαγια» και «έναρξη προπονήσεων», μετά τα έργα που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή (επί της προηγούμενης κυβέρνησης), χωρίς την έγκριση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο Κόλιν Στιούαρτ απέρριψε το διάβημα της Λευκωσίας με τον ισχυρισμό ότι η νεκρή ζώνη βρίσκεται στην αρμοδιότητα της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει καμιά δικαιοδοσία.

οποιοσδήποτε εργασίες ή χρήση του υπό αναφορά χώρου». Το υπουργείο Εξωτερικών επαναλαμβάνει ότι η «νεκρή ζώνη» τελεί υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία έχει αναστείλει προσωρινά την άσκηση της στρατιωτικής της δικαιοδοσίας, με αποκλειστικό σκοπό τη διευκό-

λυνση της εκτέλεσης των όρων εντολής της Ειρηνευτικής Δύναμης. Και αναφέρει ότι «συνεπώς, αναμένουμε ότι η ΟΥΝΦΙΚΥΠ θα προχωρήσει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες, για τον τερματισμό και αναστροφή της συνεχιζόμενης παραβίασης στην περιοχή».

Το περιστατικό αυτό δεν αποτελεί όμως το πρώτο αρνητικό κρούσμα μεταξύ του Κόλιν Στιούαρτ και της νέας κυβέρνησης, του Προέδρου Χριστοδουλίδη. Όπως πληροφορείται η «Κ», η κυβέρνηση είχε στραφεί στον επίσημο του ΟΗΕ, προκειμένου να εξασφαλίσει συνάντηση μεταξύ του νέου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη και του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες, στις Βρυξέλλες (23-24 Μαρτίου). Ωστόσο, ο κ. Στιούαρτ όχι μόνο δεν ενθάρρυνε την πραγματοποίηση συνάντησης Χριστοδουλίδη - Γκου-

τέρες, αλλά έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι του για να την «τουμπάρει». Στο πλαίσιο αυτό, όπως πληροφορούμαστε, ο κ. Στιούαρτ επιχειρηματολόγησε στη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών, υποδεικνύοντας ότι δεν έπρεπε να γίνει αποδεκτό το αίτημα της Λευκωσίας. Έθετε μάλιστα ως προϋπόθεση να υπάρξει διευθέτηση για «εξισοροποιητική συνάντηση» μεταξύ Τατάρ-Γκουτέρες.

Η πρακτική Στιούαρτ δεν διαφέρει πάντως από τον τρόπο με τον οποίο ενεργούσε και επί της προηγούμενης κυβέρνησης, θεωρώντας την νεκρή ζώνη ως έδαφος που μπορεί να διαχειρίζεται ο ίδιος και να το «εκχωρεί» καθ’ υπέρβαση εξουσίας στην τουρκική πλευρά, επεκτείνοντας με τον τρόπο αυτό τη γραμμή κατοχής και υποβαθμίζοντας την κρατική υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Υπενθυμι-

ζεται ότι για το ίδιο αυτό ζήτημα του γηπέδου Τσετίνκαγια είχε κληθεί για διάβημα και από τον τέως ΥΠΕΞ Ιωάννη Κασουλίδη, επιδεικνύοντας επίσης προκλητική συμπεριφορά. Ο επίσημος του ΟΗΕ είχε τότε επικαλεσθεί «ασθένεια», προκειμένου να μην πάει στο υπουργείο Εξωτερικών. Κάτι όμως που δεν τον είχε εμποδίσει να συμφάγει με επίσημο τας Κομισιόν το προηγούμενο βράδυ και να ταξιδέψει αεροπορικώς, την επόμενη μέρα, από την Κύπρο μέχρι τον Καναδά.

Αλλά και επί της ουσίας της λύσης του Κυπριακού, ο κ. Στιούαρτ έχει καταδείξει ότι εφαρμόζει μια δική του «προσέγγιση», η οποία απέχει από τους όρους εντολής των ψηφισμάτων Σ.Α., αλλά όλως παραδόξως εξασφαλίζει την ανοχή των πολιτικών του προϊσταμένων στη γραμματεία του ΟΗΕ:

- Εδώ και 20 περίπου μήνες έχει εξαφανίσει από τις εκθέσεις για την ανανέωση της θητείας της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, κάθε αναφορά σε λύση δικοινοτικής, διζωνικής, ομοσπονδίας. Τις οποίες βεβαίως υπογράφει ο Αντόνιο Γκουτέρες, εγκρίνοντας ουσιαστικά την απουσία του κατά τα λοιπά «συμφωνημένου πλαισίου» λύσης στο Κυπριακό, κάτι που εξυπηρετεί την τουρκική θέση που επιδιώκει διευθέτηση δύο χωριστών κρατών.
- Στο ζήτημα της σταδιακής προσπάθειας ενοποίησης της περικλεισμένης πόλης της Αμμοχώστου, η «στωϊκότητα» που έχει επιδείξει ο Κόλιν Στιούαρτ, τείνει να οδηγήσει σε νομιμοποίηση των τουρκικών κινήσεων.
- Και στο ζήτημα των ΜΟΕ της προηγούμενης κυβέρνησης, ο κ. Στιούαρτ είχε εισηγηθεί τη νομιμοποίηση του παράνομου αεροδρομίου Τύμπου και την έναρξη απευθείας εμπόριο από το λιμάνι Αμμοχώστου, βγάζοντας εκτός εξίσωσης την επιστροφή του Βαρωσίου και αφήνοντας χωρίς κανένα αντίλλαγμα την ελληνοκυπριακή πλευρά.

Κύκλοι στη Λευκωσία διερωτώνται «εάν ο κ. Κόλιν Στιούαρτ είναι σε θέση να επιτελεί τα καθήκοντά του, καθώς η ετεροβαρής στάση που επιδεικνύει, υπέρ των θέσεων της τουρκικής πλευράς», εκτός του πλαισίου των ψηφισμάτων του Σ.Α., δεν είναι χαρακτηριστικό ενός εκπροσώπου του ΟΗΕ».

Τουρκικό μπλόκο σε Ευρωπαίους και στην ΟΥΝΦΙΚΥΠ

Η Τουρκία δεν θέλει Ευρωπαίο ούτε για τη θέση του διοικητή της Ειρηνευτικής Δύναμης Κύπρου, της ΟΥΝΦΙΚΥΠ. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι κατά τις παρασκηνιακές συζητήσεις που λαμβάνουν χώρα για τον νέο διοικητή της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, έγιναν κατ’ αρχάς βολιδοσκοπήσεις για τρία πρόσωπα, ένα από τη Σουηδία, ένα από τη Δανία και ένα από την Αυστραλία. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι η Άγκυρα διαμήνυσε τις επιφυλάξεις της αναφορικά με τους δύο Ευρωπαίους υποψηφίους για τη θέση. Άλλωστε, πέραν της γνωστής αρνητικής στάσης που τηρεί η Τουρκία αναφορικά με την εμπλοκή Ευρωπαίων, σε κάθε πτυχή που άπτεται του Κυπριακού και για οποιοδήποτε πόστο, οι τουρκικές ενστάσεις κατέστησαν ακόμη πιο έντονες δεδομένου ότι οι σχέσεις Άγκυρας - Στοκχόλμης δεν βρίσκονται στα καλύτερά τους και έχουν άλλωστε οδηγήσει την Τουρκία να μπλοκάρει την ένταξη της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ. Ομοίως και οι σχέσεις με την Κοπεγχάγη, την οποία η Άγκυρα επικρίνει για τη διαχείριση του ζητήματος των σκίσεων για τον Μωάμεθ, αλλά και για το κάψιμο του Κορανιού από ακροδεξιά στοιχεία. Με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, όλα τα ενδεχόμενα είναι πλέον ανοικτά για τη θέση του νέου διοικητή της ΟΥΝΦΙΚΥΠ. Όπως μάλιστα πληροφορούμαστε, ενδιαφέρον έχει εκδηλωθεί και από πρόσωπα από το Πακιστάν και τη Νιγηρία. Ο νέος διοικητής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ που θα επιλεγεί αναμένεται να αντικαταστήσει τη Νορβηγίδα νυν Διοκλήτρια, Ίνγκριντ Μάρκρεϊτ Γκέρντε. Υπενθυμίζεται ότι πριν από 18 περίπου μήνες, η κ. Γκέρντε είχε επικριθεί, γιατί φωτογραφήθηκε μπροστά από τη σημαία του κατοχικού ψευδοκράτους, στο αρχηγείο των λεγόμενων «τουρκοκυπριακών αρχών ασφαλείας».

Δύσκολη εξίσωση τα ενεργειακά στην Ανατολική Μεσόγειο

Η επανένταξη της Τουρκίας στον σχεδιασμό εξαγωγών Φ.Α. στην περιοχή αποτελεί ισχυρό τεστάρισμα της πολιτικής των Τριμερών

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η μεγάλη εικόνα των εξελίξεων στην Ανατολική Μεσόγειο, υπό το βάρος του συνεχιζόμενου πολέμου στην Ουκρανία, δείχνει να μετασχηματίζεται εκ νέου με φόντο τόσο τις διπλωματικές ανακατατάξεις στην περιοχή όσο και σε σχέση με τις επιλογές εμπλεκόμενων εταιρειών ως προς τα δικαιώματα και τις επιλογές εξαγωγής για τα μεγάλα κοιτάσματα φυσικού αερίου της περιοχής όπως το «Λεβιάθαν» επί της ΑΟΖ του Ισραήλ. Η Κύπρος παραμένει σε στάση αναμονής με την εμπορική αξιοποίηση του «Αφροδίτη» να εκκρεμεί ακόμη λόγω της διαφοράς που υφίσταται με το Ισραήλ, ενώ την ίδια στιγμή ο χρόνος εισαγωγής φυσικού αερίου στην Κύπρο, μέσω της ανάπτυξης των επιβεβαιωμένων κοιτασμάτων, που έχουν βρεθεί επί κυπριακής ΑΟΖ, δεν δείχνει να έχει προϋποθέσεις ανάπτυξης πέραν του χρονικού ορίζοντα του 2025-26. Την ίδια στιγμή οι επαναπροσεγγίσεις της Τουρκίας με κράτη της περιοχής όπως το Ισραήλ και η Αίγυπτος, αλλά και τα ΗΑΕ, δημιουργεί ένα ενδιαφέρον διπλωματικό πεδίο για τη Λευκωσία στο οποίο αποκτά ενδιαφέρον η ορθή ανάγνωση των εξελίξεων.

Νέοι παίκτες στο Λεβιάθαν
Ο βρετανικός πολυεθνικός κοιλοσός πετρελαίου της BP μαζί με την εμιρατιανή Abu Dhabi National

Oil (κρατική εταιρεία πετρελαίου των ΗΑΕ) ανακοίνωσαν προ εβδομάδων κοινή προσφορά για την αγορά του 50% της ισραηλινής NewMed Energy σε μια συμφωνία αξίας περίπου 2 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Η NewMed Energy, γνωστή και ως Delek παλιότερα, είναι εκ των εταίρων του κοιτάσματος «Λεβιάθαν» στην ΑΟΖ του Ισραήλ, διατηρώντας το 45,33% του τεράστιου κοιτάσματος που ανακαλύφθηκε το 2010 στη θαλάσσια περιοχή και εκτιμάται σε 22 τρις. κυβικά πόδια φυσικού αερίου (22 tcf). Το κοιτάσμα

Η είσοδος BP και Εμιρατιανών στο «Λεβιάθαν» δείχνει να μοιράζει ξανά φύλλα ως προς τις εξαγωγές φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο.

«Λεβιάθαν» (συνδιαχειρίζεται από την Chevron) έχει δεσμευτεί βάσει νομοθετικού πλαισίου στο Ισραήλ για εξαγωγές και από το 2019 εξάγει ποσότητες φυσικού αερίου της τάξης των 12 bcm (δix κυβικά μέτρα) ετησίως προς την Αίγυπτο και την Ιορδανία.

Η εν λόγω εξέλιξη εκτός του ότι μεταφέρει ένα σημαντικό κοιτάσμα του «Λεβιάθαν» σε εταιρείες βρε-

τανικών και εμιρατιανών (και δη κρατικές εταιρείας) συμφερόντων αποκρυσταλλώνει δύο ενδιαφέροντες, και για την Κύπρο, δυναμικές στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου:

- Πως οι λεγόμενες «Συμφωνίες του Αβραάμ» που μετά το 2020 ομαλοποίησαν τις σχέσεις του Ισραήλ με αραβικά κράτη και δη τις μοναρχίες του Κόλπου ενισχύουν κοιτάσματα το πλαίσιο της γεωπολιτικής συνεργασίας στο κομμάτι της ενέργειας.
- Πως η συμφωνία θα επηρεάσει

αναπόφευκτα τις εμπορικές επιλογές των νέων εταίρων του «Λεβιάθαν» ως προς την εξαγωγή φυσικού αερίου στην περιοχή επαναφέροντας την επιλογή εξαγωγής (σ.σ. ανεξαρτηώς τρόπου, δηλαδή αγωγού, LNG ή FLNG) προς την Τουρκία - μια τεράστια αγορά στην περιοχή η οποία εοχάτως ομαλοποίησε τις σχέσεις της τόσο με το Ισραήλ όσο και με τα ΗΑΕ.

Η περαιτέρω καθυστέρηση στο ζήτημα της εξεύρεσης λύσης στο ζήτημα του «Αφροδίτη - Ισάι», μεταξύ Κ.Δ. - Ισραήλ και εμπλεκόμενων

Αλλάζει συνεχώς η μεγάλη εικόνα

Έμπειροι παράγοντες στη διεθνή βιομηχανία φυσικού αερίου και πετρελαίου ανέφεραν στην «Κ» πως η μεγάλη εικόνα, με τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου και την έκβαση ως προς την εμπορική τους αξιοποίηση μέσω εξαγωγών, αλλάζει συνεχώς. Πέραν όμως των τεχνικών πτυχών (βιωσιμότητα επενδύσεων, διαμόρφωση τιμών, επιλογή μορφών εξαγωγής του φυσικού αερίου), ξεχωριστό ενδιαφέρον αποκτά και η διπλωματική εικόνα και δη σε σχέση με την Τουρκία και τα κράτη της περιοχής - υπό το βάρος της αποκατάστασης των διπλωματικών σχέσεων και της εν δυνάμει συνεργασίας, μεσομακροπρόθεσμα, και στο πεδίο της ενέργειας. Η Λευκωσία οφείλει λοιπόν να εξετάσει αν το φυσικό αέριο μπορεί να λειτουργήσει ως πεδίο συνεργασίας ή κατατριβής υπό το βάρος τόσο των τουρκικών τετελεσμένων στην ΑΟΖ της περιόδου 2018-2020 και της δυναμικής επαναφοράς σε ένα τέτοιο κλίμα όσο και σε σχέση με την προβολή του φυσικού αερίου στο πεδίο των διαπραγματεύσεων - και δη προσπάθειας για επανεκκίνηση των συνομιλιών. Η ψύχραιμη ανάλυση εδώ δείχνει προς την κατεύθυνση της μικρής απόστασης μεταξύ αποτελεσματικότητας και εξελίξεων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν αμηχανία.

εταιρειών εκτιμάται ως επαληθεύσιμο σενάριο λόγω της εισόδου των νέων εμπορικών δρώντων στο «Λεβιάθαν» όπως αναφέρουν στην «Κ» πηγές με γνώση της αγοράς φυσικού αερίου. Εξέλιξη που αναπόφευκτα πρέπει να δει και η Κύπρος, η οποία έχει καθυστερήσει σε μεγάλο βαθμό ως προς την εμπορική αξιοποίηση των 4,5 tcf επί του τεμαχίου «12». Επιπλέον, η επανένταξη της Τουρκίας στον σχεδιασμό εξαγωγών του φυσικού αερίου στην περιοχή, εν μέσω μάλιστα μιας μεταβατικής περιόδου λόγω των εκλογών στη χώρα, αποτελεί κι ένα ισχυρό τεστάρισμα της πολιτικής, μέχρι στιγμής, των Τριμερών της περιόδου 2014-2022, μιας και η συμπερίληψη της Τουρκίας δυναμικά και στο EMGF («Φόρουμ Ενέργειας Ανατολικής Μεσογείου») σε κάποια στιγμή στο μέλλον δεν πρέπει να θεωρείται απίθανη.

Κλειδί η Αίγυπτος

Η Αίγυπτος διατηρεί, λόγω «Ζορ» αλλά και λόγω της στρατηγικής, για διπλωματικούς λόγους, αγοράς ποσοτήτων φυσικού αερίου από το «Λεβιάθαν», ρόλο κλειδί στις ενεργειακές εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο που αναμένεται να ενισχυθεί και λόγω της τρέχουσας οικονομικής κρίσης που περνά η χώρα και με τα ΗΑΕ -στο πλαίσιο των εξαιρετικών σχέσεων και με το Ισραήλ. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, δεδομένη πρέπει να θεωρείται αμέσως μετά το πέρας του Ραμαζανιού η

πλήρης αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων με την Τουρκία, πτυχή που ανακατεύει την τράπουλα των εξελίξεων με φόντο την Ανατολική Μεσόγειο για δύο λόγους: α) Λόγω του ισχυρού ενδιαφέροντος της Τουρκίας να αγοράσει (εισαγάγει) φυσικό αέριο (LNG) απευθείας από την Αίγυπτο και β) λόγω της αύξησης του αποτυπώματος των εμπορικών συναλλαγών των δύο χωρών που αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια (υπολογίζεται σήμερα σε περίπου 7,6 δισ. δολάρια) παρά το ψυχροπολεμικό κλίμα Σίσι - Ερντογάν. Πτυχή η οποία στην τρέχουσα συγκυρία έχει τεράστια σημασία για την αιγυπτιακή οικονομία που στο πρόσωπο της Τουρκίας βλέπει μια δυναμτική, τεράστια, αγορά εισροής ξένων κεφαλαίων. Η Λευκωσία, ορθώς, την περασμένη εβδομάδα ολοκλήρωσε διμερή επίσκεψη στο Κάιρο και επί τούτου δεν αναμένεται η αποκατάσταση των διμερών σχέσεων Τουρκίας - Αιγύπτου να επηρεάσει την σχέση Καίρο - Λευκωσία. Ωστόσο, θα τεστάρει τα απτά αποτελέσματα των τομέων συνεργασίας -και δη στο ενεργειακό κομμάτι- των Τριμερών της περιόδου 2014-2022 αλλά και θεωρητικά σχήματα σκέψης στο επίπεδο της λήψης αποφάσεων σε σχέση με την συμπερίληψη ή τον αποκλεισμό της Τουρκίας από τη μεγάλη εικόνα των γεωπολιτικών στο αναδυόμενο υποσύστημα της Αν. Μεσογείου.

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη βδομάδα υποβάλλονταν οι υποψηφιότητες για την ηγεσία του ΔΗΣΥ, η συζήτηση στρεφόταν αναπόφευκτα στους τρεις υποψήφιους για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου. Δεν ήταν μόνο το ότι μετά από χρόνια διεξαγόταν εκλογική διαδικασία για τη θέση αυτή και δεν παραχωρείτο διακριτικά στον εκλεκτό του αρχηγού του κόμματος. Ήταν κυρίως ότι η εν λόγω θέση φιλοδοξεί να καθορίσει το πολιτικό αποτύπωμα με το οποίο θα πορευθεί πλέον ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Τρεις εκ διαμέτρου αντίθετες υποψηφιότητες σε θέματα ρητορικής και φιλοσοφίας διεκδικούν τη θέση του αναπληρωτή και αποδεικνύουν με τον πιο εμφαντικό τρόπο την πανσπερμία πολιτικής φιλοσοφίας που επικρατεί εδώ και χρόνια εντός του ΔΗΣΥ και συνυπάρχει κάτω από την ίδια στέγη. Ανοίγει εκ νέου τη συζήτηση για το ποια θα είναι πλέον η πολιτική ταυτότητα του Συναγερμού, σε μία περίοδο που εντείνεται η επίκριση πως το κόμμα υιοθετεί πλήρως την πολιτική τακτική του Νίκου Χριστοδουλίδη και «αποπολιτικοποιείται» σταδιακά.

Σε τεντωμένο σκοινί

Η νέα ηγεσία σίγουρα χρειάζεται τον χρόνο για να παρουσιάσει τη δική της πολιτική σφραγίδα. Η περίοδος χάριτος ίσχυε κάθε φορά που κάποιος νέος αναλάμβανε την ηγεσία του κόμματος, αυτό πρέπει να γίνει και στην περίπτωση της προέδρου του ΔΗΣΥ. Τα πράγματα, ωστόσο, φαίνονται πιο περίπλοκα, καθώς η Αννίτα Δημητρίου δεν θα πρέπει να βρει μόνο τα δικά της πολιτικά βήματα, αλλά και να διαχειριστεί μία ιδιόζουσα κατάσταση πολιτικών εξελίξεων που έχουν προκληθεί μετά την εκλογή Χριστοδουλίδη.

- 1) Το πώς το κόμμα θα διαμορφώσει επί της ουσίας την πολιτική της «υπεύθυνης αντιπολίτευσης».
 - 2) Την επίτευξη της περιβόητης ενότητας, που δεν θα γίνεται σύνθημα, κλώνοντας τα προβλήματα κάτω από το χαλί.
 - 3) Τη διατήρηση των ποσοστών του κόμματος, με δεδομένο ότι ένας στους τρεις Συναγερμικούς δεν ψήφισε τον υποψήφιο του κόμματος στις προεδρικές εκλογές.
 - 4) Την περιρρέουσα της «απολιτική» ηγεσία που «καπελώνεται» από δύο ισχυρούς τέως.
- Η Αννίτα Δημητρίου δεν έχει κρύψει την ενόχλησή της από τις

Αναζητώντας το συναγερμικό αποτύπωμα

Από τον κληριδισμό στο μπρα ντε φερ Αναστασιάδη - Αβέρωφ και στη μέση το ιδεολογικό κενό

Η **Αννίτα Δημητρίου** έχει εκτοξεύσει τη δημοτικότητα της από τη θέση της προέδρου της Βουλής, ωστόσο από την Προεδρία του κόμματος θα κληθεί να λάβει κρίσιμες αποφάσεις που ενδεχομένως να δυσανεψτούν πρόσωπα και ομάδες.

επικρίσεις που δέχεται γύρω από την απουσία ξεκάθਾਰου πολιτικού στίγματος. Έχει καταφέρει να εκτοξεύσει τη δημοτικότητα της από την εν πολλοίς ακίνδυνη θέση της προεδρίας της Βουλής. Από τη θέση της προέδρου του ΔΗΣΥ όμως θα

κληθεί να τοποθετηθεί για κρίσιμα ζητήματα, όπως είναι η οικονομία, το Κυπριακό, να συγκρουστεί με πολύ πιο έμπειρους αρχηγούς όπως οι Στέφανος Στεφάνου και Νικόλας Παπαδόπουλος και σίγουρα να δυσανεψτήσει –με αποφάσεις– πρό-

σωπα και ομάδες. Επί του παρόντος καθυστερεί τον διορισμό κρίσιμων πόστων (διευθυντή-οργανωτικού), έχει διατηρήσει στο πόστο του διευθυντή του γραφείου του Προέδρου τον για χρόνια στενό συνεργάτη του Αβέρωφ Νεοφύτου

Γιώργο Γεωργίου, ενώ για τη θέση του εκπροσώπου Τύπου φάνηκε ήδη η δυσκολία να λάβει τελική απόφαση. Ενώ αρχικά επεδίωκε ένα πρόσωπο που να μην είναι πολιτικό, πλέον προσανατολίζεται στο να διατηρήσει στη θέση τον Ονούφριο Κουλά. Η εν λόγω αναβλητικότητα θεωρείται για κάποιους σεβασμός μέχρι την ολοκλήρωση της εκλογικής διαδικασίας, για άλλους ένδειξη ότι φοβάται να λάβει αποφάσεις που ενδεχομένως να προκαλέσουν προστριβές. Καθόλου τυχαία και η αλλεργία στην όποια αντιπαράθεση κατά τη διάρκεια του προεκλογικού για την προεδρία του κόμματος και την έμφαση στην ενότητα. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο θα διαφανεί και κατά το συνέδριο της 29ης Απριλίου, αν η νέα ηγεσία είναι έτοιμη να παρουσιάσει την αποτίμηση του τι πήγε λάθος την πενταετία που πέρασε (προεκλογική θέση που είχε ο Δημήτρης Δημητρίου) ή αν θέλει να τα αφήσει

Η τριανδρία που διεκδικεί τη θέση του αναπληρωτή προέδρου αποκρυσταλώνει με τον καλύτερο τρόπο τις τρεις – τουλάχιστον – διαφορετικές φιλοσοφίες του κόμματος που υπάρχουν κάτω από την ίδια στέγη.

πίσω σε μία προσπάθεια να αποφευχθεί η όποια εσωστρέφεια. Το κύριο, ωστόσο, είναι ότι θα πρέπει να τεθεί ένα πλαίσιο του τι αποτελεί «υπεύθυνη αντιπολίτευση» και αυτό θα είναι το στοιχείο της, αν θα καταφέρει να επικρατήσει πολιτικά ή αν θα αποτελέσει μία σύντομη παρένθεση. Το θέμα έθιξε πρώτα η υποψήφια για την αντιπροεδρία Ξένια Κωνσταντίνου μέσω άρθρου της στην «Κ» για το γεγονός ότι ο ΔΗΣΥ δεν πρέπει να είναι κόμμα αντανάκλαστικό, αλλά ο πρωταγωνιστής όπου η νέα ηγεσία θα πρέπει να πείσει ότι ο Συναγερμός μπορεί να κυβερνήσει καλύτερα. Η αμνηχανία του τι στάση θα πρέπει να τηρήσει ο ΔΗΣΥ φάνηκε από την αρχή στο κοινοβούλιο. Δεν ήταν μόνο οι εκπομπές με τις οποίες συμπορεύθηκαν ΔΗΣΥ - κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, αλλά κυρίως το ζήτημα των τετραμήνων που έφερε σε δύ-

σκολη θέση το κόμμα της Δεξιάς για το πώς θα έπρεπε να κινηθεί. Πρώτος ο οποίος χάραξε την αντιπολιτευτική γραμμή, ήταν ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου επέκρινε σφοδρά, δηλώσεις του υπουργού Οικονομικών Μάκη Κεραυνού και στην ουσία έδωσε τον βηματισμό. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο ενός ξεχωριστού βηματισμού δυσκολεύει την κατάσταση η παρουσία δύο πληθωρικών πολιτικών προσωπικοτήτων Αναστασιάδη - Αβέρωφ που θέλουν να έχουν λόγο, ρόλο και μεταξύ τους έχουν πλήρως διαφορετική προσέγγιση για το πού πρέπει να πάει το κόμμα. Η Αννίτα Δημητρίου δεν είχε πάρει μέχρι τώρα θέση στο στρατόπεδο του ενός ή του άλλου, αλλά κατάφερε με μαεστρία να θεωρείται πολιτικό τέκνο και των δύο. Σήμερα, από τη θέση της Προέδρου θα πρέπει είτε να παραμερίσει τους δύο και να χαράξει γραμμή ή να τελεί σε σύγκρουση μεταξύ δύο διαφορετικών φιλοσοφιών. Υπό την κηδεμονία ενός τέως ήταν εν πολλοίς ο Άντρος Κυπριανού, όταν είχε διαδεχθεί τον πληθωρικό Δημήτρη Χριστόφια. Είχε συμβεί εν μέρει και στον Αβέρωφ Νεοφύτου, καθώς αρκετές φορές ο Νίκος Αναστασιάδης τον καπέλωνε.

Αβέρωφ ευρωβουλευτής;

Ήδη πάντως διαρρέεται εντόνως το τελευταίο διάστημα πως ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ ετοιμάζεται να κατέλθει ως υποψήφιος στις ευρωεκλογές. Ένα τέτοιο σενάριο θα δώσει χώρο στην πρόεδρο του ΔΗΣΥ να χαράξει τη δική της πορεία χωρίς κηδεμόνες και χωρίς ενδεχομένως κάποιον να την περιμένει στη γωνία, για να την αμφισβητήσει. Σίγουρα οι ευρωεκλογές είναι και ένα νέο γήπεδο για τον Αβέρωφ Νεοφύτου να χαράξει την πολιτική του πορεία και ίσως να οργανώσει τη δυναμική του πολιτική επιστροφή. Αυτό που συζητείται ωστόσο είναι το κατά πόσο κάτι τέτοιο θα αποθαρρύνει άλλα κνηρά ονόματα από το να κατέλθουν στις πολύ κρίσιμες για τη νέα ηγεσία ευρωεκλογές. Όπως σημειώνουν πολιτικοί κύκλοι στόχος του ΔΗΣΥ στις επικείμενες εκλογές είναι να διατηρήσει την πρωτιά του. Όχι μόνο γιατί οι ευρωεκλογές ήταν ανέκαθεν το γήπεδο του ΔΗΣΥ, αλλά και γιατί με αυτό τον τρόπο θα διαλυθούν και οι όποιες πρώιμες σκέψεις πολιτικών προσώπων για ένα νέο κόμμα που θα στεγάσει τους δυσανεπόμενους Συναγερμικούς.

Τρεις σχολές σκέψης κάτω από τη στέγη ενός κόμματος

Για να μπορέσει βεβαίως να ξεκαθαρίσει το πολιτικό αποτύπωμα του Δημοκρατικού Συναγερμού θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι εσωκομματικές εκλογές. Ρόλο στο ποια τάση θα υπερισχύσει, αυτή της συγκυβέρνησης, της αντιπολίτευσης, της Αναστασιαδικής τάσης ή της Αβερωφικής, θα παίξει και το ποιος θα εκλεγεί ως δεύτερος τη τάξει.

Η λαϊκή Δεξιά

Ο Ευθύμιος Δίπλαρος είναι ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης βουλευτής στην επαρχία Λεμεσού και εξέλεξε κατά την τελευταία εσωκομματική διαδικασία αντιπρόεδρος του κόμματος. Θεωρείται αυτή τη στιγμή ο κατ' εξοχήν εκπρόσωπος της λαϊκής Δεξιάς και έχει κατά τη δεκαετή θητεία του στο κοινοβούλιο κτίσει ένα σημαντικό δίκτυο με τη βάση. Δεν είναι καθόλου τυχαία η σημασιολογία του να τον προτείνουν μέλη του κόμματος και όχι αξιωματούχοι κατά την υποβολή της υποψηφιότητάς του, καθώς ο ίδιος θεωρεί πως προέρχεται από τη βάση του κόμματος. Οι υποστηρικτές του Δίπλαρου κάνουν λόγο για έναν πολιτικό που βρίσκεται δίπλα στον πολίτη, βοηθώντας τον τις κρίσιμες στιγμές, καθώς πολλοί είναι εκείνοι που επικοινωνούν μαζί του, όταν υπάρχουν ζητήματα υγείας. Οι επικριτές του θεωρούν πως και σε αυτόν οφείλεται εν πολλοίς η επικράτηση των πολιτικών των μνημοσυών, των κηδείων και των γάμων, αλλά και μετατροπή της πολιτικής σε κέντρο εξυμνήσεων πελατών. Ο Ευθύμιος Δίπλαρος θεωρείται από τα στελέχη που έχουν πολύ στενή σχέση με τον Νίκο Αναστασιάδη και για πολ-

Ο **Ευθύμιος Δίπλαρος** θεωρείται αυτή τη στιγμή ο κατεξοχήν εκπρόσωπος της λαϊκής Δεξιάς

λούς θεωρείται ο εκλεκτός του τέως προέδρου. Σύμφωνα με τα πολιτικά πηγάδια, ήταν και ένας από τους λόγους που ο Γιάννης Καρούσος έκανε ένα βήμα πίσω. Το ενδιαφέρον βεβαίως είναι το ποια μπορεί να είναι η θέση του για παραμονή στην αντιπολίτευση ή αν θα γείρει την πλάστιγγα ούτως ώστε το κόμμα να συγκυβερνήσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Δημοσίως, ουδέποτε πάντως εξέφρασε την άποψη σύμπλευσης του ΔΗΣΥ με τη νέα κυβέρνηση, ωστόσο πολλά είναι τα στελέχη του ΔΗΣΥ που εκτιμούν πως με τη δική του παρουσία μία

συνεννόηση με το Προεδρικό θα είναι πιο εύκολη.

Η Κεντροδεξιά

Ο Μιχάλης Σοφοκλέους είναι εκτελεστικός διευθυντής του Ινστιτούτου Γλαύκος Κληρίδης και πολιτικό τέκνο του Ιωάννη Κασουλίδη. Κατά τη διάρκεια των εσωκομματικών εκλογών έδωσε έμφαση στο σύνθημα «μεγάλος, σοβαρός αυθεντικός Συναγερμός». Θεωρείται εκπρόσωπος της φιλελεύθερης Κεντροδεξιάς και έχει υπογραμμίσει κατά την πολιτική του παρουσία την ευρωπαϊκή ταυτότητα της Κύ-

Ο **Μιχάλης Σοφοκλέους** θεωρείται εκπρόσωπος της φιλελεύθερης Κεντροδεξιάς.

πρου την ανάγκη να ξεκαθαρίσει η χώρα τη δυτική της προσέγγιση, αλλά και την ανάγκη επίλυσης του Κυπριακού. Την υποψηφιότητά του στηρίζει μία σειρά παλαιότερων στελεχών, όπως οι Ιωάννης Κασουλίδης, Λεόντιος Ιεροδιακόνου και Ισιδωρος Μακρίδης. Τον στηρίζουν οι πρώην υπουργοί Κωνσταντίνος Πετρίδης, Στέφαν Δράκου και Αναστασία Ανθούση. Έκπληξη προκαλέσε και η στήριξη του από τον πρώην υπουργό Υγείας Γιώργος Παμπορίδης, ο οποίος έχει ψέξει πρώτος από τις ευρωεκλογές την προσέγγιση του ΔΗΣΥ. Ανεπίσημα

Ο **Σωτήρης Σαμψών** εκπροσωπεί μία τάση η οποία έχει σκληρή θέση σε Κυπριακό και μεταναστευτικό.

θεωρείται βέβαιη και η στήριξη του από τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο κ. Σοφοκλέους είχε βγει στην πρώτη γραμμή κατά τη διάρκεια του προεκλογικού και θεωρείται ένας από τους πιο έντονους επικριτές του Νίκου Χριστοδουλίδη, με τον οποίο οι σχέσεις τους ουδέποτε ήταν ιδιαίτερα καλές. Σύμφωνα με τους επικριτές του η σκληρή τοποθέτηση απέναντι στον κ. Χριστοδουλίδη ήταν ένας από τους κύριους λόγους της ήττας. Ψυχρές θεωρούνται και οι σχέσεις του με τον τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη. Στο σενάριο εκλογής του θεω-

ρείται βέβαιο ότι θα επιμείνει ώστε ο ΔΗΣΥ να παραμείνει στην αντιπολίτευση. Ενώ τα υπόλοιπα στελέχη αντιμετωπίζουν ακόμη με αμνηχανία το πώς το κόμμα θα πρέπει να τοποθετείται απέναντι στην νέα κυβέρνηση, δεν πέρασαν απαρατήρητες οι επικρίσεις του Μιχάλη Σοφοκλέους, πρώτα για την άρση μετακίνηση του Κορνάλιου Κορνηλίου από τη γενική διεύθυνση του υπουργείου Εξωτερικών αλλά και για τον χειρισμό της κυβέρνησης γύρω από το ενδεχόμενο υποψηφιότητας της Κύπρου στον ΙΜΟ.

Η εθνοφοροσύνη

Ο Σωτήρης Σαμψών είναι πρώην βουλευτής Αμμοχώστου και πρώην αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ. Η κίνησή του να υποβάλει υποψηφιότητα με την οικογένειά του αλλά και με τη συνοδεία του υποστηστή του Νίκου Σαμψών είχε τη δική της σημασία. Έχει προβάλει το σύνθημα «Πατρίς - Θρησκεία - Οικογένεια», θυμίζοντας σε κάποιους την περίοδο της Χούντας, ενώ για άλλους θεωρήθηκε ότι με αυτό τον τρόπο εκπροσωπεί την εθνοφοροσύνη. Είναι αναμφίβολα εκπρόσωπος μιας σημαντικής τάσης εντός του ΔΗΣΥ, η οποία έχει σκληρή θέση στο Κυπριακό και στο μεταναστευτικό. Είναι ένα ακροατήριο που βρίσκεται με το ένα πόδι εντός του ΔΗΣΥ και με το άλλο στο ΕΑΑΜ. Το ενδεχόμενο εκλογής του κ. Σαμψών θα καταδείξει και την πλεύση που θα έχει το κόμμα σε συγκεκριμένα ζητήματα. Πάντως, ο ίδιος είχε απομακρυνθεί από το κόμμα το τελευταίο διάστημα, διαφωνώντας με χειρισμούς έστω και αν όπως υποστηρίζει δημοσίως είχε στηρίξει στον πρώτο γύρο τον Αβέρωφ Νεοφύτου.

Τον ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Μετά την ψήφιση των τροποποιητικών μέτρων από τη Βουλή την Πέμπτη και τη ρύθμιση του καθεστώτος της εναπομείνουσας σχολικής χρονιάς, πλέον εμπλεκόμενοι φορείς και κόμματα αναμένουν με έντονο ενδιαφέρον να δουν κατά πόσο το νέο σύστημα αξιολόγησης που ετοιμάζει το υπουργείο Παιδείας για την επόμενη χρονιά θα κατευνάσει τις όποιες ανησυχίες. Μέχρι το τέλος Μαΐου, όταν η υπουργός Παιδείας κα Αθηνά Μιχαηλίδου θα παρουσιάσει το νομοσχέδιο στη Βουλή, θα συντηρείται η επιφύλαξη, η οποία πυροδοτήθηκε από όσα εκτυλίχθηκαν το τελευταίο διάστημα, όταν η νέα κυβέρνηση, ενώ αρχικά είχε δώσει σαφείς υποσχέσεις για τη διόρθωση των βαθμών στις εξετάσεις του πρώτου τετραμήνου, για να μη λειτουργήσουν εις βάρος των μαθητών, αθέτησε τις δεσμεύσεις της. Επίσης, δημιουργήθηκε σύγχυση για μεγάλο χρονικό διάστημα, για το ποια είναι η θέση της για το νέο σύστημα αξιολόγησης –εάν θα καταργηθούν ή όχι οι εξετάσεις τετραμήνων– ενώ το υπουργείο Παιδείας κράτησε στο σκοτάδι τη γνώμатеυση της Νομικής Υπηρεσίας για τη βαθμολόγηση του πρώτου τετραμήνου, και όταν ήρθε στο φως δημιουργήθηκαν αντιδράσεις από την παράβλεψη της δυνατότητας αναγωγής βαθμολογίας συγκεκριμένων μαθημάτων του πρώτου τετραμήνου.

Πλάνο πορείας

Όταν ενώπιον της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής, την περασμένη Τρίτη, η κα Μιχαηλίδου παραδέχθηκε ότι από το υπουργείο έγιναν σοβαρότατα λάθη στο πρώτο τετράμηνο και πλέον ο στόχος της νέας κυβέρνησης είναι η κατάργηση της εξέτασης των τετραμήνων την επόμενη χρονιά και η διατήρηση των όποιων θετικών έχει επιφέρει ο θεσμός αυτός, όπως το μοίρασμα της ύλης, στην ουσία άρχισε να σκιαγραφεί το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί το υπουργείο Παιδείας για την εκπόνηση του νέου συστήματος αξιολόγησης. Την ίδια μέρα η κα Μιχαηλίδου τόνισε ότι οι τροποποιητικοί κανονισμοί για το δεύτερο τετράμηνο της τρέχουσας χρονιάς, που ψηφίστηκαν μετά από δύο μέρες από την Ολομέλεια της Βουλής, θα αποτελούν βασικές αρχές για το μόνιμο σύστημα αξιολόγησης που θα προτείνει για τη Μέση Εκπαίδευση. Δηλαδή η μείωση του συντελεστή βαρύτητας της ενιαίας γραπτής εξέτασης από 40% σε 20%, και η μείωση της εξεταζόμενης ύλης στο 60% της διδακθείσας.

Όλα τα πιο πάνω εντάσσονται

στην προσπάθεια της νέας κυβέρνησης να βάλει το κυπριακό σχολείο σε τροχιά ομαλότητας και ανανέωσης, κάνοντας αρχή από το σύστημα αξιολόγησης μαθητών Μέσης Εκπαίδευσης, το οποίο, σύμφωνα με ειδικούς επιστήμονες, στους οποίους αποταθήκαμε για να σχολιάσουν το πλαίσιο και τις ενέργειες της υπουργού, θα πρέπει να είναι σύγχρονο, αποδοτικό και να μην προκαλεί άγχος σε μαθητές και εκπαιδευτικούς. «Ο μαθητής να είναι μέρος της αξιολόγησής

Διαπιστώσεις και εισηγήσεις του Τμήματος Επιστημών της Αγωγής:

- Να δοθεί σημασία στη διαμορφωτική αξιολόγηση (ή αξιολόγηση για τη μάθηση), ώστε να μετατοπιστεί η υπερβολική έμφαση που δινόταν από τη συγκριτική αξιολόγηση—ή αξιολόγηση της μάθησης που αποσκοπούσε στη σύγκριση και κατάταξη των μαθητών. Οι μορφές αξιολόγησης που στοχεύουν στην αναγνώριση των προσπαθειών και στον εντο-

“
Είναι πρόκληση για τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη να φανταστούν την τάξη του 2050 και να την έχουν εδώ σε δυο-τρία χρόνια.

Το άγχος των εξετάσεων και οι λύσεις που προτείνει το Τμήμα Επιστημών της Αγωγής

Για τις απόψεις του σε σχέση με το νέο σύστημα αξιολόγησης μαθητών που στοχεύει να παρουσιάσει το Υπουργείο Παιδείας, η «Κ» επικοινωνήσει και με τον πρόεδρο του Τμήματος Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου, Ζαχαρία Ζαχαρία, ο οποίος μαζί με το υπόλοιπο ακαδημαϊκό προσωπικό του Συμβουλίου του Τμήματος καλεί το υπουργείο Παιδείας να λάβει υπόψη ορισμένες διαπιστώσεις και εισηγήσεις, στην προσπάθεια ετοιμασίας του νέου συστήματος αξιολόγησης των μαθητών. Το Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου συμμετείχε ενεργά στη διαμόρφωση της αρχικής πρότασης γύρω από τον σχεδιασμό

των τετραμήνων, ωστόσο, η αρχική φιλοσοφία δεν είχε εφαρμοστεί στην πράξη με αποτέλεσμα να υπάρξει προβληματισμός από πλευράς ακαδημαϊκών.

“
Πόσο μπορεί να κινητοποιήσει η αξιολόγηση τους μαθητές, χωρίς μηχανισμό αναγνώρισης των προσπαθειών;

πισμό των δυσκολιών του κάθε μαθητή έχουν ιδιαίτερη αξία για την παροχή εξατομικευμένης και αποδοτικής στήριξης.

- Για να υλοποιηθεί η διαμορ-

του και αυτό να αντιπαράθεται με την αξιολόγηση που θα κάνει καλύτερα ο εκπαιδευτικός» προτείνει στην υπουργό Παιδείας μέσω της «Κ» ο πρόεδρος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών, Ανδρέας Δημητρίου, ενώ ο πρόεδρος του Τμήματος Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου, Ζαχαρίας Ζαχαρία, κάνει, μεταξύ άλλων, λόγο για «ανάγκη μεγιστοποίησης του διδακτικού χρόνου, ώστε να καταπολεμηθεί η παραπαιδεία». Αμφό-

ρωτική αξιολόγηση απαιτείται χρόνος, στενά συνυφασμένος με την έμφαση που απαιτείται να δοθεί σε διεργασίες δημιουργικής σκέψης και αυθεντικής μάθησης. Η συγκριτική εξέταση στο τέλος κάθε τετραμήνου μεταφέρει απλά σε ολόκληρη τη χρονιά το άγχος (εκπαιδευτικών και μαθητών) της προετοιμασίας για μια συγκεκριμένη δοκιμασία, με αποτέλεσμα να δίνεται έμφαση στη στείρα απομνημόνευση παρά στην ουσιαστική μάθηση.

- Η διαφοροποίηση του τι διδάσκεται, πώς διδάσκεται και μέσα σε ποιο πλαίσιο διδάσκεται, που είναι μια από τις βασικές αρχές της διδασκαλίας. Πόσο εφικτό είναι

Ο πρόεδρος της Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών, Ανδρέας Δημητρίου και ο πρόεδρος του Τμήματος Επιστημών της Αγωγής του Παν. Κύπρου, Ζαχαρία Ζαχαρία.

τεροι εκφράζουν προβληματισμούς για το ισχύον σύστημα αξιολόγησης μαθητών, στηρίζουν τις προσπάθειες του υπουργείου για αλλαγές και προβαίνουν σε εισηγήσεις, με στόχο την ποιότητα και με πυξίδα τις έρευνες και μεθόδους της εποχής μας, καθώς, όπως φάνηκε και από τις εξελίξεις στο καυτό θέμα των εξετάσεων τετραμήνων, η εκπαίδευση στραβά αρμενίζει.

των μεθόδων και των συστημάτων αξιολόγησης στην εποχή μας. Επίσης, θεωρώ ότι είναι πρόκληση για τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη, να φανταστούν πώς θα είναι η σχολική τάξη το 2050, να τη σχεδιάσουν και να την έχουν εδώ σε δυο-τρία χρόνια. Μπορεί να γίνει, έχουμε την τεχνολογία στην Κύπρο και το στελεχιακό δυναμικό» σημείωσε.

Πιο συχνές αξιολογήσεις

«Σωστά κινείται η κα Μιχαηλίδου, η οποία είναι γνώστης των προβλημάτων, μέσα από την πολυχρόνη υπηρεσία της στο υπουργείο, αλλά χρειάζονται πολύ περισσότερα να γίνουν. Κατ' αρχήν να τεθεί το γενικότερο θέμα της αξιολόγησης των μαθητών σε σύγχρονα πλαίσια, γιατί είναι πολύ συντηρητικό το υφιστάμενο σύστημα και δεν διαφέρει από αυτό που περάσαμε εμείς πριν από 50 χρόνια. Αυτά είναι συστήματα αξιολόγησης, που ουσιαστικά θέλουν να κατατάξουν τους μαθητές σε αδύναμους ή δυνατούς, και όχι να χρησιμοποιήσουν την πληροφορία ως προς τις επιδόσεις τους, για να τους κάνουν καλύτερους» δήλωσε στην «Κ» ο γνωστικός αναπτυξιακός ψυχολόγος και πρόεδρος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών δρ Ανδρέας Δημητρίου. Ο δρ Δημητρίου προτείνει πιο συχνές αξιολογήσεις, που να δίνουν επανατροφοδότηση στον μαθητή για το πού βρίσκεται, με τον ίδιο να είναι μέρος της αξιολόγησής του, δηλαδή να εκφράζει άποψη για το πού τα πήγε και πού δεν τα πήγε καλά, και αυτό να αντιπαράθεται με την αξιολόγηση που θα κάνει καλύτερα ο εκπαιδευτικός.

«Σήμερα υπάρχουν τεχνολογίες πληροφορικής για να γίνει αυτή η αξιολόγηση. Αυτά θα έπρεπε να συζητηθούν και θα έπρεπε, ουσιαστικά, το υπουργείο να σχεδιάσει από την αρχή ένα σύστημα αξιολόγησης που να χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες ή οι μαθητές να έχουν πρόσβαση στα συστήματα αυτά, μέσα από την ταμπλέτα τους, για να παίρνουν διαρκώς αξιολόγηση για το πού βρίσκονται και ο εκπαιδευτικός να παρεμβαίνει για να κάνει τις παρατηρήσεις του. Θα πρότεινα στην υπουργό να συνεργαστεί πιο συστηματικά με επιστήμονες που έχουν σύγχρονη γνώση

Τεμαχισμός ύλης

Σε σχέση με την πρόθεση του υπουργείου Παιδείας να κρατήσει ορισμένα, κατά την κρίση του, θετικά στοιχεία των τετραμήνων, όπως το μοίρασμα της ύλης, ο κ. Δημητρίου καλεί να γίνει ακόμη ένα βήμα: «Σωστό είναι αυτό που κάνει η υπουργός, διότι ουσιαστικά λέει ότι θα πρέπει να τεμαχίσει την ύλη σε μικρότερα κομμάτια. Προτείνω η ύλη να είναι τεμαχισμένη σε ημερήσια κομμάτια ή μπλοκ ύλης, ώστε αφού μάθει το ένα από αυτά, ο μαθητής να προχωρά στο επόμενο. Εδώ ο τεμαχισμός θα πρέπει να γίνει ακόμη περισσότερο».

Για τη μείωση της βαρύτητας της ενιαίας γραπτής αξιολόγησης, από 40 σε 20%, που, σύμφωνα με την υπουργό, θα αποτελέσει βασική αρχή στη νέα πρόταση που ετοιμάζει το υπουργείο, ο κ. Δημητρίου το κρίνει σωστό, διότι, όπως σημειώνει, η καθημερινή αξιολόγηση μέσα στην τάξη έχει σημαντικότερο ρόλο. Την ίδια ώρα επισημαίνει ότι «ένα θέμα, το οποίο δεν συζητείται με ακρίβεια, είναι ότι, για παράδειγμα, η αξιολόγηση παιδιών στην αρχή του Γυμνασίου δεν μπορεί να είναι ίδια με την αξιολόγηση στο τέλος του Λυκείου. Επομένως τα συστήματα αξιολόγησης θα πρέπει να είναι εξελικτικά προσαρμοσμένα, σε σχέση με τις θεωρίες ανάπτυξης στο κάθε μάθημα, και βέβαια στο τέλος να γίνει αυτό που νοιώθει πολύ περισσότερο το υπουργείο ή τα πανεπιστήμια, να επιλέξουν τους πιο καλούς μαθητές για να τους στείλουν σε ένα σύστημα περιορισμένων θέσεων. Αλλά αυτό είναι κάτι διαφορετικό από την αξιολόγηση για την οποία συζητούμε. Άρα, το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης ήθελε να μεταφέρει ένα μεγάλο μέρος της αξιολόγησης για εισοδο στα πανεπιστήμια, από την πρώτη τάξη του Γυμνασίου, ένα δραματικό λάθος».

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως	22 γραφεία παγκοσμίως	πωλήσεις σε 110 χώρες	29% των κυπριακών εξαγωγών
--------------------------------	--------------------------	--------------------------	-------------------------------

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο «μεμονωμένος» κατά την κοινοβουλευτική ορολογία πλέον βουλευτής Κωστής Ευσταθίου σε συνέντευξή του στην «Κ» ξεκαθαρίζει ότι δεν συμμετέχει στη διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη για τη δημιουργία νέας πολιτικής στέγης, γιατί θεωρεί ότι το εγχείρημα αυτό είναι πρόωρο και γιατί πιστεύει ακόμη ότι υπάρχουν δημοκρατικά και πατριωτικά ανακλαστικά στην ΕΔΕΚ που ίσως οδηγήσουν τα πράγματα στο καλύτερο. Προσθέτει ότι βρίσκεται πολύ ενδιαφέρουσα την προοπτική να επιστρέψει στη τοπική αυτοδιοίκηση, εξηγώντας ότι υπό συνθήκες θα τον ενδιέφερε η προοπτική μιας ανεξάρτητης υποψηφιότητας για τον Δήμο Λευκωσίας. Σε σχέση με την ΕΔΕΚ αναφέρει ότι «πλέον είναι ένα κόμμα αναξιοπρεπές, το οποίο έχει χάσει τον προσανατολισμό του και τη σοσιαλιστική του ταυτότητα».

—Είστε τελικά ανεξάρτητος βουλευτής ή διαγραφμένος από την ΕΔΕΚ σοσιαλιστής βουλευτής Λευκωσίας;

—Ο τίτλος μου στη βουλή είναι «μεμονωμένος» σοσιαλιστής βουλευτής. Με βάση τον κανονισμό της Βουλής και το Σύνταγμα δεν υπάρχουν ανεξάρτητοι, αλλά μεμονωμένοι βουλευτές και βουλευτές οι οποίοι ανήκουν σε ομάδες και κόμματα. Μετά τη διαγραφή μου από τον Μαρίνο Σιζόπουλο και την ομάδα του, εννοείται ότι είμαι μόνος μου, αλλά παραμένω ένας σοσιαλιστής βουλευτής.

—Είστε ιπικραμένος από την εκδίωξή σας;

—Θα σας απαντήσω με κάτι που μου είπε ο πατέρας μου, εκ των ιδρυτών της ΕΔΕΚ μετά τη διαγραφή. Μου είπε επί λέξει ότι έστησαν ένα κόμμα με χίλιους δυο κινδύνους ζωής. Πως όταν ήμασταν παιδιά, ο ίδιος κοιτάζε κάθε πρωί κάτω από το αυτοκίνητο μήπως έχει τοποθετηθεί βόμβα. Πρόσεχαν να μην τους δολοφονήσουν, τους παρακολουθούσαν και τους απειλούσαν. Ότι ήταν μέσα σε αυτές τις συνθήκες που έστησαν ένα κόμμα και ήρθαν τώρα οι λαθρεπιβάτες να μας διώξουν από το σπίτι μας, το κόμμα μας. Αυτό νομίζω τα λέει όλα.

—Ποιο πιστεύετε θα είναι το μέλλον της ΕΔΕΚ με βάση και τα σημερινά δεδομένα;

—Μακάρι να διαψευστώ αλλά φαίνεται πλέον ότι η ΕΔΕΚ έχει πάρει μια πορεία μη αναστρέψιμη προς την καταστροφή. Είναι πλέον ένα κόμμα αναξιοπρεπές, είναι κόμμα το οποίο έχει χάσει τον προσανατολισμό του και τη σοσιαλιστική του ταυτότητα. Αυτές οι συμπεριφορές του Μαρίνου Σιζόπουλου και της παρέας του δεν έχουν καμία σχέση με τη δημοκρατία και τον σοσιαλισμό που προεβείν το κίνημα. Σε ό,τι αφορά το Κυπριακό δεν υπάρχει προσανατολισμός και συνέπεια. Άλλα έλεγαν πριν

“
Ηρθαν οι λαθρεπιβάτες
να μας διώξουν από το
σπίτι μας, το κόμμα μας.

“
Μακάρι να διαψευστώ
αλλά φαίνεται πλέον ότι
η ΕΔΕΚ έχει πάρει μια
πορεία μη αναστρέψιμη
προς την καταστροφή.

από έξι μήνες και άλλα σήμερα. **—Η ΕΔΕΚ, βγήκε κερδισμένη από την υποστήριξη Χριστοδουλίδη;** **—**Ήταν τακτικισμός η στήριξη, προκειμένου να κρυφτούν πίσω από τα ποσοστά του συγκεκριμένου προσώπου. Προσπάθησαν να πιστωθούν τη μεγάλη δημοφιλία και την υψηλή δημοτικότητα, όχι του κόμματος αλλά του ίδιου του Νίκου Χριστοδουλίδη, ο οποίος και χωρίς τη στήριξη της ηγεσίας της ΕΔΕΚ θα έπαιρνε το ποσοστό που έλαβε και στο πρώτο και στον δεύτερο γύρο. **—Εσείς έχετε σκεφτεί το πολιτικό σας μέλλον;**

—Όχι, δεν έχω σκεφτεί επί του παρόντος τίποτα. Έχω ακόμα τρία χρόνια ως βουλευτής και θα κάνω το καθήκον μου, με βάση τη συνείδηση, την ιδεολογία και τα πιστεύω μου. Από εκεί και πέρα θα σκεφτώ τα επόμενα βήματα. Άλλωστε δεν είχα πρόθεση να επαναδιεκδικήσω εκλογή. Δίνω και μια απάντηση στα διάφορα παπαγαλάκια που λένουν ότι ο λόγος που διαφώνησα με τον Μαρίνο Σιζόπουλο ήταν η επιθυμία μου να διεκδικήσω για τρίτη θητεία και ότι αυτός δεν μου επέτρεψε. Μην ξεχνάτε ότι πρωτοστάτησα στο να ψηφιστεί η καταστατική πρόνοια για δύο μόνο θητείες. Βεβαίως για τον Μαρίνο Σιζόπουλο οι πρόνοιες του καταστατικού δεν είναι και πολύ σημαντικές. Δείτε τι έκανε με τις πρόνοιες περί συνεδρίου, με την καταστατική πρόνοια περί της αντίθεσης της ΕΔΕΚ στη δικοτομική Διζωνική. Ούτως ή άλλως πιστεύω ότι δέκα χρόνια βουλευτής είναι αρκετά. Είχα την τιμή να είμαι και πέντε χρόνια δήμαρχος Λατσίων. Δεν επιζητώ και δεν καίγομαι ούτε για τα αξιώματα, ούτε για την καρέκλα. Δόξα τω Θεώ, μπορώ να ζήσω και χωρίς αυτά. Αντιθέτως, θεωρώ ότι έχω μια πολυετή πορεία για την οποία νιώθω περήφανος όπως και για την προσφορά μου από τη θέση του αντιπροέδρου της Σοσιαλιστικής Ομάδας στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της, είμαι

Επειδή έχω κυριολεκτικά βαρεθεί να ασχολούμαι με τον Σιζόπουλο και για να μην εμπλακώ εκ νέου σε μίζερές συζητήσεις, του παραχωρώ τη θέση μου στην Επιτροπή Εσωτερικών ώστε να σταματήσει εδώ η όλη συζήτηση και να ψυχάσει και ο ίδιος, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο βουλευτής Κωστής Ευσταθίου.

Θα με ενδιέφερε ο Δήμος Λευκωσίας

Εύχομαι κάθε επιτυχία σε όσους ψάχνουν πολιτική στέγη όμως εγώ δεν συμμετέχω σε αυτό, λέει ο Κωστής Ευσταθίου

μέλος της κυπριακής αντιπροσωπείας, μία θέση από την οποία προσπάθησα να με απομακρύνει ο Μαρίνος Σιζόπουλος, αλλά δεν το επέτρεψαν οι συνάδελφοί μου στην Ευρώπη. **—Έχει τεθεί και θέμα σε σχέση και με την απομάκρυνσή σας από την Επιτροπή Εσωτερικών της βουλής. Υπάρχει αίτημα του κ. Σιζόπουλου ενώπιον της Επιτροπής Επιλογής.** **—**Πρώτα θέλω να ξεκαθαρίσω ότι η Επιτροπή Επιλογής με βάση και τον κανονισμό διορίζει. Δεν έχει δικαίωμα να παύσει, ούτε να αντικαταστήσει βουλευτές. Με βάση λοιπόν το Σύνταγμα έχω διοριστεί σε συγκεκριμένες επιτροπές, όπως όλοι οι υπόλοιποι συνάδελφοί μου. Όμως, επειδή έχω κυριολεκτικά βαρεθεί να ασχολούμαι με τον Σιζόπουλο και για να μην εμπλακώ εκ νέου σε μίζερές συζητήσεις, έχω πρόσθεση με σατική επιστολή να ενημερώσω την πρόεδρο της Βουλής ότι του παραχωρώ τη θέση μου στην Επιτροπή Εσωτερικών ώστε να σταματήσει εδώ η όλη συζήτηση

και να ψυχάσει και ο ίδιος. Επαναλαμβάνω ότι παραχωρώ τη θέση μου στην Επιτροπή και στον Σιζόπουλο και δεν με αντικαθιστά. Θα συνεχίσω να προσφέρω μέσα από τις υπόλοιπες επιτροπές στις οποίες είμαι μέλος και πιθανόν και από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην οποία μου ζητήθηκε να συμμετάσχω. **—Η διεκδίκηση θέσης στην Ευρωβουλή είναι στις σκέψεις σας;** **—**Στις προηγούμενες ευρωεκλογές μου είχε γίνει πρόταση από τον Μαρίνο Σιζόπουλο αλλά τότε η οικογένειά μου περνούσε πολύ δύσκολα. Τότε δεν την αποδέχτηκα. Δεν αποκλείω τίποτα αλλά δεν είναι κάτι που επιδιώκω. **—Το ενδιαχόμενο να επιστρέψετε στη τοπική αυτοδιοίκηση είναι μέσα στις σκέψεις σας;** **—**Βρίσκω πολύ ενδιαφέρουσα μία τέτοια προοπτική. Με την εκτελεστική εξουσία και την τοπική αυτοδιοίκηση είσαι δίπλα στον πολίτη. Στη Βουλή είσαι νομοθέτης. Αναλαμβάνεις νομοθετικές πρωτοβουλίες, μελετάς τους νόμους, ελέγχεις

την εκτελεστική εξουσία. Στην τοπική αυτοδιοίκηση όμως ασκείς εξουσία για τα απλά και τα καθημερινά και αν το κάνεις προς όφελος του απλού πολίτη, το συναισθημα είναι υπέροχο. **—Θα είστε δηλαδή υποψήφιος στις επόμενες δημοτικές εκλογές;** **—**Υπό περιστάσεις πιθανόν να με ενδιέφερε ο Δήμος Λευκωσίας. Βάσει του νόμου, δικαίωμα υποβολής υποψηφιότητας έχει κάτοικος του Δήμου ή αν έχεις στον Δήμο την επαγγελματική σου έδρα. Ήταν δική μου πρόταση πριν από κάποια χρόνια, χωρίς να έχω βεβαίως υπόψη ότι θα διωχθώ από την παρέα του Σιζόπουλου και άρα θα ήμουν ελεύθερος να κάνω ό,τι θεωρώ σωστό. Προβληματίζομαι, όντως, στο τι θα κάνω στις επόμενες δημοτικές. **—Θα μιλάμε για μία υποψηφιότητα που θα στηρίζεται από συγκεκριμένα κόμματα;** **—**Αν προκύψει κάτι συγκεκριμένο, θα είναι μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα.

Θεωρώ πρόωρο το εγχείρημα για δημιουργία νέου κόμματος

—Υπάρχουν σε εξέλιξη διεργασίες για τη δημιουργία ενός νέου πολιτικού κόμματος, ποια η εμπλοκή σας; **—**Είναι γεγονός ότι υπάρχει σε εξέλιξη μία διαδικασία και πραγματικά εύχομαι να πετύχει. Εύχομαι κάθε επιτυχία στον Δημήτρη Παπαδάκη, στον Γιώργο Βαρνάβα και σε πολλούς άλλους πολίτες που διεκδικούν και ορθώνουν πολιτικό λόγο ή ψάχνουν πολιτική στέγη, όμως εγώ δεν συμμετέχω σε αυτό, για δύο λόγους. Πρώτον, διότι θεωρώ ότι το εγχείρημα αυτό είναι πρόωρο. Η ίδρυση και λειτουργία ενός κόμματος υπαγορεύεται από την κοινωνία και όχι το αντίθετο. Κατά δεύτερον, ίσως να με πείτε ρομαντικό, πιστεύω ότι ακόμη υπάρχουν δημοκρατικά και πατριωτικά ανακλαστικά στην ΕΔΕΚ, όχι ασφαλώς από την «ηγεσία», αλλά από τη βάση, που ίσως οδηγήσουν τα πράγματα στο καλύτερο. Εύχομαι παράλληλα το καλύτερο σε οποιαδήποτε νέα κίνηση που ταράσσει τα λιμνάζοντα ύδατα της πολιτικής ζωής του νησιού μας. **—Θα αποκλείατε και πιθανή μελλοντική συνεργασία, με ανθρώπους που δηλώνουν σοσιαλιστές;** **—**Με την πανανθρώπινη ιδεολογία του σοσιαλισμού και τους σοσιαλιστές με ενώνουν αγώνες ζωής. Ασφαλώς και δεν αποκλείω μελλοντική συνεργασία με όλους εκείνους που ενστερνίζονται τα ίδια ιδανικά μαζί μου και με τους οποίους έχουμε κοινές έγνοιες. **—Πιστεύετε ότι ζούμε στην εποχή που το απολιτικό κερδίζει έδαφος;** **—**Ειδικά στην Κύπρο, όπου λαμβάνουμε τα μηνύματα των καιρών λίγο αργοπορημένα, η απολιτικό κερδίζει ακόμα. Για ένα διάστημα κυριάρχησε στην Ευρώπη η θεωρία ότι όλοι είναι το ίδιο, ότι όλα τα ζητήματα λύνονται τεκνοκρατικά χωρίς ιδεολογικό ή πολιτικό υπόβαθρο όμως η εμπειρία έχει διδάξει ότι δεν μπορεί ο αυτόματος πιλότος να λύσει τα προβλήματα του ανθρώπου και της κοινωνίας. Ήδη στη Γαλλία είναι φανερό ότι ο απολιτικό Μακρόν δεν αποτελεί απάντηση στα προβλήματα της κοινωνίας ούτε και μπορεί να τα λύσει με απολιτικό ή με τεκνοκρατικό μόνο τρόπο. Χρειάζεται συνεργεία, χρειάζεται υπόβαθρο ιδεολογικό προκειμένου να χαραχθεί η πορεία μιας κοινωνίας.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ**

Το δέον γενέσθαι

Είμαστε σε μια κρίσιμη και καθοριστική στιγμή. Η αποτίμηση των πορειών των 49 χρόνων από την εθνική τραγωδία του 1974 οδηγεί σε αναντίλεκτο συμπέρασμα, η τουρκική αδιαλλαξία όχι μόνο παραμένει διαχρονικά αναλλοίωτη αλλά έχει κορυφωθεί με την αξίωση, όπως κατατέθηκε στη Γενεύη, για λύση δύο κρατών και για τη λεγόμενη κυριαρχική ισότητα ως προϋπόθεσης συνομοσπονδίας. Κάτι που παρασκηνιακά προωθούν οι μονίμως βυσσοδομούντες Βρετανοί, όπως επιβεβαιώθηκε από πρόσφατες δηλώσεις του Βρετανού Ύπατου Αρμοστή στην Κύπρο, ο οποίος προτρέπει την ελληνοκυπριακή πλευρά να προχωρήσει σε «νέες ιδέες» για να αντιμετωπίσει τα ανησυχίες (!) και την απογοήτευση (!) Τουρκίας και ψευδοκράτους. Περαιτέρω η προώθηση εποικισμού της περιφραγμένης περιοχής της Αμμοχώστου και η εξαγγελία για δημιουργία βάσης «drones» στο Λευκονοϊκο και ναυτικής βάσης στο Μπόγαζι, μαρτυρούν κλιμάκωση της τουρκικής επιδρομικότητας. Είναι φανερό ότι οι κίνδυνοι είναι τεράστιοι καθώς

για πρώτη φορά μετά τις συμφωνίες υψηλού επιπέδου του 1977 και 1979 που αναφέρονται σε ομοσπονδία με μια κυριαρχία, διενήνθη νομική προσωπικότητα και υπηκοότητα επιχειρείται η προβολή προς συζήτηση συνομοσπονδιακής λύσης. Και αυτό γιατί η αξίωση για λύση δύο κρατών είναι πρόδηλο ότι κατατέθηκε στο πλαίσιο μιας διαπραγματευτικής τακτικής. Με τελικό στόχο τη συνομοσπονδία, που θα παρουσιαστεί μάλιστα ως «υποχώρηση», αφού γίνει αποδεκτή η λεγόμενη «κυριαρχική ισότητα». Ενώπιον αυτών των αδιαμφισβήτητων δεδομένων προκύπτουν αυτονόητα καθήκοντα. **1)** Πρώτιστο καθήκον η προώθηση πολιτικών και διπλωματικών σχεδιασμών, ενεργειών και πρωτοβουλιών που να κινούνται σε απόκρουση κάθε προσπάθειας για λύση συνομοσπονδίας ή αναγνώρισης του ψευδοκράτους μέσω απόδοσης λεγόμενης «κυριαρχικής ισότητας στις δύο κοινότητες». **2)** Η Γενική Γραμματεία του ΟΗΕ θα πρέπει να λάβει ευκρινές το μήνυμα ότι η Κυπριακή Δημοκρατία και η ελληνική κυπριακή πλευρά

δεν είναι διατεθειμένη να προσέλθει σε νέα πενταμερή ή σε οποιεσδήποτε άλλες διαπραγματεύσεις όσο βρισκεται σε ημερήσια διατάξη η τουρκική αξίωση λύσης δύο κρατών. **3)** Να προβάλλεται η ετοιμότητά μας για συνομιλίες στη βάση των ψηφισμάτων και των αποφάσεων του ΟΗΕ και των αρχών του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου. **4)** Δεδομένης της ιδιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας ως χώρας-μέλους της Ε.Ε. να απαιτήσουμε ανυποχώρητα την ενεργή ανάμιξη της Ε.Ε. στις διαδικασίες και τις προσπάθειες για λύση του Κυπριακού. Προς αυτή την κατεύθυνση ορθώς ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης προωθεί την πρωτοβουλία για διορισμό ειδικού απεσταλμένου από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για το Κυπριακό, πολιτικής προσωπικότητας γνωσμένου κύρους, αντιμεμενικότητας και αμεροληψίας. Και ότι τεχνοκράτη όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Ασφαλώς το Κυπριακό είναι ένα διεθνές πρόβλημα και ο ΟΗΕ και κατοχής και εντάσσεται στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Ταυτόχρονα, όμως, είναι ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα και δεν είναι νοητή η

απουσία της Ε.Ε. Άλλωστε λύση που θα προσκρούει στον ευρωπαϊκό νομικό πολιτισμό δεν μπορεί να έχει τη σύμφωνη γνώμη της Ε.Ε. Ταυτόχρονα θα πρέπει να επιδιώξουμε, μετά από σωστή προετοιμασία την υποθέτηση από ένα προσεχές Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δέσμευσης αρχών στη λύση του Κυπριακού προκειμένου η λύση να είναι συμβατή με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. **5)** Η εθνική συνεννόηση και ομοψυχία Κύπρου – Ελλάδας αποτελεί προϋπόθεση «εκ των αν ουκ άνευ» για να είναι αποτελεσματική μια εθνική στρατηγική στο Κυπριακό. Χρειάζεται επανακαθορισμός προτεραιοτήτων, εις βάθος μελέτη των δεδομένων και ο πλήρης συντονισμός σε όλα τα επίπεδα. Αυταπάτες δεν πρέπει να υπάρχουν. Η διαφύλαξη του ρόλου Ελλάδας και Κύπρου ως πόλων σταθερότητας ενταγμένων σε ένα περιφερειακό σύστημα ασφάλειας, προϋποθέτει συγκεκριμένο εθνικό σχεδιασμό και πολιτικές και διπλωματικές κινήσεις που θα λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τη συνεχιζόμενη τουρκική απειλή. Μια αξιόπιστη εθνική στρατηγική σε πολιτικό, διπλωματικό και αμυντικό

πεδίο είναι το ζητούμενο για τις δύο χώρες με απόλυτο και διαρκή συντονισμό. Παρά το ότι κανένας δεν πρέπει να αντιμάχεται τη βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, εν τούτοις η πρόσφατη συμφωνία Δένδια – Τσαβούσογλου για αμοιβαία υποστήριξη από την μεν Ελλάδα, της εκλογής Τούρκου γραμματέα στον Ι.Μ.Ο. (Διεθνής Ναυτιλακός Οργανισμός του ΟΗΕ), από δε την Τουρκία της εκλογής της Ελλάδας ως μη μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, δημιουργεί απορίες και εύλογη ανησυχία. Η Τουρκία απαγορεύει τον ελλιμενισμό πλοίων υπό κυπριακή σημαία στα τουρκικά λιμάνια. Είναι δυνατό η Ελλάδα να στηρίζει την αναβάθμιση συμμετοχής της Τουρκίας σε ένα διεθνή οργανισμό, ο οποίος συνδέεται άμεσα με θέματα ναυτικού και θαλασσίου δικαίου; Μήπως η «διπλωματία των σεισμών» οδηγεί σε ετεροβαρείς από πλευράς Ελλάδας συμπεριφορές; Τελικά, χρειάζεται ένα σαφές προγραμματισμός ενεργειών και πρωτοβουλιών, Ένας εθνικός σχεδιασμός που θα μας βγάξει από την αμηχανία και θα μας παρουσιάζει

συγκροτημένους και έτοιμους να προωθήσουμε τις δεδομένες στρατηγικές επιλογές μας. Η εποχή των γενικού χαρακτήρα διαπιστώσεων και αναφορών πρέπει να αφαιρεθεί οριστικά στο παρελθόν. Πρέπει με γρήγορους ρυθμούς να περάσουμε σε πολιτικές αποφάσεις, κινήσεις, βήματα και πρωτοβουλίες. Πρώττος στόχος η επαναφορά του Κυπριακού στη βάση του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου. Η αποτροπή αλλοίωσης της διαπραγματευτικής βάσης των συνομιλιών και του πλαισίου λύσης του Κυπριακού. Η ακρόστευση προώθησης συνομοσπονδιακής λύσης ή λύσης δύο κρατών που θα είναι ότι χειρότερο για τον κυπριακό λαό, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, αφού όχι μόνο η οδηγία σε μόνιμο διαχωρισμό αλλά θα εξασφαλίσει στην Τουρκία μόνιμη επικυριαρχία σε όλο τον κυπριακό χώρο. Η πρόκληση είναι για όλους μεγάλη και οι ευθύνες ιστορικές.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

«Τι συμβαίνει στο Πανεπιστήμιο Κύπρου;»

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Τον τελευταίο καιρό συχνά με ρωτούν, σε κοινωνικές συναναστροφές, «τι συμβαίνει στο Πανεπιστήμιο Κύπρου;». Όσοι και όσες θέτουν το ερώτημα δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τα εσωτερικά του Πανεπιστημίου Κύπρου (Π.Κ.). Ρωτούν καλοπροαίρετα, ως ενημερωμένοι πολίτες, οι οποίοι είδαν ή άκουσαν, στα ΜΜΕ και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δηλώσεις, αντεγκλήσεις, και συνεντεύξεις, αφενός για τη διαμάχη του Π.Κ. με την Ελεγκτική Υπηρεσία (Ε.Υ.), αφετέρου για σημαντικό οικονομικό έλλειμμα του Π.Κ.

Οι Εκθέσεις της Ε.Υ. για δημόσιους οργανισμούς προκαλούν, εύλογα, συζητήσεις. Η Ε.Υ. πάντοτε βρίσκει κάποιες αβλεψίες ή παρατυπίες και, ενίοτε, εγείρει αμφιβολίες για αποφάσεις του ελεγχόμενου οργανισμού, στις οποίες αυτός καλείται να απαντήσει. Κάθε έλεγχος, όταν είναι ουσιαστικός, θέτει ερωτήματα. Δεν σημαίνει, όμως, ότι όλα τα ερωτήματα δεν έχουν πειστικές απαντήσεις. Όσο περισσότερο θεσμικές είναι οι συζητήσεις, τόσο το καλύτερο για τον ελεγχόμενο οργανισμό. Αντιθέτως, όσο η διαμάχη θεομιών καθίσταται δημόσιο θέμα ή ακρόαμα, τόσο ο δημόσιος λόγος εκτραχύνεται. Τα επιμέρους σημεία της τριβής, τότε, διευρύνονται, και νέα, πιο αιχμηρά, θέματα αχρείαστα τίθενται.

Η Ε.Υ. επικρίνει το Π.Κ. για μερικές αποφάσεις του. Σε μερικά θέματα έχει δίκιο, σε άλλα όχι. Από τη στιγμή, όμως, που η συζήτηση διεξάγεται στο Τουίτερ, μετατρέπεται σε διαμάχη, με συνέπεια οι όποιες αβλεψίες ή λάθη του Π.Κ. να μετατρέπονται σε μομφές σε βάρος του. «Το Πανεπιστήμιο Κύπρου, πέρα από πρότυπο Γνώσης, Έρευνας και Αριστείας, που είναι, οφείλει να είναι και πρότυπο Χρηστής Διοίκησης. Δυστυχώς, αυτό δεν συμβαίνει», έγραψε στο Τουίτερ ο βουλευτής κ. Παντελίδης. Προσέξτε το άλμα από συγκεκριμένα θέματα σε ηχηρές γενικεύσεις περί μη χρηστής διοίκησης. Το Π.Κ. ζημιώνεται από αβάσιμες γενικεύσεις και πρέπει να κάνει ό,τι μπορεί για να μη δίνει λαβή σε τέτοιες μομφές. Δεν το κάνει πάντα. Αρκούν αδέξιες συνεντεύξεις ή τουίτ της ηγεσίας του για να τροφοδοτήσουν επιζήμιες διαμάχες. Το Π.Κ. κάνει, έτσι, πολύτιμο πολιτικό κεφάλαιο. Πώς θα πείσει την Ε.Υ. για την ορθότητα των ακαδημαϊκών πολιτικών του και, γενικότερα, των επιλογών του όταν ο γενικός ελεγκτής αισθάνεται ότι ο «Πρύτανης εκτοξεύει κολή και όξος» σε βάρος του; Δεδομένων του υψηλού κύρους της Ε.Υ. στην κοινή γνώμη και της επιρροής της στη Βουλή, η δημόσια αντιπαράθεση της ηγεσίας του Π.Κ. με την Ε.Υ.,

μόνο ζημιά θα κάνει στο Π.Κ. Επιμάχα θέματα συζητούνται γόνιμα σε θεσμικό επίπεδο, σε πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού.

Αυτό, όμως, που έκανε μεγαλύτερη ζημιά είναι η διαρροή στα ΜΜΕ στοιχείων της Έκθεσης του Εσωτερικού Ελεγκτή του Π.Κ. για οικονομικό έλλειμμα (χρηματοδοτικό κενό) ύψους 26,8 εκατ. ευρώ, και η μετέπειτα διαχείριση της Έκθεσης. Η Έκθεση παρουσιάστηκε εσωτερικά, και εμφανίζει το Π.Κ. να έχει μια διαφορά 26,8 εκατ. μεταξύ οικονομικών διαθεσίμων και οικονομικών υποχρεώσεων. Οι Οικονομικές Υπηρεσίες του Π.Κ. θεωρούν ότι το έλλειμμα είναι μικρότερο κατά 1,6 εκατ. Έστω κι έτσι, σημαντικό έλλειμμα υπάρχει. Η Έκθεση, ωστόσο, δεν υιοθετήθηκε επισήμως από το Π.Κ. Σε ραδιοφωνική συνέντευξη

Για την καλή λειτουργία ενός πανεπιστημίου, η ακαδημαϊκή αυτονομία πρέπει να γίνεται σεβαστή και, συγχρόνως, να εξισορροπείται από θεσμικά αντίβαρα.

του, ο πρύτανης την αμφισβήτησε. Οι παραδοχές και τα στοιχεία της Έκθεσης ερευνώνται ως προς την εγκυρότητά τους, ειπώθηκε. Αν, όμως, η Έκθεση ήταν περισσότερο κείμενο εργασίας και όχι επίσημο πόρισμα, γιατί παρουσιάστηκε εσωτερικά και σχολιάστηκε ραδιοφωνικά; Όταν ο εκτελεστικός επικεφαλής του οργανισμού εμφανίζεται δημοσίως να μη γνωρίζει πόσο είναι το έλλειμμα και να αμφισβητεί Έκθεση ανελέαν δεν κερδίζει τις εντυπώσεις. Η κοινή γνώμη διερωτάται τι πραγματικά συμβαίνει.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι δεν πρόκειται για υπόθεση υπεξαίρεσης κονδυλίων αλλά για κακό οικονομικό σχεδιασμό. Τα κρίσιμα ερωτήματα είναι: αν η τάξη μεγέθους του ελλείμματος είναι αυτή που είναι, γιατί και πώς προέκυψε; Αλλά και μικρότερο να είναι το έλλειμμα, γιατί το ΠΚ εξάντλησε τα αποθεματικά του, τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για την καλή λειτουργία του οργανισμού; Πώς θα καταφέρει να παράσχει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στους διδακτορικούς φοιτητές του και επαρκείς πόρους για έρευνα στο ακαδημαϊκό προσωπικό χωρίς αποθεματικά; Ποιοι ήταν αρμόδιοι να χτυπήσουν το καμπανάκι; Αν το χτύπησαν, γιατί δεν ακούστηκαν; Αν δεν το χτύπησαν, γιατί;

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου ζημιώνεται από αβάσιμες γενικεύσεις και πρέπει να κάνει ό,τι μπορεί για να μη δίνει λαβή σε τέτοιες μομφές. Δεν το κάνει πάντα. Αρκούν αδέξιες συνεντεύξεις ή τουίτ της ηγεσίας του για να τροφοδοτήσουν επιζήμιες διαμάχες.

Ποιος θα αναλάβει την ευθύνη για τον οικονομικό εκτροχιασμό, και πώς;

Δεν υπάρχουν ακόμη απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα. Είμαι βέβαιος ότι το Π.Κ. θα τις αναζητήσει με οργανωμένο και αμερόληπτο τρόπο. Αν μη τι άλλο, αυτό επιτάσσουν η ηθική της ορθολογικής διαχείρισης, η διοικητική λογοδοσία, και η ανόρθωση του τραβέντος κύρους του. Ήδη η ΕΥ, με ανακοίνωσή της, ζητάει να λάβει την Έκθεση του Εσωτερικού Ελεγκτή. Το κύρος του οργανισμού εξαρτάται από τη διαφάνεια, την ειλικρίνεια και την ορθολογικότητα με την οποία θα χειριστεί το θέμα. Η οικονομική κρίση παρέχει ευκαιρία για αναστοχασμό.

«Πώς είναι δυνατόν», έχω ακούσει να ρωτούν, «εσείς που έχετε τόσους εμπειρογνώμονες - ειδικούς που συμβουλευούν άλλους - να μην ξέρετε τι σας γίνεται;». Είναι το καλοπροαίρετο ερώτημα του απλού ανθρώπου που, εντυπωσιασμένος από το κύρος των ακαδημαϊκών διακρίσεων του Π.Κ., δεν κάνει τη διάκριση μεταξύ του διανοητικού κεφαλαίου του Π.Κ. και του τρόπου διοίκησης του οργανισμού. Η διαφορά είναι ουσιώδης. Τα πανεπιστήμια, ως οργανισμοί εντάσεως γνώσης, χαρακτηρίζονται από αποκεντρωμένη δομή. Όταν, μάλιστα, εκλέγουν την ηγεσία τους, όπως το Π.Κ., θυμίζουν «ομοσπονδίες», στις οποίες οι ακαδημαϊκές οντότητες προβάλλουν ισότιμες αξιώσεις. Αυτό σημαίνει ότι το πανεπι-

στήμιο συχνά αποφεύγει να κάνει δύσκολες επιλογές μεταξύ εναλλακτικών. Απουσιάζουν στρατηγικά κριτήρια συμπεριφοράς στη λήψη αποφάσεων. Αντιπαραγωγικές δαπάνες (π.χ. σε επιπλέον διοικητικό προσωπικό) συμφύρονται με παραγωγικές επενδύσεις σε ερευνητικές κέντρα. Στο μέτρο που κρίσιμες αποφάσεις λαμβάνονται από επιτροπές, απουσιάζει η συνολική εικόνα, ενώ η ευθύνη διαχέεται. Σε ένα σύστημα αιρετών αξιωματούχων πάντα υπάρχει ο κίνδυνος ανάπτυξης πελατειακών κριτηρίων στη λήψη αποφάσεων. Το σύστημα, εν ολίγοις, είναι επιρρεπές σε δαπάνες, χωρίς στρατηγικά κριτήρια προτεραιοποίησής τους. Δεδομένου ότι η κρατική χρηματοδότηση πάντα θα έχει οροφή, όταν οι δαπάνες

δεν συνοδεύονται από συστηματικό έλεγχο συγκράτησης του κόστους, προτεραιοποίηση επιλογών, και προσέγκυση γενναιόδωρων δωρεών, δημιουργείται έλλειμμα όπως το σημερινό.

Το ακαδημαϊκό σύστημα είναι εγγενώς πολυφωνικό, στο οποίο η ακαδημαϊκή εργασία δεν επιδέχεται εύκολο τυποποίηση. Η αξία της αυτονομίας κυριαρχεί. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μη δίνεται ιδιαίτερη σημασία σε μη ακαδημαϊκά, αλλά εξόχως σημαντικά, θέματα διοίκησης, κόστους και αποτελεσματικότητας. Σύγχρονα συστήματα διοίκησης απουσιάζουν ή δεν έχουν πλήρως καθιερωθεί, η τεχνολογία είναι συχνά παλαιάς κοπής. Σε τέτοιους οργανισμούς, αν δεν υπάρχει στιβαρή διοίκηση, ελλοχεύει ο κίνδυνος του οικονομικού εκτροχιασμού.

Για την καλή λειτουργία ενός πανεπιστημίου, η ακαδημαϊκή αυτονομία πρέπει να γίνεται σεβαστή και, συγχρόνως, να εξισορροπείται από θεσμικά αντίβαρα. Στο σύστημα διακυβέρνησης του Π.Κ. υπάρχει η σημαντική θέση του διευθυντή Διοίκησης και Οικονομικών. Για περίπου τρία χρόνια η θέση είναι κενή. Η αλληλοεπικάλυψή της με τη θέση του αντιπρύτανη Διεθνών Σχέσεων, Διοίκησης και Οικονομικών δημιουργεί ασάφειες και συγκρούσεις στις αρμοδιότητες. Απολογιστικές εκθέσεις, όπως αυτή του Εσωτερικού Ελεγκτή, δεν είναι θεσμός. Το σύστημα λήψης διοικητικών αποφάσεων πάσχει από γραφειοκρατία. Η ευθύνη διαχέεται. Η αδράνεια είναι συνήθης. Απουσιάζει συχνά η αίσθηση της κρισιμότητας του χρόνου. Εν ολίγοις, αν και το Π.Κ. πλεονεκτεί ακαδημαϊκά, μειονεκτεί διοικητικά.

Το χρηματοδοτικό κενό είναι μια ευκαιρία όπως το Π.Κ. επανεξετάσει το μοντέλο διοίκησης του. Ιστορικά, ο οργανισμός δεν έχει εμπεδώσει τη νοοτροπία της αναστοχαστικής συζήτησης των προβλημάτων του. Το Π.Κ., ως κλασική γραφειοκρατία, έμαθε να είναι διαδικασιολάγνο και αμυντικό, ως υψηλών ακαδημαϊκών επιδόσεων οργανισμός εύκολα προσφεύγει στην αυτο-επιβεβαίωση, και ως δημόσιο ίδρυμα τείνει να αναβάλλει τη λήψη δύσκολων αποφάσεων. Ήρθε, πλέον, η ώρα που δεν θα μπορεί να το κάνει άλλο. Όπως συνέβη σε εθνικό επίπεδο, η οικονομική κρίση συγκεντρώνει το μυαλό και ζητά ρηξικέλευθες λύσεις. «Το θέμα είναι τώρα τι λες», όπως λέει ο ποιητής.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής Στρατηγικής Διοίκησης στην Έδρα Columbia Ship Management στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. www.htsoukas.com

Διάσπαρτα εκπαιδευτικά κουφάρια

Της ΒΑΣΩΣ ΚΙΝΤΗ

Γιατί συζητάμε ακόμη για τους λεγόμενους «αιώνιους» φοιτητές; Είναι γιατί επιβαρύνουν τη διοικητική λειτουργία; Είναι γιατί επιβαρύνουν τις επιδόσεις των πανεπιστημίων μας στις διεθνείς κατατάξεις, αφού ο ρυθμός αποφοίτησης είναι μικρός και η αναλογία διδασκόντων - διδασκομένων παραπλανητική; Είναι κι αυτά, αλλά είναι δευτερεύοντα. Συζητάμε γιατί οι αριθμοί είναι πολύ μεγάλοι και γιατί αυτοί οι μεγάλοι αριθμοί αποκαλύπτουν πολλά για τα πανεπιστημιά μας, για τα λύκεια και την εκπαίδευσή μας γενικώς. Τι αποκαλύπτουν; Οτι η εκπαίδευσή μας δεν εστιάζει στους μαθητές και τους φοιτητές, δεν είναι η πρόοδος τους η μέριμνά της. Οι θεσμοί της εκπαίδευσης είναι σαν να έχουν υπεξαιρεθεί από αυτούς που τους νέμονται. Αυτοί ενδιαφέρονται να υπάρχουν οι θεσμοί σαν κουφάρια για να διαιωνίζεται η αξιοποίησή τους προς ίδιον όφελος. Οι μαθητές και οι φοιτητές είναι σχεδόν το πρόσχημα για να υπάρχουν οι ίδιοι. Προφανώς, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες διδάσκουν ευсу-

νειδητοί εκπαιδευτικοί που τιμούν τον ρόλο τους και νοιάζονται για τους μαθητές και τους φοιτητές τους. Σε αυτούς χρωστούν πολλοί την έμπνευση, τη συγκρότηση και την εξέλιξή τους. Όμως υπάρχουν και οι άλλοι: αυτοί που θα αποστηθίσουν το διδακτικό εγχειρίδιο και θα το απαγγείλουν βαριεστημένα στην τάξη, αυτοί που ψάχνουν αφορμές για να μην κάνουν μάθημα, αυτοί που καθυστερούν, που απουσιάζουν, που αναθέτουν εργασίες που δεν διορθώνουν ποτέ και τις οποίες βαθμολογούν με άριστα, αυτοί που στέλνουν άλλους στη θέση

Οι μαθητές και οι φοιτητές είναι σχεδόν το πρόσχημα για να υπάρχουν κάποιοι.

τους να κάνουν μάθημα γιατί έχουν άλλες υποχρεώσεις ή γιατί χτίζουν αυλή με εξαρτημένους από αυτούς διδασκόντες, τους οποίους υποσχονται στο μέλλον να αποκατα-

Η πολιτεία, τα κόμματα και οι πανεπιστημιακές αρχές πρέπει να μελετήσουν το φαινόμενο των «αιώνιων φοιτητών» σοβαρά, όχι για το θεαθήναι, αλλά για να υπάρχουν συνέπειες που θα φέρουν αλλαγές.

στήσουν καθώς θεωρούν τα ιδρύματα ιδιοκτησία τους. Υπάρχουν αυτοί που κολακεύουν τους ακτιβιστές φοιτητές και μαθητές για να έχουν το κεφάλι τους ήσυχο.

Θύματα αυτής της κατάστασης είναι οι «αιώνιοι φοιτητές». Από την αρχή του λύκειου η μόνη σαφής και ορατή προοπτική είναι το πανεπιστήμιο με τις Πανελλαδικές

Εξετάσεις. Το λύκειο συνθλίβεται ως θεσμός σε αυτόν τον βωμό και σχεδόν όλοι οι μαθητές στοιβάγονται στις πύλες εισόδου που πολλαπλασιάζονταν όχι από μέριμνα, αλλά από αδιαφορία για τους φοιτητές. Όταν ιδρύεις σχολές και τμήματα τα μεσάνυχτα με τροπολογίες, διεσπαρμένα στις πόλεις πολιτευτών, χωρίς προσωπικό, χωρίς μελετημένο πρόγραμμα σπουδών, χωρίς αίθουσες, ποιο ενδιαφέρον δείχνεις για τη μόρφωση αυτών που θα τύχει να βρεθούν εκεί χωρίς επαγγελματικό προσανατολισμό, χωρίς εφόδια; Εχεις άλλους στόχους. Τι έμπνευση θα πάρουν αυτά τα παιδιά για να αγαπήσουν ένα επισημνικό αντικείμενο, να διερευνήσουν τις κλίσεις τους, να συνομιλήσουν με άλλους, καθηγητές και φοιτητές, που κάνουν παρόμοια ή διαφορετικά πράγματα όταν τα πανεπιστήμια είναι εξεταστικά κέντρα, όταν οι πανεπιστημιούπολεις είναι τόσο απωθητικές και αφιλόξενες; Οποιος είναι αποφασισμένος και μπορεί να στηριχθεί στις δικές του δυνατόιες είτε θα διεκπεραιώσει απλώς τις σπουδές του είτε, αν είναι

τυχερός, θα βρει υποστήριξη και θα αξιοποιήσει ό,τι καλό έχουν να προσφέρουν τα ελληνικά ιδρύματα. Οι υπόλοιποι, οι «αιώνιοι», θα μείνουν πίσω. Όσο πολλαπλασιάζονται τα πρόχειρα ιδρύματα, τόσο πολλαπλασιάζονται και οι «αιώνιοι» φοιτητές.

Τι πρέπει να γίνει; Όσοι πραγματικά θέλουν να τελειώσουν, πρέπει να τους δοθούν κίνητρα και μέριμνα για να το κάνουν. Κυρίως όμως η πολιτεία, τα κόμματα και οι πανεπιστημιακές αρχές πρέπει να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα κατά μέτωπο. Να μην τα μεταθέτουν στο μέλλον λειτουργώντας κι αυτοί διεκπεραιωτικά. Να μελετήσουν και το φαινόμενο των «αιώνιων φοιτητών» σοβαρά, να αξιολογήσουν δομές και πρόσωπα όχι για το θεαθήναι, αλλά για να υπάρχουν συνέπειες που θα φέρουν αλλαγές. Να είναι έτοιμοι, αν χρειαστεί, να συγκρουστούν με την αδράνεια, την αδιαφά-νεια, την αναξιοκρατία.

Η κ. Βάσω Κιντή είναι καθηγήτρια Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ.

Β' τόμος

η Ελλάδα στις κάλπες

Εθνικές εκλογές, κόμματα και εκστρατείες

Ένα απολαυστικό, πρωτότυπο έργο για
τις εκλογές της Μεταπολίτευσης

1990-2007

15/04

ΕΚΤΑΚΤΩΣ ΤΟ
ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

Σάτιρα, πόζα και αυταρέσκεια

Είναι ο Μιθριδάτης, σταρ των '90s και νεοπροσήλυτος του ΣΥΡΙΖΑ, η «φωνή των σημερινών νέων»; Τρεις millennials απαντούν

Από τα Ημισκούμπρια στο «Τσιπρουλέτο»

Του **ΒΥΡΩΝΑ ΚΡΙΤΖΑ**

Πριν από πολλά χρόνια, συζητώντας με έναν καλλιτέχνη από τον ευρύτερο χώρο του χιπ χοπ για τα Ημισκούμπρια, είχα ακούσει την άποψη ότι «ο Μιθριδάτης κανονικά θα έπρεπε να δουλεύει στην τηλεόραση». Υποτιμητικό ασφαλώς, δεδομένης της διαπιστευμένης ικανότητάς του στη γραφή στίχων και την εκφορά τους. Αλλά και ενδεικτικό μιας προσωπικότητας που μέσα στον καλλιτεχνικό κόσμο, χρόνια τώρα, μοιάζει κάπως παράταιρη.

Ο Μιθριδάτης Χατζηχατζόγλου (ναι, είναι το πραγματικό του όνομα) γεννήθηκε στην Αθήνα το 1975. Φοίτησε στην Καλών Τεχνών, ασχολήθηκε με το σκίτσο και τη ζωγραφική και έγινε ευρύτερα γνωστός το 1996, ως μέλος του σατιρικού χιπ χοπ συγκροτήματος Ημισκούμπρια. Το γεγονός ότι γεύτηκε απότομα, αν και επάξια, μεγάλη δημοσιότητα στα 21 του αιτιολογεί ίσως ορισμένα στοιχεία της προσωπικότητάς του. Γεγονός πάντως είναι ότι τα Ημισκούμπρια υπήρξαν ένα σχήμα με στιχουργική ευφυΐα, καθοριστικό στη διάδοση του χιπ χοπ στην Ελλάδα και εϋστοχο στην κοινωνική κριτική του. Μια γέφυρα που ένωσε τους Beastie Boys και τους De la soul με εγκόσμους σατιρικούς καλλιτέχνες όπως ο Χάρρυ Κλυνν,

**Μπορεί να θέλει
όντως να βοηθήσει
— δεν το αμφισβητώ.
Πιο πιθανό όμως μου
φαίνεται το σενάριο
τού να βοηθηθεί ο ίδιος.**

ο Κηλανδόννης, ο Μπλιώκας. Σε εποχές όπου η λέξη πατριαρχία δεν υπήρχε καν στο λεξιλόγιό μας, την καυτηρίασαν με τον Κύρη του Σπιτιού. Περιέγραψαν με χιούμορ τις παθογένειες του Δημοσίου (Δημόσιο Forevah), τα καθημερινά ευτράπελα του μέσου Αθηναίου (Νωρίς), την κιτς ψευδοευτυχία μιας εξόρμησης στη θάλασσα (Πάμε όλοι μαζί σε μια παραλία). Τα αναφέρω αυτά γιατί θεωρώ λάθος το να μειώνουμε το καλλιτεχνικό παρελθόν του Μιθριδάτη επειδή μπορεί να μη μας ταιριάζει ως άνθρωπος ή ως πολιτικός. Είναι επίσης λάθος να ακυρώνουμε την υποψηφιότητά του στις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές λέγοντας ότι «έγινε μέρος του συστήματος που κατηγορούσε». Όλοι μέρος του συστήματος είμαστε, αλίμονο αν αυτό μας απαγορεύει να ασκούμε κριτική. Επιστρέφω στη «χρονοδιαδρομή». Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 2000 τα Ημισκούμπρια αρχίζουν να χάνουν έδαφος. Το χιπ χοπ μπαίνει στις πόστες, οι μόδες αλλάζουν. Το 2009 ο Μιθριδάτης κυκλοφορεί ένα sólo άλμπουμ με τίτλο «Αιρετικά ερωτικός». Δεν γνωρίζει μεγάλη απήχηση. Η παραδοσιακή δισκογραφία, άλλωστε, βουλιάζει. Θα περάσουν 12 ολόκληρα χρόνια μέχρι να απασχολήσει ξανά το ευρύ κοινό με το «Για να μην τα χρωστάω», ένα ραπ κομμάτι που γίνεται viral και σήμερα θεωρείται, τρόπον τινά, το διαβατήριό του για τον στίβο της πολιτικής. Αξιόλογος ως κατασκευή, αλλά και κάπως κουραστικό μέσο στην «τα-ξέρω-όλα» διαμαρτυρία του και τα 12 λεπτά διάρκειάς του, το «Για να μην τα χρωστάω» περιγράφει

ται στο λήμμα του καλλιτέχνη στη Βικιπαίδεια ως τραγούδι που «ταράζει την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα». Λίγο παρακάτω, στο ίδιο λήμμα, διαβάζουμε ότι η Amok Time Ats, η καλλιτεχνική κολεκτίβα που ίδρυσε ο ίδιος το 2017, βασίζεται σε έναν «πρωτοπόρο τρόπο σκέψης». Πού ακριβώς έγκειται η πρωτοπορία, δεν μαθαίνουμε ποτέ. Σε άλλο σημείο, το λήμμα μάς ενημερώνει για τον βαθμό που πήρε ο Μιθριδάτης στην πτυχιακή εργασία του. Γενικότερα, η σελίδα αναδύει μια διάθεση προβολής κατορθωμάτων — και όχι πληροφόρησης.

Υποψήφιος βουλευτής

Φτάνουμε στο σήμερα. Ο Μιθριδάτης κατεβαίνει με τον ΣΥΡΙΖΑ και μέσα σε λίγες ώρες δέχεται επιθέσεις για κάποια παλιά tweets. Κατά την κρίση μου, οι «χυδαίες», «σεξιστικές», «ομοφοβικές», όπως χαρακτηρίστηκαν, παλιές του αναρτήσεις δεν αναδεικνύουν τις πραγματικές του απόψεις για τις γυναίκες ή τους ομοφυλόφιλους. Αντανακλούν όμως την ποιότητα του δημόσιου λόγου του. Την επιθυμία του να ακουστεί δυνατά μέσα στο πλήθος, βρίζοντας. Την απόλαυση που λαμβάνει με το να γίνεται εριστικός «παίρνοντας ρόλους», όπως είπε. Ενόψει εκλογών πιστεύω πως η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ δεν θα έπρεπε να ανησυχούν τόσο για την απήχηση του Μιθριδάτη στους νέους, όσο για την ικανότητά του να γίνεται αντιπαθής στους εχθρούς του. Τι θέλω να πω: Σε μια εποχή όπου οι πιο δημοφιλείς πολιτικοί δεν είναι οι πιο ικανοί, αλλά οι πιο γραφικοί (αυτοί που ερεθίζουν τα ταπεινά ένστικτα του κόσμου), ο Μιθριδάτης μπορεί να ξεχωρίσει. Διαβάζω ότι η επιθυμία του είναι να προσφέρει στον πολιτισμό. Το έχει ήδη κάνει με τα Ημισκούμπρια. Είναι, δε, ο μοναδικός Έλληνας ράπερ που μπορεί να καυχηθεί ότι καθιέρωσε δικό του τρόπο ομιλίας, παραλλάσσοντας λέξεις (ενδεικτικά, σε παλιά tweets, είχε αποκαλέσει τον Τσίπρα «Τσιπρουλέτο», ενώ υπάρχει τραγούδι του με τίτλο Σπιτουλίνι αραχτουλίνι — κλασική μιθριδατική διάλεκτος). Καθώς πλησιάζει την ηλικία των 50, έχοντας αφήσει πίσω τις εποχές των εμπνευσμένων στίχων και της ανέμελης νεότητας, προσωπικά αισθάνομαι ότι βλέπει την πολιτική σαν σανίδα σωτηρίας. Μπορεί να θέλει όντως να βοηθήσει — δεν το αμφισβητώ. Πιο πιθανό όμως μου φαίνεται το σενάριο του να βοηθηθεί ο ίδιος. Κατά τα άλλα, χρόνια τώρα, η δημόσια παρουσία του αναδύει μια αυταρέσκεια. Μια ανάγκη αυτοεπιβεβαίωσης. Υπάρχει κάτι στον τρόπο ομιλίας του, το σκωμμένο φρύδι και οι φωτογραφίες με πούρα στο Instagram, που δεν με αφήνει να τον συμπαθώσω. Στην πρόσφατη συνέντευξή του στο tvnxs μιλάει πιο προσγειωμένα. Προσέχει. Αλλά στη συνοδευτική φωτογραφία ποζάρει έχοντας στο φόντο μια τεράστια ζωγραφιά του εαυτού του.

Εχω ζήσει ήδη αρκετές εκλογές. Τίποτα δεν μου κάνει εντύπωση. Τίποτα δεν με σοκάρει, απλώς τα βρίσκω όλα κακόγουστα και στενόχωρα. Ο ΣΥΡΙΖΑ ελπίζει να προσελκύσει μέσω Μιθριδάτη τους ανθρώπους που αδιαφορούν για την πολιτική. Τα άλλα μεγάλα κόμματα και οι πονηρά ευθικτοί υποστηρικτές τους έχουν ένα νέο στόχο. «Αφού όλοι διασκεδάζουνε/γιατί είσαι λυπημένη;», ρωτάει ο ίδιος σε ένα παλιό τραγούδι. Ελα ντε!

Με ραπ διαβατήριο

Ο Μιθριδάτης ήρθε, έπειτα από χρόνια, με πάταγο στο προσκήνιο το 2021 με το «Για να μην τα χρωστάω», ένα ραπ κομμάτι που έγινε viral και σήμερα θεωρείται, τρόπον τινά, το διαβατήριό του για τον στίβο της πολιτικής. Αξιόλογος ως κατασκευή, αλλά και κάπως κουραστικό μέσο στην «τα-ξέρω-όλα» διαμαρτυρία του και τα 12 λεπτά διάρκειάς του.

Δόλωμα σε λάθος σύμπαν

Του **ΑΡΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ**

Το να είσαι είκοσι ετών στην εποχή των ψηφιακών μέσων, του καταιγιστικού Ιντερνέτ, του κάνσελ και της τεχνητής νοημοσύνης σημαίνει κυρίως ένα πράγμα: τίποτα δεν είναι επίκαιρο για πολύ. Η νεότητα σήμερα είναι μια διαρκής μεταμόρφωση, ένα αδιάκοπο πηγαϊνέλα σε ευμετάβλητα τοπία.

Ο Μιθριδάτης για έναν εικοσάχρονο δεν είναι μπανάλ· είναι ανυπαρκτός· μια γνώση που ακόμη κι αν την αποκτήσει, θα την ανταλλάξει με κάτι πιο ενδιαφέρον στο TikTok έπειτα από λίγο. Αν ο Αλέξης Τσίπρας συμπεριέλαβε στα ψηφοδέλτια του ΣΥΡΙΖΑ τον παλαίμαχο ράπερ από τα '90s για να προσελκύσει τους νέους, προφανώς απέχει από αυτούς περισσότερο απ' όσο υποψιάζεται.

Οι γεννημένοι μετά το μιλένιουμ είναι πολύ απορροφημένοι από το συναρπαστικό, προσωποποιημένο σύμπαν τους για να ανταποκριθούν σε δολώματα «μεγάλων». Ακόμη, όμως, κι αν υποθέσουμε ότι είναι επιρρεπείς στο δέλεαρ των πολιτικών διασποτήτων, πόσο ποιητική θα ήταν η συμμετοχή τους στα πολιτικά πράγματα με αυτούς τους όρους; Τι είδος πολιτικής σκέψης και δράσης χτίζεται στη βάση της viral εξυπνάδας, της ομοφοβίας και του σεξισμού σε χιουμοριστικό περιτύλιγμα;

Η όλη εμμονή, πάντως, με την πολιτικοποίηση των νέων έχει αρκετά προβληματικά σημεία· θέτει στις πλάτες τους ένα βάρος που δεν θα έπρεπε να φέρουν, αγνοώντας το υπαρξιακό πλαίσιο της ηλικίας τους. Οι σημερινοί εικοσάρηδες πασχίζουν να οικοδομήσουν μια βιώσιμη

καθημερινότητα υπό αντίξοες συνθήκες. Η επιβίωσή τους είναι από μόνη της μια δουλειά πλήρους απασχόλησης.

Σε αυτή τη φάση, ο ρόλος τους δεν είναι να διαμορφώσουν την πολιτική αλλά κυρίως να γίνονται αποδέκτες των θετικών συνεπειών της, ώστε, όταν αποκτήσουν τη γνώση, την εμπειρία και την ικανότητα που η πολιτική προϋποθέτει, να ασχοληθούν μαζί της με ωριμότητα και ψυχραιμία.

Για να ενδιαφερθεί κανείς για την πολιτική, πρέπει πρώτα να

**Οι γεννημένοι
μετά το μιλένιουμ
είναι πολύ
απορροφημένοι
από το συναρπαστικό,
προσωποποιημένο
σύμπαν τους
για να ανταποκριθούν
σε δολώματα
«μεγάλων».**

πιστέψει σε αυτήν. Για να πιστέψει σε αυτήν, πρέπει η πολιτική να τον έχει ευνοήσει, να του έχει αποδείξει τη μεγάλη της αξία. Για να πάρει στα σοβαρά η νέα γενιά την πολιτική, πρέπει πρώτα η πολιτική να πάρει στα σοβαρά τον εαυτό της.

Στον κόσμο των απληστιαστων ενοικίων, της αβάσταχτης ακρίβειας και της θεσμικής ανεπάρκειας, ο Μιθριδάτης δεν είναι ούτε το πρόβλημα ούτε η λύση. Είναι απλώς ένα σύμπτωμα.

Hipsters' politics αντί για ιδέες

Της **ΒΙΒΙΑΝ ΣΤΕΡΓΙΟΥ**

Ήταν προβλέψιμη η πτώση του επιπέδου της δημόσιας συζήτησης ενόψει των εκλογών. Καθώς αυτές πλησιάζουν, οι αντίπαλοι θα εστιάζουν σε πρόσωπα και στα λεγόμενά τους που εύκολα ανασύρονται από το Ιντερνέτ. Η πολιτική για χίπστερς (Hipsters politics) θα καταλαμβάνει όλο και περισσότερο χώρο. Η επικοινωνία, το content, οι φατσούλες, τα memes και τα ανατριχιαστικά βιντεάκια tik tok με ζουμ πάνω στο πρόσωπο του υποψηφίου/της υποψηφίας θα δίνουν και θα παίρνουν.

Όμως, νομίζω, ο νεαρός κόσμος θέλει ν' ακούσει ιδέες και επιχειρήματα, προτάσεις και τι είδους αξίες προτάσσουν τα κόμματα. Η υπερβολική εστίαση στα πρόσωπα δεν είναι του γούστου μου και είναι κάπως γελοία, φθείρει την κουβέντα, τη ρίχνει στο επίπεδο μιας λάσπης ή μιας αποθέωσης που παράγεται εύκολα με λίγα video, μερικά memes, δύο stories και μερικά κακόβουλα σχόλια (δουλειά που άμεσα θα αναλάβουν να αυτοματοποιήσουν οι νέες τεχνολογίες).

Η ανθρωποφαγία ή, το αντίθετό της, η εξύμνηση συγκεκριμένων προσώπων ως σωτήρων, αποπολιτικοποιούν την πολιτική. Η νεολαία, παντού στην Ευρώπη, έχει χίλια δυο προβλήματα, εργάζεται άπειρες ώρες, δεν μπορεί να πληρώσει το ενοίκιο και

τους λογαριασμούς, μελαγχολεί και ζορίζεται. Θα με ενδιέφερε, απ' όλες τις πλευρές, ν' ακούσω λύσεις γι' αυτά τα ζητήματα. Γι' αυτό είμαι πάντα καχύποπτη με τους αθλητές, τις περσόνες κ.λπ. στα ψηφοδέλτια (ειδικά στο Ευρωκοινοβούλιο το πράγμα έχει παραγίνει, με ποδοσφαιριστές, τραγουδιστριες και ηθοποιούς).

Η επικοινωνία (ό,τι σημαίνει αυτό το πράγμα) δαγκώνει και μαραζώνει την πολιτική, την κάνει απολιτική. Την κάνει ήμα

**Η υπερβολική εστίαση
στα πρόσωπα φθείρει
την κουβέντα, τη
ρίχνει στο επίπεδο
μιας λάσπης ή μιας
αποθέωσης που
παράγεται εύκολα
με λίγα video, μερικά
memes, δύο stories.**

ακατέργαστων συναισθημάτων οικειότητας και νοσταλγικών ταυτίσεων. Όσο το βλέμμα καταναλώνει πρόσωπα, παλιά tweets και celebrity φωτογραφίες, τόσο αποστρέφεται τις αναγκαστικά περιήλικες συζητήσεις που δεν χωράνε ως λεζάντα σε meme.

Η κ. Βιβιαν Στεργίου είναι συγγραφέας.

Νέα «όπλα» για την πανδημία της παχυσαρκίας στα παιδιά

Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΧΡΟΥΣΟΥ

Πρόσφατα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας υπολόγισε ότι αν δεν γίνει κάτι δραστικό στην πρόληψη και θεραπεία της υπερβαρότητας και της παχυσαρκίας τα επόμενα λίγα χρόνια, το 2035 πάνω από 50% της ανθρωπότητας θα αποτελείται από υπέρβαρους και παχύσαρκους ανθρώπους. Ο βαθμός παχυσαρκίας ορίζεται με βάση τον δείκτη μάζας σώματος (ΔΜΣ) ενός ατόμου. Ενήλικι που υπερβαίνουν τα 25 κιλά βάρους/τετράγωνο επιφανείας σώματος σε μέτρα, μέχρι τα 30 θεωρούνται υπέρβαροι, πάνω από τα 30 μέχρι 35 παχύσαρκοι και πάνω από τα 35 «νοσπρά» παχύσαρκοι. Γνωρίζουμε ότι η παθογονικότητα της παχυσαρκίας αυξάνει ανάλογα με τον ΔΜΣ, ξεκινώντας από το 25 στους Ευρωπαίους και το 23 στους Ασιάτες, και εξαρτάται από τη διάρκεια του χρόνου κατά τον οποίο ο οργανισμός παραμένει υπέρβαρος/παχύσαρκος. Πολύ σημαντικά αυξάνεται η νοσηρότητα της υπερβαρότητας/παχυσαρκίας όταν η έναρξή της είναι στην παιδική και εφηβική ηλικία.

Γενικά, η νοσηρότητα της υπερβαρότητας/παχυσαρκίας χαρακτηρίζεται από συνοδά προβλήματα υγείας που αυξάνονται προοδευτικά με την ηλικία, που σήμερα, λόγω πρώιμης έναρξης, εμφανίζονται σχετικά νωρίς, στην ύστερη εφηβική και νεανική ηλικία. Πολύ δυσοίωνο είναι ότι η τάση για αύξηση του επιπολασμού της υπερβαρότητας και παχυσαρκίας σε όλες τις ηλικίες όχι μόνο δεν έχει σταθεροποιηθεί, αλλά χειροτερεύει με τον χρόνο.

Η παρουσία και ο βαθμός υπερβαρότητας/παχυσαρκίας είναι ένας εξαιρετικός βιοδείκτης σύγχρονης και προϊούσας συνοδού παθολογίας, η οποία ως γνωστόν χειροτερεύει προοδευτικά με τον χρόνο. Αμερικανικές και άλλες επιδημιολογικές μελέτες, συμπεριλαμβανομένων και ελληνικών, δείχνουν ότι η παθολογία που συνοδεύει την υπερβαρότητα/παχυσαρκία, και κυρίως την κοιλιακή ή σπλα-

χνική μορφή, αποτελεί το λεγόμενο «καρδιομεταβολικό σύνδρομο» – που περιλαμβάνει την αντίσταση στην ινσουλίνη, τη δυσλιπιδαιμία, την υπέρταση, τον σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2, την υπερπηκτικότητα του αίματος, τη χρόνια συστηματική φλεγμονή, τα καρδιαγγειακά νοσήματα, τη μη αλκοολική λιπώδη διήθηση του ήπατος και την άπνοια του ύπνου– που την καθιστά μια σοβαρή χρόνια νόσο. Αυτή έχει και πολλές άλλες ψυχολογικές και σωματικές συννοσηρότητες, όπως το άγχος και η κατάθλιψη, ο καρκίνος, η άνοια και η αυξημένη ευαλωτότητα στις λοιμώξεις. Όλες οι παθολογικές εκδηλώσεις της υπερβαρότητας/παχυσαρκίας είναι κατά κύριο λόγο

Η αντιμετώπισή της απαιτεί ομάδα ειδικών, όπως ενδοκρινολόγο, διατροφολόγο, ψυχολόγο και εργοφυσιολόγο.

το αποτέλεσμα της ραγδαίας και ριζικής αλλαγής του τρόπου ζωής τα τελευταία 50 χρόνια, που περιλαμβάνει την αύξηση του χρόνου ψυχο-κοινωνικο-οικονομικού στρες –που σαφώς υφιστάμεθα αδιάκοπα στη σύγχρονη εποχή–, σε συνδυασμό βέβαια με την κακής ποιότητας αλλά άφθονη τροφή, την έλλειψη άσκησης, τον ανεπαρκή ύπνο και το ακανόνιστο πρόγραμμα της ημέρας, αποσυνζευγμένο από το βιολογικό κirkάδιο ρολόι της φύσης. Ο ανθρώπινος οργανισμός, δηλαδή, βρέθηκε σε ένα πρωτόγνωρο περιβάλλον, για το οποίο τα γονίδιά του δεν είχαν τον απαραίτητο χρόνο των αρκετών γενεών που απαιτούνται για να προσαρμοστούν. Αυτή η δυσπροσαρμογή έχει μετατρέψει μια γνωστή αλλά πολύ σπάνια κατάσταση του παρελθόντος σε μια συχνή, κλασική, σοβαρή χρόνια νόσο, που ανθίσταται σθεναρά στις πολλές προσπάθειες που καταβάλλουμε για την πρόληψή της και τη θεραπεία της. Να προσθέσω

Κύρια θεραπευτική προσέγγιση παραμένει η εξυγίανση του τρόπου ζωής και η σωστή διαχείριση του στρες, που είναι οι γενεσιουργές αιτίες.

εδώ ότι, εν πολλοίς, υπάρχει μεγάλη συσχέτιση της υπερβαρότητας/παχυσαρκίας με το μορφωτικό και κοινωνικοοικονομικό επίπεδο μιας κοινωνίας ανθρώπων, που σημαίνει ότι η ουσιαστική παιδεία είναι το κλειδί της λύσης κυρίως όσον αφορά την πρόληψη αυτής της χρόνιας νόσου.

Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, η θεραπεία της υπερβαρότητας/παχυσαρκίας ήταν ιδιαίτερα δύσκολη έως πλήρως αποτυχημένη, ιδίως σε άτομα με υψηλό ΔΜΣ, με τη δυσκολία να είναι ανάλογη αυτού του δείκτη σοβαρότητας της νόσου. Επίσης, προσπάθειες με νέα φάρμακα ως επί το πλείστον αποτύγχαναν. Γενικά, η χειρότερη έκβαση ήταν μια αρχική απώλεια ικανού βάρους –που σημαίνει ταυτόχρονη απώλεια λίπους και μυϊκής μάζας– ακολουθούμενη από υποτροπή, με επάνοδο του λίπους αλλά όχι της μυϊκής μάζας, που σημαίνει χειρότερηση της μεταβολικής παθολογίας. Η αντιμετώπιση της υπερβαρότητας/παχυ-

σαρκίας απαιτεί ομάδα ειδικών, όπως ενδοκρινολόγο, διατροφολόγο, ψυχολόγο και εργοφυσιολόγο, καθώς και μεθόδους παρακολούθησης της θεραπείας πέραν της φυσικής εξέτασης και του υπολογισμού του ΔΜΣ. Μέτρηση και παρακολούθηση της μυϊκής μάζας, του σπλαχνικού λίπους και της οστικής πυκνότητας, αξιολόγηση της συστηματικής φλεγμονής, του κirkάδιου ρυθμού της αρτηριακής πίεσης και της κορτιζόλης, καθώς και της ποικιλότητας του καρδιακού ρυθμού είναι δείκτες χρόνιας νοσηρότητας και σηματοδοτούν την άμεση ανάγκη δραστικής αλλαγής του τρόπου ζωής: σωστή διατροφή, μέτρια σωματική άσκηση, επαρκής ύπνος, κανονικότητα ημερήσιας δραστηριότητας, γευμάτων και ύπνου και διαχείριση του στρες.

Πρόσφατα, φαρμακευτική θεραπεία απώλειας βάρους και διατήρησής του σε ανεκτά επίπεδα με χρήση ειδικών γαστρεντερικών ορμονικών σκευασμάτων, όπως

η εβδομαδιαία υποδόρια σεμαγλουτίδη (Ozempic, Wegovy) –με απώλεια έως 15% του βάρους σώματος– ή η τριζεπατίδη (Mounjaro) –με απώλεια έως 25% του βάρους σώματος–, έχει χρησιμοποιηθεί με επιτυχία σε υπέρβαρους και παχύσαρκους ενηλίκους με σχετικά λίγες παρενέργειες και αποτελεσματική ελάττωση της νοσηρότητας της υπερβαρότητας/παχυσαρκίας.

Μερικές από τις αρχικές παρενέργειες ήταν η ναυτία και οι γαστρεντερικές εννοχλήσεις (δυσκοιλιότητα, διάρροια, κοιλιακός πόνος), που μπορούν να αποφευχθούν ξεκινώντας με χαμηλές δόσεις και επιτρέποντας την ανάπτυξη ανοχής του οργανισμού σε αυτές. Πολύ σπάνια έχει παρουσιαστεί οξεία παγκρεατίτιδα, μια σοβαρή νόσος, γι' αυτό η παρουσία χολολιθίας ίσως αποτελεί αντένδειξη για την ως άνω θεραπεία. Περίεργως, τα παραπάνω φάρμακα μπορούν επίσης να επηρεάσουν συγκεκριμένα κύτταρα του θυρεοει-

δούς αδένες που δίνουν γένεση στο σπάνιο μυελοειδές καρκίνωμα του θυρεοειδούς. Το λεγόμενο «δεν υπάρχει φάρμακο χωρίς παρενέργειες» ισχύει και εδώ. Μολονότι δεν μπορούμε να προβλέψουμε και άλλες παρενέργειες στο βάθος του χρόνου, δεν μπορούμε και να πούμε με βεβαιότητα ότι δεν θα υπάρξουν στο μέλλον. Η έρευνα στη φαρμακευτική θεραπεία της παχυσαρκίας εξελίσσεται ραγδαία, σε σημείο που να ευελπιστούμε για μια «φαρμακευτική βαριατρική θεραπεία» που θα πάρει τη θέση της «βαριατρικής χειρουργικής». Εννοείται ότι η χορήγηση φαρμακοθεραπειών θα πρέπει να συνταγογραφείται και να παρακολουθείται από ειδικούς, ενώ οι θεραπευόμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν ότι υπάρχουν ορισμένες, σχετικά σπάνιες, αντενδείξεις και παρενέργειες και ότι, πιθανότατα, θα λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή διά βίου, έτω σε κάποια μικρότερη δόση συντήρησης. Υπάρχουν ασθενείς, ευτυχώς όχι πολλοί, που δεν ανταποκρίνονται στη θεραπεία, για ακόμη άγνωστους λόγους. Στην πλειονότητα των ασθενών που ανταποκρίνονται, όμως, είναι σημαντικό η απώλεια βάρους να είναι κυρίως σε λίπος και όχι σε μυϊκή μάζα, που σημαίνει ότι απαιτείται παράλληλη άσκηση για μυϊκή ενδυνάμωση και προστασία από την ανάπτυξη σαρκοπενίας. Τέλος, όλοι θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η φαρμακοθεραπεία χρησιμοποιείται συνοδευτικά, σαν αρωγός, διευκολύνοντας την απώλεια και τη διατήρηση χαμηλότερου σωματικού βάρους. Ας τονιστεί ότι ως κύρια θεραπευτική προσέγγιση της υπερβαρότητας/παχυσαρκίας παραμένει η εξυγίανση του τρόπου ζωής και η σωστή διαχείριση του στρες, που είναι οι γενεσιουργές αιτίες.

Ο κ. Γεώργιος Π. Χρούσος είναι ομότιμος καθηγητής Παιδιατρικής και Ενδοκρινολογίας, διευθυντής στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Υγείας Μπέρκας, Παιδιού και Ιατρικής Ακτινικής, επικεφαλής στην Έδρα UNESCO Εφηβικής Υγείας και Ιατρικής.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Εισάγουμε θεάματα

Ωραίο το αστείο, που δεν είναι αστείο, να φιλοξενηθεί στην Κύπρο ο τελικός του κυπέλλου Ελλάδας στο ΓΣΠ. Σοφή επιλογή και αυτού που το πρότεινε και εκείνων που το δέχθηκαν. Θα γίνει το έλα να δεις... Φυσικά, αναμένουμε να δούμε τι θα πει και η Αστυνομία Κύπρου, η οποία δεν νομίζω πως μπορεί να αστυνομεύσει ένα τέτοιο παιχνίδι, πολύ υψηλού ρίσκου. Εδώ δυσκολεύεται με μερικές δεκάδες οπαδούς, οι οποίοι καταφέρνουν συχνά πυκνά να τα κάνουν όλα λάμπα, θα τα βάλει με τους εξ Ελλάδος οπαδούς, οι οποίοι έχουν πολλές αποδείξεις ότι δεν αστειεύονται και τα επεισόδια τα έχουν στο τσέπκι τους; Πώς το λέει η παροιμία; Δεν μας φτάναν τα δικά μας μας φέραν κι απ' την Πέργαμο.

Εναν χάκερ, παρακαλώ

Το τελευταίο διάστημα αρκετοί λογαριασμοί χρηστών σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν παραβιαστεί. Οι χάκερ μπλοκάρουν τα πάντα, παίρνουν στοιχεία και άλλες πληροφορίες και ο χρήστης ή η χρήστρια προσπαθεί να μαζέψει τα συσπμάζευτα. Όπως ειπώθηκε στη Στήλη μας άτομο που αποτάθηκε στη Τμήμα Καταπολέμησης Εγκλήματος/ Υποδιεύθυνση Ηλεκτρονικού Εγκλήματος αποκαρδιώθηκε... Μάλλον ήξερα περισσότερα από το άτομο που μου απάντησε στο τηλεφώνω. Μάλιστα, μία από τις λύσεις που προτάθηκαν ήταν το άτομο να βρει έναν «μισή» χάκερ και να προσπαθήσει να ανακτήσει τα δεδομένα που υποκλάπησαν. Πάντως, μας σημειώθηκε ότι ήταν πάρα πολύ ευγενικό το όργανο που απάντησε. Ίσως θα ήταν καλό εκεί στην Υποδιεύθυνση Ηλεκτρονικού Εγκλήματος να έχουν όργανα που να μπορούν να απαντούν σε βασικά ερωτήματα των πολιτών και όχι να δίνονται λύσεις όπως οι παραπάνω.

Ο αποκατεστημένος Μύλος της Ρόδου στη Γαλάτα (2000-2002) σήμερα δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα ερείπιο. Τα εκθέματα που υπήρχαν (παλιά εργαλεία του νερόμυλου) έγιναν ένα με τις πέτρες και τα ξύλα, οι εννημερωτικές πινακίδες σάπιες και γενικά ο χώρος όχι μόνο δεν είναι επισκέψιμος, αλλά είναι και επικίνδυνος. Αγαπάμε το πολιτιστικό μας απόθεμα!

Με το Βαρώσι, τι κάνουμε; Διαβάζω από την επισκόπηση του τ/κ Τύπου που κάνει το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών: «[...] Ως Τουρκία, θα συνεχίσουμε την στήριξη μας στα βήματα που κάνουν οι αρχές της ΤΔΒΚ στο Βαρώσι. [...] Η κυβέρνηση της ΤΔΒΚ, που έχει πλήρη εξουσία και έλεγχο πάνω στο Βαρώσι, αποφάσισε ότι ήρθε η ώρα να αποδοθεί στην ΤΔΒΚ η περιοχή. [...] Η ΤΔΒΚ κάνει τις απαραίτητες εργασίες για να μετατρέψει αυτή την περιοχή που είναι έδαφος της ΤΔΒΚ σε κομμάτι του πολιτι-

σμού, της οικονομίας και του τουρισμού, συνεχίζοντας αυτή την στάση της μέσω της Επιτροπής Ακίνητων Περιουσιών, η οποία λειτουργεί με αποτελεσματικό τρόπο». Τελικά, κάποια πυροτεχνήματα αποδεικνύονται φρυκτωρίες, ακοίμητες δάδες, που ποτέ δεν σβήνουν... άραγε το φως τους κανέναν δεν τυφλώνει;

Πολιτιστικό απόθεμα για κλάματα Σε πρόσφατη εξόρμησή μου στην ενδοχώρα του Τρόδου βρέθηκα στη Γαλάτα. Αφού επισκέφτηκα δύο από τις εκκλη-

σίες του χωριού, Παναγία της Ποδίθου και Αρχάγγελο Μιχαήλ, βρέθηκα στον ανακαινισμένο, όπως ήξερα, Μύλο της Ρόδου, ο οποίος έχει αναπαλαιωθεί το 2000-2002. Ειδυλλιακό το τοπίο, και ορίστε, βρέθηκα το 2023 στον «αποκατεστημένο» Μύλο, χρηματοδότης η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς και το υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Χορηγοί ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, η ΣΠΕ Κακοπετριάς - Γαλάτας και η Ιερά Μονή Κύκκου. Ο Μύλος σήμερα δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα

ερείπιο. Τα εκθέματα που υπήρχαν (παλιά εργαλεία του νερόμυλου) έγιναν ένα με τις πέτρες και τα ξύλα, οι εννημερωτικές πινακίδες σάπιες και γενικά ο χώρος όχι μόνο δεν είναι επισκέψιμος, αλλά είναι και επικίνδυνος. Το νεοσυσταθέν ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τρόδου αυτά τα ερείπια τα έχει υπόψη του; Γιατί πολλά από τα αποκατεστημένα ιστορικά κτήρια σε ολόκληρο το Τρόδος παρουσιάζουν αν όχι παρόμοια εικόνα, είναι αφημένα στην τύχη τους. Και τα εκατομμύρια λίρες ή ευρώ πήγαν στον βρόντο!

Στο στόμα του λύκου

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Είναι τρομαχτικό πώς μπορεί να ισοπεδωθεί η προσωπικότητα και η επαγγελματική πορεία ενός ανθρώπου απλά και μόνο γιατί κάποιος αποφασίζει να τον θέσει στο στόχαστρο. Προφανώς και αναφέρομαι στην Επιτροπο Διοικήσεως κ. Μαρία Στυλιανού Λοττίδη και το κάνω μάλιστα με πλήρη επιγνώση πως ακόμα και η άποψη που σκοπεύω να παραθέσω είναι εκ προοιμίου καταδικασμένη να αντιμετωπισθεί ως μεροληπτική. Παρ’ όλα αυτά επιμένω: Είναι τρομαχτική η ευκολία με την οποία σκεπτόμενοι άνθρωποι δηλώνουν πανέτοιμοι να πυροδοτήσουν με την πρώτη ευκαιρία τον κανιβαλισμό που υφέρπει αντί να συστήσουν ψυχραιμία και λογική προκειμένου να παραμείνει εστιασμένη η κριτική μας σκέψη στην ουσία. Και ποια είναι η ουσία; Ας εξετάσουμε όλες τις εκδοχές που κυκλοφόρησαν προτού φτάσουμε στην πραγματική. Ουσία σύμφωνα με τον γενικό ελεγκτή, που αρέσκεται συχνά πυκνά να προκαλεί τη δημιουργία λαϊκών δικαστηρίων, είναι οι καταγγελίες που έφτασαν κοντά του και αφορούσαν στο πρόσωπο της Επιτρόπου και που τις διαβίβασε με επιστολή στο Υπουργικό αλλά επειδή το Υπουργικό δεν τις είδε, τις έδωσε μετά σε κάθε βουλευτή της Επιτροπής Θεσμών σε κλειστό φάκελο και βάσει αυτών των κατηγοριών, η Βουλή δεν πρέπει να εγκρίνει, λέει, την απόφαση του Προέδρου για επαναδιορισμό της κ. Λοττίδου, αν πρώτα δεν λάβει την άποψη ανεξάρτητου γνωμοδοτικού συμβουλίου. Σύμφωνα με κάποιους βουλευτές η ουσία πάει ακόμα παρά πέρα και αφορά στη μη τήρηση των προεκλογικών υποσχέσεων του Προέδρου, ότι θα εισαχθούν ειδικά κριτήρια για τον διορισμό ανεξάρτητων αξιωματούχων και θα δημιουργηθεί και γνωμοδοτικό συμβούλιο και ακόμα τίποτα δεν έγινε και γι’ αυτό ο διορισμός της κ. Λοττίδου, η οποία καμία σχέση δεν έχει με προεκλογικές δεσμεύσεις ή αντιπολιτευτικές εξυπνάδες, πρέπει να τεθεί υπό αμφισβήτηση. Σύμφωνα με άλλους βουλευτές, ουσία είναι ότι ενώπιον της Βουλής δεν ήρθαν τα υπόλοιπα 20 βιογραφικά των υποψηφίων για την εν λόγω θέση, τα οποία θα έπρεπε να μελετήσει η Βουλή προτού αποφασίσει, les και δουλειά της Βουλής είναι να παριστάει την επιτροπή αξιολόγησης ή το γνωμοδοτικό συμβούλιο. Και όσο για το «ένορκο σώμα» των σόσιαλ μίντια ουσία είναι μόνο μία και δεν συγχωρούν καμία άλλη ερμηνεία: Για αυτούς τους «εξοργισμένους» τουτεπαρές και φεί-σμπουκάδες η κ. Λοττίδου είναι η σύζυγος του εκδότη, τελεία και παύλα και μόνο ως η «κυρία του κυρίου» έχει λόγο υπαρξης και ποσός δεν τους ενδιαφέρει το πόσο καλά ή όχι έχει υπηρετήσει το αξίωμα της. Στο τέλος της ημέρας όλοι αυτοί που έσπευσαν να μας υποδείξουν ποια είναι η ουσία σε αυτή την υπόθεση, φροντίζοντας να μας υπαγορεύσουν πού να εστιάσουμε, το μόνο που κατάφεραν είναι να συμβάλουν, εσκεμμένα ή μη, στον διασυρμό μιας ικανής Επιτρόπου και μάλιστα με τον χειρίστο τρόπο. Υποτιμώντας την προσωπικότητα της και υποβάλλοντας την στην ψυχοφθόρα διαδικασία να πρέπει να αποδείξει τα αυτονόητα. Και κυρίως αποπροσανατολίζοντας την κοινή γνώμη από εκεί που όντως βρίσκεται η πραγματική ουσία: Στο έργο που η κ. Λοττίδη επέδειξε κατά τη διάρκεια της θητείας της και στην αξιολόγησή του από τα Ηνωμένα Έθνη ως Κατηγορίας Α. Αυτή είναι η πραγματική ουσία, η οποία χάθηκε μέσα στον κυκεώνα του λαϊκισμού και του διασυρμού, σαν βελόνα στο άκυρο. Καλό θα μας κάνει λοιπόν να διερωτηθούμε γιατί αυτό που έπρεπε να είναι πρωτεύον σε σημασία –δηλαδή το έργο και τα προσόντα της κ. Λοττίδου– όχι μόνο γίνεται δευτερεύον αλλά κατρακυλά στον πάτο του πηγαδιού; Και γιατί στο τέλος της ημέρας επιτρέπουμε αυτές τις «ανθρωποφαγίες» αντί να απαξιώνουμε όσους τις υποδαυλίζουν, λαϊκίζοντας εις βάρος αξιωματούχων, οι οποίοι υπηρετούν ήσυχα και με αίσθηση καθήκοντος το αξίωμά τους; Το δε πιο τραγικό ξέρετε ποιο είναι; Πως όλα αυτά που γράφω με την ελπίδα ότι θα εγείρω ένα υγιή προβληματισμό, πριν καν προλάβω να βάλω τελεία, θα έχουν ήδη γίνει τροφή στο στόμα του λύκου...

elenixenou11@gmail.com

Ιθαγενείς της εθνικής ομάδας Pankararu εκτελούν τον χορό Tore στο Μουσείο Ιθαγενών Πολιτισμών, στο Σάο Πάολο, Βραζιλία. Μια ομάδα δασκάλων γνώσης των Ιθαγενών μοιράστηκε τον τρόπο ζωής της σε ένα καινοτόμο μουσείο που επιδιώκει να σπάσει τα στερεότυπα και να εκτιμήσει τις παραδόσεις τους μέσω των πέντε αισθήσεων.

Από την Olivetti στο ChatGPT

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Υπολογιστή είδα για πρώτη φορά στη ζωή μου το 1972 στην Καρλσρούη. Μου τον έδειξε η κόρη μου που σπούδασε εκεί πληροφορική. Ήταν ένα ογκώδες αντικείμενο, ιδιοκτησία του πανεπιστημίου και κοινόχρηστο. Με δυσκολία προσπάθησα να συμμεριστώ τον ενθουσιασμό της για το πόσο πολλά και εκπληκτικά μπορούσε να κάμει αυτό το μηχανήμα. Ήταν πράγματα που δεν με αφορούσαν. Εγώ χρησιμοποιούσα πολύ και διαρκώς, στη δουλειά μου και για το κέφι μου, μια φορητή γραφομηχανή Olivetti, που την καμάρωνα πολύ. Δέκα χρόνια αργότερα, το 1983, αγόραζα τον πρώτο μου υπολογιστή. Ήταν ένας κύβος 30Χ30Χ40 που κάθισε στο γραφείο μου αμετακίνητος. Σήμερα, ο υπολογιστής μου είναι ελαφρύτατος, μου επιτρέπει να εργαστώ οπουδήποτε μέσα στο σπίτι ή ανά την υφήλιο, και επίσης να ακούω μουσική, να διαβάζω εφημερίδες, να επικοινωνώ με φίλους ανά τον κόσμο, να ανατρέχω σε εγκυκλοπαίδειες, να παρακολουθώ διαλέξεις, να βλέπω ταινίες... Αξιοθαύμαστο εργαλείο!

Χθες όμως η εγγονή μου άνοιξε τον υπολογιστή της και μου είπε πως έχει αναπτυχθεί μια νέα εφαρμογή, το ChatGPT, που μπορεί να συνθέτει κείμενα. «Ζήτη του να μας γράψει κάτι». «Σαν τι κάτι;». «Οτιδήποτε!». «Γράψε ένα ποίημα για το φως στο στυλ του Καβάφη!». διέταξε, σίγουρη πως θα το σάστιζα το μηχανήμα. Εκείνο όμως με ταχύτητα αστραπής άρχισε να αραδιάζει στίχους. Ελληνικά! Δεν ήταν καθόλου παλαβομάρες. Και έμοιαζαν κάπως με Καβάφη! Επανάλεβα το πείραμα με διάφορα άλλα θέματα, και κάθε φορά η ανταπόκρισή του ήταν ακαριαία και στοχευμένη.

«Δεν είναι θαυμάσιο!» είπε η εγγονή μου. Εγώ είχα μείνει άναυδη. Μονομιάς κατάλαβα τι ένοιθαν οι Λουδίτες, που στην αρχή της βιομηχανικής επανάστασης, με πρόσωπα μουτζουρωμένα για να μην τους αναγνωρίσουν, τρύπωναν τη νύχτα στα εργοστάσια και προσπαθούσαν με βαριοπούλες να σπάσουν τα μηχανήματα. Μου ερχόταν και μένα να τον κάμω κομμάτια αυτόν τον υπολογιστή. Με απειλούσε, τούτο δω το τέρας! Αυτό δεν είχε μόνον μια απειρία γνώσεων. Αυτό μπορούσε να κάμει ό,τι και το μυαλό μου. Και καλύτερα! Και ταχύτερα!

Ομολογουμένως, αυτά τα 40 χρόνια που χειρίζομαι υπολογιστή, οι σχέσεις μου μαζί του δεν ήταν ανέφελες, όπως ήταν επί 25 χρόνια με την Olivetti μου. Εκείνη την είχα μάθει μια φορά, και πάει τελείωσε. Καταλάβαινα

πώς λειτουργεί, ήξερα πώς να τη φροντίσω, ακόμη και να τη διορθώσω. Και έμενε σταθερά η ίδια. Όταν την έβγαζα από τη θήκη της, δεν είχα εκπλήξεις. «Καλημέρα κυρία Ολιβέtti!», της έλεγα. «Στις διαταγές σας!» μου απαντούσε. Ενώ οι υπολογιστές...! Αυτοί είναι όλο καπρίτσια και όλο αλλαγές – βελτιώσεις τις λένε. Αλλά δεν τις έχω ζητήσει εγώ αυτές τις βελτιώσεις, και έτσι τις δέχομαι όπως παλαιά το μπουρουνόλαδο – κάτι πολύ δυσάρεστο στη γεύση, που οι μεγάλοι σου έλεγαν πως θα σου κάμει καλό. Το καταπίνεις, αλλά το αντιπαθείς. Και κάθε καινούργια κουταλιά σου φαίνεται πιο δυσάρεστη και πιο περιττή.

Τούτο δω όμως, το ChatGPT, δεν ήταν απλώς περιττό. Τούτο δω με έβγαζε εμένα περιττή. Στο εξής αυτό θα έγραφε τα μυθιστορήματα, τα άρθρα στις εφημερίδες, τις πραγματείες... Το τζίνι είχε βγει απ’ το μπουκάλι! Παντοδύναμο, μπορούσε όχι μόνον τη δουλειά μου να μου πάρει, αλλά σπίνοντας συμμαχίες με άλλα τέτοια τζίνια μπορούσε να ρυθμίζει το τι θα διαβάζω, ελέγχοντας έτσι και το τι σκέπτομαι... Ω Θεέ μου! Ως πού μπορούσε να πάει αυτό;

Εμπρεασμένους από την επικαιρότητα, ο νους μου πήγε στα τρένα. Παλιά οι σιδηροδρομικοί είχαν μια σκληρή δουλειά που απαιτούσε μεγάλη υπευθυνότητα και γι’ αυτό είχαν υψηλούς μισθούς. Τώρα φαίνεται πως η δουλειά τους είναι να ελέγχουν τα μηχανήματα, και αν κρίνουμε απ’ όσα μάθαμε τελευταία, οι υψηλοί μισθοί έμειναν αλλά όχι και η υπευθυνότητα.

Τώρα ζητάμε με πάθος μηχανές, ολοένα πιο έξυπνες μηχανές, να μπουν γρήγορα και καλά στους σιδηρόδρομους ώστε, λέει, να γλιτώσουμε από τα τραγικά ατυχήματα. Σε λίγο θα εμπιστευτούμε τις μηχανές τόσο, και δεν θα έχουμε πια ανθρώπους να τις ελέγχουν, όπως δεν έχουν στα Τρίκαλα οδηγό τα λεωφορεία του δήμου. Σκέψου όμως αν μια μέρα μια μηχανή πάθει βλάβη; Πόσους ανθρώπους θα έχει θερίσει πριν τη σταματήσουν και τη διορθώσουν; Ή σκέψου αν όλες αυτές οι έξυπνες μηχανές συνδικαλιστούν μια μέρα! Σκέψου να διεκδικήσουν το δικαίωμα της απεργίας, ή να πάνε μια Πρωτομαγιά να γλεντήσουν όλες μαζί κατεβάζοντας και τους διακόπτες της ΔΕΗ όπως το έκαναν οι δικοί μας συνδικαλιστές στις εποχές της δόξας τους...

«Κλείσ’ τον παρακάλεσα με σβησμένη φωνή την εγγονή μου.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Πιστοποιητικό Αυθεντικότητας ΔΗΣΥ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Κάποτε, στην εποχή των αντιμαχόμενων ιδεολογικών στρατοπέδων, κάποιοι μοίραζαν πιστοποιητικά κομματικής νομιμοφροσύνης. Κάποτε επίσης, με αιχμή το δημοψήφισμα του 2004, κάποιοι εξέδιδαν πιστοποιητικά πατριωτισμού. Κι ενώ από τότε πέρασαν δεκαετίες, το φάντασμα του παλαιοκομματισμού βρικόλακισε αίφνης από τα δεξιά. Με ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον μάλιστα τρόπο: φορώντας το προσωπείο της ηλικιακής ανανέωσης και μιας γενικολόγνης ρητορικής με την οποία δύσκολα μπορεί κανείς να διαφωνήσει. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με τη σειρά... Ξεκινώντας από το ατυχές σλόγκαν του υποψηφίου για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου Μιχάλη Σοφοκλέους («Μεγάλος Σοβαρός Αυθεντικός Συναγερμός»). Δεν θα μπω στον πειρασμό να σχολιάσω τα αυταπόδεικτα για το μέγεθος και τη σοβαρότητα. Θα σταθώ όμως στο «αυθεντικός», καθώς εδώ εμπεριέχεται το πρόβλημα του σπερινού ΔΗΣΥ. Αυθεντικός με ποια κριτήρια αλήθεια; Τις περιβόητες παρακαταθήκες Κληρίδη τις οποίες όλοι επικαλούνται χωρίς όμως να μας λένε τι ακριβώς εννοούν; Άκουγα προχθές τη θυγατέρα του ιστορικού ηγέτη της παράταξης στο podcast του Χριστόφορου Χριστοφί και σκεφτόμουν ότι όσα είπε συνιστούν έναν ανεξίτηλο λεκέ στο πέτο του Αβέρωφ Νεοφύτου. Όχι μόνο επειδή τον άδειασε πολιτικά, αλλά κυρίως επειδή τον εξέθεσε σε προσωπικό επίπεδο, αποκάλυπτοντας ένα πολιτικό κυνισμό, ο οποίος πόρρω απέχει από τις παρακαταθήκες Κληρίδη.

Ο «Κληριδισμός» είναι μια καραμέλα, μια επινόηση των μετρίου βεληνκεούς επιγόνων, οι οποίοι προσπαθούν να καμουφλάρουν την πολιτική τους γύμνια με ασαφείς αφορισμούς. Στην πραγματικότητα το κόμμα, μετά την εκλογή της Αννίτας Δημητρίου, πέρασε σε μια νέα εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από έλλειψη ειδικού πολιτικού βάρους. Τα στελέχη πρώτης γραμμής με πολιτικό περιεχόμενο (π.χ. Χάρης Γεωργιάδης ή Κωνσταντίνος Πετρίδης) επέλεξαν να απέχουν, αφήνοντας ελεύθερο το πεδίο σε πρόσωπα που δύσκολα μπορούν να σπκώσουν το ιστορικό βάρος της παράταξης. Όπως η νέα πρόεδρος, μία κατά τ’ άλλα καλόν προθέσεων συμμαχία νέα πολιτικός, η οποία συντηθίζει να αναλώνεται σε κοινοτοπίες για «την Κύπρο μας». Η αδυναμία της Αννίτας Δημητρίου ως προς το πολιτικό περιεχόμενο είναι ο λόγος που αναβαθμίζεται ο ρόλος του αναπληρωτή προέδρου. Γεγονός που στρέφει τα φώτα στους τρεις διεκδικητές, αναδεικνύοντας ό,τι σημειολογικά χαρακτηρίζει την κάθε υποψηφιότητα.

Ο Μιχάλης Σοφοκλέους εμφανίζεται ως ο εκλεκτός της αστικής Λευκωσίας, σπτηρίζομενος από γνωστές προσωπικότητες του χώρου (με κορυφαίο τον μέντορά του Γιαννάκη Κασουλίδη). Είναι αυτό αρκετό άραγε; Θα καταφέρουν τα ηχηρά ονόματα να καλύψουν τη χαμηλή δημοτικότητα και την έλλειψη αμεσότητας; Στον αντίποδα βρίσκεται ο Ευθύμιος Δίπλαρος, εκπροσωπώντας τη λαϊκή Δεξιά. Η επιλογή να μην υποστηριχτεί από κομματικά στελέχη αλλά από απλούς Συναγερμικούς έδωσε ένα στίγμα της εμβέλειάς του στη βάση, δημιουργώντας όμως συνάμα το εύλογο ερώτημα εάν «γεμίζει» την καρέκλα του δεύτερου τη τάξει. Ο τρίτος της παρέας, ο Σωτήρης Σαμψών, αν και δεν έχει ελπίδες εκλογής, στέλνει με την υποψηφιότητά του πολιτικά μηνύματα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι μετά το πραξικόπημα, στο οποίο πρωταγωνίστησε ο πατέρας του και την πολιτική ενσωμάτωση των πραξικοπηματιών στον ΔΗΣΥ από τον Κληρίδη, για πρώτη φορά αυτή η «τάση» θα μετρηθεί τόσο ξεκάθαρα στην κομματική κάλπη. Έως τώρα οι εκπρόσωποι της Ακροδεξιάς αντλούσαν τη νομιμοποίησή τους (π.χ. Ελένη Σταύρου) από τις βουλευτικές εκλογές. Αυτή τη φορά ο υιός Σαμψών εκπροσωπεί αποκάλυπτα το δεξιό άκρο του Συναγερμού («Πατρίς - Θρησκεία - Οικογένεια») σε εσωκομματικές διαδικασίες και το εκτόπισμά του θα είναι μετρήσιμο.

Όποιος από τους τρεις εκλεγεί θα εκδώσει και το ανάλογο «πιστοποιητικό αυθεντικότητας» ΔΗΣΥ. Ο Σοφοκλέους συμβολίζοντας τον φιλελεύθερο ευρωπαϊκό προσανατολισμό, ο Δίπλαρος εκφράζοντας το μαζικό λαϊκό αίσθημα της Δεξιάς και ο Σαμψών τη στροφή στη σκληροπυρηνική εθνικοφροσύνη. Σε κάθε περίπτωση, με την Αννίτα Δημητρίου επικεφαλής να πρέπει ν’ αποδεικνύει διαρκώς ότι γνωρίζει σε βάθος τα θέματα, ο Συναγερμός μπαίνει σε μια νέα φάση όπου οφείλει να ξανασυστηθεί στον κυπριακό λαό. Ένα πρώτο καλό και αποφασιστικό βήμα είναι να μας κάνει σοφότερους ως προς το πώς αυτοπροσδιορίζεται. Είναι όντως αντιπολιτεύσιμη; Κι αν ναι, σκοπεύει να το εκφράσει πολιτικά ή θα περιοριστεί στις δημόσιες σχέσεις της νέας προέδρου;

stavros.christodoulou@gmail.com

Είχε ουσιαστικές επιλογές ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης για τον ΙΜΟ;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Μπορείτε να φανταστείτε τι θα γινόταν εάν η Κύπρος είχε κατέλθει με δικό της υποψήφιο για τη θέση του γενικού γραμματέα του Διεθνούς Οργανισμού Ναυσιπλοΐας (ΙΜΟ); Υπό το φως της απόφασης της Αθήνας να στηρίξει για την ίδια θέση τον υποψήφιο της Τουρκίας και με αντάλλαγμα η Άγκυρα να στηρίξει την ελληνικά υποψηφιότητα, μια μόνιμου μέλους, στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Ας δούμε μερικούς από τους προβληματισμούς που τελικά οδήγησαν τη Λευκωσία να μην υποβάλει την υποψηφιότητα του τέως υφυπουργού Ναυτιλίας Βασίλη Δημητριάδη, αν και αρχικά, όπως πληροφορούμαστε ήταν θετική προς αυτή την κατεύθυνση:

● Ποια εικόνα θα δημιουργούνταν προεκλογικά στην Ελλάδα, ενόψει των εκλογών της 21ης Μαΐου, εάν η κυβέρνηση Μπντοτάκη έμενε πιστή στην απόφαση/δέσμευσή της να στηρίξει έναν Τούρκο υποψήφιο έναντι ενός Κυπρίου υποψηφίου; Δεν θα

γίνονταν μαλλιά-κουβάρια κυβέρνηση και αντιπολίτευση στην Αθήνα, ερίζοντας γύρω από ένα ζήτημα που θα πυροδοτούσε μια απόφαση της νεοσύστατης κυβέρνησης της Λευκωσίας; ● Αντίθετα, ποια εικόνα θα δημιουργούνταν στο πεδίο των ελληνοτουρκικών σχέσεων, εάν η Αθήνα αναγκαζόταν τελικά να στηρίξει τον Κύπριο υποψήφιο έναντι του Τούρκου υποψηφίου, για τον οποίο δεσμεύτηκε δημοσίως; ● Στην πιο πάνω περίπτωση, μήπως η αναθέρμανση των ελληνοτουρκικών σχέσεων –με παρέμβαση των ΗΠΑ– και η απόφαση για άτυπο μορατόριουμ σε αέρα και θάλασσα από Αθήνα και Άγκυρα, θα έδινε και πάλι τη θέση της σε μια νέα περίοδο έντασης;

● Ποιος θα χρεωνόταν το κόστος μιας τέτοιας εξέλιξης; Η Αθήνα ή η νεοσύστατη κυβέρνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη; Ή και οι δύο; Και ποιες θα ήταν οι σχέσεις τους;

● Ο Ερντογάν και η τουρκική αντιπολίτευση, προεκλογικά, ή η όποια κυβέρνηση της Άγκυρας μετεκλογικά, πώς θα αντιδρούσαν;

Όχι μόνο έναντι της Αθήνας αλλά και της Λευκωσίας.

Αυτά είναι μόνο μερικά ερωτήματα, από τα δεκάδες που θα μπορούσαν να υποβληθούν. Για να απαντήσουμε, θα πρέπει πρώτα να διευκρινίσουμε ότι η συμφωνία Αθήνας - Άγκυρας για αλληλοϋποστήριξη στο Σ.Α. και στον ΙΜΟ, αντίστοιχα, γνωστοποιήθηκε στον Νίκο Χριστοδουλίδη πριν αρχίσει η Λευκωσία να αξιολογεί μια ενδεχόμενη υποψηφιότητα Βασίλη Δημητριάδη. Άρα, το γεγονός και μόνο ότι η ενδεχόμενη απόφαση της Λευκωσίας να κατέλθει με δική της υποψηφιότητα για τη θέση του γ.γ. ΙΜΟ θα δρομολογείτο μετά την εξαγγελία αλληλοϋποστήριξης Αθήνας - Άγκυρας, θα μπορούσε να δημιουργήσει την εντύπωση εμβολισμού της νέας πορείας που τείνουν να προσλάβουν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις. Παρά το γεγονός ότι πολλοί τις θεωρούν αβέβαιης χρονικής διάρκειας και τις αποδίδουν σε προεκλογικές σκοπιμότητες της Άγκυρας, δεδομένης της έξωθεν κακής μαρτυρίας που κουβαλά μαζί της εδώ και δεκαετίες η Τουρκία.

Υπό αυτά τα δεδομένα, έχω την εντύπωση ότι τα χέρια του Προέδρου Χριστοδουλίδη ήταν δεμένα. Ακόμη και να ήθελε –που αρχικά έδειχνε να ήθελε– να στηρίξει τον Βασίλη Δημητριάδη, τελικά έκανε πίσω.

Και υπό τις περιστάσεις έπραξε ορθά, κάνοντας το αυτονόητο. Διότι, όχι μόνον, πολύ εύκολα, θα βρισκόταν υπό κατηγορία ότι ενήργησε με τρόπο που θα «άδειαζε» την (σ.σ. αβέβαιη) προσπάθεια επαναπροσέγγισης Ελλάδας - Τουρκίας. Αλλά παράλληλα, θα κατηγορείτο, εξίσου εύκολα, ότι ενεργώντας με τον τρόπο αυτό, δεν εξυπνέτησε και ενδεχόμενες προοπτικές επεκτασας του (σ.σ. αμφισβητούμενου) κλίματος που τείνει να δημιουργηθεί στα ελληνοτουρκικά, και στο Κυπριακό. Κι όλα αυτά βεβαία, παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση Μπντοστάκη δεν είναι άμοιρη ευθυνών, καθώς θα στηρίξει την Τουρκία, γνωρίζοντας ότι χαρακτηρίζει ως «εκλιπούσα» την Κυπριακή Δημοκρατία και συνεπώς δεν πρόκειται «να επιβλέπει –ως οφείλει στο πλαίσιο του ΙΜΟ– την «ασφαλή επικοινωνία και συνεργασία», με ένα κράτος που θεωρεί

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Πολλά δοκάρια τρίζουν στο δυτικό οικοδόμημα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Αν σας έλεγα πριν από 25 χρόνια ότι:

1. Η Φινλανδία , η χώρα που ήταν απολύτως ταυτόσημη με την έννοια της αυστηρής γεωπολιτικής ουδετερότητας, μπήκε στο ΝΑΤΟ.

2. Στην Ελβετία, τη χώρα που εθεωρείτο για δεκαετίες ο πλέον ασφαλής τραπεζικός προορισμός στον πλανήτη, «έπεσε» μία από τις δύο μεγαλύτερες τράπεζές της.

3. Στην Αμερική, ένας πρώην Αμερικανός πρόεδρος βρέθηκε σε

Μερικές από τις σταθερές που θεωρούσαμε απολύτως στέρεες πριν από 25 χρόνια είτε καταρρέουν, με πάταγο μερικές φορές, είτε κλονίζονται.

ποινικό δικαστήριο με την κατηγορία ότι δωροδόκισε ένα θυρωρό κτιρίου και μια πορνοστάρ για να μην αποκαλύψουν τη σχέση του μαζί της.

Αν σας τα έλεγα όλα αυτά πριν από 25 χρόνια, θα κουνούσατε συγκαταβατικά το κεφάλι σας υπονοώντας ότι «ο καπιμένος το έχει χάσει». Μερικές από τις σταθερές που θεωρούσαμε απολύτως στέρεες είτε καταρρέουν, με πάταγο μερικές φορές, είτε κλονίζονται. Είναι παρά πολύ δύσκολο, στη φάση που βρίσκόμαστε, να κάνεις αυτό που συχνά κάνουμε όταν στεκόμαστε σε κάποιο μουσείο μπροστά σε έναν πίνακα που δεν καταλαβαίνουμε. Να καθίσεις, δηλαδή, σε μια απόσταση για να τον «ερμηνεύσεις». Νιώθουμε τις δομικές αλλαγές γύρω μας, βλέπουμε σημεία-καμπεύ, αλλά είναι σχεδόν απίθανο να μαντέψουμε σε ποια ακριβώς κατεύθυνση κινούνται όλα αυτά, να ενώ-

σουμε τις τελείες για να δούμε τη συνολική εικόνα.

Είναι, βλέπετε, πολλές ακόμη οι κατακλυσμιαίες αλλαγές. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αναδειχθεί σε τεράστια πρόκληση για τις δυτικές δημοκρατίες. Τις απειλούν την ώρα που τα απολυταρχικά καθεστώτα είναι εντελώς θωρακισμένα απέναντι στην επιρροή τους. Η τεχνητή νοημοσύνη μπαίνει για τα καλά στη ζωή μας. Κανείς, ούτε ο πιο σοφός ή τεχνολογικά εξειδικευμένος, δεν μπορεί να προβλέψει τι θα σημάνει αυτό.

Κομβικό ρόλο στις αλλαγές που βιώνουμε παίζει, βέβαια, το μέλλον της Αμερικής. Έχουμε φτάσει σε ένα σημείο που το παρόλογο γίνεται λογικό σε αυτήν τη μεγάλη χώρα. Σε τρομάζει να ακούς συζητήσεις σε σημαντικά πανεπιστήμια για το ότι υπάρχει περίπτωση η Αμερική να περάσει έναν νέο εμφύλιο. Σαστίζεις με την επέλαση του τσουνάμι της πολιτικής ορθότητας, που κινδυνεύει να κάνει κεντροαριστερούς υπερσυντηρητικούς... Και νιώθεις ότι, για κάποιον λόγο που δεν μπορείς να προσδιορίσεις, το επίπεδο πέφτει σε πολλούς ζωτικούς τομείς στις ΗΠΑ. Ένας καλός φίλος που διδάσκει εκεί με καλεί πάντοτε να περιορίσω τις ανησυχίες μου και να «έχω πίστη» στη δύναμη της Δύσης να αναγεννηθεί και να προοδεύσει μέσα από τις αντιφάσεις και τα βαρίδια της. Δεν είμαι ποτέ σίγουρος αν η αισιοδοξία του αυτή είναι μεταφυσική, βασισμένη σε γεγονότα ή προβολή των συμπερασμάτων του από τη μελέτη της Ιστορίας. Το βέβαιο είναι ότι νιώθει κανείς πως στο φιλελεύθερο, δυτικό οικοδόμημα είναι πολλά τα δομικά δοκάρια που τρίζουν, με θόρυβο. Και επειδή μεγαλώσαμε με τις βεβαιότητές του, την κουλτούρα του, την αίσθηση υπεροχής του απέναντι στον υπόλοιπο κόσμο, λογικό είναι να αναρωτιόμαστε σε τι κατάσταση θα είναι σε δέκα, είκοσι χρόνια...

Περί άκρας Δεξιάς

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Θεώρησαν ορισμένοι πολιτικοί και αναλυτές πως με την καταδίκη της Χρυσής Αυγής ως εγκληματικής οργάνωσης, «αντισυστημικής», «εθνικιστικής» ή απλώς «άκρας Δεξιάς» στη χώρα μας.

Αλλά τα πράγματα δεν είναι πάντα τόσο απλά. Κόμματα της άκρας Δεξιάς, όπως συνήθως ονομάζονται, έκαναν την εμφάνισή τους στην Ευρώπη ήδη από τη δεκαετία του '70. Κυρίως ως αντίδραση στη νέα ευρωπαϊκή τάξη πραγμάτων αμβλύσεων των εθνικών διαφορών, αυξήσεως της ανεργίας και των μεταναστευτικών ροών.

Ο σκληρός ιδεολογικός πυρήνας των νέων αυτών κομμάτων ήταν διαφορετικός. Το Εθνικό Μέτωπο που ίδρυσε το 1972 ο Ζαν-Μαρί Λεπέν δεν είχε αφετηρία «ναζιστική» ή «φασιστική». Ήταν μία σκληρή εκδοχή του γαλλικού εθνικισμού, που ανικνεύεται σε διαφορετικό βαθμό στα γαλλικά συντηρητικά κόμματα. Εξ ου και η αντοχή του στον χρόνο.

Στην Αυστρία, το Κόμμα Ελευθερίας υπό τον Γκερκ Χάιντερ ήταν μια ακραία ενσάρκωση της γερμανόφωνης εθνικιστικής «Βαθιάς Ευρώπης», που προέκυψε σε αυτήν την περιοχή έπειτα από την καταρρευση της πολυεθνικής Αυτοκρατορίας των Αψβούργων μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τα κόμματα αυτά, όπως και τα αντίστοιχα σε χώρες τα Βορείου Ευρώπης, από την εμφάνισή τους έως σήμερα έχουν περάσει από φάσεις «πολιτικής ωριμάνσεως». Εντυπωσιακή ήταν η συχνότητα των αναφορών στον πρώην πρόεδρο Σαρλ ντε Γκωλ, που έκανε η Μαρίν Λεπέν στις τελευταίες προ-

εδρικές εκλογές.

Μετά τον θάνατο του Γερκ Χάιντερ, η αυστριακή άκρα Δεξιά απέβαλε από τη ρητορική της αναφορές ιδεολογικού περιεχομένου. Ο πολιτικός της λόγος αφορά κυρίως την αντιμετώπιση πρακτικών θεμάτων που αντιμετωπίζει η κοινωνία.

Σε σύγκριση με αυτά τα κόμματα που είχαν κάνει την εμφάνισή τους στην Ευρώπη, η Χρυσή Αυγή χαρακτηριζόταν από πρωτογονισμό. Ο ιδεολογικός πυρήνας της ηγεσίας και των στελεχών της ήταν ο εθνικοσοσιαλισμός. Ο πολιτικός της λόγος αφορούσε κυρίως την αντιμετώπιση πρακτικών θεμάτων που αντιμετωπίζει η κοινωνία.

Παρά ταύτα, μισό εκατομμύριο πολίτες την ψήφισαν διότι απλούστατα μετά τη χρεοκοπία της Ελλάδος το 2010 τα κόμματα που άσκησαν την εξουσία στη διάρκεια της μεταπολιτευσεως-Ν.Δ. και ΠΑ.ΣΟ.Κ- απαξιώθηκαν απολύτως, όπως διαπιστώθηκε στις πρώτες εκλογές του 2012.

Το θέμα, όμως, δεν είναι πλέον η Χρυσή Αυγή. Ούτε εάν το κόμμα Έλληνες του Ηλία Κασιδιάρη θα αντιπροσωπεύονταν στη Βουλή. Αλλά το γεγονός ότι ο νέος νόμος που ψηφίστηκε για να αποκλεισθεί από τις εκλογές το κόμμα Έλληνες οδήγησε σε αλλαγή της ηγεσίας του.

Πριν από λίγες μέρες εξελέγη πρόεδρος του ο πρώην αντιστασιαγέλης του Αρείου Πάγου κ. Α. Κατελλόπουλος. Την ανακοίνωση έκανε ο απόστρατος αντιναύαρχος κ. Μ. Παναγιωτόπουλος. Από το πληρεξικό περιθώριο, η ηγεσία του κόμματος στα δεξιά της Ν.Δ. περνά σε άτομα που έφτασαν στην ανώτατη κλίμακα των πυλώνων του κατεστημένου της Ελλάδος. Και τώρα πλέον αρχίζουν τα δύσκολα. Ανεξαρτήτως ποια θα είναι η απόφαση του Αρείου Πάγου.

Η πορνογραφία της εφηβικής βίας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Κάποιοι μαθητές έδεσαν συμμαθητή τους με πετονιά, ενώ μια συμμαθήτριά τους κατέγραφε το θέαμα στο κινητό της. Το επεισόδιο απέκτησε μεγάλη δημοσιότητα. Συνέβη σε ένα από τα καλύτερα σχολεία της επικράτειας, στο Αρσάκειο. Και αυτό ήταν αρκετό για να ανατρέψει ένα από τα στερεότυπα της εφηβικής βίας. Δεν είναι νόσος που χτυπάει μόνο τα κοινωνικά στρώματα τα οποία εκφράζουν κατ' αυτόν τον τρόπο τις στερεώσεις τους ή το αίσθημα του αποκλεισμού τους. Ο πληθυσμός του Αρσακείου είναι ο ορισμός της μεσαιάς τάξης. Η κοινωνιολογική ερμηνεία του φαινομένου ακυρώνεται εκ των πραγμάτων.

Δεν είναι το μόνο περιστατικό που μας απασχόλησε τον τελευταίο καιρό. Σε κάποιο άλλο σχολείο της περιφέρειας, αν δεν κάνω λάθος, κάποιοι μαγνητοσκοπήσαν συμμαθητή τους τον οποίο είχαν υποχρεώσει να βρίζει τον εαυτό του. Δεν αφορά μόνο την Ελλάδα. Οι μαζικές δολοφονίες σε σχολεία της Αμερικής, για παράδειγμα, προσδίδουν στο φαινόμενο οικουμενικές διαστάσεις. Και δεν αφορά μόνο το παρόν. Η βία είναι συγγενής με την εφηβεία. Μαζί με τις ορμονικές

διαταραχές και τις ανεξέλεγκτες εν πολλοίς ερωτικές ορμές. Ο δημόσιος διασυρμός των τεντιμπούδων είναι ένα ιστορικό κειμήλιο της εφηβικής βίας. Όλοι μας έχουμε εμπειρία, από τον καιρό της εφηβείας μας, κάποιοι περιστατικού κατά αδυνάμου. Με όποια μορφή και αν εκφραζόταν η «αδυναμία» του.

Τις ημέρες αυτές άκουσα τις απόψεις ψυχολόγων, κοινωνιολόγων, παιδαγωγών. Φταίει η οικονομική κρίση, που την ακολούθησε ο εγκλεισμός της επιδημίας; Ευθύνεται το σχολείο; Ευθύνεται η οικογένεια η οποία, απορροφημένη από τις ανάγκες της επιβίωσης και της ευμάρειας, δεν δίνει τον απαραίτητο χρόνο στα παιδιά της; Φταίει η τηλεόραση με την πληθωριστική προσφορά βίας; Φταίνει τα ηλεκτρονικά παιχνίδια; Φταίει το Διαδίκτυο με την απελευθέρωση της λεκτικής βίας που, εύκολα, στο μυαλό ενός εφήβου μπορεί να μεταμορφωθεί σε πραγματική;

Λυπάμαι, αλλά όταν τα λες όλ' αυτά είναι σαν να λες ότι φταίει ο κόσμος μας, η άτιμη κοινωνία και τα λοιπά. Ολ' αυτά ευθύνονται, δεν έχω αντίρρηση, όμως, όταν περιορίζεις σε όλ' αυτά είναι σαν να σπκώνεις τα χέρια σου ψηλά και

να λες ότι εγώ δεν φταίω. Φταίει ο κόσμος, το περιβάλλον, οι οικολογικοί κίνδυνοι, οι οικονομικές ανισότητες. Το ζήτημα, όμως, είναι πώς σε αυτές τις συνθήκες, που συνιστούν την πραγματικότητα της ζωής μας, μπορεί να αντιμετωπισθεί η βία των εφήβων; Μην περιμένετε απάντηση, γιατί δεν έχω. Και δεν πιστεύω ότι η βία των εφήβων μπορεί να εξαλειφθεί, είτε με την καταστολή είτε με την πειθώ, την οικογενειακή ή τη σχολική. Χωρίς να παραγνωρίζω την αξία τους.

Αν δεν με διαψεύσουν οι ψυχολόγοι, θα μπορούσα να πω ότι η εφηβική βία έχει να κάνει με τον ναρκισσισμό. Και γι' αυτό στρέφεται κατά των αδυνάμων. Σε παλαιότερους καιρούς όσοι την ασκούσαν έκαναν ό,τι μπορούσαν για να μην τους πάρουν είδηση. Σήμερα φροντίζουν να την προβάλουν μαγνητοσκοπώντας τη στα κινητά για να τη διαδώσουν. Αυτό που μας σοκάρει σήμερα δεν είναι τόσο η ίδια η εφηβική βία, όσο η πορνογραφική της εκμετάλλευση.

Τα λέω όλ' αυτά χωρίς να παραγνωρίζω το γεγονός ότι οι δυτικές κοινωνίες έχουν δώσει στην εφηβεία τα δικαιώματα του αδικημένου. Εμείς, πατριάρχες, σεξιστές και ό,τι

άλλο επιθυμείτε, του οφείλουμε σεβασμό, διότι είναι το μέλλον μας, όπως οι μετανάστες ή οι διεμφυλικοί. Έχουμε αναγορεύσει την εφηβεία σε κοινωνική τάξη η οποία, ό,τι κι αν κάνει, διεκδικεί τα δικαιώματά της. Και πέφτουμε απ' τα σύννεφα όποτε διαπιστώνουμε ότι μπορεί να στραφεί εναντίον του εαυτού της. Εφηβοί οι θύτες του παιδιού στο Αρσάκειο, εφηβος και το θύμα τους.

Να πάρεις μέτρα; Ποια μέτρα να πάρεις όταν μια ολόκληρη κοινωνία έχει αναγορεύσει τον ατίθασο και ανυπάκουο γόνο της σε μέτρο της επιτυχίας της; Πώς θα μάθει να κλείνει το πεζοδρόμιο με το 4x4 διαφορώντας για τους αδύναμους πεζούς; Πώς θα αποδείξει στον πατέρα του ότι αυτός τα καταφέρνει καλύτερα δένοντας με πετονιά τον συμμαθητή του;

Η εφηβική βία δεν πρόκειται να εκλείψει. Είναι συστατικό της κοινωνίας μας, όπως η κλοπή ή ο φόνος. Το ζητούμενο είναι πώς την αντιμετωπίζουμε; Μας χρειάζεται η πειθώ και η καταστολή. Όμως μας χρειάζεται και κάτι παραπάνω. Η διαχείριση του εφηβικού ναρκισσισμού, που τη μετατρέπει σε προϊόν πορνογραφίας.

Η κρυφή γοντεία της τεχνητής νοημοσύνης

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ**

Το ChatGPT, γλωσσικό μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης, έχει κατακτήσει τις νεότερες γενιές. Αντλώντας από ένα τεράστιο σύνταγμα κειμένων παράγει απαντήσεις σε ποικιλία ερωτήσεων. Για να δω αν δικαιολογούνται οι φόβοι για τη διάδοσή του, του έθεσα πέντε ερωτήματα. Ήταν οι αρχαίοι Έλληνες ρατσιστές; Σε δύο δευτερόλεπτα είχα μια απάντηση που σε διαγώνισμα Αρχαίας Ιστορίας θα βαθμολογούνταν με άριστα. Παραθέτω μερικά αποσπάσματα: «Είναι δύσκολο να κάνει κανείς οριστική αποτίμηση για το αν οι αρχαίοι Έλληνες ήταν ρατσιστές, καθώς οι στάσεις τους απέναντι στη φυλή και την εθνότητα διαφοροποιήθηκαν σημαντικά με την πάροδο του χρόνου και διέφεραν από άτομο σε άτομο στην αρχαία ελληνική κοινωνία. ... Η ελληνική έννοια των βαρβάρων που αναφερόταν στους μη Έλληνες συχνά συνδεόταν με αντίληψη πολιτισμικής και πνευματικής κατωτερότητας. Ωστόσο είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο όρος “βάρβαρος” δεν υποδήλωνε απαραίτητα μια φυλετική ή εθνική κατηγορία, αλλά την άλλη πλευρά, οι αρχαίοι Έλληνες είχαν επίσης παράδοση στην εντοσίμωση και τη θετική συμμάχηση με πολιτισμούς και ιδέες ... Η αρχαία ελληνική κοινωνία ήταν σύνθετη και πολύπλευρη και οποιαδήποτε γενικεύσεις για τη στάση

των Ελλήνων απέναντι στη φυλή ή την εθνότητα θα πρέπει να γίνονται με προσοχή». Να το λυσάρι του μέλλοντος, που θα αφήσει άνεργους τους εξ επαγγέλματος συγγραφείς διπλωματικών εργασιών στα ελληνικά ΑΕΙ!

Όταν του ζήτησα να συνθέσει ένα ποίημα για την Ωραία Ελένη, παρουσίασε ένα ποίημα με μέτρο, ομοιοκαταληξία και τετριμμένες παρομοιώσεις («σαν αστέρια τα μάτια της, σαν χρυσάφι τα μαλλιά της»). Ένα τέτοιο δημιούρημα προωθεί συγκεκριμένη αντίληψη για το τι είναι ποίηση. Ξεχάστε τον ελεύθερο στίχο! Ξεχάστε τα λογοπαίγνια, τις μετωνυμίες και τις μεταφορές! Αντλώντας πληροφορίες από υπάρχοντα γλωσσικά δεδομένα το ChatGPT δεν είναι γλωσσολάστρος, όπως ο πραγματικός ποιητής. Κάνοντας λογοπαίγνιο με το όνομα της Ελένης, ο Αισχύλος συνέθεσε την παρήκηση «ἐλένας, ἑλανδρος, ἐλέπτολις» («συφορά για τα πλοία, τους άντρες, τις πόλεις»). Με το ChatGPT, ως ανακρίσκηση του γνωστού και τετριμμένου, λογοτεχνικά ρεύματα όπως ο συμβολισμός και ο υπερρεαλισμός δεν θα μπορούσαν να υπάρξουν.

Το τρίτο μου ερώτημα ήταν αν επιτρέπεται να χρησιμοποιούμε τη λέξη «δούλος». Η απάντηση ήταν στο πνεύμα των σύγχρονων τάσεων: «Γενικά συνιστάται να αποφεύγεται η χρήση της λέξης “δούλος” όταν αναφερόμαστε σε

ανθρώπους, γιατί ενδεχομένως προσβάλλει και απανθρωποποιεί». Ως μηχανή αναπαραγωγής γλώσσας το ChatGPT έχει πάρει μαθήματα πολιτικής ορθότητας.

Ζήτησα να μάθω ποιο είδος είναι η μεγαλύτερη απειλή για τον πλανήτη. Αυτή τη φορά η απάντηση ήρθε μετά από ένα λεπτό: «Δεν μπορώ να δώσω οριστική απάντηση σε αυτό το ερώτημα, καθώς είναι θέμα συζήτησης και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες και προοπτικές. Ωστόσο, πολλοί ειδικοί συμφωνούν ότι η μεγαλύτερη απειλή για τη Γη και τη βιοποικιλότητα είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της υπερκατανάλωσης, της ρύπανσης, της αποψίλωσης των δασών και της κλιματικής αλλαγής». Δεν διαφωνώ, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν βλέπω την απειλή ένα «γλωσσικό μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης» να επιβάλει τρόπους σκέψης, γλωσσικής έκφρασης και λογοτεχνικής δημιουργίας.

Ούτε με την απάντηση στην τελευταία ερώτηση —«είναι το ChatGPT βλαβερό;»— θα διαφωνούσα: «Ως γλωσσικό μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης, το ChatGPT δεν είναι εγγενώς επιβλαβές. Το ChatGPT σχεδιάστηκε και προγραμματίστηκε από προγραμματιστές οι οποίοι δίνουν προτεραιότητα σε ηθικά ζητήματα και στην υπεύθυνη χρήση της τεχνολογίας της τεχνητής νοημοσύνης. Ωστόσο είναι ση-

μαντικό να σημειωθεί ότι οποιοδήποτε εργαλείο ή τεχνολογία, συμπεριλαμβανομένων των γλωσσικών μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης όπως το ChatGPT, μπορεί δυνητικά να χρησιμοποιηθεί για επιβλαβείς σκοπούς, εάν δεν χρησιμοποιείται με υπευθυνότητα. Για παράδειγμα, εάν κάποιος χρησιμοποιεί το ChatGPT για να διαδώσει ψευδείς πληροφορίες, να παρενοχλήσει άλλους ή να συμμετάσχει σε άλλες επιβλαβείς δραστηριότητες, αυτό δεν είναι σφάλμα του ίδιου του ChatGPT, αλλά μάλλον του ατόμου που το χρησιμοποιεί».

Ενας από τους αρχαιότερους μύθους της ανθρωπότητας μιλάει για το δέντρο της γνώσεως του καλού και του κακού. Όταν οι πρωτόπλαστοι δοκίμασαν τους καρπούς του, έχασαν τον παράδεισο. Κάθε τεχνολογία είναι δέντρο που παράγει καρπούς που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για καλό ή για κακό — είτε είναι η πυρηνική ενέργεια, είτε η γενετική, είτε η τεχνητή νοημοσύνη. Απάντηση στην απειλή είναι η παιδεία που καλλιεργεί την κριτική σκέψη. Και δυστυχώς στην ελληνική παιδεία υπάρχει έλλειμμα φροντίδας και πλεόνασμα στρουθοκαμηλισμού.

Ο κ. Αγγελος Χανιωτής είναι μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ερευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας και της Εθνικής Αρχής για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Πατριωτισμός στην πράξη

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η εικόνα Ελληνοκύπριων φοιτητών στο Λονδίνο να διαμαρτύρονται με ελληνικές σημαίες, στο κέντρο της οποίας βρίσκεται η Κύπρος, κατά την επίσκεψη του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ερσίν Τατάρ στο Κολλέγιο King's είναι στερεοτυπική. Όχι γιατί ένας Ελληνοκύπριος φοιτητής δεν δικαιούται να διαμαρτύρεται—όπως πιστεύει ή νομίζει—εναντίον της συνεχιζόμενης παράνομης τουρκικής κατοχής του 37% της Κύπρου. Αλλά γιατί η εικόνα των αγανακτισμένων Ελληνοκύπριων φοιτητών—σε Αγγλία, Ελλάδα, Αμερική—είναι βγαλμένη από ένα πατριωτικό χρονοντούλαπο της Ιστορίας.

Είναι η ιστορία των φοιτητών του '80 και του '90, σε παρόμοιες διαμαρτυρίες, που σήμερα είναι πρωταγωνιστές, ως ενεργοί πολιτικοί, στο πολιτικό σύστημα της Κύπρου—ενίοτε χωρίς να τιμούν με τον πολιτικό τους βίο ή την αποτελεσματικότητά τους ούτε το πατριωτικό συγκείμενο αλλά ούτε και να έχουν συμβάλει με τη στάση τους στον τερματισμό της απaráδεκτης τουρκικής κατοχής. Οι αντικατοχικές δράσεις εξάλλου των Κύπριων φοιτητών είναι στερεοτυπικές γιατί, στην πραγματικότητα, λειτουργούν και ως αντικείμενο πολιτικής ανέλιξης, στην επιτηρίδα του κομματικού σφάλμα—δεξιού, αντιομοσπονδιακού ή αριστερού των οργανώσεων της κομματικής νεολαίας, που χτίζουν τα επαγγελματικά στελέχη του μέλλοντος—τους ανθρώπους που θα εκλεγούν βουλευτές και θα διοριστούν υπουργοί.

Ο Αμερικανός συγγραφέας Μάρκ Τουέιν συνήθιζε να γράφει πως «ο πατριώτης είναι εκείνος που φωνάζει δυνατότερα χωρίς να γνωρίζει, συνήθως, γιατί φωνάζει». Και δεν έχει άδικο αν αναλογιστεί κανείς πως νεαροί Ελληνοκύπριοι φοιτητές εδώ και τέσσερις δεκαετίες διαδηλώνουν φωνάζοντας αλλά ούτε η κυπριακή κοινωνία, ούτε το οργανωμένο κράτος γνωρίζει τι θέλει στο Κυπριακό: Να ξεκινήσουμε μια ωραία πρωία, πάνοπλοι και προετοιμασμένοι, και να καταστήσουμε την Κύπρο μια ελληνικά κυρίαρχη νήσο, πετώντας κάθε Τουρκοκύπριο ή Τούρκο έποικο στη θάλασσα; Να συνυπάρξουμε με τους Τουρκοκύπριους σε ένα συνεταϊρικό κράτος όπως όλοι οι Πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατίας συμφώνησαν από το 1977; Ή να παραμείνουμε σε ένα στάτους κβο μισής Κύπρου—όπου, όταν δεν φωνάζουμε με σημαίες θα βγάζουμε χρήματα, πληγώνοντας κάθε φορά την αξιοπιστία της χώρας διεθνώς πουλώντας π.χ. το διαβατήριο της χώρας και την πολιτότητά μας.

Ο πατριωτισμός δεν είναι ορισμένος στην Κύπρο. Είναι μια αυθαίρετη έννοια που επικαλείται σχεδόν καθημερινά το πολιτικό προσωπικό της χώρας είτε αφορά την ιδεολογία του, είτε το κόμμα του, είτε του πώς στέκεται απέναντι στο εθνικό θέμα. Παράλληλα είναι ένα πεδίο διαμορφώσιμης της άλλης άποψης. Ένα πεδίο παροχής πιστοποιητικών φρονημάτων όπου αν κάποιος αποκλίνει ιδεολογικά σε σχέση με τα κυρίαρχα αληγήματα καθίσταται αυτόματα «φιλότουρκος» ή «προδότης».

Ο πατριωτισμός, ωστόσο, δεν είναι ένα πεδίο μίσους, ετεροπροσδιορισμού ή φωνασκίας. Είναι, ανεξαρτήτως ιδεολογίας, μια ενεργητική δημοκρατική στάση. Είναι η αγάπη για την πατρίδα και ό,τι αυτή περιλαμβάνει: Τους ανθρώπους της, την πανίδα της, τη χλωρίδα της, τα ήθη, έθιμα και συνήθειές της. Είναι η αγάπη για την αξιοπιστία και για τη σώφρονα κοινωνική συμπεριφορά: Από το πώς οδηγεί κανείς καθημερινά για να πάει στη δουλειά του μέχρι το πώς πετάει τα σκουπίδια του ή πώς συμπεριφέρεται στα γκαρσόνια που τους σερβίρουν τον καφέ του ή το φαγητό του. Και, φυσικά, είναι η αίσθηση του καθήκοντος σε κάθε έκφανση ιδιωτικής και δημόσιας ζωής. Από τον καλό επαγγελματισμό στη δουλειά—στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα—μέχρι την υπέρτατη θυσία για την πατρίδα σε καιρό πολέμου. Την υπεράσπιση της εδαφικής ακεραιότητας, της ανεξαρτησίας και της αξιοπρέπειας. Αγάπη για την πατρίδα σημαίνει, επίσης ανιδιοτέλεια. Όχι να μεταφράζεις τον φοιτητικό ακτιβισμό σε πολιτικά οφίτσια και σταδιοδρομίες. Αλλά να προσφέρεις χωρίς να γυρεύεις τίποτα.

Πατριωτισμός στην πράξη λοιπόν. Αλλιώς οι σημερινοί φωνασκούντες θα είναι οι αυριανοί (μέτριοι) πολιτικοί που θα δώσουν ένα G3 στους γιους μας και θα τους πούνε να βγάλουν σκοπιά σε μια μισή Κύπρο. Όπως οι πατεράδες τους.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Τρεις μοναχές παρακολουθούν από ένα μπαλκόνι την πομπή Camino del Calvario στην πόλη Κουένκα της κεντρικής Ισπανίας, τη Μεγάλη Παρασκευή. Το Πάσχα των Λατίνων εορτάζεται την Κυριακή 9 Απριλίου.

Η ευγενής μας περικόκλωση

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Είναι απορίας άξιον πώς με μια συνήθη «τριμερή» παριστάνουμε ότι ασκούμε πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική! Από τη μία ο «Φιλελεύθερος» (2/4) μάς ενημέρωσε πως «οι ΥΠΕΕ Κύπρου και Ισραήλ Κωνσταντίνος Κόμπος και Έλι Κοέν «συμφωνήσαμε ότι πρέπει να προωθήσουμε τις ευκαιρίες και τις προοπτικές ενός αξιόπιστου ενεργειακού διαδρόμου από τη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου προς την Ευρώπη»

Από την άλλη η «Χαλκίν Ξεσί» (27/3) σε δημοσίευμά της κάτω από τον τίτλο «Ισραηλινοί αποκτούν τα κώματά μας», μάς ενημερώνει πως «2.672 άδειες αγοράς ακίνητης περιουσίας δόθηκαν εντός του 2022». Σύμφωνα με το δημοσίευμα, η μεγάλη πλειοψηφία δόθηκε σε Ισραηλινούς! Το ερώτημα: Κάθε τόσο και μία Τριμερής, Πρόεδροι, πρωθυπουργοί, παλαιότερα ταξίδια Νετανιάχου στη νήσο, εσχάτως ο Κοέν αλλά «Ισραηλινοί ίδρυσαν περίπου 200 εταιρείες... και ότι αγοράζουν για κυρίως στην Καρπασία». Μπορεί κάποιος να εξηγήσει στην κοινή γνώμη πώς συμβαδίζουν όλα τα πιο πάνω; Δηλώσεις για εξαίρετες συνεργασίες, αλλά πίσω από τα φώτα η πραγματικότητα: 2.672 άδειες! Αλλά τι σημαίνει η φράση «προώθηση ενός αξιοπιστού ενεργειακού διαδρόμου από τη λεκάνη της Α. Μεσογείου προς την Ευρώπη;». Ποια είναι η διαδρομή του διαδρόμου και ποιος είναι ο κατασκευαστής του; Πιο απλά: τους διαδρόμους δεν τους φτιάχνουν οι ΥΠΕΕ αλλά οι γνωστές εταιρείες. Αν τις φτιάχνουν οι δεύτερες, ως είθισται, υπάρχει κάποια εταιρεία για να επενδύσει αρκετά δισ. σε αυτή τη δουλειά και ποια;

Σε ένα άλλο επίπεδο, ο ΥΠΕΕ της Τουρκίας Μ. Τσαβούσογλου πρότεινε στον Ισραηλινό ΥΠΕΕ Έλι Κόεν να εξαχθεί ισραηλινό φυσικό αέριο προς τις ευρωπαϊκές αγορές μέσω Τουρκίας, όπως μετέδωσε το κρατικό ισραηλινό ραδιόφωνο. Ο Μ. Τσαβούσογλου είπε πως «έχουμε τις κατάλληλες εγκαταστάσεις και η Τουρκία είναι σε θέση να βοηθήσει το Ισραήλ να εξαγάγει το φυσικό του αέριο προς την Ευρώπη» (14/2). Κατά συνέπεια, όταν γράφονται ανακοινώσεις στη Λευκωσία,

Ολα προχωρούν με βάση την εικονική πραγματικότητα: τριμερής κατανάλωση, πρόταση Τσαβούσογλου για αγωγή που παρακάμπτει τη νήσο, μαζικές αγορές γης στην Καρπασία, εντυπώσεις στη Λευκωσία που διαρκούν μια ημέρα

γράφουν και άλλοι άλλες. Μόνο που οι άλλοι έχουν και τα μέσα (όπως Τζέιχαν) να τις υλοποιήσουν, ενώ η Κύπρος εδώ και χρόνια κάνει Τριμερείς, γράφει ανακοινώσεις και όλα μένουν ακίνητα, πλην των 200 εταιρειών στην κατεχόμενη Κύπρο και της γης στην Καρπασία που αλλάζει χέρια.

Ο ΥΠΕΕ Κ. Κόμπος μίλησε για «ετοιμότητα της Κύπρου να στηρίξει την επανέναρξη διαπραγματεύσεων του Ισραήλ με τους Παλαιστινίους, με στόχο την επίτευξη λύσης δύο κρατών. Αυτή η λύση πρέπει να διασφα-

λίζει πλήρως την ασφάλεια του κράτους του Ισραήλ». Ευγενικός ο στόχος και η βάση καλή. Αλλά πρώτα χρειάζεται να πετύχεις την «επανέναρξη διαπραγματεύσεων» για το Κυπριακό και μετά έρχεται και η εξαγωγή τεχνονγωγίας για το Μεσανατολικό! Έτσι όλα προχωρούν με βάση την εικονική πραγματικότητα: τριμερής κατανάλωση, πρόταση Τσαβούσογλου για αγωγή που παρακάμπτει τη νήσο, μαζικές αγορές γης στην Καρπασία, εντυπώσεις στη Λευκωσία που διαρκούν μια ημέρα!

Δηλώσεις και συνεντεύξεις δημιουργούν την εντύπωση στην κοινή γνώμη ότι συντελείται... κοσμογονία εξελίξεων και ότι σε δύο-τρεις μέρες επίκειται κάποια... νίκη! Ο ΥΠΕΕ Κ. Κόμπος σε συνέντευξή του στον «Φιλελεύθερο» (3/4) «αναφέρει στις κινήσεις της Λευκωσίας υποδεικνύοντας πως αυτή τη στιγμή η ε/κ πλευρά βρίσκεται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και αναμένει την τ/κ πλευρά να καθίσει δίπλα της». Μάλιστα, εμείς στρώσαμε το τραπέζι, κάθισαμε και ας... έρθουν! Αν δεν έρθουν, κακό του κεφαλιού τους! Αλλά αυτό δεν το λες εσύ για τον εαυτό σου—αυτό, όπως συμφωνήσαμε εδώ και σχεδόν πέντε δεκαετίες, το καθορίζει ο ΟΗΕ, διαλέγεται με τα μέρη, με σκοπό να στηθεί... το τραπέζι!

Κάτω από τον ίδιο τίτλο «τραπέζι έτοιμο», εντάσσεται και η ανακοίνωση του υπουργείου Εξωτερικών στις 30/3 «αναφορικά με την έναρξη προπονήσεων στον χώρο της τάφρου («γλήπεδο Τσεντίκγιαγ») —τα εισαγωγικά από το ΥΠΕΕ:

«Η Κυπριακή Δημοκρατία, ως φιλοξενούσα χώρα για την UNFICYP, αλλά και ως ιδιοκτήτης του τεμαχίου στο οποίο γίνονται οι παράνομες ερ-

γασίες («γλήπεδο»), δεν έχει δώσει τη συγκατάθεση για οποιεσδήποτε εργασίες ή χρήση του υπό αναφορά χώρου. Το ΥΠΕΕ επαναλαμβάνει ότι η «νεκρή ζώνη» τελεί υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η Κυπριακή Δημοκρατία συνεχίζει να ασκεί κανονικά την αστική της δικαιοδοσία εντός της «νεκρής ζώνης».

Για πρώτη φορά, συναντάμε τόσες μαζεμένες αστειότητες σε μια ανακοίνωση: Πώς «η «νεκρή ζώνη» τελεί υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας». Αλλά και η αποθέωση του νομικού παραλογισμού: «Η Κυπριακή Δημοκρατία συνεχίζει να ασκεί κανονικά την αστική της δικαιοδοσία εντός της «νεκρής ζώνης»! Πέρα από τις νομικές αστειότητες, η σοβαρή διάσταση των πραγμάτων. Ο Κόλιν Στιούαρτ, ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. ΟΗΕ στη νήσο: λέει πως «το βόρειο τμήμα της Κύπρου έχει τώρα ενσωματωθεί οικονομικά και πολιτικά με την Τουρκία. Η ε/κ ηγεσία είναι αυτή που πρέπει να κινητοποιηθεί για να αλλάξει αυτή την κατάσταση. Όμως, μόνο διαμαρτύρεται, καταδικάζει, κατηγορεί» (25/1).

Η γραφειοκρατία στο ΥΠΕΕ εφευρίσκει του κόσμου τους νομικισμούς, πρακτικά βάζει τρικλοποδιές σε κάθε πρόταση για πρόοδο (σε ΟΗΕ και Ε.Ε.), περικυκλώνοντας το Κυπριακό στον φαύλο κύκλο της ακινησίας. Αλλά η νομική ισχύς της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι πολιτικό εργαλείο που, είτε το αξιοποιείς για να επιτύχεις τον μείζονα στόχο, είτε το κρατάς τόσο σφικτά με μόνο στόχο να συντηρείς το μισό της «εγώ».

www.larkoslarkou.org.cy

Το πολιτικό κεφάλαιο και τα καρότα

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης θεωρεί λοιπόν πως «είναι επίσης στο συμφέρον της ιδίας της Ε.Ε. να επενδύσει πολιτικό κεφάλαιο σε μια συνολική διευθέτηση του Κυπριακού Προβλήματος» σύμφωνα με τα όσα αναφέρει στο non-paper / μπουσουλάς της παρουσιάσης των θέσεων του στις Βρυξέλλες. Ο ΠτΔ το έχει ξαναπεί, και έχει δίκαιο—η Ε.Ε. έχει κάθε λόγο να θέλει να δει το Κυπριακό λυμένο ώστε ένα από τα προβληματικά κράτη μέλη της να αποκτήσει νέες προοπτικές, να λειτουργεί καλύτερα ως ίσος μεταξύ των 27, και ώστε οι σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκία να μπορέσουν να πορευθούν σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, όποια τελικά και να είναι αυτή. Η Ε.Ε. ήδη επενδύει πολιτικό κεφάλαιο στο

Κυπριακό, έχοντας χρηματοδοτήσει έργα και προγράμματα που προετοιμάζουν τον δρόμο για ομοσπονδιακή μεταρρύθμιση του κυπριακού κράτους, έχοντας ξεκαθαρίσει πως δεν δέχεται δύο κράτη στο νησί, και έχοντας βάλει και το Κυπριακό στη λίστα με τα ανοικτά ευρωτουρκικά ζητήματα.

Η Ε.Ε. δεν κάνει πάντα ακριβώς αυτό που προτάσσει το στενό συμφέρον των Ελληνοκυπρίων, γιατί πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, και κατ' επέκταση της Ε.Ε., είναι και οι Τουρκοκύπριοι, και τα δικά τους συμφέροντα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη (όπως τα λαμβάνει υπόψη, όταν λειτουργεί σωστά, και η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας).

Επίσης η Ε.Ε., είτε μιλάμε συγκεκριμένα για τους Θεσμούς είτε νεφελωδώς για τα συμφέροντα των

άλλων κρατών μελών, δεν μπορεί να παραβλέψει πως όσα πρέπει να γίνουν στο Κυπριακό επηρεάζουν τα ευρωτουρκικά από τις εμπορικές σχέσεις μέχρι το μεταναστευτικό, και από το κράτος δικαίου μέχρι την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας. Το μεγάλο ερώτημα είναι πόσο πολιτικό κεφάλαιο θα επενδύσει η Ε.Ε. στο Κυπριακό μετά τις εκλογές στην Τουρκία. Η απάντηση αποτελεί το αποτέλεσμα μιας εξίσωσης που περιλαμβάνει τις εξελίξεις στην Άγκυρα, την πορεία των σχέσεων της Ρωσίας με την Τουρκία και—επί του εδάφους στην Κύπρο—τη διάθεση της ε/κ πλευράς να εργαστεί σοβαρά για τη λύση και (σε μικρότερο βαθμό) τις πολιτικές δυναμικές στην τ/κ κοινότητα.

Σε μεγάλο βαθμό, το ερώτημα αν βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα η ένταξη της Τουρκίας στην

Ε.Ε. είναι εφικτή έχει απαντηθεί και η απάντηση είναι αρνητική, λόγω της περιορισμένης διάθεσης μεγάλων κρατών για ουσιαστική διευρυνση. Με αυτό το ερώτημα (προκαταρκτικά) απαντημένο, εκλείπει και ο κίνδυνος και το ενδεχόμενο όσα κράτη μέλη δεν θέλουν διευρυνση να κρυφτούν ξανά πίσω από το Κυπριακό.

Όταν (ή αν) έρθει η στιγμή του ανοίγματος των ευρωτουρκικών σχέσεων, πρέπει να έχουμε έτοιμη πολύ συγκεκριμένη απάντηση για το πώς βλέπουμε, ως Κύπρος, το μέλλον των ευρωτουρκικών. Όχι μόνο γιατί εκεί θα κριθεί η αξιοπιστία μας αλλά γιατί η συγκεκριμένη αυτή θέση είναι που περιέχει την πρώτη ύλη για διαμόρφωση κινήτρων για την Τουρκία «από όλο το φάσμα των σχέσεων Ε.Ε. - Τουρκίας».

Τα κίνητρα αυτά είναι που λείπουν από το non-paper του ΠτΔ, τουλάχιστον αυτό που είδε η «Κ», το οποίο ως έχει δεν παρέχει το πλαίσιο για παράλληλο ξεκλείδωμα των ευρωτουρκικών και του Κυπριακού στο οποίο παραπέμπει εμμέσως στις δηλώσεις του ο κ. Χριστοδουλίδης. Ένα πλαίσιο το οποίο, σύμφωνα με την ανεπίσημη εντύπωση από πλευράς κυβέρνησης, περιμένουμε να αποτελέσει ένα είδος οδικού χάρτη με συγκεκριμένα παραδείγματα.

Σύμφωνα με τα όσα ακούγονται μέχρι στιγμής, τα πιθανά ανταλλάγματα αφορούν το γνωστό τρίπτυχο λιμάνια - αεροδρόμια/ Τελωνειακή Ένωση/ ταξιδιωτικές θεωρήσεις. Δεν ξέρουμε όμως σε συνδυασμό με ποια βήματα της Τουρκίας συζητήθηκαν, αν συζητήθηκαν. Και σε αυτά δεν περιέ-

χεται κάτι νέο σε σχέση με τις προτάσεις που απορρίφθηκαν σε καλύτερες εποχές. Και ο μεγάλος αστάθμητος παράγοντας σε αυτή τη συζήτηση παραμένει η ενέργεια, και κατά πόσο έχουμε τη διάθεση να δώσουμε ενεργειακά κίνητρα στην Τουρκία και την τ/κ κοινότητα. Ζήτηση στο οποίο η Ε.Ε. επενδύει ήδη τεράστιο πολιτικό κεφάλαιο σε συνάρτηση με την απεξάρτηση από τη Ρωσία και την προώθηση των ανανεώσιμων. Το ότι ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης απέφυγε μέχρι στιγμής, στις δημόσιες δηλώσεις που συνόδευσαν τις επαφές του, να αναφερθεί στην ενεργειακή διάσταση του Κυπριακού δεν σημαίνει και ότι δεν λαμβάνει αυτά τα μηνύματα των Βρυξελλών.

ykakouris@gmail.com

Οι Αγίες Σοφίες στη Βουλή

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Άραγε, κατάρα ή ευλογία, παραλογισμός ή σωφροσύνη, αμαρτία ή σωτηρία, αποτελεί η σύζευξη της κοσμικής εξουσίας με την εκκλησιαστική διακονία; Το δίλημμα των σχέσεων μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας βασανίζει γενιές και γενιές ανθρώπων. Από το Βυζάντιο, το οποίο χρησιμοποιούσε την Ορθοδοξία ως συνδεδειγμένο κρίκο της Αυτοκρατορίας, μέχρι και τις μέρες μας, όπου η χριστιανοδημοκρατία αντιπαλεύει με τα θεοκρατικά καθεστώτα. Σε αυτή τη διεκυστινίδα και η έννοια της Ελληνοορθοδοξίας, η οποία προβάλλεται καλόπιστα ή κακόπιστα, από εθνοπατέρες ή αυτόκλητους εθνοσωτήρες. Ελληνισμός και Ορθοδοξία μπορεί να επιλέκονται ιστορικά, αλλά στην πραγματικότητα ακολουθούν δύο διαφορετικές πορείες. Ο Ελληνισμός είναι ένας πολιτισμός, είναι μια φιλοσοφία, είναι μια παράδοση μιας φυλής ανθρώπων. Η Ορθοδοξία είναι ένας τρόπος ζωής, είναι η εμπειρία της ζωής με τον Χριστό, είναι η βίωση του παραδείσου επί της γης. Από εκεί πέρα, κτίστηκαν πάνω στις δύο έννοιες και στους δύο τρόπους ζωής, πρακτικές και ιδεολογίες, που απέχουν παρασάγγες από την αλήθεια. Όλος αυτός ο ιστορικός «πόλεμος», όλος αυτός ο «πειρασμός», βρίσκεται στην σκιά ή καλύτερα στην άρνηση της αποδοχής της απλής ρήσης του Χριστού: «τα του Θεού τω Θεώ και τα του Καίσαρος τω Καίσαρι». Τόσο απλά είναι τα δεδομένα, αλλά και τόσο πολύπλοκα αναδείχθηκαν μέσα στους αιώνες, λόγω των παθών των ανθρώπων, οι οποίοι ψάχνουν πάντα το άλλοθι για να εξυπηρετήσουν τις αδυναμίες τους. Όλοι οι πόλεμοι επικαλούνται θρησκείες, μεταφυσικές αναζητήσεις και κυρίως παραδείσια «δώρα» από πνευματικές απολαύσεις, μέχρι φαγητά και γυναίκες. Εξάλλου μόνο με μεταφυσικές δυνάμεις, μπορεί ένας νέος άνθρωπος να θυσιάσει τη ζωή του, για μια ουτοπία, για ένα «πουκάμισο αδειανό» για ένα αόρατο «παράδεισο». Από την άλλη όλοι οι «πονηροί» εξουσιαστές, γνωρίζουν πολύ καλά, ότι η θρησκευτική διάσταση αποτελεί το ισχυρότερο δέλεαρ για την προσέλκυση ψήφων και την εδραίωση της εξουσίας. Ακόμη ο κανόνας λέει ότι, όπου ο γκέις φορούσε ράσα, είτε χριστιανός, είτε μουσουλμάνος, είτε άλλης θρησκείας και να ήταν, μπορεί να απολάμβανε την εμποτισμένη της συντηγμένης πλειονότητας των πολιτών, αλλά τα αποτελέσματα ήταν καταστροφικά για την πολιτεία, της Κύπρου μη εξαιρουμένων.

Τις τελευταίες δεκαετίες, στον χώρο της Ευρώπης, λειτουργεί ένας «διφορούμενος» οργανισμός, η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορ-

θοδοξίας, στην οποία συμμετέχουν βουλευτές από ορθόδοξες χώρες. Η Κυπριακή Βουλή είναι ιδρυτικό μέλος της Συνέλευσης από το 1993. Πριν από μερικές βδομάδες διοργανώθηκε στην Λεμεσό, σύνοδος της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, στην οποία έλαβαν μέρος βουλευτές από 14 χώρες και από τρεις διαφορετικές ηπείρους. Μέλη της κυπριακής αντιπροσωπείας ήταν οι βουλευτές Πανίκος Λεωνίδου, Ευθύμιος Δίπλαρος, Μαρίνος Μουσιούττας και Ηλίας Μυριάνθους. Η Συνέλευση πραγματοποιήθηκε υπό τη σκιά του πολέμου στην Ουκρανία, γεγονός το οποίο δημιούργησε ένα «θολό» κλίμα δεδομένου ότι η Ρωσία ήταν πάντα η «ψυχή» αυτού του οργανισμού. Ωστόσο, τίποτα δεν μπορεί να θεωρείται άσπρο ή μαύρο, αφού και μέσα από αυτή τη «ζοφερή» ατμόσφαιρα φανερώθηκαν και ορισμένα «διαμάντια» όπως η έκδοση για τις «Αγίες Σοφίες» δηλαδή τους ναούς ανά τον κόσμο με τις εκκλησίες της «Της του Θεού Σοφίας» με πρώτο βεβαίως, τον Ναό στην Κωνσταντινούπολη. Στο σπουδαίο αυτό βιβλίο περιλαμβάνονται ναοί από την Σκωτία, μέχρι την Κίνα, μεταξύ των οποίων και δύο ναοί από την Κύπρο. Η Αγία Σοφία της κατεχόμενης Λευκωσίας και η Αγία Σοφία της Πάφου.

Στη Συνέλευση επισημάνθηκε ότι ο στόχος του τόμου ήταν διττός: Αφενός μεν να αναδειξεί την πνευματική ενότητα του χριστιανικού κόσμου και του ευρωπαϊκού πολιτισμού και αφετέρου, μέσω αυτής της έκδοσης, να καταγγελθεί η αυθαίρετη μετατροπή της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη σε τζαμί. Οι βουλευτές μέλη της Συνέλευσης ενημερώθηκαν για το κυπριακό από τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη ενώ είχαν συναντήσεις με την πρόεδρο της Βουλής Αννίτα Δημητρίου, τον Αρχιεπίσκοπο Γεώργιο και άλλους αξιωματούχους. Ο επικεφαλής της κυπριακής αντιπροσωπίας στη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας, Πανίκος Λεωνίδου, επεσήμανε επίσης την ανάγκη συνένωσης δυνάμεων εντός του ορθόδοξου κόσμου και της ανάδειξης των κοινών αρχών και πολιτιστικών παραδόσεων, ώστε να είναι ακόμα πιο δυναμική και ουσιαστική η συμβολή του Οργανισμού στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου γίγνεσθαι. Από εκεί και πέρα υπάρχει και η θέση του μεγάλου βυζαντινολόγου του αείμνηστου Στίβεν Ράνσιμαν, ο οποίος είπε ότι η μόνη θρησκεία που θα επιζήσει τον 21ο αιώνα, θα είναι η Ορθοδοξία. Σε αυτή τη ρήση συνηγούνται και προφητείες αγίων ανθρώπων, περί «κυριαρχίας» της Ορθοδοξίας σε όλη την Ευρώπη. Ίδωμεν και φαίνεται ότι τα μακρά

kaparispan@yahoo.gr

Αθλητισμός και εναλλακτικές δραστηριότητες

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Στις μέρες μας όλο και περισσότεροι άνθρωποι, κάθε ηλικίας, ασχολούνται με τον αθλητισμό, είτε γιατί τους αρέσει, είτε γιατί τους το συστήνει ο προσωπικός τους γιατρός. Η ενασχόληση μας με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αλλά και η ανάγκη να συμβαδίζουμε με τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας όσον αφορά την εξωτερική μας εμφάνιση, αναγκάζει αρκετούς πολίτες να συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες. Ο Αθλητισμός εντάσσεται στη ζωή μας από μικρή ηλικία με το μάθημα της φυσικής αγωγής στα σχολεία αλλά και τις ελεύθερες αθλητικές δραστηριότητες. Παρόλο που ο Αθλητισμός αποτελεί μέρος της καθημερινότητας μας, υπάρχει και μεγάλη μερίδα του πληθυσμού που αποφεύγει να αθλείται γενικά για προσωπικούς λόγους. Η αθλητική ενασχόληση δεν απαιτεί πίεση αλλά θέληση και πίστη στις προσωπικές ικανότητες του καθενός.

Τα τελευταία τρία χρόνια και ιδιαίτερα μετά την πανδημία του κορωνοϊού, αρκετοί άνθρωποι έχουν εντάξει στην καθημερινότητά τους το περπάτημα, το τρέξιμο, την εκγύμναση σε εξωτερικούς χώρους, το κολύμπι, την ορειβασία, την ποδηλασία και άλλα αθλήματα, τα οποία δεν χρειάζονται ειδικές ικανότητες, αφού ο καθένας μπορεί να καθορίσει από μόνος του την ένταση και τον ρυθμό. Με τα σύγχρονα ρολόγια μέτρησης των παλμών της καρδιάς, αλλά και ρυθμίσεις του χρόνου και της ταχύτητας, εύκολα μπορεί

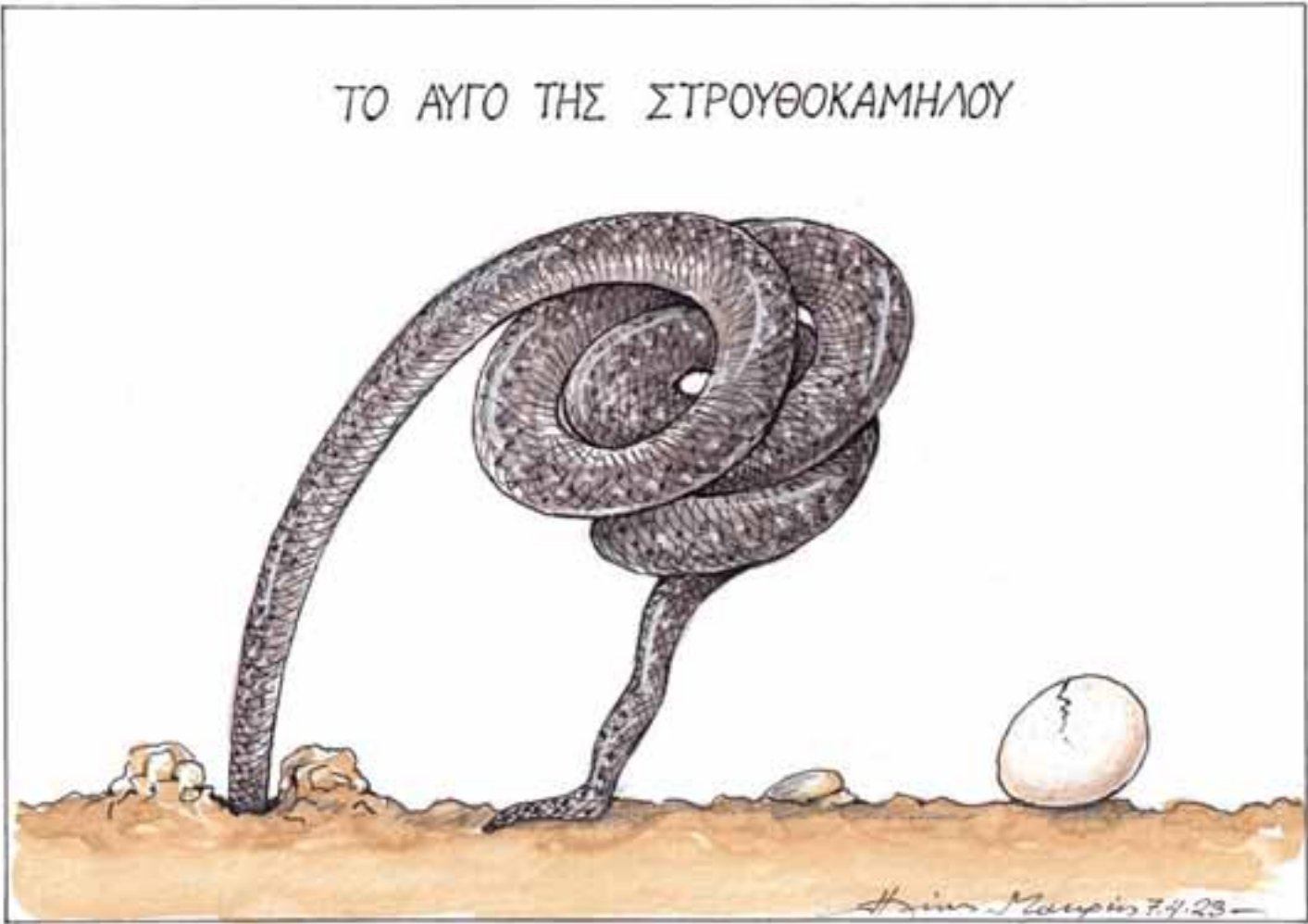
κάποιος να δοκιμάσει τις αντοχές και τις δυνάμεις του.

Οι εξωτερικές αθλητικές και εναλλακτικές δραστηριότητες έχουν ως αποτέλεσμα την επιστροφή στη φύση και στο καθαρό περιβάλλον. Οι αθλητές επιζητούν τον καθαρό αέρα, την πράσινη φύση, τα πεντακάθαρα νερά και κυρίως τις ιδανικές καιρικές συνθήκες για να αθλούνται και να διατηρούνται σε υγιή φόρμα. Η Κύπρος, ως μικρή χώρα, διαθέτει πανέμορφες πεδιάδες, βουνά και ολογάλανα νερά, τα οποία, όχι μόνο γεμίζουν το μάτι αλλά μαγεύουν τους παραθεριστές και τους ντόπιους που άρχισαν να εκτιμούν τις ομορφιές του νησιού μας. Για τους τουρίστες αποτελεί μεγάλο επίτευγμα η εκγύμναση δίπλα ή μέσα στη θάλασσα, στα βουνά και στα εθνικά πάρκα με τα ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας αλλά και τις μυρωδιές που αναδύονται από το αλμυρό νερό της Μεσογείου, τα πεύκα, τον αόρατο, τις ανεμώνες, τις τριανταφυλλiές και τα εσπεριδοειδή. Οι ξένοι και ντόπιοι επισκέπτες θα πρέπει να ανακαλύψουν και να εντοπίσουν αυτές τις κρυμμένες ομορφιές και μυρωδιές της Κύπρου και να καταλάβουν ότι η χώρα μας δεν είναι μόνο ένας καλοκαιρινός προορισμός αλλά ένας μαγευτικός τόπος, όπου μπορούν ολόχρονα να αθλούνται βελτιώνοντας την υγεία τους. Αν, λοιπόν, εμείς οι ντόπιοι αγαπήσουμε τον τόπο μας, τις απλές συνήθειες της καθημερινότητας, όπως το παραδοσιακό πρόγευμα, το σπιτικό φαγητό

και εντάξουμε την άθληση στην καθημερινότητά μας, τότε θα αποτελέσουμε καλό παράδειγμα για τους επισκέπτες. Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού βασίζονται στις καθημερινές δραστηριότητες και ασχολίες των κατοίκων, οι οποίες από μόνες τους συμβάλλουν στη διατήρηση ενός υγιούς τρόπου ζωής.

Αφού, λοιπόν, τα παιδιά μας ακούνε με μεγάλη προσοχή και σέβονται τις οδηγίες των προπονητών και γυμναστών τους για εφαρμογή σωστού τρόπου διατροφής, την ανάγκη εκγύμνασης και κανονικού ύπνου, έτσι και εμείς με τον υγιεινό τρόπο ζωής συμβάλλουμε στην επίτευξη της μακροζωίας μέσω της μεσογειακής διατροφής και της άθλησης. Ο καλός τρόπος ζωής είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την διατροφή, την άθληση και την ψυχική υγεία. Η φύση, ο καθαρός αέρας και η μεσογειακή διατροφή συμβάλλουν στη διατήρηση ενός ισορροπημένου και υγιούς τρόπου ζωής. Στην Κύπρο διαθέτουμε πολλές «αθέατες» ομορφιές, οι οποίες παραμένουν αναξιοποίητες και περιμένουν να τις ανακαλύψουμε και να τις εντάξουμε στην καθημερινότητα μας. Ας τις απολαύσουμε, λοιπόν, αφού αποτελούν έναν φυσικό πλούτο, τον οποίο, αν και αργάσαμε να τον εκτιμήσουμε, αυτός συμβάλλει στη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και της αντιμετώπισης σοβαρών ασθενειών.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Παλαιά και νέα ηθική (I)

Ένας απλός παρατηρητής μπορεί σήμερα να αναφέρει πολλά παραδείγματα αστοχίας του συστήματος της ηθικής που συνέχει το κοινωνικό μας σύνολο. Δεν είναι μόνο η μόνιμη και γενικευμένη πλέον σχολική βία ή το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί σε όλη την Ευρώπη παραιτούνται λόγω του κλίματος ανυπακοής που επικρατεί στα γυμνάσια και τα λύκεια. Το φαινόμενο δεν αφορά μόνο τα ιδεαθρή σεξουαλικά εγκλήματα με θύματα ανήλικες και ανήλικους, την όλο και αυξανόμενη ενδοοικογενειακή βία, τις γυναικοκτονίες και την έμφυλη βία ή ακόμη τη διάχυτη διαφθορά στον δημόσιο και τον πολιτικό μας βίο. Αφορά επίσης την απαξίωση της καλλιέργειας του πνεύματος και οποιασδήποτε πολιτισμικής πρακτικής πέραν των τετριμμένων, την ισοπέδωση των έως τώρα σχέσεων και δεσμών εξουσίας, όπως για παράδειγμα τη σχέση των γονέων με τα παιδιά τους. Αφορά πάνω απ' όλα την αδυναμία σύνθεσης μιας ηθικής ολότητας όπου οι περιορισμοί που τίθενται από το ίδιο το άτομο στον

εαυτό του αποτελούν προϋπόθεση της ελευθερίας του. Σήμερα επικρατεί ένας αδιόρατος ωκαθερφισμός. Κάτι τέτοιο επιβεβαιώνεται από το συγκεκριμένο σύστημα αξιών όπου κυριαρχούν η αποθέωση του χρήματος και της κοινωνικής αποδοχής, καθώς και ένας γκανγκστερικού τύπου σεβασμός στον «επιτυχημένο» κοτζαμπάση. Το αποτυχημένο αυτό μοντέλο κοινωνικής ηθικής ή μάλλον ανηθικότητας είναι απλώς η καρικατούρα των κυρίαρχων κάποτε χριστιανικών ηθικών συστημάτων.

Συνοπτικά, αναφέρεται κανείς σε δύο βασικά μοντέλα χριστιανικής ηθικής. Καταρχάς στο ρωμαϊκοκαθολικό και ορθόδοξο μοντέλο κοινωνικών σχέσεων και στη συνέχεια στο χριστιανικό ηθικό σύστημα που προέκυψε από τη Μεταρρύθμιση και υπήρξε, όπως ακριβώς το ισχυρίστηκε ο Γερμανός κοινωνιολόγος Max Weber, θεμέλιο του θριάμβου του καπιταλισμού και του καπιταλιστικού πνεύματος. Είναι επίσης παράδοξο το γεγονός ότι όλα τα ανατρεπτικά κοινωνικά μοντέλα, όπως ο κομμουνισμός ή η αναρχία, υπήρξαν βελτιωμένες εκδοχές και αναβιώσεις του πα-

λαιохριστιανικού κόσμου, του χριστιανισμού δηλαδή στην «ορθόδοξη» και «καθολική» εκδοχή του που αντλεί την ηθική του από τη «προσωπική» σχέση θεού και ανθρώπου, και έχει τις ρίζες του στη θεολογική αρετή της «αγάπης». Η «αγάπη» (caritas) νοείται εδώ ως υπερβατική σχέση στοργής και πατρικής μέριμνας τους θεού προς το άτομο, η οποία μετατρέπεται σε οριζόντια σχέση αδερφικής συμπόνοιας και αλληλεγγύης μεταξύ των ατόμων στη χριστιανική πολιτική κοινότητα. Η μόνη διαφοροποίηση άλλωστε του κοινωνικού μεταχριστιανισμού, όπως αυτός προβλέπεται στη θεμελίωση των σοσιαλιστικής έμπνευσης ουτοπιών, ήταν ότι η θεία πρόνοια μετατράπηκε σε κρατική, «κοινωνική», πρόνοια και η σχέση ανθρώπου και θεού αναπροσαρμόστηκε στο πλαίσιο της σχέσης πολίτη κράτους. Το κράτος με άλλα λόγια ανέλαβε προσωρινά τον ρόλο του θεού μετά τον φιλοσοφικό «θάνατο» του τελευταίου. Μάταια προειδοποιούσε ο Nietzsche ότι ο θάνατος του Θεού μόνο προβλήματα θα φέρει στον ευρωπαϊκό ηθικό πολιτισμό, αφού θα σηματοδοτούσε

την απερίοριστη πλέον ισχύ της κρατικής εξουσίας, της εξουσίας δηλαδή του ανθρώπου πάνω στον άνθρωπο.

Ο Προτεσταντισμός ανέτρεψε τον θεμέλιο λίθο της παλαιохριστιανικής ηθικής, την ηθική δηλαδή ανωτερότητας του «φτωχού» και του αδύναμου πάνω στον κοινωνικά κυρίαρχο γραμματέα, τελώνη και φαρισαίο. Επέβαλε έτσι την απόρριψη του φτωχού, του παρία και του κοινωνικά αποτυχημένου στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής και ανήγαγε την κοινωνική ανέλιξη και επιτυχία σε κριτήριο της ηθικής κρίσης. Βασική αρχή της προτεσταντικής ηθικής υπήρξε το μεταφυσικό λουθηριανό δόγμα του προκαθορισμού, το οποίο υποστήριζε ότι ο Θεός είχε ήδη αποφασίσει την καταδική ή τη σωτηρία του ατόμου πριν καν γεννηθεί. Ο πλούτος και η κοινωνική επιτυχία του κάθε ατόμου ή της κάθε οικογένειας θεωρήθηκε ως σημείο της προτίμησης του Θεού και οι οιωνός της μετά θάνατον δικαίωσης και σωτηρίας του. Η απολυτοποίηση του αποτελέσματος υπήρξε όμως και αιτία της κατάρρευσης του δόγματος αυτού. Χρει-

άστηκαν μόλις δύο αιώνες καπιταλισμού και τρεις μεταπολεμικές δεκαετίες άγριου καπιταλισμού για να διαχωριστεί μια για πάντα το κοινωνικό αποτέλεσμα από την ηθική των δρώντων υποκειμένων. Με άλλα λόγια, το χρήμα δεν το αποκτούσαν οι εκλεκτοί του Θεού αλλά οι άπληστοι και οι αδιότακτοι λάτρες του Μαμωνά. Ο χριστιανισμός, είτε στην παλαιά εκδοχή του, είτε στη μεταρρυθμισμένη, είτε ακόμη και στην επαναστατική μεταχριστιανική του εκδοχή είχε αποτύχει. Το ζητούμενο πλέον είναι μια μη μεταφυσική ηθική, μια ηθική στηριγμένη στον λόγο και όχι στη θρησκεία ή την ιδεολογία. Πόσο εφικτό είναι άραγε κάτι τέτοιο;

Στην «Πραγματεία για την ανθρώπινη φύση» (1739) ο David Hume τόνισε το γεγονός ότι είναι αδύνατο να εξαχθεί ένα κανονιστικό συμπέρασμα από ένα σύνολο περιγραφικών προϋποθέσεων. Αυτή η πρόταση είναι γνωστή και ως νόμος ή γκιλοτίνα του Hume. Αντιμέτωπη με αυτή τη λογική παρατήρηση, η ηθική συλλογιστική πρέπει αναγκαστικά να αντλεί τις κανονιστικές της προκείμενες, είτε

από την ηθική θεολογία είτε από θεωρίες που προέρχονται από πολιτικές ιδεολογίες και φιλοσοφικές ουτοπίες. Στην περίπτωση των σύγχρονων κοινωνιών που χαρακτηρίζονται από ένα μείγμα θρησκειών και πολιτισμών, από αυτό δηλαδή που ευρέως αποκαλείται ηθικός σχετικισμός, η αναζήτηση ενός δόγματος που να είναι κοινό για όλους έχει καταστεί αδύνατη. Γι' αυτόν τον λόγο, η πρακτική της σύγχρονης ηθικής επικεντρώνεται σήμερα στην αναζήτηση κανονιστικών συστημάτων, θεμελιωμένων στη μη δογματική συζήτηση και επικοινωνία, πρακτική που παρατηρείται ήδη στη σωκρατική παράδοση. Προς την κατεύθυνση αυτή κινούνται δύο από τους βασικότερους σήμερα επικριτές του Hume, ο Γάλλος κοινωνικός φιλόσοφος Raymond Boudon και ο Σκωτσέζος ηθικός φιλόσοφος Alasdair MacIntyre. Όσο το νέο φιλοσοφικό σύστημα δεν αντικαθιστά το παλαιό οι κοινωνίες μας θα παραμένουν ηθικά ασταθείς.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Πυξίδα για το «γκρίζο» Κέντρο

Το εύρημα ότι μεγάλο μέρος των αναποφάσιστων είναι κεντρώοι οδηγεί τη Ν.Δ. σε αναπροσαρμογή της στρατηγικής της

Τον Κ. Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ

Το «φάντασμα» της χαλαρής ψήφου ή της ψήφου διαμαρτυρίας πλανάται πάνω από το Μέγαρο Μαξίμου και την Κουμουνδούρου, με τα κομματικά επιτελεία της Ν.Δ. και του ΣΥΡΙΖΑ να προβληματίζονται για το γεγονός ότι, στον απόηχο της τραγωδίας των Τεμπών, και ενώ ο χρόνος για τις εκλογές της 21ης Μαΐου μετράει αντίστροφα, η λεγόμενη «γκρίζα ζώνη» —όσοι δηλαδή δηλώνουν αναποφάσιστοι ή κινούνται προς το λευκό, το άκυρο και την αποχή— παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Δηλαδή σε ποσοστό που προσεγγίζει το 16,5%, σύμφωνα με την τελευταία δημοσκόπηση της Pulse για τον ΣΚΑΪ.

Η ακτινογραφία της «γκρίζας ζώνης» έχει καταστεί προτεραιότητα για τα κόμματα, που αναζητούν απαντήσεις σε ποσοτικές και ποιοτικές έρευνες, με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη να αναπροσαρμόζει πτυχές της προεκλογικής στρατηγικής της Ν.Δ. προκειμένου το κυβερνών κόμμα να αντλήσει ψηφοφόρους από τη συγκεκριμένη δεξαμενή. Όπως λέγεται, οι αναποφάσιστοι και όσοι κινούνται προς το λευκό, το άκυρο και την αποχή —περιλαμβανομένων όσων αποστασιοποιήθηκαν από τη Ν.Δ. μετά τα Τέμπη— μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες, που προκύπτουν από το ερώτημα σε ποια κομματική επιλογή θα κατέληγαν εάν «ήταν υποχρεωμένοι να ψηφίσουν και μάλιστα άμεσα».

Η πρώτη εμφανίζεται έτοιμη να κινηθεί μεταξύ των κομμάτων που εκπροσωπούνται και στην παρούσα Βουλή. Η δεύτερη δηλώνει πως, εάν ήταν υποχρεωμένη να ασκήσει το εκλογικό δικαίωμα, θα στρεφόταν σε κάποιο από τα κόμματα διαμαρτυρίας που δεν έχουν τύχη να εισέλθουν στην επόμενη Βουλή. Κατά τις ίδιες πηγές, σε σχέση με όσους από την «γκρίζα ζώνη» δηλώνουν πως θα ψηφίσουν κάποια από τα κοινοβουλευτικά κόμματα, ο ΣΥΡΙΖΑ φέρεται να είναι σχετικά χαμηλά στις επιλογές, ενώ και οι μικρότεροι σχηματισμοί, δηλαδή το ΚΚΕ, η Ελληνική Λύση, το ΜέΡΑ25, αλλά και το κόμμα Κασιδιάρη, εμφανίζονται να έχουν ήδη εισπράξει τα όποια κέρδη από το νέο πολιτικό σκηνικό που προέκυψε μετά την τραγωδία στα Τέμπη. Αντιθέτως, μια σημαντική μερίδα πολιτών με κεντρώο προφίλ, που το 2019 είχαν στραφεί προς τον κ. Μητσοτάκη, στην παρούσα εμφανίζονται να κινούνται

Στο ΑΠΟ η μνήμη των θυμάτων του δυστυχήματος είναι πανταχού παρούσα. Φοιτητές του ιδρύματος ήταν ανάμεσά τους. Μετά τα Τέμπη, οι μεγαλύτερες αλλαγές στις εκλογικές προθέσεις δεν παρατηρούνται τόσο στους νέους μέχρι 29 ετών, όσο στις μεγαλύτερες ηλικίες, μέρος των οποίων μετακινήθηκε προς την αποχή.

Η σύγκριση της Ν.Δ. με τον ΣΥΡΙΖΑ δεν θα εγκαταλειφθεί, αλλά θα δοθεί προτεραιότητα στις δεσμεύσεις της για το μέλλον.

μετάξύ Ν.Δ. και ΚΙΝΑΛ. Οι συγκεκριμένοι ψηφοφόροι ασκούν κριτική στο κυβερνών κόμμα ότι δεν προχώρησε αποφασιστικά τις μεταρρυθμίσεις και παρότι είχε στη διάθεσή του μια ολόκληρη τετραετία «δεν άλλαξε το κράτος» και, όπως αναγνωρίζεται από κυβερνητικά στελέχη, δεν πρόκειται να δώσουν «θετική» ψήφο στη Ν.Δ., η οποία ελπίζει πλέον στην εκ μέρους τους ψή-

φο «δεύτερης ευκαιρίας» ή «ανοχής» στις κάλπες της 21ης Μαΐου.

Νέοι στόχοι

Η ανωτέρω ανάλυση, όπως προαναφέρθηκε, αναμένεται να οδηγήσει και σε ορισμένες αναπροσαρμογές της προεκλογικής στρατηγικής του Μεγάρου Μαξίμου. Ειδικότερα: • Η Ν.Δ. δεν θα εγκαταλείψει τη σύγκριση των πεπραγμένων της δικής της κυβερνητικής τετραετίας έναντι εκείνης του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά θα προτάξει τις δεσμεύσεις της για το μέλλον. Στη λεγόμενη «γκρίζα ζώνη», στο δίπολο «συνέχεια ή αλλαγή», προβάδισμα έχει το αίτημα για αλλαγή, με τον κ. Μητσοτάκη να επιχειρεί να το εκφράσει δεσμευόμενος για πολλά νέα πρόσωπα αλλά και για τολμότερες μεταρρυθμίσεις, κυρίως

στο πεδίο του κράτους.

• Το Μέγαρο Μαξίμου θα εστιάσει στο διακύβευμα των πρώτων εκλογών με το επιχείρημα πως από αυτές θα προκύψει από ποιον —τη Ν.Δ. ή τον ΣΥΡΙΖΑ— θα κυβερνηθεί η χώρα, ενώ από τις δεύτερες το πως θα κυβερνηθεί (αυτοδυναμία ή κυβέρνηση συνεργασίας). Η έμφαση στις πρώτες εκλογές οφείλεται στο γεγονός ότι οι αναποφάσιστοι στους οποίους στοχεύει πρωτίστως η Ν.Δ., ενώ θέτουν ως προτεραιότητα την πολιτική σταθερότητα, έλκονται σε σημαντικό βαθμό και από την προοπτική των κυβερνήσεων συνεργασίας, υπό την έννοια ότι θεωρούν πως διασφαλίζεται αποτελεσματικότερος έλεγχος της εκάστοτε εξουσίας. • Ο κ. Μητσοτάκης θα σπρώξει ακόμη μεγαλύτερο «βάρος» κατά την προεκλογική εκστρατεία της

Ο κ. Μητσοτάκης θα σπρώξει ακόμη μεγαλύτερο «βάρος» της προεκλογικής εκστρατείας απ' ό,τι ήταν προγραμματισμένο.

Ν.Δ. απ' ό,τι ήταν προγραμματισμένο. Και τούτο καθώς ο πρωθυπουργός παραμένει το ισχυρό χαρτί του κυβερνώντος κόμματος, ενώ η «δεξιόστροφη» ρητορική μερίδας στελεχών του απομακρύνει τους κεντρώους αναποφάσιστους ψηφοφόρους.

Σαν ευρωεκλογές;

Θα πρέπει να επιστημονηθεί πως τον προβληματισμό για το ενδε-

χόμενο ενός κύματος «χαλαρής ψήφου» ή «ψήφου διαμαρτυρίας» επιτείνει το γεγονός ότι οι εκλογές της 21ης Μαΐου θα διεξαχθούν σε ένα ιδιόμορφο πολιτικό περιβάλλον: Πρώτον, οι πολίτες θα κληθούν, όπως προαναφέρθηκε, να ψηφίσουν με νωπές ακόμη τις μνήμες από την εθνική τραγωδία των Τεμπών. Δεύτερον, θα αποτελέσουν, σύμφωνα με όλα τα υφιστάμενα δημοσκοπικά δεδομένα, μια «πρόδρομη» εκλογική αναμέτρηση: με την τελική μάχη για τον σχηματισμό να διδεται από τα κόμματα στις αρχές Ιουλίου, στις εκλογές που θα διεξαχθούν με βάση τον εκλογικό νόμο της Ν.Δ., οι επερχόμενες κάλπες θα αναδείξουν ενδεχομένως ομοιότητες με αναμετρήσεις ευρωεκλογών του παρελθόντος.

Ως γνωστόν, οι ευρωεκλογές παραδοσιακά δεν ευνοούν τα μεγάλα κόμματα και ειδικά εκείνο το οποίο έχει την ευθύνη διακυβέρνησης της χώρας. Είναι, εξάλλου, χαρακτηριστικό ότι στις τελευταίες ευρωεκλογές —το 2019— η Ν.Δ. και ειδικά ο ΣΥΡΙΖΑ, που τότε ήταν κυβέρνηση, επί της ουσίας δεν μπόρεσαν να αποκομίσουν σημαντικά οφέλη από τη λεγόμενη «γκρίζα ζώνη» στο «παρά ένα» της αναμέτρησης. Ειδικότερα, στις δημοσκοπήσεις τρεις ημέρες πριν από τις ευρωεκλογές της 26ης Μαΐου του 2019, με την «γκρίζα ζώνη» στο 10,5%, η Ν.Δ. εμφανιζόταν να συγκεντρώνει 31% και ο ΣΥΡΙΖΑ 24% (Pulse για τον ΣΚΑΪ) και στις κάλπες έλαβαν 33,1% και 23,9% αντίστοιχως.

Όσο για το προφίλ των ψηφοφόρων που δηλώνουν αναποφάσιστοι ή επιλέγουν το λευκό, το άκυρο ή την αποχή, πρόκειται κυρίως για νέους ηλικιακά ψηφοφόρους, καθώς και ψηφοφόρους των λεγόμενων δυναμικών ηλικιών, από 39 μέχρι 44 ετών, ενώ η «γκρίζα ζώνη» μετά το σιδηροδρομικό δυστύχημα τροφοδοτήθηκε και από ψηφοφόρους της Ν.Δ. του 2019. Επίσης, ένα σημαντικό κομμάτι της συγκεκριμένης «πίτας» δηλώνει πως δεν ενδιαφέρεται για την εκλογική διαδικασία, για το ποια κυβέρνηση θα προκύψει από τις επερχόμενες διπλές κάλπες, καθώς και για την πολιτική γενικότερα. Τέλος, αναφορικά με τους 420.000 νέους ψηφοφόρους που εγγράφηκαν στους εκλογικούς καταλόγους μετά το 2019 και θα ψηφίσουν τώρα για πρώτη φορά, η αδιευκρίνιστη ψήφος παραμένει υψηλή. Όπως λέγεται, ο ΣΥΡΙΖΑ έχει προβάδισμα σε εκείνους που απαντούν πως θα προσέλθουν στις κάλπες, αλλά όχι τόσο μεγάλο όσο αφήνει να εννοηθεί η Κουμουνδούρου.

Ο λώρος με τη «Δεξιά της καθημερινότητας»

Πώς επιχειρεί το Μαξίμου να συμβιβάσει τη στρατηγική του Κέντρου με τη διατήρηση της παραδοσιακής βάσης

Τον ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Πέρασε μάλλον απαρατήρητο ότι πριν από περίπου μία εβδομάδα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, περιοδεύοντας στο Διδυμότειχο και στην Ορεστιάδα, αναφέρθηκε για πρώτη φορά με ευθύτητα στα μικρά κόμματα εκ δεξιών της Ν.Δ. «Ξέρω ότι υπάρχουν και αρκετοί εδώ στη Βόρεια Ελλάδα που μπορεί να “αλλοθωρίζουν” προς διάφορα κόμματα ή κομματίδια ή σχήματα που βρίσκονται στα δεξιά της Νέας Δημοκρατίας», είπε ο πρωθυπουργός, καλώντας τα στελέχη και τους ψηφοφόρους της Ν.Δ. να τους θυμίσουν «ποιοι είναι οι πατριώτες στα λόγια και ποιοι είναι οι πραγματικοί πατριώτες στην πράξη». Λίγες μέρες αργότερα, από τα Γιάννενα, ο πρωθυπουργός χρησιμοποίησε σε αρκετά σημεία του λόγου του και πάλι μια ρητορική με αποδέκτη το συντηρητικό ακροατήριο δεξιά της

Ν.Δ., λέγοντας πως στις 21 Μαΐου θα αναμετρηθεί η «χώρα-σκορποχώρι των ανοιχτών συνόρων με την ασφαλή Ελλάδα του 2023».

Το ερώτημα είναι σαφές: όσο οδεύουμε προς τις εκλογές, πώς θα καταφέρει η Ν.Δ. να εξυπηρετήσει τον κεντρικό στρατηγι-

Το ποσοστό το οποίο θα μπορούσε να «επαναπατρίσει» η Ν.Δ. από τα δεξιά της είναι, όπως δείχνουν όλα τα ποιοτικά στοιχεία, από 1,5% έως 2,5%.

κό της στόχο, που είναι η κυριαρχία της στο Κέντρο, χωρίς να αποξενώσει το δεξιό ακροατήριο. Οι αναλύσεις που φθάνουν στο Μαξίμου δείχνουν πως η Ν.Δ. έχει χάσει επαφή με ένα κομμάτι που

κινείται στις παρυφές της Δεξιάς. Το ποσοστό το οποίο θα μπορούσε, σύμφωνα με τους υπολογισμούς, να «επαναπατρίσει» είναι, όπως δείχνουν όλα τα ποιοτικά στοιχεία, από 1,5% έως 2,5% —διόλου αμελητέο για να πλησιάσει τον στόχο της 21ης Μαΐου. Εκλογικός αναλυτής λέει στην «Κ» πως είναι τελείως διαφορετικό το 32% με το 34%, καθώς διαμορφώνουν δύο τελείως διαφορετικά πολιτικά σκηνικά. Συνεπώς οι αναφορές του κ. Μητσοτάκη τόσο στο Διδυμότειχο όσο και στα Γιάννενα εξυπηρετούν την ανάγκη περιορισμού των μικρών κομμάτων της Δεξιάς.

Στο Μέγαρο Μαξίμου άλλωστε έχουν θέσει στους εαυτούς τους ένα πιο βασικό ερώτημα: Τι είναι Δεξιά σήμερα; Η απάντηση έχει αλλάξει σε σχέση με παλαιότερα, καθώς δεν περιλαμβάνει πλέον ιδεολογικά χαρακτηριστικά, όπως ο αντικομμουνισμός, αλλά περισσότερο ζητήματα καθημε-

ρινότητας. «Η ασφάλεια, τόσο η ατομική και οικογενειακή όσο και η εθνική, ζητήματα τήρησης νομιμότητας στα πανεπιστήμια και ο έλεγχος της λαθρομετανάστευσης είναι πολύ ψηλά στην ατζέντα της σημερινής Δεξιάς», αναφέρει στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος. Στο ίδιο πλαίσιο, πάντως, της ενεργοποίησης των παραδοσιακών αντανάκλαστικών στη βάση της Ν.Δ. και πέραν αυτής, πρέπει να ενταχθεί και η διπλή επίθεση που έκανε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στον Γιώργο Παπανδρέου, τόσο στη Λαμία όσο και στα Γιάννενα, θυμίζοντας πως το σύνθημα «ή αλλάζουμε ή βουλιάζουμε» κατέληξε στη δεύτερη εκδοχή.

Αν υπάρχει πάντως ένας φόβος στην κυβέρνηση για τις πρώτες εκλογές, αυτός είναι η ψήφος διαμαρτυρίας ή η αποχή. Οι ποιοτικές μετρήσεις που έχουν γίνει αποτυπώνουν πως οι δεξιοί ψηφοφόροι, που δεν πρόκειται να

ψηφίσουν τον ΣΥΡΙΖΑ, μπορούν να «τιμωρήσουν» την κυβέρνηση είτε ψηφίζοντας κάποιο μικρό κόμμα διαμαρτυρίας είτε με την αποχή.

«Ο φόβος Τσίπρα»

Παρότι ο πρωθυπουργός στην ομιλία του στα Γιάννενα ζήτησε να ξεχάσουν όλοι τη δεύτερη κάλπη και να επικεντρωθούν στις εκλογές της 21ης Μαΐου, είναι προφανές πως η τακτική έχει να βλέμμα της και ανάμεσα στις δύο κάλπες. Εάν η διαφορά μεταξύ Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ είναι μικρή, τότε εκφράζεται η προσδοκία ότι θα λειτουργήσουν συσπειρωτικά αντανάκλαστικά «υπό τον φόβο επιστροφής του Τσίπρα». Ο λώρος με το συντηρητικό κοινό θα επιχειρηθεί να διατηρηθεί ζωντανός με επίμονη επίκληση όσων έχει πράξει η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας αυτή την τετραετία: Ο χειρισμός στον Εβρο το 2020, η μείωση των μεταναστευ-

τικών ροών, η ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων και εσχάτως το «δώρο» του ΣΥΡΙΖΑ που τάχθηκε κατά της επέκτασης του φράχτη αποτελούν βασικά επιχειρήματα για την κυβέρνηση. Κομβικό θα είναι και το τι μέλλει γενέσθαι με το κόμμα του Ηλία Κασιδιάρη και αν τελικά πάρει ή όχι το πράσινο φως από τον Αρειο Πάγο. Αρκετές μετρήσεις πάντως δείχνουν πως ψηφοφόροι του κόμματος Κασιδιάρη πιο εύκολα μπορεί να μετακινήθούν στον ΣΥΡΙΖΑ, στη λογική της αντιποσνημικής ψήφου, παρά στη Ν.Δ.

Ο πρωθυπουργός ουσιαστικά θα ξεδιπλώσει την τακτική του σε δύο κατευθύνσεις, που όμως δεν θεωρούνται ασύμπτωτες. «Η πραγματικότητα είναι πως απευθυνόμαστε σε ένα μέτωπο λογικής που δεν θέλει τη χώρα έξω από την Ευρώπη. Η τήρηση της νομιμότητας αποτελεί κοινό τόπο», εξηγεί στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος.

Αλέξης Τσίπρας
πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ.

Οι πολίτες δεν θα λάβουν υπόψη τους τα γκάλοπ

Ερχεται η ώρα της κρίσης και για τις δημοσκοπήσεις – Η πρόσκληση (για συνεργασία) δεν εξαιρεί κανέναν, πλην της Ν.Δ. και της Ακροδεξιάς

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΩΛΕΟ**

Το ενδεχόμενο να επιδιώξει τον σχηματισμό κυβέρνησης αν ο ΣΥΡΙΖΑ είναι δεύτερος αποκλείει με τη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ. Οι πολίτες, λέει ο κ. Τσίπρας, δεν θα λάβουν υπόψη τους τα γκάλοπ. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης χαρακτηρίζει «λαθροχειρία» την ελάχιστη βάση εισαγωγής στα ΑΕΙ και διευκρινίζει ότι είναι υπέρ της διατήρησης του φράχτη στον Εβρο. – **Εχετε πει ότι η «προοδευτική κυβέρνηση» στην οποία προβλέπεται δεν θα είναι κυβέρνηση των πτυπμένων. Αυτό ισχύει και αν ο ΣΥΡΙΖΑ είναι δεύτερος με πολύ μικρή διαφορά, με μισή μονάδα ασπούμε; Δεν θα δοκιμάσετε σε αυτή την περίπτωση να σχηματίσετε κυβέρνηση, αν οι κοινοβουλευτικοί συσχετισμοί το επιτρέπουν;** – Πιστεύω βαθιά ότι μια κυβέρνηση προγραμματικής συνεργασίας των προοδευτικών δυνάμεων θα μπορούσε να είναι και βιώσιμη και μακράς πνοής. Και κυρίως θα μπορούσε να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικότητα τις μεγάλες προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας, αλλά και να βρει ευρύτετες συναινέσεις σε ένα πρόγραμμα θεσμικών τομών και μεταρρυθμίσεων. Η πρώτη εφαρμογή όμως ενός νέου μοντέλου διακυβέρνησης δεν μπορεί να βρει γόνιμο έδαφος θικής και πολιτικής νομιμοποίησης αν το κόμμα που θα αποτελεί τον κορμό της νέας διακυβέρνησης δεν είναι ο νικητής των εκλογών. Άρα, αντικειμενικά, προϋπόθεση για την αλλαγή είναι η νίκη του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. – **Πάντως όλοι οι πιθανοί εταίροι του ΣΥΡΙΖΑ αρνούνται τη συνεργασία. Ο κ. Ανδρουλάκης απορρίπτει και εσάς προσωπικά για τη θέση του πρωθυπουργού. Είναι πειστική μια λύση διακυβέρνησης όταν την αρνούνται αυτοί που υποτίθεται πως θα τη συγκροτήσουν;** – Δεν θα κουραστώ να το λέω. Ανάμεσα στις προεκλογικές τακτικές και στις μετεκλογικές κινήσεις μεσολαβούν οι εκλογές. Η ψήφος του λαού καθορίζει τα δεδομένα, τους συσχετισμούς και τις εξελίξεις. Και όταν ο λαός αποφανθεί, όπως πιστεύω ότι θα κάνει, όταν δώσει με την ψήφο του σαφή εντολή για προοδευτική κυβέρνηση συνεργασίας, δεν μπορώ να φανταστώ ποιο προοδευτικό κόμμα και με ποια επιχειρήματα θα αναλάβει την ευθύνη και το κόστος να πει «όχι». Ποιος θα αναλάβει την ευθύνη και το κόστος, με οποιοδήποτε πρόσχημα, να οδηγήσει τη χώρα στις δεύτερες και τρίτες εκλογές που επιδιώκει η Ν.Δ. – **Επειδή ακούστηκαν αντιφατικές φωνές από το κόμμα σας τις τελευταίες ημέρες, ήθελα να το ξεκαθαρίσετε: Η δική σας πρόσκληση θα απευθύνεται και προς το ΚΚΕ; Και προς τον κ. Βαρουφάκη;** – Δεν συννηθίζω να βάζω το κάρο μπροστά από το άλογο. Η πρότασή μας δεν εξαιρεί κανέ-

ναν, πέραν της Ν.Δ., του κ. Βελόπουλου και φυσικά της Ακροδεξιάς. Αλλά, πέρα από τα κόμματα, απευθύνεται πρώτα και κύρια σε όλους τους δημοκρατικούς πολίτες. Στην κοινωνική πλειοψηφία που απαιτεί απαλλαγή από το καθεστώς της Δεξιάς και πολιτική αλλαγή. Οι πολίτες με την ψήφο τους θα κρίνουν ποιοι και πώς θα κυβερνήσουν τη χώρα. Και οι ηγέσιες των κομμάτων της δημοκρατικής αντιπολίτευσης θα έχουν να επιλέξουν ανάμεσα σε ένα κοινό πρόγραμμα αλλαγής και προόδου από τη μια, και στην περιπέτεια μιας νέας εκλογικής αναμέτρησης από την άλλη. Την οποία, επαναλαμβάνω, επιδιώκει και έχει προαναγγείλει ο κ. Μητσοτάκης. – **Εχετε υποστηρίξει πως η κυβέρνηση που θα συγκροτηθεί δεν θα είναι «κομματική». Δεν έχουμε όμως δει νέα στελέχη πλην των κομματικών που μετείχαν και στη διακυβέρνηση του 2015-2019. Εχετε άλλη ομάδα διακυβέρνησης και δεν μας τη δείχνετε;** – Μάλλον δεν θα έχετε εστιάσει όσο θα έπρεπε τόσο στους ανθρώπους της «δεξαμενής σκέψης» που εδώ και δύο χρόνια έχω συγκροτήσει, όσο όμως και στα ίδια τα ψηφοδέλτια του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. Αν το κάνετε, θα διαπιστώσετε πάρα πολλά νέα πρόσωπα. Είτε νέα σε ηλικία είτε νέα στον πολιτικό στίβο. Εμείς δεν πιστεύουμε ούτε στα «τζάκια», ούτε στη μονιμότητα στην πολιτική, ούτε σε οικογενειακά προνόμια. Και μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι θα αποτελέσει έκπληξη η προοδευτική κυβέρνηση και στα νέα πρόσωπα και στον αριθμό των γυναικών, που θα κληθούν να σπώσουν το βάρος της προσπάθειας για δικαιοσύνη παντού. – **Πολλοί λένε πάντως ότι η πρόταση διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι πειστική και μόνο από το γεγονός ότι σε όλες τις δημοσκοπήσεις που έχουν δημοσιευθεί τα τελευταία επτά χρόνια ο ΣΥΡΙΖΑ είναι δεύτερος. Εσείς πώς εξηγείτε την αδυναμία του κόμματός σας να υπερκεράσει τον αντίπαλο; Τι φταίει; Οι δημοσκόποι;** – Κοντός ψαλμός αλληλουΐα. Ερχεται η ώρα της κρίσης και για τα πολιτικά κόμματα αλλά και για τις δημοσκοπήσεις. Το μόνο βέβαιο είναι ότι οι πολίτες δεν πρόκειται να τις λάβουν σοβαρά υπόψη για την τελική τους επιλογή. – **Αν αναλάβετε την εξουσία, θα επαναφέρετε την απλή αναλογική;** – Η απλή αναλογική είναι κατά γενική ομολογία το δικαιότερο σύστημα. Αξίζει να δοκιμαστεί για πρώτη φορά και να δώσει σταθερή κυβέρνηση προοδευτικής συνεργασίας. Πιστεύω βαθιά ότι θα είναι μια μεγάλη θετική αλλαγή για τον τόπο. Όλα τα δεδομένα της πολιτικής αντιπαράθεσης και της τοξικότητας θα αλλάζουν. Θα πρόκειται για μια νέα εποχή για τη δημοκρατία μας, που θα τη χαρακτηρίζουν οι συναινέσεις, οι προγραμματικές

«Η απλή αναλογική είναι κατά γενική ομολογία το δικαιότερο σύστημα. Αξίζει να δοκιμαστεί για πρώτη φορά και να δώσει σταθερή κυβέρνηση προοδευτικής συνεργασίας. Πιστεύω βαθιά ότι θα είναι μια μεγάλη θετική αλλαγή για τον τόπο. Αν αυτό λειτουργήσει, δεν βλέπω τον λόγο να επιστρέψουμε στην οξύτητα, στις αμαρτωλές και αλαζονικές, όπως αποδείχθηκε, κυβερνήσεις μειοψηφίας, που όμως ονομάζαμε αυτοδύναμες», λέει ο Αλέξης Τσίπρας.

“

Δεν μπορώ να φανταστώ ποιο προοδευτικό κόμμα θα αναλάβει την ευθύνη να πει «όχι» (στη συνεργασία). Ποιος θα αναλάβει την ευθύνη να οδηγήσει τη χώρα στις δεύτερες και τρίτες εκλογές που επιδιώκει η Ν.Δ.

συγκλίσεις, η ίση αξία κάθε ψήφου, η στήριξη της κυβέρνησης από την πλειοψηφία της κοινωνίας και του εκλογικού σώματος. Αν αυτό λειτουργήσει, δεν βλέπω τον λόγο να επιστρέψουμε στην οξύτητα, στην πόλωση, στις αμαρτωλές και αλαζονικές, όπως αποδείχθηκε, κυβερνήσεις μειοψηφίας, που όμως ονομάζαμε αυτοδύναμες. – **Η πρότασή σας για τη ρύθμιση οφειλών και την προστασία της πρώτης κατοικίας καλύπτει και τα μεσαία στρώματα, όχι μόνο τους πιο ευάλωτους πολίτες;** – Απολύτως, και αυτή είναι η μεγάλη διαφορά από όσες προτάσεις έχουμε ακούσει ή έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα. Εχει μια πολύ μεγαλύτερη περιμέτρο από αυτά των ευάλωτων νοικοκυριών και απευθύνεται στην καρδιά της μεσαίας τάξης. Και το κυριότερο, είναι μια εφαρμοσμένη και ρεαλιστική πρόταση. Δίνει τη δυνατότητα σε νοικοκυριά που έχουν μια στοιχειώδη οικονομική δυνατότητα αλλά που για λόγους αντικειμενικούς της κοκκίνισε το δανειό τους και τα πανωτόκια κατέστησαν απαγορευτική την εξυπηρέτησή του, με ένα πολύ μεγάλο «κούρεμα» και με κρατική ενίσχυση, να πάρουν πίσω το σπίτι τους σε μικρό χρονικό διάστημα 5 έως 10 ετών. Αυτό είναι πολύ κρίσιμο. Οι άνθρωποι της μεσαίας τάξης δεν είναι μπαταριστές. Γνωρίζουν ότι θα χρειαστεί να βάλουν το μερίδιο που τους αναλογεί για να καταφέρουν να αφήσουν μια μικρή περιουσία στα παιδιά τους. Αρκεί αυτό να το αντέχουν και να μπορούν να δουν σχετικά σύντομα το αποτέλεσμα.

Θα αξιολογήσουμε τις αμυντικές συμφωνίες

– **Οι σχέσεις μας με την Τουρκία το τελευταίο διάστημα φαίνεται να περνούν σε ύφεση. Εκτιμάτε ότι αυτό θα συνεχιστεί; Πρέπει η Ελλάδα να την εκμεταλλευτεί ως παράθυρο ευκαιρίας για έναν ουσιαστικό διάλογο με την Τουρκία;** – Υπάρχει πράγματι ένα παράθυρο ευκαιρίας που θα πρέπει να αξιοποιηθεί ώστε να μπορούμε να επικεντρωθούμε στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι λαοί μας στην οικονομία και στην καθημερινότητά τους ειδικά αυτήν τη δύσκολη περίοδο. Αλλά αυτή η ευκαιρία μπορεί να αξιοποιηθεί μόνο αν υπάρχει πολιτική βούληση απέναντι στον φόβο του πολιτικού κόστους και εάν εξασφαλισθεί ένας δομημένος διάλογος με σαφείς κόκκινες γραμμές και σαφή στόχο. Δυστυχώς ο κ. Μητσοτάκης δεν είχε ούτε έχει βούληση και στόχο. Για εμάς η βούληση για διάλογο είναι ξεκάθαρη. Κόκκινες γραμμές μας είναι η εδαφική ακεραιότητα και το δικαίωμά μας να αμυνθούμε αυτής. Και σκοπεύουμε να αξιοποιήσουμε τις συμμαχίες μας ορθά ώστε να υποστηρίξουμε αυτές τις κόκκινες γραμμές στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Και ο στόχος μας είναι απολύτως σαφής: η προσφυγή στη Χάγη για υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ.

– **Αν η τάση αποκλιμάκωσης εμπεδωθεί μετά τις εκλογές στη γειτονα, θα επηρεάσει τη στάση σας απέναντι στις αμυντικές συμφωνίες που έχει υπογράψει η Ελλάδα; Θα ενισχύσει την ήδη εκπεφρασμένη πρόθεσή σας να τις αναθεωρήσετε;** – Το πρώτο ερώτημα μετά τις τουρκικές εκλογές θα είναι εάν η Τουρκία, πεισμένη και από τις οικονομικές της δυσκολίες, θα κάνει κινήσεις προς τη Δύση ή όχι. Εάν κάνει, θα αναπτυχθεί μια θετική αμερικανοτουρκική και ευρωτουρκική ατζέντα, η οποία θα πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι θα εμπεριέχει ξεκάθαρα τις προϋποθέσεις για μια θετική ατζέντα στα ελληνοτουρκικά και στο Κυπριακό, που θα προστατεύει όμως τις θέσεις μας. Π.χ., από το 2021 έχουμε προτείνει τη διασύνδεση της διαπραγματεύσεως για αναθεωρημένη τελωνειακή ένωση Ε.Ε. - Τουρκίας με την κατάθεση συ-

ποσχετικού στη Χάγη για υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ. Ενώ προς τις ΗΠΑ τονίζουμε ότι απαιτείται ξεκάθαρη πίεση και όχι μισόλογα σε σχέση με τις απαράδεκτες τουρκικές θέσεις για «γκρίζες ζώνες». Θα διεκδικήσουμε, λοιπόν, δυναμικά τη στήριξη των ΗΠΑ, της Γαλλίας και άλλων εταίρων μας σε αυτήν τη διπλωματική κατεύθυνση και τη σαφή στήριξη σε αμυντικό επίπεδο απέναντι σε απειλές στην κυριαρχία και στα κυριαρχικά μας δικαιώματα. Σε αυτό το πλαίσιο θα αξιολογήσουμε τις υφιστάμε-

“

Προφανώς και θα διατηρήσουμε τον φράχτη στον Εβρο, αλλά δεν θα μείνουμε σε αυτό. Θα διεκδικήσουμε την προστασία των συνόρων μας στη βάση του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου.

λύση στο μεταναστευτικό. Δημιουργεί, δε, επιπλέον θέματα που αφορούν τον έλεγχο του ελληνικού εδάφους μεταξύ του φράχτη και των ελληνοτουρκικών συνόρων. Προφανώς και θα τον διατηρήσουμε, αλλά δεν θα μείνουμε σε αυτό. Θα διεκδικήσουμε την προστασία των συνόρων μας στη βάση του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου, με μια νέα Συμφωνία Μετανάστευσης και Ασύλου που θα διαμοιράζει με δίκαιο και αναλογικό τρόπο τους αιτούντες άσυλο, με νόμιμες οδούς επανεγκατάστασης από την Τουρκία προς την Ε.Ε. Και με μια νέα ευρωτουρκική συμφωνία που να εξασφαλίζει με ακόμη πιο ξεκάθαρο τρόπο ότι η Τουρκία θα κάνει το παν για αντιμετώπιση των διακινητών και θα δέχεται επιστροφές όσων δεν δικαιούνται άσυλο. – **Εχετε ασκήσει σφοδρή κριτική στην πολιτική της κυβέρνησης στο προσφυγικό. Εκτιμάτε ότι τα αποτελέσματα που είχε η δική σας κυβερνητική πολιτική στον τομέα αυτό, με χαρακτηριστικότερη την κατάσταση που παραδώσατε στη Μόρια, ήταν καλύτερα;** – Εμείς αντιμετωπίσαμε τη μεγαλύτερη προσφυγική κρίση μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με την ελληνική κοινωνία και οικονομία σε βαθύτατη κρίση, τη Χρυσή Αυγή τρίτο κόμμα και μια υπηρεσία ασύλου που είχε ιδρυθεί τρία χρόνια πριν. Και παραδώσαμε τη Μόρια το 2019 με 5.500 αιτούντες και συνολικά τα νησιά με 13.500. Σας θυμίζω ότι σε λίγους μήνες η Μόρια είχε φτάσει τους 15.000, τα νησιά συνολικά τους 45.000, η κυβέρνηση παραδεχόταν τη γεωπολιτική διάσταση του προβλήματος που δόθεν δεν υπήρχε πριν και έστειλε ΜΑΤ στα νησιά. Είναι πολύ θετικό ότι οι παράνομες ροές μειώθηκαν δραστικά με το lockdown και με την ευρωτουρκική διευθέτηση, μετά τη συνάντηση Μέρκελ - Ερντογάν. Ωστόσο, δεν είμαι καθόλου σίγουρος ότι αν αυτά δεν είχαν συμβεί θα είχαμε μείωση στις μεταναστευτικές ροές. Σε κάθε περίπτωση, αυτό που χρειάζεται η χώρα είναι μια ισορροπημένη μεταναστευτική πολιτική. Με φύλαξη συνόρων αλλά και σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς δικαίου.

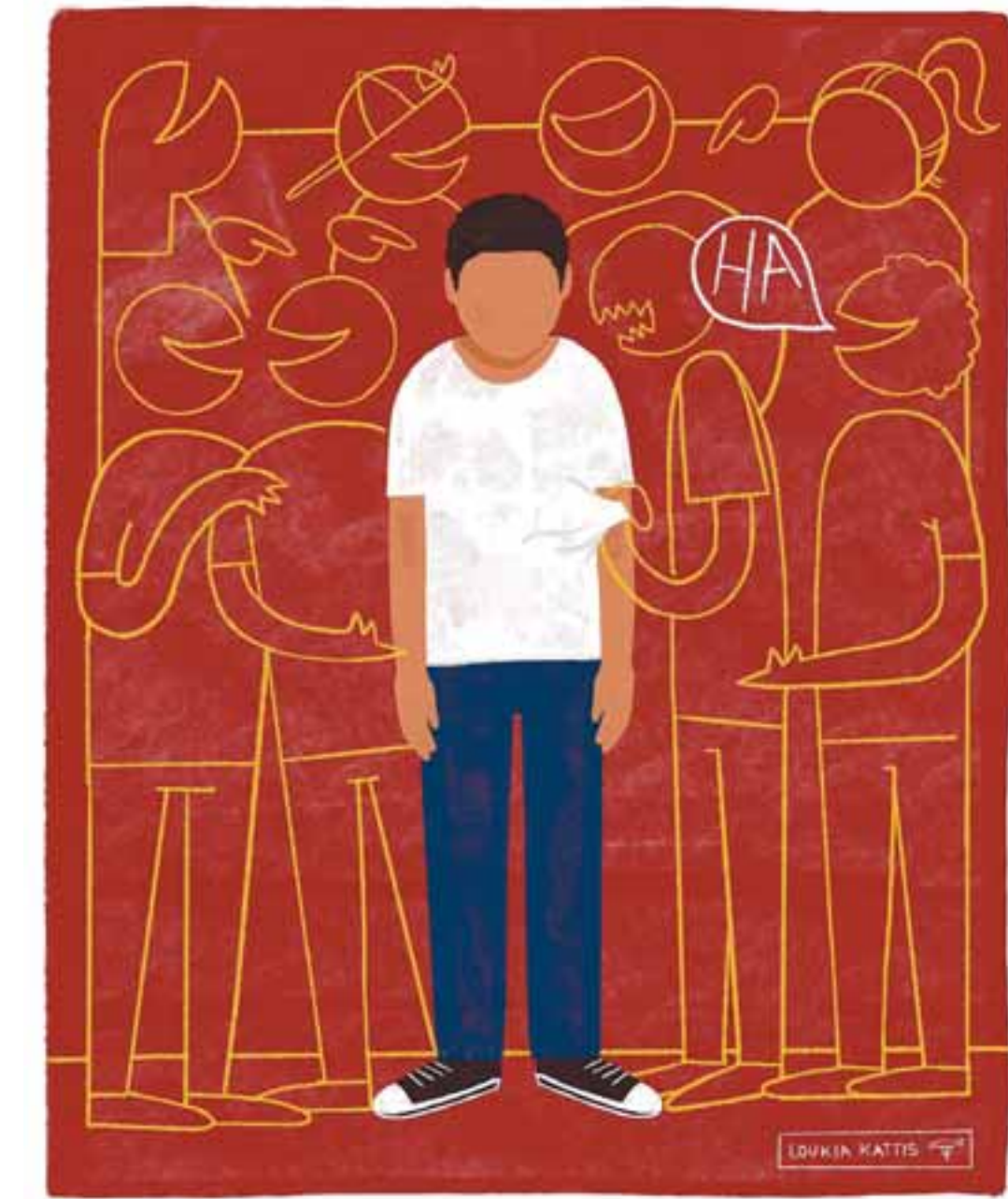
Της **ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Η Ελένη έμαθε για το bullying που «έτρωγε» ο γιος της στην Α΄ Δημοτικού από τον μεγαλύτερο αδελφό του. Το παιδί υπέφερε στο σχολείο επί μήνες. Η Μαρία έμαθε για το bullying που ασκούσε ο γιος της, μαθητής της Α΄ Γυμνασίου, σε συμμαθητή του από τον ίδιο. «Μαμά, πρέπει να σου πω κάτι», της είπε μια μέρα. Είχε περάσει ένας χρόνος χωρίς κάποιος να κάνει το στιγίριό της. «Τι να πρωτοκάνει μια 20χρονη ψυχολόγος;». Τεράστια σχολεία, τεράστια προαύλια, ισχυρή επιτήρηση, αναιμική διαχείριση, φοβισμένο διδακτικό προσωπικό. Το τελευταίο περιστατικό στο Αρσάκειο είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Όταν στα ιδιωτικά σχολεία ξεσπά η βία, το βασικό μέλημα είναι αυτή η πληροφορία να μη διαχυθεί.

«Ο γιος μου έκανε συστηματικά bullying σε συμμαθητή του για ένα χρόνο». Η Μαρία ποτέ δεν φανταζόταν ότι θα ξεστόμιζε μια τέτοια αλληλουχία λέξεων, αλλά να που συνέβη. Εκτοτε επαναλαμβάνει τη φράση, άλλοτε από μέσα της κι άλλοτε φωναχτά. Στον καθρέφτη, στην οικογένεια, σε φίλους. Αφού το παιδί της, μόλις στα 12 του, βρήκε το θάρρος να μιλήσει, δεν θα είναι αυτή που θα κουκουλώσει την πράξη του. «Ξεκίνησε πέρυσι, το μάθαμε φέτος», λέει στην «Κ». Ο Χρήστος (τα ονόματα είναι φανταστικά, οι μαρτυρίες αληθινές) ασκούσε συστηματικά λεκτική και σωματική βία σε έναν συγκεκριμένο συμμαθητή του. Μεταξύ άλλων, έπαιρνε το lunch box του και έπαιζε με αυτό ποδόσφαιρο. Τον απομόνωνε στο διάλειμμα, τον εκφοβίζει. «Ναι, κανονικό bullying, από αυτά που λες δεν μπορεί να συμβαίνουν και να μην το παίρνει μυρωδιά κανείς». Κι όμως, το σχολείο είτε δεν παρατήρησε ποτέ κάτι είτε δεν θέλησε να παρέμβει.

Την αποκάλυψη έκανε μια μέρα ο ίδιος ο Χρήστος. Σε ένα διάλειμμα ζήτησε από τον συμμαθητή που στοχοποιούσε να παίξουν και εκείνος του απάντησε «όχι, γιατί σε μισώ για αυτά που μου έχεις κάνει». Ήταν λες και οι λέξεις τον ξύπνησαν από ένα λήθαργο, λες και έλυσαν τα μάγια. «Ο Χρήστος σαν ξαφνικά να συνειδητοποιήσει τι έκανε. Συγκλονίστηκε», λέει η μητέρα του. «Ζήτησε το τηλέφωνο των γονιών του άλλου παιδιού, τους πήρε και τους είπε τι είχε συμβεί και ζήτησε συγγνώμη. Όταν ήρθε σπίτι, είπε και σε εμάς τα πάντα».

Οι γονείς του απευθύνθηκαν αμέσως σε ειδικό παιδοψυχολόγο για να δουν πώς θα διαχειριστούν την κατάσταση. «Στα δύο πρώτα ραντεβού είχαμε καταλάβει. Αν είσαι λίγο ειλικρινής με

«Όταν έμαθα ότι ο γιος μου έκανε bullying»

Το πρόβλημα του εκφοβισμού δεν λείπει από τα «καλά» σχολεία. Αντιθέτως, εκεί ενίοτε συγκαλύπτεται συστηματικά – Γονείς μιλούν στην «Κ»

τον εαυτό σου, καταλαβαίνεις αμέσως το μερίδιο της ευθύνης σου. Είχαμε ευθύνη σε αυτό που συνέβαινε, απέναντι στο παιδί μας και στο άλλο παιδί. Ο Χρήστος είχε αφεθεί από τη μεριά μας. Είχε βρεθεί μόνος του, χωρίς καθοδήγηση από εμάς, λόγω χρόνου, καθημερινότητας και ίσως πεποίθησης. Ημασταν

της άποψης ότι δεν χρειάζεται να παρεμβαίνουμε στις σχέσεις του, ότι πρέπει να του δειχνουμε εμπιστοσύνη». Όπως προέκυψε στις συνεδρίες με την παιδοψυχολόγο, η συμπεριφορά αυτή ήταν απόρροια μιας απότομης αλλαγής στη ζωή του παιδιού. Είχε φύγει ο καλύτερός του φίλος από το σχολείο και η παρέα

που είχε βρει του έκανε «τελευταίες μυνησης» μέσα από τη βία. «Δεν είχε με κανέναν να μοιραστεί αυτό που συνέβαινε. Ούτε με το σχολείο ούτε με εμάς. Το μήνυμά μας προς αυτόν ήταν “είσαι αρκετά μεγάλος”. Ενιωθε αβοήθητος», λέει η Μαρία. «Ευτυχώς, επειδή υπάρχει δομή και σχέση στην οικογένειά μας,

όταν αποκαλύφθηκε το θέμα, ούτε το παιδί ούτε εμείς αρνηθήκαμε την ευθύνη».

Φυσικά επικοινωνήσαν άμεσα με τους γονείς του άλλου παιδιού, οι οποίοι, όπως λέει, έδειξαν εξαιρετική ωριμότητα στη διαχείριση του θέματος. «Ζήτησα συγγνώμη. Το ήξεραν, αλλά επέλεξαν να μην πουν τίποτα γιατί το παιδί τους έλεγε να μην το πουν. “Θα τιμωρήσουν τον Χρήστο και μετά θα περάσω χειρότερα”. Τρομερό». Τα δύο παιδιά είναι σήμερα φίλοι. «Έχουν πολλά κοινά. Είναι και τα δύο μοναχοπαιδιά, από καλά, προστατευμένα περιβάλλοντα. Όπως μας είπε η ειδικός, συχνά θύτης και θύμα είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Με έναν τρόπο στον εαυτό του έκανε bullying ο Χρήστος».

Οι δύο οικογένειες σκέφτηκαν να ενημερώσουν τη διευθυνση του σχολείου, ώστε να εμπλακεί στην επίλυση του ζητήματος και στην επούλωση του τραύματος. Ωστόσο, το ξανασκέφτηκαν. «Θυμηθήκαμε τι είχε συμβεί την περασμένη χρονιά σε μια άλλη υπόθεση bullying

«Αν είσαι λίγο ειλικρινής με τον εαυτό σου, καταλαβαίνεις αμέσως το μερίδιο της ευθύνης σου. Είχαμε ευθύνη σε αυτό που συνέβαινε, απέναντι στο παιδί μας και στο άλλο παιδί».

και πώς το χειρίστηκαν και θεωρήσαμε ότι θα τα κάνουν χειρότερα». Εκείνη τη φορά θύμα ήταν ένα κορίτσι που είχε απομονωθεί σε ακραίο βαθμό από τους συμμαθητές της λόγω ενός βίντεο που είχε διακινήσει και την εξέθετε. Επειτα από παρότρυνση των γονιών του κοριτσιού –«κάντε επιτέλους κάτι»–, ο διευθυντής συγκέντρωσε όλα τα παιδιά στο προαύλιο και τα ρώτησε «γιατί δεν μιλάτε στην κοπέλα;». Το αποτέλεσμα, όπως όλοι μπορούν να φανταστούν, ήταν η μαθήτρια να στοχοποιηθεί ακόμη περισσότερο και να οδηγηθεί στην απόλυτη απομόνωση. «Δεν υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό. Μια άπειρη ψυχολόγος δεν μπορεί να διαχειριστεί τέτοια περιστατικά», σχολιάζει η Μαρία.

Την ίδια περίπου περίοδο που συνέβαιναν όλα αυτά, σε ετερο μεγάλο ιδιωτικό σχολείο της Αθήνας, ο Μάριος, μαθητής της Β΄ Δημοτικού, έτρωγε καθημερινά έξι από ένα συμμαθητή του. «Μπουνιές, κλωτσιές, τον έριχνε κάτω. Δεν ήταν το μόνο θύμα. Το άλλο παιδί είχε στοχοποιήσει μια ομάδα παιδιών και

τα χτυπούσε σε κάθε ευκαιρία», λέει στην «Κ» η μητέρα του. Η ίδια το έμαθε από τον μεγαλύτερο της, που έβλεπε τι γινόταν στα διαλείμματα. Μολονότι ήταν σε κοινή θέα, δεν παρενέβαινε κανείς από το σχολείο να χωρίσει τα παιδιά.

«Τα τεράστια σχολεία σαν αυτά έχουν και τεράστιο θέμα επιτήρησης», λέει η ίδια. «Πάντως δεν με είχε πάρει κανείς να με ενημερώσει ότι συνέβαινε όλο αυτό. Στα τηλεφωνήματά μου, στα οποία ζητούσα να μάθω πώς θα χειριστούν το περιστατικό, η απάντηση ήταν μονίμως “για να μη σε ενημερώνουμε, σημαίνει ότι το χειρίζομαστε”. Οχι μόνο με είχαν “στην απέξω”, αλλά ήταν και ελαφρώς επιθετικοί». Στην πραγματικότητα, αυτό που έκαναν ήταν να βάζουν συνεχώς το παιδί-θύτη τιμωρίες. «Ποτέ δεν ενημερωθήκαμε ως γονείς πώς να μιλήσουμε στα παιδιά που έχουν πέσει θύματα σχολικής βίας». Τελικά, ομάδα γονέων απευθύνθηκε στην κεντρική διευθυνση του σχολείου. Το ένα παιδί-θύμα είχε αρχίσει να εκδηλώνει κι αυτό επιθετικότητα. Το άλλο παιδί είχε καταλήξει στο νοσοκομείο από τα χτυπήματα. Το τρίτο παιδί, πιο ήπιος χαρακτήρας, είχε αναγκαστεί να αντιγυρίσει το χτύπημα, με αποτέλεσμα να αισθανθεί τύψεις. «Το bullying επηρεάζει πολύπλευρα την τάξη. Όλοι σκεφτόμαστε τους άλλους γονείς αλλά κανείς το σχολείο. Κι όμως, το σχολείο έχει ευθύνη. Ούτε καν ο θύτης δεν το θέλει να είναι έτσι. Οτι γίνεται μέσα στο σχολείο είναι ευθύνη του σχολείου. Το σύστημα έχω απέναντί μου. Αλλά βλέπουμε ότι στα ιδιωτικά σχολεία υπάρχει κουκούλωμα».

Φοβισμένοι εκπαιδευτικοί

Σύμφωνα με εκπαιδευτικούς, πάντως, για το φαινόμενο της βίας στα σχολεία ευθύνεται και η αλλαγή στάσης των γονέων απέναντι στους εκπαιδευτικούς. «Αν δεν εκτιμάς τον δάσκαλο του παιδιού σου, αν δεν τον στηρίζεις στις αποφάσεις του –ακόμη και αν αυτές είναι λανθασμένες–, αν μιλάς γι’ αυτόν υποτιμητικά μέσα στο σπίτι, αν με κάθε ευκαιρία στέλνεις μείλ παραπόνων στον διευθυντή γιατί δεν συμφωνείς με όσα πράττει μέσα στην τάξη, μήπως έχεις ευθύνη και εσύ για όσα συμβαίνουν μέσα στο σχολείο;» λέει η φυσικός Τίνα Νάντσου. «Γιατί άραγε το παιδί να σεβαστεί τον διδάσκοντα και τους συμμαθητές του; Το παιδί θα κάνει ό,τι βλέπει στο σπίτι. Ο φοβισμένος δάσκαλος δεν μπορεί να είναι καλός δάσκαλος. Προσωπικά πιστεύω ότι όσο αφοφίλως η κοινωνία, και ειδικά οι γονείς, τους διδάσκοντες, τόσο θα αυξάνονται και τα ακραία φαινόμενα βίας στα σχολεία».

ΑΠΩΣΗ

Η τρομοκρατία των ομηλίκων

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗ**

Το bullying έχει βαθιά πληγώσει την οικογένεια, την παιδεία και την κοινωνία σε όλη την ελληνική επικράτεια. Όμως ακόμη –και παρά την εμφάνιση πολλών αξιολογών άρθρων στα ΜΜΕ– το βάθος του «κακού» δεν μοιάζει να έχει γίνει κατανοητό ή πιστευτό. Σύμμοχός μου στην υπόθεσή μου αυτή είναι η ελλιπέστατη λήψη προληπτικών μέτρων και κυρίως η ατιμωρησία των δραστών. Όπως έχω τονίσει και σε προηγούμενα άρθρα μου, το φαινόμενο αποτελεί μέρος του δομικού προβλήματος της ελληνικής κοινωνίας, που δημιουργεί την ψευδαίσθηση σε κάποια άτομα ή ομάδες ότι «έχουν δικαίωμα στην άσκηση της βίας» και αυτό εκδηλώνεται στο κοινωνικό επίπεδο με τον βανδαλισμό των πόλεων και των δημόσιων κτιρίων, στο ατομικό επίπεδο με τον φόνο γυναικών, παιδιών και ζώων, με τον σεξουαλικό, ηθικό, ψυχικό και κοινωνικό βιασμό όλων όσοι ανήκουν σε «ειδικές», άρα αδύναμες και ανίσχυρες μειονότητες. Η ελληνική

Δυστυχώς ακολουθούμε μια απενοχοποιητική τακτική, αναζητώντας αμέσως «λόγους» για τους οποίους «τα παιδιά» φέρονται βίαια.

νική κοινωνία βρίσκεται με πολύ χαλαρούς αρμούς κοινωνικής συνοχής και γι’ αυτό φοβάμαι πως σε μια κορύφωση της κρίσης, που τίποτε στο διεθνές οικονομικό και στρατιωτικό περιβάλλον δεν την αποτρέπει, η κοινωνία και η γι’ αυτό θα το μεταφράσω στα ελληνικά, μήπως και οι λέξεις μάς «δαγκώσουν» βαθύτερα και ίσως, πλέον, ξυ-

Επιστρέφω λοιπόν στο bullying ως δείκτη της βίας και αμέσως εμφανίζεται η ζοφερή εικόνα: τα φαινόμενα έχουν αναβαθμισθεί ποσοτικά και ποιοτικά. Το bullying έχει βαθιά «δαγκώσει» την ελληνική κοινωνία και γι’ αυτό θα το μεταφράσω στα ελληνικά, μήπως και οι λέξεις μάς «δαγκώσουν» βαθύτερα και ίσως, πλέον, ξυ-

πνήσουμε: βία, τρομοκρατία, ταπείνωση, εξευτελισμός, εκμετάλλευση, διασυρμός, βιασμός, πόνος, τραύμα, σαδισμός, νίκη του άνομου, σαγήνη του κακού... συμμορία, αρχηγός, ακόλουθοι, αυτόπτες μάρτυρες... συνονοχή, σιωπή, συγκάλυψη, ατιμωρησία... θύμα, μοναξιά, απελπισία, αδικία, απόσυρση, μελαγχολία, απείθεια... Το σκηνικό σάς είναι πια γνωστό. Δίνω τις λέξεις, όχι για να το ανακαλέσετε νοητικά, αλλά για να το ζήσετε, να αφεθείτε στη φρίκη εγγιζοντας τα συναισθήματα του εξευτελισμένου θύματος, αλλά και τη φρίκη των σαδιστικών συναισθημάτων του δράστη, βάζοντας φαντασιωσικά και στις δύο θέσεις τον εαυτό σας ή το παιδί σας.

Τουλάχιστον εμένα αυτά τα συναισθήματα με διακατέχουν και αυτά σήμερα με παρακινούν να στρέψω την προσοχή σας, όχι στις πολυσυζητημένες πιθανές αιτίες της αύξησης των φαινομένων βίας, όχι στις τρομακτικές αρνητικές συνέπειες που θα υπάρξουν σε έναν ανήλικο εκτε-

θειμένο στη χρόνια τρομοκρατία των ομηλίκων, αλλά στον δράστη. Δυστυχώς ακολουθούμε μια απενοχοποιητική τακτική, αναζητώντας αμέσως «λόγους» για τους οποίους «τα παιδιά» (α΄ κόλλη απενοχοποίησης) φέρονται βίαια. Καιρός να καταρρίψουμε κάποιους από αυτούς:

1. Τα «παιδιά» δράστες, συνήθως έφηβοι ή προέφηβοι, δεν φέρονται βίαια. Είναι βίαια! Ελάχιστα από αυτά ασκούν τη βία λόγω ειδικών ευκαιριακών συνθηκών. Ο εκφοβισμός και η τρομοκρατία είναι προσχεδιασμένα, αποτελούν εθιστικές δραστηριότητες, με σαδιστική απόλαυση και ικανοποίηση ενός άρρωστου ναρκισσισμού. Οι δράστες είναι, αν δεν έχουν ακόμη διαμορφωθεί, εν δυνάμει ψυχοπαθητικές προσωπικότητες. Μόνο ως τέτοιες πρέπει να αντιμετωπισθούν και αυτό απαιτεί την τριπλή δράση: α) παραιομπή στη Δικαιοσύνη, κατάδικη, ποινή, αναστολή –αν ο νόμος το επιτρέπει–, υποχρεωτική κοινωνική εργασία σε υπηρεσία που τη θεωρούν «υποτιμητική»,

β) επιπτώσεις στη σχολική τους πορεία, εφόσον η βία, όπως είναι το συνηθέστερο, ασκείται εντός του σχολικού περιβάλλοντος, γ) υποχρεωτική ψυχοθεραπεία.

2. Η οικογένεια δεν αποδεικνύεται ότι είναι η πηγή του κακού, όπως εύκολα διάφοροι «ψυχολογίζοντες» γράφουν. Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι «αρχηγοί»-δράστες προκύπτουν από όλες τις οικογένειες, από όλα τα κοινωνικά στρώματα και από όλες τις περιοχές (αστικές και αγροτικές) της χώρας. Είναι γνωστό ότι από περίπου τα 8 έτη και σίγουρα από την έναρξη της εφηβείας και μετά, η κοινωνία επηρεάζει περισσότερο τη διαμόρφωση των νέων παρά η οικογένειά τους. Η οικογένεια λοιπόν δεν είναι ένοχη ως προς τη γένεση του «κακού», αλλά καθίσταται ένοχη αν, μετά την αποκάλυψη της παραβατικότητας του παιδιού της, την αρνηθεί, κινηθεί με άνομους τρόπους για τη συγκάλυψη και την ατιμωρησία. Αντίθετα η οικογένεια πρέπει να αναγνωρίσει την πραγματικότητα και να αποτελέσει ενεργό συντε-

λεστή, μαζί με τη Δικαιοσύνη, τις σχολικές και ψυχολογικές υπηρεσίες, για τη θεραπεία και την κοινωνική ένταξη του άρρωστου παιδιού της.

3. Το σχολείο είναι γενεσιουργός παράγοντας του «κακού». Οχι λόγω της παθογένειας των λειτουργιών του (οι εκπαιδευτικοί δυστυχώς εδώ και πολλά χρόνια αποτελούν θύματα της βίας των μαθητών και των γονέων τους). Το σχολείο είναι γενεσιουργός παράγοντας της βίας ως θεσμός, λόγω της ασάφειας της λειτουργίας του στο σχήμα επιβράβευσης – τιμωρίας και κυρίως στο ότι δεν έχει ενισχύσει τον ρόλο του ως περιβάλλον ανάπτυξης μιας δημιουργικής συλλογικής κοινότητας. Αυτός ο ρόλος, κατά τη γνώμη μου, πρέπει άμεσα να αναπτυχθεί γιατί μόνο αυτός αποτελεί μήτρα για ουσιαστική παιδεία και για μια αυριανή καλύτερη κοινωνία.

Ο κ. Αθανάσιος Αλεξανδρίδης είναι ψυχίατρος, παιδοψυχίατρος, ψυχαναλυτής, www.athanasiosalexandridis.com.

Εκτρέφουμε κατσαρίδες υψηλής ποιότητας

Νέα τάση για εναλλακτικές ζωοτροφές

Της **ΑΛΕΞΙΑΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗ**

«Να σας δώσω γάντια για να τα πιάσετε;». Σπάνια λέω «όχι» σε μια ευκαιρία βιωματικού ρεπορτάζ, ωστόσο εκείνη τη στιγμή δίστασα να αγγίξω τα δεκάδες σκουλήκια που κινούνταν ασταμάτητα, δημιουργώντας μίαν αίσθηση κινούμενης άμμου μέσα στο τελάρο που είχα μπροστά μου. Αντίθετα, ο Περικλής Σταυρακάρας τα έπιασε με περισσή άνεση και τοποθέτησε ένα στην παλάμη του για να μου το δείξει. Το ίδιο έκανε και με τις καφέ κατσαρίδες που έτρεχαν πάνω-κάτω μέσα στις χάρτινες αυγοθήκες. Θα επιδείκνυε ακριβώς την ίδια άνεση αν ανακάτευε με το χέρι του σιτάρι ή σπόρους. «Είμαστε πλήρως εξοικειωμένοι», παραδέχεται.

Ο ψηλόλιγνος άνδρας κρύβει ένα αδιόρατο χαμόγελο υπερηφάνειας κάτω από το λεπτό, λευκό μoustάκι του. Και μία από τις αιτίες είναι τα αναρίθμητα έντομα που καλλιεργεί από το 2010. Πλέον τα έχει συγκεντρώσει σε τρία κοντέινερ που έχει τοποθετήσει στην αυλή του σπιτιού του, μια μονοκατοικία σε ένα χωριό, 20 χιλιόμετρα έξω από τη Θεσσαλονίκη. Εκεί μαζί με τη σύζυγο και τον γιο του ασχολούνται οικογενειακά με το πρωτοποριακό επάγγελμα του εκτροφέα εντόμων, που δεν έχει ακόμη καμία αναγνώριση ή προβολή στην Ελλάδα. Στο εξωτερικό, όμως, και συγκεκριμένα στην Ολλανδία, όπου έζησε η οικογένεια επί μία δεκαετία, έχει γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης και σημαντικές προοπτικές εξέλιξης, κυρίως ως εναλλακτική πηγή τροφής για τη ζωική παραγωγή με στόχο τη μείωση του ιχθυάλευρου και της σόγιας που χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα ως ζωοτροφή. «Στην Ελλάδα είναι πρώιμο, στην Ολλανδία έχουν γίνει ολόκληρα εργοστάσια», σημειώνει ο κ. Σταυρακάρας.

Τα μυστικά τα έμαθε από έναν Ολλανδό φίλο του, ο οποίος παρήγε τεράστιες ποσότητες εντόμων και, όπως τονίζει, πλέον έφτασε να διδάσκει σε ολλανδικό πανεπιστήμιο. «Εγώ αγόρασα το know how από αυτόν. Πήγα και με εκπαίδευσε και αγόρασα όλα τα εργαλεία. Χρειάζονται αρκετά: σπτες, σω-

ληνάκια που τα απομονώνει και τελάρα».

Υστερα από πολλές άγρυπνες νύχτες, οι τρεις τους κατάφεραν να καλλιεργούν με επιτυχία τέσσερα είδη εντόμων, δύο είδη σκουληκιού και δύο κατσαρίδες, υψηλής ποιότητας. Δεν ήταν εύκολο. Για ένα είδος χρειάστηκαν δυόμισι χρόνια προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα που προκάλυψε στα σκουλήκια ένα συγκεκριμένο βακτηρίδιο. Με τη μέθοδο, ωστόσο, δοκιμής και σφάλματος, πέτυχαν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

«Στην αρχή ήμουν επιφυλακτική. Επειδή είναι όμως κάτι τόσο καινοτόμο και με προοπτικές, πιστεύω ότι είμαστε σε καλή φάση. Θα πάμε καλά», δηλώνει αισιόδοξη η γυναίκα της οικογένειας, Αναστασία Σταυρακάρα, η οποία περιγράφει τις πολλές περιπέτειες που πέρασε η οικογένεια στην Ελλάδα εξαιτίας του ότι ο κλάδος δεν είναι καθόλου γνωστός: από ένα μεταφορά που σκαίνονταν τα έντομα και άρχισε να τσαλαπατάει τα σκουλήκια μέχρι την απουσία Κωδικού Αριθμού Δραστηριότητας ακόμη για τον συγκεκριμένο επιχειρηματικό κλάδο και της όποιας ενίσχυσης με τη μορφή χρηματοδοτήσεων.

Προς το παρόν, η επιχείρηση προμηθεύει τα έντομα ζωντανά σε ζωολογικά πάρκα στην Αθήνα, στην Κρήτη, στην Κύπρο και στην Ολλανδία, με μια τιμή που ξεπερνάει τα 10 ευρώ το κιλό (χονδρική). «Με πήρε τηλεφώνο ο ιδιοκτήτης του Αττικού Πάρκου και με ευχαρίστησε για την ποιότητα των σκουληκιών. Είναι η πρώτη φορά που έχω βγάλει τόσα πουλιά και τόσες μαϊμούδες, μου είπε. Τη συνταγή που έχω για να τα ταΐζω την πλήρωσα για να την πάρω και έχει οκτώ διαφορετικά είδη. Εκεί ποντάρουμε στην ποιότητα», υπογραμμίζει ο κ. Σταυρακάρας.

Αντί για ιχθυάλευρα

Αυτή ωστόσο είναι μόνον η αρχή για την πρωτοπόρο οικογενειακή επιχείρηση που άρχισε πλέον να βλέπει τους κόπους της να ανταμείβονται και αναγνωρίζει πως το μέλλον προβλέπεται λαμπρότερο. Η αλήθεια είναι πως το timing τους δεν

Ο Περικλής Σταυρακάρας αντιλήφθηκε τη δυναμική που είχε ο τομέας της εκτροφής των εντόμων για ζωοτροφές όταν ζούσε στην Ολλανδία. Από το 2010 εκτρέφει είδη σκουληκιών και κατσαρίδων, σε κοντέινερ που έχει τοποθετήσει στην αυλή του σπιτιού του, σε ένα χωριό 20 χιλιόμετρα έξω από τη Θεσσαλονίκη.

1,5 δισ. ευρώ

έχει επενδυθεί παγκοσμίως σε καλλιέργεια εντόμων.

30.000

άμεσες θέσεις εργασίας έχουν δημιουργηθεί.

Πηγή: Διεθνής Πλατφόρμα για τα Έντομα ως Τροφή και Ζωοτροφή

θα μπορούσε να είναι καλύτερο.

Ηδη από το 2017, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει στρέψει το βλέμμα της στα έντομα ως εναλλακτική πηγή ζωοτροφής, πολύ πλούσια σε πρωτεΐνη, αλλά παράλληλα και πολύ φιλική προς το περιβάλλον. Με τη λογική αυτή, η Κομισιόν ενέκρινε τη χρήση εντομοπρωτεΐνης στις ιχθυοτροφές πριν από έξι χρόνια, ενώ μόλις τον Αύγουστο του 2021 έδωσε το πράσινο φως στη χρήση της ως τροφής για πουλερικά και χοίρους. Η επιτροπή Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Στέλλα Κυριακίδου, δήλωσε εκείνη την ημέρα πως καλωσορίζει την απόφαση αυτή ως «ένα ακόμη μικρό βήμα στο ταξίδι προς μια βιώσιμη διατροφική αλυσίδα».

Επενδυτικό ενδιαφέρον

«Τώρα θέλουμε να κάνουμε scale up της παραγωγής. Μέχρι τώρα τα κάναμε όλα μόνοι μας: έπρεπε να κάνουμε τους παραγωγούς, τους μεταφορείς, τους sales managers. Ολα εμείς οι τρεις», αναφέρει ο γιος της οικογένειας, Φώτης Σταυρακάρας, προσθέτοντας πως πλέον με τις τελευταίες εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση τους προσεγγίζουν επενδυτές για τη δημιουργία μονάδας επεξεργασίας των εντόμων.

Η κινητικότητα αυτή έχει ωθήσει και νέους να μπουν δυ-

ναμικά στον κλάδο της εκτροφής. «Στην Ελλάδα είμαστε πίσω, αλλά βλέπω ότι υπάρχει ενδιαφέρον», σχολιάζει η Ρωξάνη Γκάτσου, μοριακή βιολόγος και ιδρυτικό μέλος της startup «Skolix», που ξεκίνησε με την καλλιέργεια εντόμων για ζωοτροφές πριν από ενάμιση χρόνο με βάση της την Εδεσσα στην κεντρική Μακεδονία. «Είμαστε χαρούμενοι που ασχολούμαστε με αυτό. Αυτή τη στιγμή θεωρείται ένα premium προϊόν για ζωοτροφές, είναι ακριβότερο προϊόν σε σχέση με τη φθηνή σόγια, αλλά έτσι όπως πάμε θα είναι αναγκαίο. Με την κρίση που ζήσαμε εξαιτίας της Ουκρανίας, φάνηκε ότι αυτό θα γίνει ακόμα πιο γρήγορα. Αν γίνει πιο εντατικά και αυτοματοποιημένα η καλλιέργεια –όπως ξεκίνησε παραδείγματος χάριν στη Γαλλία– θα αυξηθούν οι ποσότητες και θα πέσουν και οι τιμές», επισημαίνει.

Η κ. Γκάτσου εμπνεύστηκε τόσο από το επιστημονικό όσο και από το προσωπικό της υπόβαθρο. «Είμαστε από αγροτική οικογένεια και ζήσαμε το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο τομέας τροφίμων για ζώα. Δεν είναι βιώσιμο. Ηδη χρησιμοποιούμε το 70% της καλλιέργειάς μας για την τροφή των ζώων. Η εκτροφή των εντόμων προσφέρει μια εναλλακτική».

Οπως λέει, ο κόσμος αντιδρά στην ιδέα του εντόμου αλλά ειδικά στην περίπτωση της κότας, για παράδειγμα, είναι πιο φυσικό να τρώει έντομα –κάτι που θα έκανε από μόνη της στη φύση– παρά μεταλλαγμένη σόγια, η οποία έπειτα περνάει σε όλη τη διατροφική αλυσίδα.

Και οι δύο επιχειρήσεις αναγνωρίζουν πως τα έντομα έχουν προοπτική και ως κομμάτι της ανθρώπινης διατροφής στο άμεσο μέλλον. Σε κάποια προϊόντα στο εξωτερικό υπάρχουν ήδη έντομα σε μορφή αλεύρου, ενώ η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων έχει εγκρίνει τέσσερα είδη εντόμων ως ασφαλή για βρώση έπειτα από αιτήσεις εταιρειών που χρησιμοποιούν την πρωτεΐνη τους σε σκευάσματα. Η απόφαση προκάλεσε αντιδράσεις. «Χρειάζεται ενημέρωση. Υπάρχει προκατάληψη, που είναι δικαιολογημένη. Αν ενημερωθεί όμως ο κόσμος ότι δεν θα έρθει μια κατσαρίδα στο πιάτο του και αντιληφθεί τα προτερήματα, θα αλλάξει γνώμη», υποστηρίζει ο Φώτης Σταυρακάρας. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, τα σκουληκία των δύο επιχειρήσεων θα μεταλλάσσονται σε τελάρα στην Βόρεια Ελλάδα και θα κατευθύνονται σε ζωοτροφές, αποφέροντας όμως κέρδη και δημιουργώντας θέσεις εργασίας.

Η έρευνα του ΑΠΘ

Τα έντομα είναι πλούσια σε πρωτεΐνες και η καλλιέργειά τους έχει χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Το ΑΠΘ (αριστερά, το Εργαστήριο Χημείας και Τεχνολογίας Τροφίμων του Ιδρύματος) πρωτοπορεί, επιχειρώντας να απομονώσει την πρωτεΐνη από έντομα για χρήση σε τρόφιμα (όπως σε αρτοποιή) ενώ διερευνά τις πιθανότητες χρήσης της ως τροφής για ελληνικά ψάρια. Δεξιά, σκαθάρι παραγώγα της εκτροφής σκουληκιών της οικογένειας Σταυρακάρα.

Οικολογική και υπεραποδοτική καλλιέργεια πρωτεΐνης

Η οικογένεια Σταυρακάρα γνωρίζει από πρώτο χέρι πόσο φιλική προς το περιβάλλον είναι η καλλιέργεια που εφαρμόζει. Οπως λένε, για ένα κιλό σκουληκία, χρειάζονται δύο κιλά ξηρή τροφή, πέντε κιλά καρότο και μπηδαμινό νερό. Και από το σκουλήκι δεν πετιέται τίποτα. «Είναι 100% χρήσιμο»,

υπογραμμίζουν, λέγοντας χαρακτηριστικά πως ακόμη και τα περιττώματά τους τα πουλάνε για κοπριά σε βιολογική καλλιέργεια. Αντίστοιχα, για να εξαχθεί από φυτά η αντίστοιχη πρωτεΐνη –η οποία παράγεται από τα εκατομμύρια έντομα της οικογένειας, που χωρούν σε μόλις τρία κοντέινερ– θα χρειά-

ζονταν κάποια στρέμματα γης.

«Η καλλιέργεια εντόμων έχει πολύ χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα σε σχέση με τις άλλες καλλιέργειες ενώ απαιτεί ελάχιστο χώρο και ελάχιστη κατανάλωση νερού και τροφής», επιβεβαιώνει στην «Κ» η Αδαμαντίνη Παρασκευοπούλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια και διευθύ-

ντρια του Εργαστηρίου Χημείας και Τεχνολογίας Τροφίμων του Τμήματος Χημείας του ΑΠΘ, το οποίο πρωτοπορεί στον τομέα καθώς εξερευνά την απομόνωση πρωτεΐνης για χρήση σε τρόφιμα, ενώ διερευνά τις πιθανότητες χρήσης της ως τροφής για ελληνικά ψάρια.

Οπως σημειώνει, η μία γνωμοδότηση έρχεται μετά την άλλη, γεγονός που σημα-

τοδοτεί ότι υπάρχει προοπτική στον τομέα αυτόν. «Αυτό κινεί και το ενδιαφέρον νέων επαγγελματιών που τώρα ξεκινούν ή ενδιαφέρονται να ξεκι-

νήσουν». Ενθαρρυντικά είναι και τα στοιχεία της Διεθνούς Πλατφόρμας για τα Έντομα ως Τροφή και Ζωοτροφή, σύμφωνα με την οποία έχει ήδη επενδυθεί 1,5 δισ. ευρώ σε εταιρείες χαρών-μελών της πλατφόρμας, ενώ 30.000 άμεσες θέσεις εργασίας αναμένεται να δημιουργηθούν έως το 2030.

Του ΤΕΜΟΥ ΛΕΧΤΙΝΕΝ

Η Φινλανδία είναι, με βάση την Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας 2023, η πιο ευτυχισμένη χώρα του κόσμου – για έκτη συνεχόμενη φορά. Πώς κι έτσι; Όλοι γνωρίζουμε ότι οι Φινλανδοί δεν φημίζονται ακριβώς για το ότι εκπέμπουν πληθωρική ευτυχία όταν τους συναντάς. Τι είναι η φινλανδική ευτυχία και τι θα μπορούσαμε ενδεχομένως να μάθουμε όλοι από αυτήν; Τι υπάρχει στη μυστική σάλτσα της φινλανδικής ευτυχίας; Και αν η σάλτσα αυτή είναι τόσο νόστιμη και όλοι τόσο χαρούμενοι και καλά, πώς γίνεται να ψήφισαν ένα εθνικιστικό πολιτικό κίνημα, το δεύτερο πιο ισχυρό στις εκλογές, πριν από μία εβδομάδα;

Η παγκόσμια έκθεση

Πριν ασχοληθούμε με τη φινλανδική ψυχή και τα συστατικά της εν λόγω σάλτσας ευτυχίας, ας δούμε πώς γίνεται η Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας. Πρόκειται για μια έρευνα 9 εκατομμυρίων ανθρώπων σε περισσότερες από 150

Οι Φινλανδοί έχουν μια έμφυτη εμπιστοσύνη ο ένας στον άλλον. Με την πάροδο του χρόνου έχει περάσει στο DNA του έθνους. Κανείς δεν μένει πίσω. Όλοι προσπαθούν για όλους.

χώρες και έχει ήδη διεξαχθεί συνολικά 11 φορές. Με επικεφαλής μια ομάδα ακαδημαϊκών και ερευνητών, η έκθεση του 2023 εξετάζει πέντε διακριτούς τομείς: Ποια είναι η κοινώς αποδεκτή άποψη για τη μέτρηση της εθνικής ευτυχίας και τι είδους συμπεριφορές απαιτεί από πρόσωπα και θεσμούς; Τι αντίκτυπο έχουν η COVID-19 και άλλες κρίσεις στην ευτυχία, ποιος είναι ο ρόλος του κράτους στην ευτυχία, ποιος είναι ο αντίκτυπος της αλτρουιστικής συμπεριφοράς στα άτομα, στους αποδέκτες της αλτρουιστικής δράσης και της κοινωνίας συνολικά, καθώς και πώς θα μπορούσαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να μας βοηθήσουν να αξιολογήσουμε τα κυρίαρχα επίπεδα ευτυχίας και αγωνίας.

Αν όλα αυτά φαίνονται θεωρητικά, μάλλον είναι. Αυτό που δεν είναι θεωρητικό είναι οι ερωτήσεις που τίθενται στους ανθρώπους και οι οποίες καθοδηγούν την κατάταξη ευτυχίας της χώρας. Οι ερωτηθέντες καλούνται να αξιολογήσουν τη ζωή και το επίπεδο ευτυχίας τους γενικά. Ερωτώνται επίσης για τις αντιλήψεις τους όσον αφορά τη διαφθορά, τη γενναιοδωρία, την ελευθερία να κάνουν επιλογές ζωής, την κοινωνική υποστήριξη που έχουν, καθώς και πόσο χαρούμενοι και λυπημένοι ήταν χθες. Αυτό στη συνέχεια αναμειγνύεται με στατιστικούς δείκτες όπως το προσδόκιμο ζωής και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Και όταν όλα αυτά υπολογιστούν, στην κορυφή έρχεται η Φινλανδία· έξι φορές στη σειρά.

Φτωχικό ξεκίνημα

Πολύ (εικονικό) μελάνι έχει δαπανηθεί τα τελευταία χρόνια για να αναλύσει γιατί και πώς έρχονται οι Φινλανδοί στην κορυφή αυτής της κατάταξης, ειδικά όταν φαίνεται να έχουν μια τόσο αυτοσαρκαστική στάση απέναντι στον εαυτό τους, στην ευτυχία και ευημερία τους.

Για να δώσουμε κάποια προοπτική στη σημερινή κατάσταση, ας δούμε μερικές δεκαετίες πίσω. Η Φινλανδία καταστράφηκε οικονομικά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ήταν ο φτωχός συγγενής των Σκανδιναβών γειτόνων της τις δεκαετίες των '60, '70 και '80. Δεν είχε εύπορη άρχουσα τάξη όταν ξεκίνησε την οικονομική της ανάπτυξη. Η χώρα ήταν εξαιρετικά ισότιμη στη φτώχεια της. Ακόμη και τώρα, εκτός από τους μιλνέιας, σχεδόν όλοι γνωρίζουν από τους παππούδες ή τους μεγαλύτερους συγγενείς τους πόσο σκληρή ήταν η ζωή στη μεταπολεμική περίοδο και πώς ολοκληρώ η χώρα ενώθηκε για να τη χτίσει από τα ερείπια. Αυτό το ιστορικό γεγονός έχει γίνει ουσιαστι-

Τα αδέρφια Χένα και Νίκλας Χούκαρι ποζάρουν για τον φράκο των New York Times, μετά την προπόνηση μπάντμιντον, στη μικρή πόλη Ιλιβιεσκα. Οι Φινλανδοί δηλώνουν ικανοποιημένοι από την ποιότητα ζωής, αφού οι οικονομικές τους δυνατότητες καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες.

Η φινλανδική μυστική συνταγή της ευτυχίας

Τι είναι η φινλανδική ευτυχία που δείχνουν όλες οι έρευνες; Τι θα μπορούσαμε να μάθουμε από αυτήν; Και πώς συμβιβάζεται με την πρόσφατη ψήφο στην Ακροδεξιά;

κά εθνικός μύθος. Αντιμέτωποι με ένα ανυπέρβλητο εμπόδιο, οι Φινλανδοί σπκώνουν τα μανίκια. Μαζί. Αυτό ακούγεται αφελές και προφανές. Και δεν είναι. Στη Φινλανδία κανείς δεν πρέπει να είναι ή να ενεργεί σαν τζαμπατζής (freerider). Αυτό φυσικά έχει και πολιτικές συνέπειες, τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές σχέσεις. Όταν οι οικονομίες του Νότου της Ευρώπης κατέρρευσαν περί το 2010, τα πακέτα λιτότητας χαιρέτιστκαν με διαδηλώσεις σε πολλές μεσογειακές πρωτεύουσες. Όταν η φινλανδική οικονομία κατέρρευσε σχεδόν 20 χρόνια νωρίτερα, το 1991, ο λαός σχεδόν ζήτησε περισσότερη λιτότητα. Οι Φινλανδοί βγήκαν νικητές από αυτήν παρά τις πολλές προσωπικές τραγωδίες που προκάλεσε η κρίση. Όλοι είχαν έναν κοινό σκοπό. Εκεί βρίσκεται το πρώτο συστατικό της φινλανδικής μυστικής σάλτσας ευτυχίας: συλλογική δράση για έναν κοινό σκοπό. Οι Φινλανδοί έχουν μια έμφυτη εμπιστοσύνη ο ένας στον άλλο. Με την πάροδο του χρόνου έχει περάσει στο DNA του έθνους. Κανείς δεν μένει πίσω. Όλοι προσπαθούν για όλους.

Τα σχολεία

Το φινλανδικό σχολικό σύστημα έρχεται να ενσταλάξει περαιτέρω ενότητα και προωθήει την ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο. Ιδιωτικά σχολεία δεν υπάρχουν και τα πανεπιστήμια και η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι δωρεάν.

Την προηγούμενη Κυριακή, η Σάνα Μάριν δεν κατάφερε να επανεκλεγεί πρωθυπουργός της Φινλανδίας, με σημαντικό ποσοστό πολτών να στρέφεται στην Ακροδεξιά. Ισως η συντηρητική «συνειδηση» της χώρας δεν κατάφερε να μεταβολίσει τις αντιλήψεις της προοδευτικής πολιτικού.

Ακόμη και αν πλέον τα σχολεία αρχίζουν να ανταγωνίζονται για να προσελκύσουν μαθητές, η συντηρητική πλειονότητα των παιδιών πηγαίνει απλώς στο δημοτικό και στο γυμνάσιο της γειτονιάς. Το σχολείο είναι ένας ισοσταθμιστής της οποιας μικρής διαφοράς μπορεί να υπάρχει μεταξύ των πιο οικονομικά δυνατών και εκείνων που δεν είναι τόσο τυχεροί. Επιπλέον, το σύστημα επιτρέπει την κοινωνική μετακίνηση από χαμηλότερες κοινωνικοοικονομικές θέσεις σε υψηλότερες, καθώς η ποιτική εκπαίδευση δεν εξαρτάται από το εισόδημα των γονέων και το κοινωνικό υπόβαθρο των παιδιών. Κάθε παιδί μπορεί να είναι και να γίνει ό,τι θέλει, και μπορεί να αριστεύει σε σχεδόν ό,τι επιθυμεί.

Μια μικρή περιφερειακή χώρα χωρίς σημαντικούς φυσικούς πόρους μπορεί να έχει μόνο ένα σοβαρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα: τους ανθρώπους της. Η χώρα επενδύει σε εκείνους, στη σχολική τους εκπαίδευση και στο μέλλον τους. Οι Φινλανδοί το γνωρίζουν αυτό και τους κάνει υπερήφανους και ευτυχημένους. Είναι το δεύτερο συστατικό της μυστικής σάλτσας.

Ισότητα από νωρίς

Η Φινλανδία ήταν ακόμη μεγάλο δουκάτο της αυτοκρατορικής Ρωσίας όταν δόθηκε στις γυναίκες το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, το 1906. Ήταν η δεύτερη χώρα στον κόσμο που έδωσε αυτά τα δικαιώματα στις γυναίκες, με-

τά τη Νέα Ζηλανδία. Ενώ προφανώς υπάρχουν ακόμη λεπτές και σχεδόν αόρατες γυάλινες οροφές κρυμμένες τριγύρω, η Φινλανδία προσφέρει γνήσια ίσες ευκαιρίες για όλους. Είναι δύσκολο να βρεθεί μια περίπτωση όπου μια γυναίκα στη Φινλανδία θα παραπονιόταν ότι δεν ήταν ελεύθερη να επιλέξει τη ζωή που ήθελε. Ακόμη και κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, γυναίκες που προέρχονταν από πολύ φτωχά περιβάλλοντα, μπορούσαν ως επί το πλείστον να κάνουν τις δικές τους επιλογές, να επιλέξουν το δικό τους σχολείο και πορεία ζωής. Στη Φινλανδία, ο καθένας είναι υπεύθυνος για τη ζωή του, καλώς ή κακώς. Κυρίως καλώς. Φαίνεται, άλλωστε, στην έρευνα ευτυχίας.

Υπόδειγμα σταθερότητας

Η Φινλανδία στάθηκε πολύ τυχερή, διότι το διοικητικό μοντέλο της χώρας είναι κάτι παραπάνω από σταθερό. Αυτή η σταθερότητα επέτρεψε στις διαδοχικές κυβερνήσεις να συνεχίσουν να χτίζουν πάνω στις επιτυχίες των προηγούμενων αντί να επανεφεύρουν τα πάντα από την αρχή. Το φινλανδικό νομικό σύστημα εισήχθη από τους Σουηδούς τον 18ο αιώνα. Οι τσάροι έδωσαν στη Φινλανδία αυτονομία και σχετική ελευθερία να συνεχίσει το διοικητικό της σύστημα για τα αποτελέσματά της Παγκόσμιας Έκθεσης Ευτυχίας, ενώ μέσα τους χαμογελούν διάπλματα.

Αλλά υπάρχει κάτι περισσότερο από σταθερότητα που απαιτείται για την έλλειψη διαφθο-

ράς. Η Φινλανδία δεν μπορεί να βασίσει την οικονομική της επιτυχία στους άφθονους φυσικούς πόρους της, πρέπει να επιτύχει διαφορετικά, αναπτύσσοντας μια κοινωνία και οικονομία που λειτουργούν εύρυθμα. Η έλλειψη φυσικών πόρων σημαίνει επίσης ότι ο πολιτικός και διοικητικός έλεγχος αυτών των πόρων από τα άτομα που βρίσκονται στην εξουσία έχει ελάχιστα δυναμικά οφέλη για τα ίδια. Τα προσωπικά κέρδη για εκείνους που κυβερνούν τη χώρα προέρχονται από το κέρδος όλων, όχι από τη διατήρηση των θέσεων τους. Πολύ απλά, δεν υπάρχει τίποτα για να κερδηθεί από αυτό.

Προσθέτοντας σε όλα αυτά τη λουθηρανική ηθική για την ειλικρίνεια, αρχίζει κανείς να καταλαβαίνει γιατί, χρόνο με τον χρόνο, η Φινλανδία σκοράρει στην κορυφή ή πολύ κοντά στην κορυφή της λίστας των λιγότερο διεφθαρμένων χωρών στον κόσμο. Αυτό εξηγεί τις υψηλές βαθμολογίες σε σχέση με τις φινλανδικές αντιλήψεις περί έλλειψης διαφθοράς, δημιουργώ-

Οτιδήποτε φέρεται να απειλεί τον σκανδιναβικό τρόπο ζωής τους δεν γίνεται εύκολα αποδεκτό. Ίσως είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους ο εθνικισμός έχει σπκώσει κεφάλι.

ντας έτσι το τέταρτο συστατικό της φινλανδικής μυστικής σάλτσας της ευτυχίας.

Γείωση και ρεαλισμός

Τέλος, υπάρχει τουλάχιστον ένα ακόμη συστατικό σε αυτή τη μυστική σάλτσα ευτυχίας. Θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε την έκφραση «γνώθι σαυτόν». Θα μπορούσαμε επίσης να μιλήσουμε για ρεαλισμό, κοσμοθεώρηση βασισμένη στην επιστήμη, γείωση, ταπεινότητα και πολλά άλλα γι' αυτό. Είναι η κατανόηση του πού ανήκει κάποιος τοπικά, στη ζωή του, αλλά και παγκοσμίως, ως έθνους.

Κατά κάποιον τρόπο αυτή η κατανόηση του πού ανήκει κανείς γειώνει τους Φινλανδούς. Γνωρίζουν ότι ενώ η Φινλανδία είναι σχετικά ασήμαντη στην παγκόσμια κλίμακα, είναι πολύτιμη όπως είναι, καθώς όπως αρέσκονται να λένε οι Φινλανδοί, «είναι το καλύτερο μέρος για να ζουν οι Φινλανδοί».

Οτιδήποτε απειλεί αυτό το κεκτημένο καθεστώς, τον σκανδιναβικό τρόπο ζωής τους –ή που θεωρείται ως τέτοια απειλή– δεν θα γίνει εύκολα αποδεκτό. Αντιμετωπίζονται με αμφιβολία και αντίθεση. Αυτός μπορεί επίσης να είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους ο εθνικισμός έχει σπκώσει το άσχημο κεφάλι του τα τελευταία χρόνια.

Σε προσωπικό επίπεδο, οι Φινλανδοί γνωρίζουν από πού προέρχονται και πού ανήκουν. Είναι ριζωμένοι, παραδοσιακοί και ενίοτε συμπερητικοί παρά την εμφάνιση ότι είναι φιλελεύθεροι. Ο φιλελευθερισμός τους προέρχεται από την προσανατολισμένη στην επιστημονική –και όχι τόσο βασισμένη στην πίστη– λύση και κοσμοθεωρία. Θα αλλάζουν, όταν απαιτείται η αλλαγή. Αλλά δεν θα γυρίσουν σε κάθε χτύπημα του φθινοπωρινού ανέμου ή της ανοιξιάτικης καταιγίδας.

Ορίστε, λοιπόν, η μυστική σάλτσα της ευτυχίας από τη φινλανδική οπτική. Μια πραγματιστική οπτική, με μια υγιή δόση σιωπηλής εμπιστοσύνης στην προσωπική αριστεία, η οποία αποδεικνύεται από σχεδόν κάθε παγκόσμιο δείκτη. Μια οπτική που υπαγορεύει στους Φινλανδούς ένα επαρκές επίπεδο σαρκασμού, ώστε να μην παίρνουν τον εαυτό τους πολύ σοβαρά. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τους αρέσει επίσης να αμφισβητούν δημόσια και να αστειοποιούνται για τα αποτελέσματά της Παγκόσμιας Έκθεσης Ευτυχίας, ενώ μέσα τους χαμογελούν διάπλματα.

Ο κ. Τέμου Λέκτινεν είναι αντιδήμαρχος Βάρης - Βούλας - Βουλιαγμένης, σύμβουλος επικειρήσεων.

Λοράνς Μπουν, υφυπουργός Ευρώπης της Γαλλίας

Η Ευρώπη δεν είναι αφελής

Ζωτικής σημασίας η επίσκεψη Μακρόν στην Κίνα – Θέλουμε ειρήνη και σταθερότητα στη Μεσόγειο

Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ

Την ικανοποίηση της Γαλλίας για την πρόσφατη άμβλυνση των ελληνοτουρκικών εντάσεων εκφράζει η υφυπουργός Ευρώπης της χώρας, Λοράνς Μπουν, σε αποκλειστική συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ». Η κ. Μπουν επαινεί την αντίδραση της Ελλάδας μετά τους σεισμούς στην Τουρκία και επιβεβαιώνει το διαχρονικό ενδιαφέρον της Γαλλίας για την Ανατολική και την ευρύτερη Μεσόγειο: «Είναι η περιοχή μας, οι χώρες στην άλλη πλευρά της είναι οι γείτονές μας και έχουμε κοινό συμφέρον να επικρατεί εκεί ειρήνη και σταθερότητα».

Σε ερώτηση για την επίσκεψη Μακρόν στην Κίνα, η Μπουν απορρίπτει την κριτική ότι απέτυχε στον προσεταιρισμό του Πεκίνου στην επιχείρηση να πειστεί η Μόσχα να σταματήσει τον πόλεμο. Συνομιλίες σαν αυτές μεταξύ του Γάλλου και του Κινέζου προέδρου «είναι ζωτικής σημασίας» για να «τερματιστεί αυτός ο πόλεμος το συντομότερο δυνατόν», τονίζει στην «Κ», «διαφυλάσσοντας την εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας», αλλά και για την αποτροπή αποστολής οπλισμού από την Κίνα στη Ρωσία.

Ο Μακρόν ταξίδεψε στην Κίνα μαζί με την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Μπόρεσαν οι δύο ηγέτες να προβάλουν την εικόνα μιας Ευρώπης με κοινή γραμμή απέναντι στην Κί-

“

Όταν πρωτοεξελέγη ο πρόεδρος Μακρόν, είχαμε 10 εκατομμύρια συνταξιούχους σε πληθυσμό 65 εκατομμυρίων. Το 2030 προβλέπεται ότι θα έχουμε 20 εκατομμύρια συνταξιούχους.

να; «Ήταν σημαντικό από την οπτική της στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε. ότι ο πρόεδρος Μακρόν και η πρόεδρος της Κομισιόν πήγαν μαζί σε αυτήν την επίσκεψη. Ήταν σημαντικό να δείξουμε, ως Ε.Ε., ότι έχουμε τη δική μας φωνή, ανεξάρτητη από αυτήν των ΗΠΑ. Η Ε.Ε. είναι η μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στον κόσμο, με 440 εκατομμύρια καταναλωτές, το μεγαλύτερο εμπορικό μπλοκ, πρώτοι σε επενδύσεις σε τρίτες χώρες, πρώτοι σε εισροή επενδύσεων από τον υπόλοιπο κόσμο».

«Ιδιαίτερα από την COVID και μετά, η Ε.Ε. έχει αποδυθεί σε μια προσπάθεια ευθυγράμμισης των εμπορικών της συμφερόντων με τις επιταγές της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας», συνεχίζει η Γαλλίδα αξιωματούχος, που είχε υπηρετήσει στο παρελθόν στο Elysée ως βα-

ΕΡΑ / YOUN VALAT

«Ήταν σημαντικό να δείξουμε, ως Ευρωπαϊκή Ένωση, ότι έχουμε τη δική μας φωνή, ανεξάρτητη από αυτήν των Ηνωμένων Πολιτειών», λέει η Λοράνς Μπουν για το κοινό ταξίδι Μακρόν - Φον ντερ Λάιεν στην Κίνα.

σική οικονομική σύμβουλος του Φρανσουά Ολάντ. «Η στρατηγική αυτή βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: ισχυρή βιομηχανική πολιτική, προστασία της εσωτερικής αγοράς, αμοιβαίοτητα –αυτό αφορά ειδικά την Κίνα– και κυρώσεις. Το μήνυμά είναι ότι η Ευρώπη δεν είναι αφελής και ξέρει πώς να προασπίσει τα συμφέροντά της». Η

πανδημία και η ρωσική εισβολή, επιπλέον, «μας δίδαξαν ότι δεν μπορούμε να εξαρτόμαστε από έναν περιορισμένο αριθμό χωρών για πρώτες ύλες και ζωτικά αγαθά», λέει η Μπουν, δηλώνοντας πάντως «ιδιαίτερα αισιόδοξη» για την ικανότητα της Ε.Ε. να διαφοροποιήσει τις πηγές εφοδιασμού της και να μειώσει αυτές τις εξαρτήσεις. «Οι ηγέ-

τες των κρατών-μελών έκαναν μια σοβαρή συζήτηση για την Κίνα τον Οκτώβριο και ζήτησαν να ληφθούν πρωτοβουλίες για το Inflation Reduction Act (IRA, την αμερικανική νομοθεσία για την προσέλκυση πράσινων επενδύσεων) το Δεκέμβριο. Στα μέσα Μαρτίου, λιγότερο από τρεις μήνες αργότερα, ήταν ήδη έτοιμη μια δέσμη προτάσεων, για τις πρώτες ύλες, για τη βιομηχανία μηδενικών εκπομπών, για τη μεταρρύθμιση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας κ.ά.».

Η απάντηση στο IRA

Ειδικά σχετικά με το IRA και τον φόβο φυγής ευρωπαϊκών επιχειρήσεων προς την άλλη πλευρά του Ατλαντικού που προκάλεσε, η Μπουν λέει ότι η ευρωπαϊκή απάντηση είναι «μεγάλος κλίμακας και περιλαμβάνει μέτρα που επιτρέπουν στις πιο ισχυρές, αλλά και στις πιο δημοσιονομικά αδύναμες χώρες, να στηρίξουν τις επιχειρήσεις τους. Η δυσκολία που έχουμε είναι στην παροχή των αναγκαίων δεξιοτήτων σε αρκετούς εργαζομένους ώστε οι επενδύσεις (για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση) να προχωρήσουν γρήγορα».

Στο μέτωπο της ενέργειας και της ρήξης με τη Ρωσία, σε τι βαθμό οφείλεται η αποφυγή του δυσμενούς σεναρίου για την Ευρώπη στον συντονισμό της ενεργειακής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο; «Κατ' αρχάς, υπήρξαμε πολύ αποτελεσματικοί στην εξοικονόμηση

ενέργειας – μειώσαμε την κατανάλωση αερίου κατά 20%. Βοήθησε και ο καιρός, αλλά ήταν και θέμα πολιτικής. Το πλάφόν στο αέριο έφερε επίσης αποτέλεσμα, γιατί έστειλε ένα σήμα στις αγορές, ενώ οι τιμές έπεσαν επίσης γιατί γεμίσαμε τις αποθήκες. Τώρα μπαίνει σε εφαρμογή η πλατφόρμα για κοινές προμήθειες, που θα αποτρέψει το φαινόμενο του περασμένου καλοκαιριού, όταν ο ανταγωνισμός διαφόρων κρατών-μελών οδήγησε τις τιμές στα ύψη. Τέλος, η αλληλεγγύη μεταξύ των χωρών έχει λειτουργήσει καλά. Η Ελλάδα, π.χ., εμπλέκεται σε σειρά έργων υποδομών που θα βοηθήσει άλλες χώρες της περιοχής».

Εν τω μεταξύ, στη Γαλλία εξακολουθούν να μαίνονται οι αντιδράσεις κατά της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού, που περιλαμβάνει την αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης από τα 62 στα 64 έτη. «Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού είναι πάντα δύσκολη υπόθεση», παρατηρεί η Μπουν. «Λάβετε υπ' όψιν ότι όταν πρωτοεξελέγη ο πρόεδρος Μακρόν, είχαμε 10 εκατομμύρια συνταξιούχους σε πληθυσμό 65 εκατομμυρίων. Το 2030 προβλέπεται ότι θα έχουμε 20 εκατομμύρια συνταξιούχους. Αρα το σύστημα χρειάζεται αναμόρφωση. Ο πρόεδρος είχε προαναγγείλει τη μεταρρύθμιση στο προεκλογικό του πρόγραμμα και το νομοσχέδιο συζητήθηκε επί σχεδόν 200 ώρες στην Εθνοσυνέλευση».

BLACKEND GOGGLE CHALLENGE

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΥΡΙΑΣ ΑΝΝΙΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΚΟΛΥΜΠΑΜΕ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΡΟΛΙΝΑ ΠΕΛΕΝΔΡΙΤΟΥ ΦΟΡΩΝΤΑΣ ΜΑΥΡΑ ΓΥΑΛΑΚΙΑ ΣΑΝ ΠΑΡΑ-ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2023

Ώρα Έναρξης: 10:00
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

Συμμετοχή: €10
Τα έσοδα από τις συμμετοχές θα δοθούν για την ενίσχυση παρα-αθλητών

ΧΟΡΗΓΟΙ

Ενας Σούπερμαν σε ρόλο θύματος

Μια αμφιλεγόμενη δικαστική δίωξη δίνει τροφή στον Τραμπ, αλλά ο δρόμος της επιστροφής παραμένει ναρκοθετημένος

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Στις 17 Ιουνίου 1994, η Αμερική κα-
θλώθηκε μπροστά στη μικρή
οθόνη. Τα ελικόπτερα των τηλε-
οπτικών καναλιών κάλυπταν σε
ζωντανή μετάδοση την πολύω-
ρη καταδίωξη ενός λευκού Τζιπ
Ford Bronco από στόλο ασπρό-
μαυρων περιπολικών της αστυνο-
μίας στον αυτοκινητόδρομο 405,
έξω από το Λος Άντζελες. Φυγάς
ήταν ο θρύλος του αμερικανικού
ποδοσφαίρου Ο. Τζέι Σίμπσον, κα-
τηγορούμενος για τη δολοφονία
της πρώην συζύγου του και του
εραστή της. Η καταδίωξη κατέ-
ληξε στη σύλληψη του Σίμπσον,
ο οποίος μήνες αργότερα αθωώ-
θηκε, ύστερα από μια πολύκροτη
δίκη, την οποία παρακολούθησαν
150 εκατομμύρια τηλεθεατές.

Μια πολύ διαφορετική δικα-
στική υπόθεση έγινε αφορμή
για ένα νέο τηλεοπτικό δράμα
πανεθνικού ενδιαφέροντος στις
αρχές της εβδομάδας που πέρα-
σε με πρωταγωνιστή τον Ντό-
ναλντ Τραμπ. Υπό δικαστική δι-
ωξη για τη γνωστή υπόθεση με
τα χρήματα που έδωσε, παρα-
μονές εκλογών του 2016, στην
πορνοστάρ Στόρμι Ντάνιελς για
να εξασφαλίσει τη σωπή της γύ-
ρω από τις θρυλούμενες σχέσεις
τους, ο τέως πρόεδρος έπρεπε
να παρουσιαστεί στο δικαστή-
ριο του Μανχάταν για να του
απαγγελθούν κατηγορίες. Οι τη-
λεοπτικές κάμερες κάλυψαν σε
ζωντανή μετάδοση την έξοδο
του από τη βίλα του, στο Μαρ-α-
Λάγκο της Φλόριντα, τη διαδρο-
μή της αυτοκινητοπομπής του
μέχρι το αεροδρόμιο του Παλμ
Μπιτς, την απογείωση του ιδι-
ωτικού του αεροπλάνου με τη
χρυσή επιγραφή TRUMP, την
προσγείωσή του στο αεροδρόμιο
Λαγκουάρντια της Νέας Υόρκης
και την άφιξη του πρωταγωνι-
στή στον ομώνυμο πύργο του.
Η επόμενη ημέρα περιελάμβανε
εικόνες από έναν συννεφια-
σμένο Τραμπ να φτάνει και να
φεύγει από το δικαστήριο, την
επιστροφή του στο Μαρ-α-Λάγκο
και την ομιλία του, ενώπιον φα-
νατικών οπαδών του, όπου εμ-
φανίστηκε αποφασισμένος να
συνεχίσει απτόπτος τον αγώνα
για την επιστροφή του στον Λευ-
κό Οίκο, στις εκλογές του 2024.

Τα αμερικανικά μίντια έκαναν
λόγο για «ιστορική» ημέρα, κα-
θώς ήταν η πρώτη φορά που ένας
πρώην πρόεδρος υποκρεώθηκε
να δώσει τα δακτυλικά του απο-
τυπώματα και να φωτογραφηθεί
από την αστυνομία, συνοδευό-
μενος από άνδρες της Μυστικής
Υπηρεσίας που προστατεύουν
τους νυν και πρώην νοίκιους του
Λευκού Οίκου. Είναι αλήθεια ότι

Ο τέως πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ ενώ εισέρχεται στο δικαστήριο του Μανχάταν για να του απαγγελθούν κατηγορίες για την υπόθεση Στόρμι Ντάνιελς.

**Η υπόθεση
αναζωπύρωσε από
τις στάχτες του το
λαϊκίστικο κίνημα
Make America Great
Again και έθεσε
σε πολιτική ομηρία
τους εσωκομματικούς
αντιπάλους του.**

υπήρξαν, στο όχι μακρινό παρελ-
θόν, πρόεδροι που δικάστηκαν
με το ερώτημα της καθαίρεσής
— ο Κλίντον το 1998 για την πο-
λύκροτη, επίσης σεξουαλικού
χαρακτήρα, υπόθεση Μόνικα Λε-
βίνσκι και ο ίδιος ο Τραμπ δύο
φορές, τη μία για άσκηση πίε-
σης σε ξένο γκέι (τον πρόεδρο
της Ουκρανίας) για αμαύρωση
του Μπάιντεν στις εκλογές του
2020 και την άλλη για τα έκτροπα
στο Καπιτώλιο, στις 6 Ιανουαρί-
ου του 2021. Ωστόσο η δίκη τους
έγινε και στις τρεις περιπτώσεις

από τη Γερουσία, η οποία τους
απάλλαξε.

Αυτή τη φορά, η δίωξη του
Τραμπ κινήθηκε από έναν εκλεγ-
μένο Δημοκρατικό εισαγγε-
λέα του Μανχάταν, τον Άλβιν
Μπραγκ, γεγονός που συμβαίνει
για πρώτη φορά και δημιουργεί
ένα αμφιλεγόμενο προηγούμενο.
Τι θα συμβεί αύριο, αναρωτιού-
νται πολλοί, αν ένας εκλεγμένος
εισαγγελέας μιας παραδοσιακά
«κόκκινης» πολιτείας, όπως το
Τέξας, κινηθεί δικαστικά ενα-
ντίον του Τζο Μπάιντεν ή άλ-
λου πολιτικού αντιπάλου των Ρε-
πουμπλικανών; Το γεγονός ότι
την προεκλογική καμπάνια του
Μπραγκ είχε ενισχύσει γενναϊό-
δωρα ο πασίγνωστος μεγιστάνας
Τζορτζ Σόρος, «μαύρο πρόβατο»
των Ρεπουμπλικανών, φόρτισε
ακόμη περισσότερο την ατμό-
σφαιρα δυσπιστίας.

Ακόμη και διαπρύσιοι αντιπά-
λοι του Τραμπ, όπως ο Μιτ Ρό-
μνεϊ, ο μόνος Ρεπουμπλικανός
γερογυσιαστής που ψήφισε υπέρ
της καθαίρεσής του και στις δύο
δίκες του, αυτή τη φορά υποστή-

ριξαν ότι η δίωξή του ήταν πο-
λιτικά υποκινούμενη, με ασθε-
νέστατη νομική βάση. Ο τέως
πρόεδρος δεν κατηγορείται ότι
έδωσε χρήματα στην Ντάνιελς
προκειμένου να εξασφαλίσει τη
σιωπή της —αυτό ήταν δικαίωμά
του— αλλά για υποτιθέμενη πα-
ραπλανητική δόλωση στην εφο-
ρία, ότι δηλαδή πέρασε το εν λό-
γω ποσό στα έξοδα επιχείρησής
του, ενώ αφορούσε προσωπική
του συναλλαγή. Αλλά το εν λόγω
αδίκημα είναι πλημμέλημα, σύμ-
φωνα με τη νομοθεσία της Νέας
Υόρκης. Για να το αναβαθμίσει
σε κακούργημα, ο Μπραγκ υπο-
στήριξε ότι διαπράχθηκε για να
συγκλυφθεί άλλο έγκλημα, το
οποίο δεν μας αποκάλυψε ακόμη,
αλλά λέγεται ότι αφορά παραβί-
ση της εκλογικής νομοθεσίας.
Πολιτικοί και νομικοί που δεν συμ-
παθούν καθόλου τον 45ο πρόε-
δρο πιστεύουν ότι πρόκειται για
νομική ακροβασία και ότι είναι
πιθανό να καταπέσουν οι κατη-
γορίες στα δικαστήρια.

Σε πρώτο χρόνο, ο Ντόναλντ
Τραμπ εκμεταλλεύθηκε προς

**Τι θα συμβεί αύριο,
αναρωτιούνται πολλοί,
αν ένας εκλεγμένος
εισαγγελέας
μιας παραδοσιακά
«κόκκινης»
πολιτείας κινηθεί
δικαστικά εναντίον
του Μπάιντεν;**

όφελός του τη δίωξη, εμφανίζο-
ντάς την ως απόδειξη ότι είναι
θύμα του «βαθέος κράτους». Ανα-
ζωπύρωσε από τις στάχτες του
το λαϊκίστικο κίνημα της MAGA
(Make America Great Again) και
έθεσε σε πολιτική ομηρία τους
εσωκομματικούς αντιπάλους του,
με πρώτο τον τέως αντιπρόεδρο
Μάικ Πενς, οι οποίοι, θέλοντας
και μν, υποχρεώθηκαν να τον
υπερασπιστούν. Στις πρώτες δη-
μοσκοπήσεις μετά τη δίωξή του,
εξασφάλιζε περίπου το 50% των
προτιμήσεων για το χρίσμα των

Ρεπουμπλικανών, με το προβά-
δισμα έναντι του πιο επικίνδυ-
νου αντιπάλου του, του κυβερ-
νήτη Φλόριντα Ρον ντε Σάντις,
να εκτοξεύεται από τις οκτώ στις
26 μονάδες.

Δεν είναι καθόλου βέβαιο,
όμως, ότι αυτή η δυναμική θα δι-
ατηρηθεί. Πέρα από την ευθραυ-
στη υπόθεση Στόρμι Ντάνιελς,
είναι πιθανό να αντιμετωπίσει ο
Τραμπ διώξεις για τρεις πολύ
σοβαρότερες υποθέσεις (απόπει-
ρα ανατροπής των εκλογικών
αποτελεσμάτων στην Τζόρτζια,
υποκίνηση ταραχών την 6η Ια-
νουαρίου, παράνομη κράτηση
διαβαθμισμένων εγγράφων στο
Μαρ-α-Λάγκο), κάτι που μπορεί
να εντείνει τις αμφιβολίες για
τη δυνατότητά του να νικήσει
το 2024.

Οι εκλογές του 2024

Στο στρατόπεδο των Δημο-
κρατικών, ο Τζο Μπάιντεν φαί-
νεται να εύχεται διακαώς να έχει
αντίπαλο και πάλι τον Τραμπ. Τα
αποτελέσματα των ενδιάμεσων
εκλογών για το Κογκρέσο, όπου
οι Ρεπουμπλικανοί έχασαν τη
μάχη της Γερουσίας και οι υπο-
ψήφιοι της MAGA δεν τα πήγαν
και τόσο καλά, μάλλον ενίσχυσαν
αυτή του την πεποίθηση. Σε κά-
θε περίπτωση, η αναμέτρηση του
2024 δεν θα κριθεί μόνο ή κυρίως
από τις δικαστικές περιπέτειες
του Τραμπ, όσο από τις απαντή-
σεις που θα δώσει κάθε παράτα-
ξη και κάθε υποψήφιος στα οξεί-
α κοινωνικά προβλήματα που
απασχολούν τους Αμερικανούς,
από την ακρίβεια και τις ανισό-
τητες μέχρι τη μετανάστευση
και την εγκληματικότητα.

Υπό αυτό το πρίσμα, παρουσι-
άζουν ενδιαφέρον δύο εκλογικές
αναμετρήσεις της περασμένης
Τρίτης, που πέρασαν σε δεύτερη
μοίρα λόγω της επικοινωνιακής
καταιγίδας Τραμπ. Στο Ουισκόν-
σιν, μια πολιτεία όπου οι εκλογές
κρίνονται κατά κανόνα με δια-
φορά στήθους, η υποψήφια των
Δημοκρατικών για το πολιτειακό
Ανώτατο Δικαστήριο κέρδισε με
διαφορά 11 μονάδων, έχοντας
ως αιχμή την ελευθερία των γυ-
νακών στις αμβλώσεις. Στο δε
Σικάγο, ένας αριστερός, σοσι-
αλιστικών τάσεων υποψήφιος
των Δημοκρατικών κέρδισε τη
δημαρχία παρότι είχε πάρει θέση
υπέρ της μείωσης των δαπανών
για την αστυνομία, φέρνοντας
σε πρώτη γραμμή το κοινωνικό
κράτος και τη μείωση των ανισο-
τήτων. Δύο κερδισμένες μάχες,
που προσφέρονται για διδάγματα
από την πλευρά των Δημοκρα-
τικών και μάλλον δεν στέλνουν
αισιόδοξα μηνύματα στον Τραμπ
και στους οπαδούς του.

Η Ουάσιγκτον μετράει τις παρενέργειες της ιστορικής δίκης

Των ΤΖΟΝΑΘΑΝ ΒΑΪΣΜΑΝ,
ΚΕΪΤΙ ΓΚΛΟΥΕΚ
και ΤΖΑΣΜΙΝ ΟΥΓΙΟΙΑ
THE NEW YORK TIMES

Σε μια συννηθισμένη προεκλογική
περίοδο, η παραπομπή ενός από
τους επικρατέστερους υποψηφι-
ους, τόσο για την προεδρία του
κόμματός του όσο και για την προ-
εδρία της χώρας, σε δίκη για δω-
ροδοκία μιας πορνοστάρ θα απο-
τελούσε, το λιγότερο, μια πρώτης
τάξεως αφορμή για να του επιτε-
θούν οι αντιπαλοί του. Αλλά μία
ημέρα μετά την απαγγελία κατη-
γοριών στον τέως πρόεδρο Ντό-
ναλντ Τραμπ για 34 κακούργη-
ματα, ένα πράγμα είναι σαφές:
δεν διανύουμε μια συννηθισμένη
πολιτική περίοδο.

Η αποτυχία των αντιπάλων
του Τραμπ στην κούρσα για το
χρίσμα των Ρεπουμπλικανών να
περάσουν στην επίθεση —και μά-
λιστα η προθυμία τους να τον
υπερασπιστούν— υπογράμμισε
την κεντρική θέση που εξακολου-
θεί να κατέχει στο κόμμα. Οι αντι-
παλοί του φάνηκε να χρησιμο-
ποιούν την ίδια στρατηγική που

ακολούθησε μια μεγάλη μερίδα
των αντιπάλων του στις εκλογές
του 2016. Κάθισαν πίσω παρακο-
λουθώντας τις εξελίξεις, ελπίζο-
ντας ότι εξωτερικοί παράγοντες
θα βγάλουν τον Τραμπ εκτός μά-
χης. Παρ' όλα αυτά όσο κι αν τα
νομικά «μπλέξιματα» του Ντό-

**Η κατηγορία εναντίον
του τέως προέδρου
δεν φαίνεται
να πλύνει σοβαρά
τη δημοτικότητα του.**

ναλντ Τραμπ φαίνεται να πλη-
θαίνουν, το αίσθημα πως ο ίδιος
χάνει τη δημοτικότητά του είναι
αμφίβολο.

Ακόμη και στις τάξεις των βου-
λευτών, όμως, οι αντιδράσεις ποι-
κύλλουν εντόνως. Για ορισμένους
Ρεπουμπλικανούς αλλά και Δημο-
κρατικούς πολιτικούς, συμπερι-
λαμβανομένων πρώην και νυν
εκλεγμένων, οι κατηγορίες φά-
νηκαν να είναι σαφείς, ένα συ-
νονθύλευμα από παραπτώματα

ισάξια με το να ξεχάσει να επι-
στρέψει κανείς ένα βιβλίο σε μια
δημόσια βιβλιοθήκη, με τις οποί-
ες ένας εμμονικός εισαγγελέας
από τη Νέα Υόρκη προσπάθησε
να «πλέξει» μια βαριά κατηγορία.
Για άλλους, ωστόσο, οι κατηγο-
ρίες ήταν σοβαρές και έχουν τη
δυνατότητα να έχουν αντίκτυπο
και να πλήξουν πολιτικά τον τέ-
ως πρόεδρο.

Ο κυβερνήτης της Φλόριντα
Ρον Ντε Σάντις, ο οποίος απο-
τελεί τον ισχυρότερο αντίπαλο
του Τραμπ στην κούρσα για το
χρίσμα των Ρεπουμπλικανών, δι-
ατήρησε σιγήν ιχθύος γύρω από
το θέμα. Η Νίκι Χέιλι, πρώην κυ-
βερνήτης της Νότιας Καρολίνας,
η οποία είναι η δεύτερη πιο ισχυ-
ρή υποψήφια που κατεβαίνει για
το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών,
κράτησε επίσης χαμηλούς τό-
νους. Πολλοί πιστεύουν ότι ο Ντε
Σάντις και η Χέιλι θα αναφερθούν
στις κατηγορίες κάποια στιγμή,
αλλά όχι τώρα που μερίδα των
συνηρητικών ψηφοφόρων συ-
σπειρώνεται γύρω από τον τέως
πρόεδρο.

Η ανησυχία, ακόμη και μεταξύ

των Ρεπουμπλικανών που ασκούν
κριτική στον Τραμπ, ήταν ότι οι
κατηγορίες που του απαγγέλη-
καν στο Μανχάταν θα πυροδο-
τούσαν τη δυσπιστία των ψη-
φοφόρων, ορισμένοι από τους
οποίους είχαν ήδη απομακρυνθεί
από τον τέως πρόεδρο, οδηγώ-
ντας τους μακριά από το κόμμα,
ενώ άλλοι υποστηρίζουν πως τε-
λικά ο τέως πρόεδρος μπορεί να
ενισχύσει το πολιτικό του κεφά-
λαιο από αυτές τις περιστάσεις.

«Η κλήτευσή του στο δικαστή-
ριο τροφοδοτεί το αφήγημά του
ότι οι Δημοκρατικοί θέλουν να
τον πιάσουν με κάθε κόστος, “τε-
ντώνοντας” κάθε νόμο και επινο-
ώντας κάθε νέα νομική θεωρία για
να το πετύχουν», δήλωσε ο Γουίτ
Εϊρς, βετεράνος δημοσκόπος των
Ρεπουμπλικανών. Και πρόσθεσε:
«Τον βολεύει πάρα πολύ αυτό που
συμβαίνει».

Από τη μεριά τους οι Δημο-
κρατικοί εξέφρασαν σε άλλες
περιπτώσεις συναίσθηματα
απογοήτευσης και σε άλλες συ-
ναισθήματα ελπίδας.

Για τον Ντέιβιντ Πέπερ, επι-
κεφαλής του Δημοκρατικού Κόμ-

ματος στην πολιτεία του Οχάιο,
η συγκεκριμένη δίκη δεν είναι
και τόσο σπουδαία υπόθεση σε
σχέση με άλλα αδικήματα για τα
οποία αναμένεται να κατηγορη-
θεί, όπως η αυτοργία του στην
εισβολή στο αμερικανικό Καπιτώ-
λιο στις 6 Ιανουαρίου 2021, και η
ιστορικότητα του εγχειρήματος
είναι ένα γεγονός τελικά μικρής
σημασίας. «Το ότι ερευνήθηκε για
αδικήματα δεν σημαίνει ότι έχει
κάποια διαφορά από έναν κοινό
κατηγορούμενο», δήλωσε προ-
σθέτοντας ότι κρίνει πως αυτή η
προσπάθεια δεν ανταποκρίνεται
στο πραγματικό μέγεθος των κυ-
ρώσεων με τις οποίες θα έπρεπε
να έρθει αντιμέτωπος ο Τραμπ.

Η αισιόδοξη προσέγγιση

Άλλοι Δημοκρατικοί, ωστό-
σο, φαίνεται πως προσπαθούν
να δουν την υπόθεση με μια πιο
αισιόδοξη ματιά. Ο Μαρκ Πόκαν,
Δημοκρατικός βουλευτής από το
Ουισκόνσιν, υποστήριξε ότι τα γε-
γονότα στο Μανχάταν μπορεί να
μη βρίσκονται στην κορυφή του
ενδιαφέροντος των ψηφοφόρων
του, αλλά σχολίασε πως «ξέρω ότι

αυτό δεν είναι ένα γεγονός που
θα συζητήσει εύκολα ο μέσος άν-
θρωπος. Αλλά σίγουρα τους δίνει
μια ιδέα για το ποιος είναι ο Ντό-
ναλντ Τραμπ ως άνθρωπος και ως
υποψήφιος».

Πάντως, αυτό που προκαλεί
εντύπωση, και που απεικονίζει
γλαφυρά την έντονη αντίφαση
στην οποία έχει περιέλθει η αμε-
ρικανική πολιτική, είναι το γεγο-
νός πως, παρότι λίγοι φαίνεται να
πιστεύουν ότι η υπόθεση Τραμπ
ήταν «στημένη», η πολιτική απή-
χηση του τέως προέδρου δείχνει
να έχει υποστεί δυσανάλογα μι-
κρό πλήγμα.

Μια σειρά από δημοσκοπήσεις
που δημοσιεύθηκαν την Τετάρτη
έδειξαν ότι ο αγώνας μεταξύ του
Τραμπ και του Τζο Μπάιντεν θα
είναι αμφίροπος. Η έρευνα των
Reuters/Ipsos έδειξε ότι το 54%
των Ρεπουμπλικανών πιστεύει
ότι η απαγγελία κατηγοριών θα
βοηθήσει τον Τραμπ να εξασφα-
λίσει την προεδρία, ενώ παράλλη-
λα το 58% των Ρεπουμπλικανών
δηλώνει ότι οι κατηγορίες που
αντιμετωπίζει ο τέως πρόεδρος
είναι πραγματικές.

Τζόζεφ Νάι, καθηγητής του Χάρβαρντ, πρώην υφυπουργός Αμυνας των ΗΠΑ

Να σκεφτούμε ποια Ρωσία θέλουμε μετά τον πόλεμο

Κυρώσεις και μακρινό τέλος της σύρραξης

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Στα εγχειρίδια των διεθνών σχέσεων ο όρος της ισχύος ταξινομείται σε τρεις μορφές, στη «σκληρή», στην «ήπια» και στην «έξυπνη». Ο διεθνής όρος «έξυπνη ισχύς» αναφέρεται κυρίως στη χρήση ήπιων μέσων επιρροής, όπως η διπλωματία, σε συνδυασμό με την επιδείξη «σκληρής» στρατιωτικής δύναμης. Σήμερα, και ενώ οι συγκρούσεις στο εσωτερικό της Ουκρανίας συνεχίζονται, το στρατηγικό δόγμα της «έξυπνης ισχύος» του πρώην υφυπουργού Αμυνας των ΗΠΑ Τζόζεφ Νάι βρέθηκε ξανά στο προσκήνιο. Η «Κ» συνομιλήσε με τον βετεράνο πολιτικό, τον θεμελιωτή της ιδέας της «έξυπνης ισχύος». Ο διακεκριμένος καθηγητής του Χάρβαρντ, με μακρά θητεία στην αμερικανική πολιτική σκηνή ως υφυπουργός Αμυνας επί Κλίντον (1994-1995), καθώς και επικεφαλής στην Εθνική Επιτροπή Πληροφοριών (1993-1994), απαντά για την πιθανή έκβαση του πολέμου με μια αποδυναμωμένη Ρωσία, αλλά και τον κεντρικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Ελλάδα.

– **Τι είναι η «ισχύς» και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αποτροπή συγκρούσεων;**
– Η «ισχύς» είναι η ικανότητα να επηρεάζεις τους άλλους για να πετύχεις αυτό που θέλεις. Και μπορεί να γίνει με τρεις τρόπους. Μπορεί να γίνει είτε μέσω εξαναγκασμού, πληρωμών, είτε έλξης. Τα δύο πρώτα από αυτά τα μέσα τα ονομάζω «σκληρή ισχύ» και τον τρίτο τρόπο τον ονομάζω «ήπια ισχύ». Η «ήπια ισχύς» είναι η ικανότητα να παίρνετε αυτό που θέλετε μέσω της «έλξης» (των αντιπάλων στις θέσεις σας) και όχι μέσω του εξαναγκασμού ή της πληρωμής. Συνχνά σκεφτόμαστε τη μέθοδο της αποτροπής ως την αύξηση του κόστους του αντιπάλου ώστε αυτό να είναι υψηλότερο από τα οφέλη. Και αυτό το σκεφτόμαστε συνήθως με στρατιωτικούς όρους, όπως, όπως η αντιποίνια, ή με οικονομικούς όρους, όπως οι κυρώσεις. Αλλά η χρήση της «ήπιας ισχύος» μπορεί να συμβάλει και στην απο-

τροπή. Εάν μια χώρα γνωρίζει ότι πρόκειται να βλάψει σοβαρά τη φήμη της και να χάσει την ικανότητά της να προσελκύει τρίτους, αυτό μπορεί, μερικές φορές, να συμβάλει στην αποτροπή. Τώρα, γνωρίζουμε ότι στην περίπτωση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, καμία από αυτές τις τρεις μορφές αποτροπής δεν λειτούργησε. Επομένως, η αποτροπή είναι δυνατή, αλλά δεν λειτουργεί σε όλες τις περιπτώσεις.

– **«Ηπια» ισχύς έναντι της «σκληρής» ισχύος ή το αντίθετο;**

– Λοιπόν, νομίζω ότι χρειάζονται και οι δύο. Χρησιμοποιώ τον όρο «έξυπνη ισχύς» για να αναφερθώ στην ικανότητα να συνδυάζεις τη «σκληρή» και την «ήπια ισχύ» έτσι ώστε να μην αλληλοεξουδετερώνονται, αλλά αντίθετως να ενισχύουν η μία την άλλη. Για παράδειγμα, στον Περσικό Κόλπο, ο δεύτερος πρόεδρος Μπους χρησιμοποίησε «σκληρή ισχύ» χωρίς νομιμοποιητικό ψήφισμα από τα Ηνωμένα Έθνη, και αυτό υπονόμωσε την αμερικανική «ήπια ισχύ». Έτσι, αυτή ήταν μια περίπτωση όπου η «σκληρή ισχύς» και η «ήπια ισχύς» ήταν σε σύγκρουση. Από την άλλη πλευρά, ο πατέρας του, ο πρώτος πρόεδρος Μπους, φρόντισε να εξασφαλίσει ψήφισμα του ΟΗΕ, ψήφισμα του Αραβικού Συνδέσμου και να συμπεριλάβει αραβικούς στρατούς στον συνασπισμό του, και αυτός ήταν ουσιαστικά ένας τρόπος ώστε να συνδυαστεί η «ήπια ισχύς» με τη «σκληρή ισχύ». Και αυτό είναι που εγώ ονομάζω «έξυπνη ισχύς».

– **Πόσο αποτελεσματικές ήταν οι δυτικές κυρώσεις απέναντι στη Ρωσία;**

– Οι κυρώσεις είναι ένα μέσο ισχύος, αλλά συχνά χρειάζονται πολύ χρόνο και απαιτούν συνεργασία με άλλους. Όταν είναι πολυμερείς, οι κυρώσεις είναι πιο αποτελεσματικές. Στην περίπτωση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, οι κυρώσεις δεν ήταν τόσο αποτελεσματικές βραχυπρόθεσμα και μέρος αυτού του προβλήματος είναι ότι το κύριο εξαγωγίμο προϊόν της Ρωσίας

Ουκρανός πολυβολητής σε ελικόπτερο Mi-8 λίγο πριν από την απογείωση για μία ακόμη αποστολή στο Χάρκοβο. Κανείς δεν κάνει πίσω. «Ο Πούτιν δεν έχει αποδεχθεί την Ουκρανία ως νόμιμο κράτος, ενώ η Ουκρανία θέλει να ανακτήσει τα εδάφη της, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που έχασε το 2014».

«Η σχέση Μόσχας - Πεκίνου έχει όρια, η Κίνα δεν θέλησε να στείλει στρατιωτικό εξοπλισμό», επισημαίνει ο Τζόζεφ Νάι.

Στη μετά Πούτιν εποχή, πρέπει να δούμε πώς θα αυξήσουμε τους δεσμούς μεταξύ της Ευρώπης και της Ρωσίας και να διασφαλίσουμε ότι η Ρωσία δεν θα απομονωθεί μια για πάντα.

είναι το πετρέλαιο, το οποίο είναι ισχυρό ανταλλάξιμο αγαθό. Οπότε όσο το πετρέλαιο μπορεί ακόμη να πωλείται, ακόμη και με έκπτωση, στις παγκόσμιες αγορές και πράγματι πωλείται, τότε ουσιαστικά αυτό περιορίζει την αποτελεσματικότητα αυτών των κυρώσεων. Το βασικό ερώτημα είναι αν μακροπρόθεσμα οι κυρώσεις στα τεχνολογικά προϊό-

ντα που μεταφέρονται στη Ρωσία θα κάνουν τη διαφορά. Και υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που πιστεύουν ότι πράγματι θα αποδυναμώσουν τη Ρωσία με την πάροδο του χρόνου. Πρέπει να θυμηθούμε την περίπτωση του απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική, όπου βραχυπρόθεσμα οι κυρώσεις δεν άλλαξαν τις πολιτικές, αλλά μακροπρόθεσμα συνέβαλαν στην αλλαγή τους.

– **Πώς επηρέασε ο πόλεμος στην Ουκρανία την παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων;**

– Νομίζω ότι αυτό που είδαμε στην Ουκρανία ήταν μια σύσφιγξη της σχέσης μεταξύ της Ρωσίας και της Κίνας. Αλλά είδαμε επίσης ότι αυτή η σχέση έχει όρια, υπό την έννοια ότι η Κίνα δεν θέλησε να στείλει στρατιωτικό εξοπλισμό στη Ρωσία, κάτι που ουσιαστικά θα τη συνέδεε με τα προβλήματα της Ρωσίας, ενώ, επιπλέον, η Κίνα απείχε από τα διάφορα ψήφισμα του ΟΗΕ, αντί να καταδικάσει ή να υποστηρίξει τη Ρωσία. Έτσι, νομίζω ότι η ρωσοκινεζική στοικισή θα συνεχιστεί, αλλά δεν νομίζω ότι θα γίνει πιο στενή. Από την άλλη πλευρά, αν εξετάσετε τη σύμμαχια μεταξύ των ΗΠΑ και των Ευρωπαίων στο NATO, νομίζω ότι αυτή είναι σημαντική ισχυρότερη ως αποτέλεσμα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Η ένταξη της Φινλανδίας και της Σουηδίας στο NATO δεν είναι σίγουρα αυτό που υπολόγιζε ο Πούτιν όταν εισέβαλε στην Ουκρανία. Επομένως, νομίζω ότι το NATO είναι ισχυρότερο, ενώ η σχέση Κίνας - Ρωσίας δεν έχει αλλάξει πολύ, υπό αυτήν την έννοια η Ρωσία είναι καθαρά χαμένη όσον αφορά την ισορροπία δυνάμεων.

– **Ενα χρόνο μετά την εισβολή**

στην Ουκρανία, πόσο κοντά βρισκόμαστε στο τέλος του πολέμου;

– Δυστυχώς, δεν νομίζω ότι είμαστε κοντά στο τέλος του πολέμου. Βασικά, καμία από τις δύο πλευρές δεν είναι διατεθειμένη να αλλάξει τους στόχους της. Ο Πούτιν δεν έχει αποδεχθεί την Ουκρανία ως νόμιμο κράτος και, παρόλο που εμπλέκεται σε ένα αδιέξοδο στο πεδίο της μάχης, η αποδυνάμωση της Ουκρανίας τον βοηθά στην επίτευξη των στόχων του. Από την άλλη πλευρά, η Ουκρανία θέλει να ανακτήσει τα εδάφη της, συμπεριλαμβανομένων και των εδαφών που έχασε το 2014. Οπότε δεν βλέπω τη βάση για μια επιτυχημένη διαπραγμάτευση σύντομα. Τώρα, οι διαπραγματεύσεις και ο πόλεμος συχνά καθορίζονται από την κατάσταση στο πεδίο της μάχης και δεν γνωρίζουμε αν αυτό μπορεί να αλλάξει. Η ρωσική χειμερινή επίθεση δεν φαίνεται να ήταν πολύ επιτυχής. Θα πρέπει να δούμε τι θα συμβεί με την αναμενόμενη ανοιξιάτικη επίθεση της Ουκρανίας.

– **Ποιο θα ήταν ένα πιθανό μέλλον με μια αποδυναμωμένη Ρωσία;**

– Κάποια στιγμή πρέπει να σκεφτούμε πώς θα επανενταχθεί η Ρωσία στο διεθνές σύστημα και πώς θα αυξήσουμε τους δεσμούς της με την Ευρώπη. Είναι πολύ δύσκολο να φανταστούμε πώς θα το κάνουμε αυτό με τον Πούτιν στην εξουσία, αλλά κάποια μέρα θα υπάρξει μια μετά Πούτιν Ρωσία. Και τότε θα είναι σημαντικό να σκεφτούμε πώς θα αυξήσουμε τους δεσμούς μεταξύ της Ευρώπης και της Ρωσίας, και να διασφαλίσουμε ότι η Ρωσία δεν θα απομονωθεί μια για πάντα.

Ο ρόλος της Ελλάδας

– **Πώς συμβάλλουν περιφερειακές χώρες, όπως η Ελλάδα, στη διαμόρφωση ενός αμυντικού τείχους;**
– Η Ελλάδα παίζει σημαντικό ρόλο ως εταίρος στο NATO. Επίσης, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως μέλος της Ε.Ε. Έτσι, η Ελλάδα μπορεί να ενεργήσει πάνω από το βάρος που διαθέτει ως περιφερειακή δύναμη, επειδή είναι μέρος μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής και ατλαντικής κοινότητας, η οποία ενισχύει ή πολλαπλασιάζει τη δύναμή της. Υπό αυτήν την έννοια, ο βαθμός στον οποίο η Ελλάδα συνεχίζει αυτό που κάνει τώρα, δηλαδή να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο τόσο στην Ευρώπη όσο και στο NATO, μου φαίνεται πως είναι ο καλύτερος δρόμος που μπορεί να ακολουθεί η Ελλάδα.

– **Μπορούν μικρές χώρες όπως η Ελλάδα να γίνουν περιφερειακοί ενεργειακοί παίκτες;**
– Η ανακάλυψη των μεγάλων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο σίγουρα βοήθησε την Ελλάδα υπό την έννοια ότι, παρόλο που δεν είναι σε ελληνικά ύδατα αυτά καθαυτά, βρίσκονται ουσιαστικά στην ευρύτερη περιοχή, σε μια περιοχή όπου η Ελλάδα μπορεί να γίνει ένας πολύ σημαντικός ενεργειακός κόμβος.

Η γέφυρα του Εμανουέλ Μακρόν με το Πεκίνο

Οι πολιτικοί, διπλωματικοί και οικονομικοί στόχοι της τριήμερης επίσκεψης του Γάλλου προέδρου στην Κίνα

Του **POTZER KOEN**
THE NEW YORK TIMES

Δύσκολη διαμεσολαβητική αποστολή ανέλαβε ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν με το ταξίδι του στην Κίνα, ελπίζοντας σε ειρηνευτική παρέμβαση του Πεκίνου στον πόλεμο στην Ουκρανία. Η Κίνα ουδέποτε καταδίκασε ξεκάθαρα τη ρωσική εισβολή και έχει αποφύγει να χρησιμοποιήσει τον όρο «πόλεμος» στις επίσημες ανακοινώσεις της για τη σύρραξη. Υιοθέτησε, αντιθέτως, πολιτική στενής συνεργασίας με τη Μόσχα, με τον πρόεδρο Σι Τζιν-πίνγκ να μιλάει για «νέα εποχή» για τις δύο χώρες, απαλλαγμένες από την αμερικανική κυριαρχία. Ο Γάλλος πρόεδρος, όμως, μοιάζει

να έχει διαγνώσει ίχνη κινεζικής ανησυχίας για την εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία και τάσεις αποστασιοποίησης από τον στενό εναγκαλισμό της Μόσχας. Η Κίνα δεν απέρριψε την πρόταση Ζελένσκι τον περασμένο μήνα για κινεζική συμμετοχή στην αναζήτηση διπλωματικής λύσης. Παρότι η Ουάσινγκτον εκφράζει τη δυσπιστία της για τις κινεζικές ειρηνευτικές πρωτοβουλίες, ο Μακρόν φρόντισε να ενημερώσει τον Αμερικανό ομόλογό του, πριν ξεκινήσει το ταξίδι του στην Κίνα την Τρίτη. Ο Γάλλος πρόεδρος έχει εμφανισθεί επικριτικός απέναντι στη σκληρή γραμμή της κυβέρνησης Μπάιντεν απέναντι στο Πεκίνο, εκτιμώντας ότι κάθε «αποκοπή» στις

Στα σκαριά βρίσκεται η υπογραφή μεγάλου συμβολαίου πώλησης αεροσκαφών Airbus στην Κίνα.

σχέσεις Ε.Ε. - Κίνας θα είναι επιζήμια για τα ευρωπαϊκά συμφέροντα. Η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κινεζική αγορά, ενώ η υπογραφή μεγάλου συμβολαίου πώλησης αεροσκαφών Airbus στην Κίνα βρίσκεται στο στάδιο της διαπραγμάτευσης. Για το Πεκίνο, η σύσφιγξη σχέσεων με Ευρωπαίους οικονομικούς κολλοσοούς, όπως η Γερμανία και η

Γαλλία, σε περίοδο όξυνσης των σχέσεων με τις ΗΠΑ, φαντάζει επωφέλης. Ο πρόεδρος Σι συζήτησε πολλές ώρες με τον Γάλλο ομόλογό του κατά την τριήμερη επίσκεψη του τελευταίου, που περιλάμβανε και περιήγηση στην πόλη Γκουανγκζού, στην οποία μεγάλωσε ο Κινέζος ηγέτης. Ο Μακρόν, από τη μεριά του, διαθέτει σπάνια οικονομική διαπραγματευτική ισχύ απέναντι στο Πεκίνο και είναι έτσι ικανός να σπρώξει την Κίνα να επιλέξει περισσότερο εποικοδομητική διπλωματική προσέγγιση στην ουκρανική κρίση. Η πρόσφατη κινεζική διαμεσολάβηση μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ιράν αποδεικνύει τις διπλωματικές ικανότητες του Πεκίνου.

Τον ρόλο του σκληρού διαπραγματευτή έχει αναλάβει η πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία συνοδεύει τον Μακρόν στην Κίνα. Από τη μεριά του, ο Γάλλος πρόεδρος συνειδητοποιεί την απειλή που παρουσιάζουν οι Πούτιν και Σι για τις δυτικές αξίες και τη δημοκρατία, επιμένει όμως ότι ο διάλογος είναι ο μόνος τρόπος για να αλλάξουν τα πράγματα προς το καλύτερο. Ο διάλογος αυτός του Μακρόν με τον πρόεδρο Πούτιν, ωστόσο, παρότι υπήρξε εντατικός την πρώτη περίοδο του πολέμου, διεκόπη τους τελευταίους μήνες, χωρίς να έχει αποδώσει καρπούς. «Είμαστε σύμμαχοι των ΗΠΑ. Δεν πρέπει να τηρούμε ίσες αποστάσεις μεταξύ Πεκίνου

και Ουάσινγκτον. Οι θέσεις μας για την Κίνα διαφέρουν με αυτές της Ουάσινγκτον, γιατί απλά δεν έχουμε τα ίδια συμφέροντα», υπογραμμίζει κυβερνητικός αξιωματούχος στο Παρίσι. Η ικανότητα της Κίνας να προκαλέσει κακό, είτε εξοπλίζοντας τη Ρωσία ή με μία εισβολή στην Ταϊβάν, είναι πολύ μεγάλη, σύμφωνα με τη γαλλική διπλωματία, η οποία επιθυμεί επανασύνδεση με το Πεκίνο επί τη βάσει ειλικρινούς διαλόγου. Παρότι ο Μακρόν –και όλη η ευρωπαϊκή ήπειρος– καλωσορίζει την αμερικανική στήριξη στον πόλεμο στην Ουκρανία, δεν θέλει επ’ ουδενί η αναθέρμανση των διατλαντικών σχέσεων να σμάνει την απόλεια της Κίνας για την Ευρώπη.

Τα «κουρασμένα» παλικάρια

Οι ποδοσφαιριστές με τα περισσότερα λεπτά συμμετοχής στο φετινό πρωτάθλημα

Τον **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Το πρωτάθλημα οδεύει προς το τέλος του με τη μάχη του τίτλου να μαινεται αδυσώπητη. Ο ΑΠΟΕΛ προηγείται στον βαθμολογικό πίνακα με 62 βαθμούς και ακολουθεί ο Άρns με 60. Στην 3η θέση όπου συμπληρώνεται η κατηγορία των υποψήφιων ομάδων για την κατάκτηση του φετινού τίτλου είναι η ΑΕΚ με 58 βαθμούς. Ακολουθούν πιο πίσω η Πάφος (52), ο Απόλλωνας (50) που κάνουν προσπάθεια εξασφάλισης ευρωπαϊκού εισιτηρίου μέσω της 3ης θέσης και η Ομόνοια (45). Πάφος και Ομόνοια θα παλέψουν για μια θέση στον τελικό κυπέλλου Κύπρου με στόχο να κλείσουν τη χρονιά με τρόπαιο και ασφαλώς έξοδο στην Ευρώπη μέσω της δεύτερης διοργάνωσης της ΚΟΠ.

Με 29 αγωνιστικές πλέον να έχουν παρέλθει και το πρωτάθλημα να οδεύει στις τελευταίες του αγωνιστικές, για την ακρίβεια έχουν απομείνει άλλες επτά, πέραν από την ψυχολογική πίεση που έχει η κάθε ομάδα, πολλά θα εξαρτηθούν και από την κούραση που έχουν τα πόδια τους οι ποδοσφαιριστές. Στη συνέχεια θα δούμε πόσοι και ποιοι ποδοσφαιριστές έχουν τα περισσότερα λεπτά και πιθανό να αισθάνονται την κούραση λίγο παραπάνω από τους υπόλοιπους.

Τερματοφύλακες

Στο ρεπορτάζ ξεχωρίσαμε τους ποδοσφαιριστές που έχουν αγωνιστεί πέραν των 1800 λεπτών, που αντιστοιχούν στο γκολ-στο γκολ σε 20 αγώνες, αριθμός ικανοποιητικός για να λογαριάζεται κάποιος βασικός σε μια ομάδα. Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα της ΚΟΠ.

Είναι φυσιολογικό σε αυτή την κατηγορία να βρίσκονται και αρκετοί τερματοφύλακες που σπάνια χάνουν τη θέση τους. Ανέλιπτα διαπιστώσαμε πως μόνο σε δύο ομάδες οι «ρύ-λακες άγγελoi» έχουν τα περισσότερα

Από τις ομάδες που προπορεύονται η πιο φρέσκια είναι ο ΑΠΟΕΛ, ο οποίος έχει ποδοσφαιριστές με πολύ λιγότερα λεπτά από τους συνδικ-δικητές του τίτλου.

Λεπτά από τους συμπαίκτες τους. Πρόκειται για το Βανά Άλβες του Άρn και τον Κίναν Πίριτς της ΑΕΚ. Στον ΑΠΟΕΛ ο Μπέλετς είναι δεύτερος, πίσω από τον Κρέσο, και στον Απόλλωνα ο Γιοβάνοβιτς βλέπει την «πλά-τη» του Πίττα. Ο Άντος της Πάφος, που έχασε τη θέση του από τον νεο-φερμένο τον Ιανουάριο 'βουνιτς, φιγυράρει μεταξύ των πρώτων σε λεπτά συμμετοχής ενώ κανένας από τους δύο βασικούς τερματοφύλακες της Ομόνοιας Φαμπιάνο (1026) και Ουζόχο (1639) δεν κατάφεραν να συμπληρώσουν τον απαιτούμενο αριθμό λεπτών μιας και έχουν σχεδόν μοιραστεί τις συμμετοχές σε Κύπρο και Ευρώπη.

Άρns και Πάφος

Άρns και Πάφος είναι οι δύο ομάδες που έχουν τους περισσότερους ποδοσφαιριστές να παραπάνω λεπτά συμμετοχής από όλες τις υπόλοιπες ομάδες του πρώτου γκρουπ.

Ο Σπλιέφσκι χρησιμοποίησε εννέα ποδοσφαιριστές για περισσότερο από 1800 λεπτά. Για την ακρίβεια έχουν αγωνιστεί πέραν των 23ων αγώνων στη φετινή σεζόν. Ο Μπαμπ-πικά είναι ο μοναδικός που έπαιξε σε όλα τα παιχνίδια του πρωταθλήματος. Στα 23 από αυτά ήταν στο αρχικό σχήμα και στα υπόλοιπα έξι πέρασε ως αλλαγή. Εκτός από τον τερματοφύλακα Άλβες τα περισσότερα λεπτά κατέγραψε ο Σουπδός Μπρόρ-σον με 2349, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι με εξαίρεση τον Κακόριν που με-τρά 1807 λεπτά όλοι οι υπόλοιποι κα-τέγραψαν παραπάνω από 2000 λεπτά.

Ο Μπαμπικά του Άρn και ο Πίττας του Απόλλωνα είναι οι μοναδικοί ποδοσφαιριστές που έχουν αγωνιστεί και στους 29 αγώνες του πρωταθλήματος.

ΟΙ ΠΑΙΚΤΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΞΕΠΕΡΑΣΕΙ 1.800 ΛΕΠΤΑ

ΑΠΟΕΛ	ΑΓΩΝΕΣ	ΛΕΠΤΑ
ΖΟΣΕ ΚΡΕΣΠΟ	26	2.512
ΒΙΝΤ ΜΠΕΛΕΤΣ	26	2.506
ΚΙΝΓΚΣΛΕΪ ΣΑΡΦΟ	24	2.277
ΜΑΤΕΟ ΣΟΥΣΙΤΣ	22	1.978
ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΩ	22	1.834

ΑΡΗΣ	ΑΓΩΝΕΣ	ΛΕΠΤΑ
ΒΑΝΑ ΑΛΒΕΣ	27	2.638
ΝΤΕΝΙΖ ΜΠΡΟΡΣΟΝ	26	2.349
ΣΙΑΒΙ ΜΠΑΜΠΙΚΑ	29	2.129
ΛΕΟ ΜΠΕΝΓΚΣΤΟΝ	27	2.125
ΖΟΥΛΙΟΥΣ ΖΟΚΕ	25	2.124
ΕΡΙΚ ΜΠΟΑΚΙ	23	2.123
ΚΕΒΙΝ ΜΟΥΣΟΥΝΤΑ	23	2.096
ΣΤΙΒ ΓΙΑΓΚΟ	23	2.011
ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΚΑΚΟΡΙΝ	23	1.807

ΑΕΚ	ΑΓΩΝΕΣ	ΛΕΠΤΑ +ΕΥΡΩΠΗ
ΚΙΝΑΝ ΠΙΡΙΤΣ	28	2.699 +1.380
ΧΒΟΡΖΕ ΜΙΛΙΤΣΕΒΙΤΣ	28	2.500 +1.380
ΓΟΥΣΤΑΒΟ ΛΕΔΕΣ	25	2.095 +1.330
ΠΕΡΕ ΠΟΝΣ	23	2.017 +494
ΝΕΝΑΝΤ ΤΟΜΟΒΙΤΣ	22	1.933 +1.290
ΙΜΑΝΤ ΦΑΡΑΖ	26	1.930 +1.134

ΠΑΦΟΣ	ΑΓΩΝΕΣ	ΛΕΠΤΑ
ΚΙΝΑΝ ΜΠΑΪΡΙΤΣ	28	2.661
ΓΙΟΖΕΦ ΚΒΙΝΤΑ	27	2.642
ΖΟΥΝΙΝΙΟ ΡΕΪΣ	26	2.556
ΜΟΥΑΜΕΡ ΤΑΝΚΟΒΙΤΣ	27	2.467
ΜΑΜΑΝΤΟΥ ΚΑΝΕ	26	2.409
ΤΖΟΡΝΤΑΝ ΙΚΟΚΟ	26	2.347
ΖΑΪΡΟ ΝΤΑ ΣΙΛΒΑ	25	2.209
ΝΤΑΝΙΕΛ ΑΝΤΟΣ	19	1.865
ΒΛΑΝΤ ΝΤΡΑΓΚΟΜΙΡ	23	1.834

ΑΠΟΛΛΩΝ	ΑΓΩΝΕΣ	ΛΕΠΤΑ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΙΤΤΑΣ	29	2.688
ΑΛΕΞΑΝΤΑΡ ΓΙΟΒΑΝΟΒΙΤΣ	26	2.558
ΑΜΙΝ ΧΑΜΑΣ	26	2.277
ΒΑΛΕΝΤΙΝ ΡΟΜΠΕΡΖ	21	1.961

ΟΜΟΝΟΙΑ	ΑΓΩΝΕΣ	ΛΕΠΤΑ +ΕΥΡΩΠΗ
ΑΝΤΑΜ ΛΑΝΓΚ	23	2.110 +399
ΓΙΑΝ ΛΕΖΙΑΚ	24	1.997 +513
ΝΕΜΑΝΙΑ ΜΙΛΕΤΙΤΣ	20	1.851 +686

Σε αυτό το στάδιο πρωταθλήματος θα χρειαστεί και καλή διαχείριση από τον Λευκορώσο προπονητή και το επιτελείο του, αφού αρκετοί βασικοί ποδοσφαιριστές του, φαίνεται να έχουν φορτωθεί μπόλικο κούραση.

Πάνω κάτω τα ίδια ισχύουν και για την Πάφο η οποία επί Μπεργκ έχει έξι ποδοσφαιριστές που μετράνε πάνω από 2200 λεπτά. Ουσιαστικά πρόκειται για 24 και μισό αγώνες. Τα περισσότερα λεπτά μετρά ο Μπάρνιτς που αγωνίστηκε σε 28 αγώνες και κατέγραψε 2661 λεπτά. Τόσοι πολλοί ποδοσφαιριστές με χιλιάδες λεπτά στα πόδια τους στα τελευταία στάδια του πρωταθλήματος, ο νέος προπονητής Μίγκελ Σαλγάδο, μετά και την αποχώρηση του Νορβηγού, χρειάζεται

να βρει τη φόρμουλα έτσι ώστε να ισορροπήσει μεταξύ πρωταθλήματος και κυπέλλου. Ειδικά του κυπέλλου.

Κουρασμένη από την Ευρώπη

Η ΑΕΚ δεν έχει πολλούς ποδοσφαιριστές στο πρωτάθλημα με παραπάνω από 1800 λεπτά στα πόδια τους αλλά τα 14 Ευρωπαϊκά παιχνίδια από τον περασμένο Ιούλιο έχουν επιφέρει φυσιολογική κόπωση στο πιο κρίσιμο σημείο του πρωταθλήματος. Στον σχετικό πίνακα θα δούμε ότι πέραν των λεπτών που έχουν καταγράψει στο πρωτάθλημα, δίπλα και είναι τα λεπτά που κατέγραψαν φέτος και στην Ευρώπη. Αυτό λοιπόν είναι ένα θέμα για τον κ. Όλτρα έτσι ώστε να μπορέσει να κρατηθεί μέχρι τέλους

στο κόλπο του τίτλου. Όπως φαίνεται ήδη ο τερματοφύλακας του (Πίριτς), τα δύο του στόπερ (Μιλίτσεβιτς – Τόμοβιτς), ο κορυφαίος αμυντικός του μέσος (Λέδες) και ο βασικός του εξτρέμ (Φαράζ) έχουν αγωνιστεί πέραν των 3000 λεπτών με την υποσημείωση ότι οι αγώνες της Ευρώπης είχαν μεγαλύτερη ένταση.

Πιο φρέσκος ο ΑΠΟΕΛ

Από τις ομάδες που προπορεύονται η πιο φρέσκια είναι ο ΑΠΟΕΛ. Ο κ. Μιλόγεβιτς, εάν αφαιρέσουμε τον τερματοφύλακα Μπέλετς, έχει μόνο το κεντρικό αμυντικό του δίδυμο (Κρέσο-Καρώ) με πάνω από 1800 λεπτά, τον δεξιό μπακ (Σούσιτς) και τον οργανωτή (Σαρφό) της ομάδας. Από τον χρόνο που δίνει στους παίκτες του φαίνεται στην άμυνα να μην αλλάζει πολλά πράγματα αλλά απ' εκεί και πέρα, πιθανόν και λόγω τραυματισμών να δοκιμάζει διάφορα πρόσωπα. Πάντως ο ΑΠΟΕΛ μεσοεπιθετικά έχει ποδοσφαιριστές με πολύ λιγότερα λεπτά από τους συνδικηκτές του τίτλου και εάν δεν επηρεαστεί από άλλους τραυματισμούς ίσως αποδειχθεί «κλειδί» στην προσπάθειά του για να φτάσει στην κατάκτηση του τίτλου.

Ξεχωρίζει ο Πίττας

Ο Ιωάννης Πίττας είναι ο ποδοσφαιριστής που ξεχωρίζει από όλους στο πρώτο γκρουπ καθώς μετρά τα περισσότερα λεπτά από κάθε άλλο ποδοσφαιριστή (2688). Έχει αγωνιστεί σε όλους τους αγώνες του Απόλλωνα και πραγματοποιεί ίσως την καλύτερη σεζόν στην καριέρα του σημειώνοντας μέχρι στιγμής 13 γκολ. Ο Απόλλωνας δεν έχει πολλούς παίκτες με χιλιάδες λεπτά στα πόδια τους και αυτό είναι ίσως, πολύ φυσιολογικό μιας και έχει αλλάξει ήδη τέσσερεις προπονητές με τον καθένα να έχει διαφορετική εκτίμηση για την ενδεκάδα. Εξαίρεση αποτελούν οι Πίττας, Γιοβάνοβιτς, Χαμάς και Ρομπέρζ που με όλους ήταν βασικοί.

Κανένας βασικός

Όυτε στην Ομόνοια υπάρχουν ποδοσφαιριστές ιδιαίτερα βαρυφορτωμένοι στη διάρκεια της σεζόν. Ένας από τους σοβαρότερους λόγους έχει να κάνει και με τη διαχείριση που προσπαθόσε να κάνουν οι Λένον και Φερέρα στην Ευρώπη αλλά και την αδυναμία τους να βρουν ιδανική ενδεκάδα. Το δίδυμο των στόπερ Λανγκ και Μιλετίτς μαζί με τον αριστερό μπακ Λέσνιακ σήμερα δεν θεωρούνται εκ των βασικών με τον ερχομό του Σαφρόννι Αυγουστή. Πάντως η Ομόνοια στην προσπάθεια που κάνει για την κατάκτηση του κυπέλλου το τελευταίο πράγμα που θα την απασχολεί είναι η κούραση των παικτών της μιας και μέσω του πρωταθλήματος μπορεί να γίνει καλή διαχείριση.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Κλέφτης ή εγγονός του Μεγαλέξανδρου

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Δεν υπάρχει μια μέση κατάσταση. Η κριτική, η άποψη, η γνώμη ή η αντίληψη των περισσότερων στο νησί αξιολογεί τα δεδομένα μ' έναν τέτοιο τρόπο που ποτέ δεν καταλήγει σε συμπεράσματα μη ακραία. Ας μην το γε-νικεύσουμε και εστιάζοντας αποκλειστικά και μόνο στον τρόπο που αντιλαμβάνεται ένας μέσος Κύπριος οπαδός την ικανότητα ενός προπονητή, εύκολα συμπεραίνει ότι το μοναδικό και αποκλειστικό κριτήριο είναι οι επιτυχίες.

Όσο κερδίζει είναι σπουδαίος. Τεράστιος, τίτνας, καθηγητής, στρατηγός, απεσταλμένος του Θεού και ό,τι κόψει ο νους του καθενός. Άμα υπό την καθοδήγησή του η ομάδα έχει επιτυχίες, τότε λογίζεται από κάποιους μέχρι και εγγονός του Μεγαλέξανδρου. Και επί των επι-τευγμάτων του μπορεί ν' ακούσεις ή να διαβάσεις σωρεία επιχειρη-μάτων που περιγράφουν την σπουδαιότητά του. Η κριτική από τα ίδια άτομα προς το ίδιο πρό-σωπο αλλάζει νόημα και λέξεις άμα η ομάδα κλατάρει. Αρχικά η προσέγγιση είναι ήπια και συ-νοδεύεται με επίθετα του τύπου άσχετος, αδιόρθωτος, ανίκανος, ανεπαρκής, εμμονικός και ξερο-κέφαλος. Άμα όμως το πράγμα παρά πάει και η ομάδα δεν λείει να ορθοποδήσει, τότε οι επιθέσεις γίνονται πολύ πιο άγριες με επίθετα που δεν ανα-γράφονται σε εφημερίδα, ενώ και οι προσποθείες για να πληγεί ο προπονητής και σε άλλα επίπεδα πέραν της εργασίας του αυξάνονται. Από τη σεξουαλική του ταυτότητα μέχρι και τις υποτιθέμενες κακές συνήθειες... παλαιότερα σε ανάλογη περίπτωση ακούσαμε ότι ο προπονητής ήταν μεταξ' άλλων και κλέφτης.

Μια μέση κατάσταση δύσκολα μπορείς να εντοπίσεις στην ποδοσφαιρική κοινότητα που εκτυλίσσεται στο νησί σ' ό,τι έχει να κάνει με έναν προπονητή. Δύσκολα του ανα-γνωρίζεται η στραβή μέρα, μια ντεφορμέ περίοδος ή ακόμη και η κακή χρονιά. Στο μυαλό των περισσότερων ο προπονητής πρέπει να είναι τέλειος, υπεράνω, πανίσχυρος, άτρωτος, αλάνθαστος, σχεδόν θείκός. Οποιαδήποτε προσέγγιση που αγγίζει την ανθρώπινη υπόστασή του και συνοδεύεται από αρνητικό πρόσημο μοιάζει καταστροφικό και για τον οπαδό κυρίως όμως για τον ίδιο τον προπονητή και την συμπεριφορά που θα τύχει.

Νομοθεσία από την αρχή...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ**

Για την ορθότητα ή την αποτελεσματικότητα των μέτρων που πρόσφατα ανακοινώθηκαν, για την αντιμετώπιση της βίας, οι απόψεις διαίστανται. Το μόνο σίγουρο είναι πως η όλη κατάσταση επιβεβαιώνει (δυστυχώς), με τον πλέον εμφαντικό τρόπο, πως περισσότερο για τις εντυπώσεις και για τα... μάτια του κόσμου ετοιμάσθηκε και ως ένα βαθμό εφαρ-μόθηκε, η τρέχουσα Νομοθεσία. Εκτίμηση η οποία δεν αποτελεί έκπληξη και άποψη η οποία πολλές φορές εκφράστηκε με αφορμή

διάφορα γεγονότα, από τα οποία εκτεθειμένη έμενε η Νο-μοθεσία, πρόνοιες της αλλά και όλοι όσοι είτε την επεξερ-γάστηκαν, είτε την υπερψήφισαν.

Το ότι χρόνια μετά την εφαρμογή της σχετικής Νομοθεσίας, αναλώνεται ακόμη χρόνος σε συζητήσεις των αρμοδίων περί ενεργειών που πρέπει να γίνουν για να μπορεί να λει-τοργήσουν βασικές πρόνοιες της, εκτός από απογοήτευση και προβληματισμό, προκαλεί θυμό και αγανάκτηση. Χρόνια μετά την εφαρμογή του σχετικού Νόμου, ο ΚΟΑ ετοιμάζεται να προκηρύξει προσφορές για εγκατάσταση κυκλωμάτων ασφαλείας σε κλειστά γήπεδα! Μιλάμε για τη σημαντικότερη ίσως πτυχή της όλης προσπάθειας εντοπισμού και κατ' επέ-κταση αποκλεισμού οπαδών με παραβατική συμπεριφορά στα γήπεδα... Την ίδια ώρα παραμένει τα προβλήματα με αριθμημένα καθίσματα στα γήπεδα, κατάλληλο φωτισμό και άλλα.

Με κλειστά κυκλώματα ασφαλείας, με κάρτα φιλάθλου, με υποτιθέμενους ελέγχους στις εισόδους, χάσαμε το μέτρημα τα τελευταία χρόνια από κάθε επικίνδυνο αντικείμενο που περνά στις κερκίδες και ευχαριστήσαμε πολλές φορές τον Θεό και την τύχη μας, που δεν θρηνήσαμε θύματα, από φω-τοβολίδες ή κροτίδες που... αστόχησαν για μερικά μόνο εκατοστά ή μέτρα. Συσκέψεις επί συσκέψεων, υπουργικά συμβούλια, προεδρικές παρεμβάσεις, έγιναν πολλές τα τε-λευταία χρόνια, για να αποδειχθεί στα πρόσφατα παιχνίδια, πως η θέρληψη και μόνο αρκεί για αποτελεσματικό έλεγχο στις εισόδους και μια εντελώς διαφορετική εικόνα στις κερκίδες και σε παιχνίδια με αρκετές χιλιάδες κόσμου.

Μην το κουράζουμε. Νομοθεσία από την αρχή είναι το ζητούμενο. Επανεξιόληση και κυρίως τροποποίηση της σε πολλά απ' όσα προνοεί. Με βασική προϋπόθεση όμως, τη θέρληψη και την πραγματική βούληση να «φτιαχτεί» ένας νόμος λειτουργικός, πρακτικά εφαρμόσιμος και με ουσιαστικό στόχο να καταπολεμηθεί τη βία και όχι απλώς για να βοηθήσει κάποιους από του αρμοδίου, είτε να αποποιηθούν ευθύνες, είτε να τις φορτώσουν αλλού. Αν το πράξουμε, υπάρχει ελπίδα...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,62%

Χ.Α.
1,84%

0,63%

0,62%

-2,06%

0,49%

1,59%

ΑΝΤ
Αναιμική
ανάπτυξη για
την παγκόσμια
οικονομία
Σελ. 10

Πετρέλαιο

8,51%

€/ \$

0,75%

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΜΗ ΣΤΗΝ «Κ»

Χρειαζόμαστε νέα στρατηγική στον τουρισμό

Τους στόχους και τις προτεραιότητες που έχει θέσει με σκοπό την τουριστική αναβάθμιση της Κύπρου αναλύει στην «Κ», ο νέος υφυπουργός Τουρισμού

Θα εργαστού-
με για να επέλ-
θει η απόλυτη
υγεία στον
τουρισμό.

Κώστας Κουμής. Τονίζει ότι «αν θέλουμε να διορθωθούν τα κακώς κείμενα στον τουρισμό της χώρας μας, θα πρέπει όλοι οι decision makers να ευθυγραμμιστούν». Αναφέρεται επίσης σε χωρική επέκταση του τουρισμού, εκφράζει τις εκτιμήσεις του για τη φετινή τουριστική χρονιά και τονίζει την ετοιμότητά του να εργαστεί ώστε να επέλθει η απόλυτη υγεία στον τουρισμό της χώρας μας. **Σελ. 4**

ΜΕΙΩΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Ακριβή η κατοικία για τους Έλληνες

Σημαντική πτώση παρουσιάζουν οι αγοραπωλησίες σε περιοχές που ενδιαφέρουν κυρίως Έλληνες αγοραστές, καθώς οι υψηλές τιμές και τα ακριβιά δάνεια λειτουργούν αποτρεπτικά. Αντίθετως, σε περιοχές όπου η ζήτηση προέρχεται από ξένους, οι πράξεις εμφανίζουν αύξηση. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,11%	0,13%
Γερμανία	2,18%	-0,19%
Γαλλία	2,70%	0,18%
Ιταλία	4,02%	-0,20%
Ισπανία	3,22%	-0,18%
Ιρλανδία	2,65%	-0,09%
Ελλάδα	4,05%	-0,19%
Ην. Βασίλειο	3,42%	-0,09%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Ανθεκτικές στις προκλήσεις οι τράπεζες

Τάκης Αράπογλου: Δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας από την κρίση στις ΗΠΑ και την Ευρώπη

Τη στρατηγική που θα δούμε στην Τράπεζα Κύπρου τα επόμενα χρόνια ξεδιπλώνει στην «Κ» ο πρόεδρος του Δ.Σ. της τράπεζας Ευστράτιος Γεώργιος (Τάκης) Αράπογλου. Σε μια από τις λίγες συνεντεύξεις που έχει παραχωρήσει ο κ. Αράπογλου

τονίζει ότι η Τράπεζα Κύπρου έχει περάσει σε νέα εποχή και αναφέρεται στις προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης της, την τεχνολογική αναβάθμιση, τις πωλήσεις κόκκινων δανείων κ.ά. Αναφερόμενος στις προτάσεις εξαγοράς υπογραμ-

**Συνέντευξη
προέδρου
Δ.Σ. Τράπεζας
Κύπρου**

μίζει ότι η τράπεζα δεν είναι προς πώληση, αλλά το Δ.Σ. έχει υποχρέωση να αξιολογεί κάθε προσφορά και να αποφασίζει κάθε φορά με γνώμονα το συμφέρον των μετόχων της. Διατυπώνει επίσης την εκτίμηση πως δεν υπάρχει λό-

γος ανησυχίας για οποιοδήποτε αρνητικό αντίκτυπο στον κυπριακό τραπεζικό χώρο από την κρίση σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Επισημαίνει ότι παρά τις πολλές προκλήσεις οι κυπριακές τράπεζες αποδεικνύονται ανθεκτικές. **Σελ. 5**

Κέρδη 7,2 δισ. για funds που σόρταραν μετοχές τραπεζών

Η πρόσφατη αναταραχή στον χρηματοπιστωτικό κλάδο έδωσε την ευκαιρία στα hedge funds να αποκομίσουν κέρδη 7,2 δισ. δολ. στη διάρκεια του Μαρτίου μέσω σορταρίσματος των τραπεζικών μετοχών. Ήταν ο πιο κερδοφόρος μήνας από την κρίση του 2008 και μετά για όσους πραγματοποιούν ανοικτές πωλήσεις. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ*

Ο πληθωρισμός υποχωρεί, οι αυξήσεις επιτοκίων δεν τελείωσαν

Μετά την πτώση του πληθωρισμού στην Ευρώπη από το 10,6% τον Οκτώβριο σε 6,9% τον Μάρτιο, τα στοιχεία από την παρακολούθηση του δείκτη καταγράφουν περαιτέρω συγκράτηση. Οι τιμές στη βιομηχανία και άλλοι δείκτες υποδηλώνουν ότι ο δομικός πληθωρισμός (5,7% σε επίσημα βάση τον Μάρτιο) είναι επίσης κοντά στο ανώτατο επίπεδο του. Αυτό θα άνοιγε τον δρόμο για τον ονομαστικό πληθωρισμό να φτάσει σε ποσοστό 2,5% μέχρι το τέλος του έτους. Αν και η προς τα εκεί πορεία θα παραμείνει πιθανότητα ανώμαλη, ο πληθωρισμός μειώθηκε ταχύτερα από ό,τι αναμενόταν τον Ιανουάριο και τον Μάρτιο και πιο αργά τον Φεβρουάριο. Πάντως,

συνολικά, οι τιμές εκτός της ενέργειας κινούνται πιο αργά. Η ενεργειακή συνιστώσα, η οποία ήταν η πιο σημαντική κινητήρια δύναμη της έκρηξης του πληθωρισμού πέρυσι, τώρα υποχωρεί. Σε αντίθεση με τον γενικό δείκτη, ο βασικός πληθωρισμός δεν έχει υποχωρήσει ακόμη. Οι τιμές για τα τρόφιμα, το αλκοόλ και τα τσιγάρα συνέχισαν επίσης να αυξάνονται γρήγορα. Από τον Δεκέμβριο και εντεύθεν έχουν αντικαταστήσει την ενέργεια ως ο κύριος μοχλός του συνολικού πληθωρισμού. Για τα βασικά συστατικά του δείκτη, συνήθως χρειάζεται λίγος χρόνος μέχρι οι εταιρείες να μετακυλίσουν πλήρως τις αυξήσεις κόστους στους πελάτες τους. Η ξηρασία το περα-

**Παρά τις αυξήσεις
αποδοχών που κατα-
γράφονται, δεν προ-
βλέπουμε ένα δυνα-
μικό σπирάλ αλληλε-
πίδρασης μισθών -
τιμών.**

σμένο καλοκαίρι και οι πρόσφατες φτωχές συγκομιδές σε ορισμένες χώρες ώθησαν επίσης ανοδικά τις τιμές των τροφίμων. Αλλά μετά την τρέχουσα μεταφορά του κόστους στο καταναλωτικό κοινό, οι πιέσεις θα είναι ηπιότερες. Πολύ

λοί δείκτες κόστους, όπως οι πιέσεις στην αλυσίδα εφοδιασμού και οι τιμές των πρώτων υλών, έχουν υποχωρήσει από πέρυσι το φθινόπωρο, ενώ συνέχισαν να μειώνονται από την προηγούμενη καταγραφή της παρακολούθησης του πληθωρισμού στην Ευρώπη πριν από ένα μήνα. Κι ενώ οι μισθοί είναι πιθανό να αυξηθούν σχετικά γρήγορα το 2023, εν μέρει για να καλύψουν τη διαφορά με τον πληθωρισμό, δεν προβλέπουμε ένα δυναμικό σπирάλ αλληλεπίδρασης μισθών-τιμών. Ωστόσο, οι τρέχουσες μισθολογικές πιέσεις πιθανότατα θα αποτρέψουν την πτώση του πληθωρισμού στο 2% το 2024. Επιπλέον, οι Ευρωπαίοι εξακολουθούν να έχουν μεγάλη

αγοραστική δύναμη, διότι από το τρίτο τρίμηνο πέρυσι δεν είχαν αρχίσει να εκταμιεύουν τις υπερβολικά υψηλές αποταμιεύσεις τους, που είχαν συσσωρευτεί κατά τη διάρκεια της κρίσης του κορωνοϊού. Εάν οι καταναλωτές επρόκειτο να αυξήσουν επιθετικά τις δαπάνες τους, κάτι που δεν αναμένουμε αυτή τη στιγμή, αυτό θα μπορούσε να τονώσει την ονομαστική οικονομική δυναμική και τον πληθωρισμό. Εξακολουθούμε να αναμένουμε από την ΕΚΤ να αυξήσει τα επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης τόσο τον Μάιο όσο και τον Ιούνιο.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

PwC

Μάθετε περισσότερα
και εγγραφείτε

Κάνε το επόμενο βήμα στην καριέρα σου
Γίνε επαγγελματίας Coach & Mentor

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΛΙΑΜ ΠΡΑΟΥΝΤ** / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ο τραπεζικός γίγαντας της Ευρώπης πρέπει να μικρύνει

Οι **Ευρωπαίοι** τραπεζίτες ονειρεύονται για καιρό να δημιουργήσουν έναν χρηματοπιστωτικό γίγαντα που θα μπορεί να αντιδιασταλεί με τους αντιπάλους τους των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως η JPMorgan. Στην περίπτωση της UBS, η οποία διασώζει την Credit Suisse στο πλαίσιο μιας συναλλαγής με κυβερνητική διαιμεσολάβηση, έχουν σχεδόν μία τέτοια. Η ειρωνεία της τύχης θέλει η πρώτιστη προτεραιότητα του Σέρτζιο Ερμότι, του διευθύνοντος συμβούλου της UBS, να είναι το να τη συρρικνώσει όσο πιο γρήγορα μπορεί. Ο συνδυασμός των δυο επιμέρους ομίλων

Προτεραιότητα του CEO της UBS είναι να συρρικνώσει την τεράστια τράπεζα που προκύπτει μετά την εξαγορά της Credit Suisse.

σε έναν κολοσσό θα εκκινήσει την πορεία του με ισολογισμό 1,7 τρισ. δολαρίων, καθιστώντας την τη 10η μεγαλύτερη δυτική τράπεζα, με βάση τα στοιχεία της Refinitiv. Θα μπορούσε να κατέχει το 30% των συνολικών καταθέσεων στην εγχώρια αγορά της, σύμφωνα με στοιχεία του 2021 από την κεντρική τράπεζα της Ελβετίας, ήτοι διπλάσιο από το μερίδιο της αμέσως επόμενης μεγάλης τράπεζας εκεί. Οι δε συνδυασμένες δραστηριότητές τους στη διαχείριση του παγκόσμιου πλούτου, εν τω μεταξύ, μεταφράζονται σε σχεδόν 3,4 τρισ. δολάρια με βάση τα δεδομένα του 2022, με αυτό να τις φέρνει στη δεύτερη θέση, μόνο μετά την αμερικανική επενδυτική τράπεζα Mor-

gan Stanley. Η συμφωνία θα εκτινάξει επίσης, τουλάχιστον στην αρχική της φάση, τη UBS στη κορυφή των μεγάλων πρωταθλητριών της επενδυτικής τραπεζικής, μιας και εμφανίζει αθροιστικά έσοδα από συμβουλευτικές υπηρεσίες και αναδοχές της τάξεως των 3,2 δισ. δολαρίων με τα στοιχεία του 2022, υπερσκελίζοντας την Bank of America και τη Citigroup. Δεδομένης αυτής της κλίμακας, μπορεί να είναι δελεαστικό να προχωρήσουν σε μεγαλύτερα μεγέθη. Βέβαια, υπενθυμίζεται πως η Credit Suisse βρισκόταν στη διαδικασία σμίκρυνσης με την πώληση ή την περιστολή των εμπορικών και επενδυτικών τραπεζικών επιχειρήσεων της με σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία 68 δισ. δολαρίων. Αν η UBS τα διατηρούσε όλα αυτά ως έχουν, τότε θα μπορούσε να εισδύσει στο ολιγοπώλιο της Wall Street και να αντιστρέψει μια δεκαετία ελάττωσής του συνολικού μεριδίου αγοράς για τις ευρωπαϊκές τράπεζες. Ωστόσο, το πιθανότερο είναι να συμβεί το αντίθετο. Ο αποχωρήσας προκάτοχος του Σέρτζιο Ερμότι, Ραλφ Χάμερς, είχε τονίσει πως η διευρυμένη UBS θα περιορίσει τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία, που αφορούν την επενδυτική τραπεζική στο 25% του συνόλου της τράπεζας έναντι του 29% στα τέλη του 2022. Αυτό σημαίνει ότι η UBS θα μπορούσε να απορρίψει περιουσιακά στοιχεία τουλάχιστον 26 δισ. δολαρίων υπό την καθοδήγηση του Σέρτζιο Ερμότι. Ο διευθύνων σύμβουλος της Credit Suisse, Ούλριχ Κέρνερ, δεν διέθετε τα κεφάλαια που απαιτούσε το σχέδιο αναδιάρθρωσης μέσω της συρρικνώσης της τράπεζας. Η UBS όμως, που πέρυσι παρουσίασε κέρδη 9,6 δισ. δολαρίων, έχει τη δυνατότητα να υλοποιήσει το σχέδιο.

Ο **αποχωρήσας** προκάτοχος του Σέρτζιο Ερμότι, Ραλφ Χάμερς, είχε τονίσει πως η διευρυμένη UBS θα περιορίσει τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία, που αφορούν την επενδυτική τραπεζική στο 25% του συνόλου της τράπεζας έναντι του 29% στα τέλη του 2022.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Οι **περισσότερες** ευρωπαϊκές χώρες παρουσίασαν προτάσεις για στήριξη των δανειοληπτών λόγω αυξημένου κόστους εξυπηρέτησης από τον περασμένο Νοέμβριο. Στην Κύπρο, λίγες μέρες πριν από το Πάσχα, σκεφτόμαστε ακόμα αν οι παραιτήσεις προς τις τράπεζες συνιστούν ορθή πρακτική.

Πανδημία τέλος

Ο **Γερμανός** υπουργός Υγείας κήρυξε το τέλος της πανδημίας στη χώρα, μιας υγειονομικής κρίσης που ξεκίνησε το 2019, κορυφώθηκε το 2020 και προκάλεσε πρωτόγνωρη ζημία στην παγκόσμια οικονομία, τις συνέπειες της οποίας ακόμη βιώνουμε και θα συνεχίσουμε να βιώνουμε για πολύ καιρό ακόμα. Η δήλωση αυτή είναι το αποτέλεσμα των στοιχείων που υπάρχουν στη χώρα σε σχέση με τις μεταλλάξεις, τα ποσοστά εμβολιασμών και τις ενδονοσοκομειακές νοσηλείες. Ο κ. Lauterbach, επιδημιολόγος στο επάγγελμα, ανέφερε ότι η αντιμετώπιση της κρίσης ήταν γενικά επιτυχημένη, ενώ σημείωσε ότι εκ των υστέρων κρίνοντας, η περίοδος που τα σχολεία παρέμειναν κλειστά θα μπορούσε να σμικρυνθεί.

• • • •

Νέα αφεντικά

Οι **πρόσφατες** αναταράξεις στην αγορά των κρυπτονομισμάτων και στις τράπεζες αποτέλεσαν τις πρώτες κρίσεις που έτυχαν «διαχείρισης» από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η διάδοση φημών και η ταχύτητα με την οποία τα νέα ταξίδεψαν μέσω των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης ήταν άνευ προηγουμένου. Ακόμη και η λήψη αποφάσεων των αρμόδιων αρχών είδαμε να επηρεάζεται από την κοινή γνώμη, όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα. Τα πρώτα δείγματά είναι άκρως ανησυχητικά και οι επόμενες κρίσεις θα έχουν πλέον και αυτό το χαρακτηριστικό. Στο μέλλον η πληροφoρία δεν θα μπορεί να ελεγχθεί και η κατάσταση θα τείνει να ξεφυγεί από τα χέρια αυτών που θα έχουν την ευθύνη να τη διαχειριστούν.

• • • •

Ασκηση αποφασιστικότητας

Σε **πανευρωπαϊκό** επίπεδο η βελτίωση των τραπεζικών ισολογισμών υπήρξε εντυπωσιακή. Σήμερα και με βάση τα στοιχεία, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντιστοιχούν στο 2% των ενεργ-

γών δανείων και ανέρχονται στα 340 δισ. ευρώ, έχοντας ξεκινήσει την κάθοδο από την κορυφή του 1 τρισ. ευρώ που ήταν πριν από μερικά χρόνια. Η διαδικασία εξομάλυνσης, που σε αρκετές περιπτώσεις ήταν τραυματική, προκαλώντας σημαντικές ζημιές αλλά και αναγκαστικές ενσωματώσεις, υπήρξε μια πανευρωπαϊκή άσκηση αποφασιστικότητας για μεταρρύθμιση από όλους τους εμπλεκόμενους. Και η προσπάθεια απέδωσε, γιατί η παρούσα οικονομική συγκυρία βρίσκει τις ευρωπαϊκές τράπεζες χωρίς τα βαρίδια του παρελθόντος έτοιμες να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις.

• • • •

Αφήνει κατάλοιπα

Η **άμεση** αντίδραση των αμερικανικών αρχών υπήρξε καθόλα επιτυχημένη και πέτυχε να σβή-

σει γρήγορα τη φωτιά που άναψε στον τραπεζικό τομέα. Όμως το ζήτημα που προέκυψε δεν θα πρέπει να θεωρηθεί πως ανήκει στο παρελθόν. Οι τράπεζες πλέον έχουν γίνει πολύ επιφυλακτικές στη διαχείριση των χρημάτων των καταθετών γεγονός που σίγουρα θα επηρεάσει το επόμενο διάστημα την οικονομική ανάπτυξη. Στο εποπτικό επίπεδο, πέραν των γενικών ελέγχων που διενεργούνται η προσπάθεια αναμένεται να εστιαστεί στους εξειδικευμένους κινδύνους που εντοπίζονται σε κάθε τράπεζα ξεχωριστά.

• • • •

Ανέλπιστη εξέλιξη

Η **απόφαση** των χωρών του ΟΠΕΚ να μειώσουν την παραγωγή έπιασε τις αγορές απροετοίμαστες, προκαλώντας άμεση και απότομη άνοδο των τιμών του πετρελαίου. Το γεγονός εκτός από ανησυχίες επανάφερε στο προσκήνιο και τα σενάρια που κάνουν λόγο για εκτίναξη των τιμών στα 100 δολάρια το βαρέλι. Μεταξύ των χωρών που αναμένεται πως θα έχουν τη μεγαλύτερη αρνητική επίπτωση σε μια τέτοια εξέλιξη περιλαμβάνονται η Ιαπωνία, η Ινδία, Γερμανία και Γαλλία. Η νέα μειωμένη ημερήσια παραγωγή αναμένεται να ξεκινήσει τον Μάιο και να διατηρηθεί μέχρι το τέλος του έτους.

• • • •

Χρόνια στασιμότητας

Το **προηγούμενο** διάστημα, η βελτίωση των συνθηκών στην οικονομία έγινε κατορθωτή λόγω της αποκλιμάκωσης στις τιμές της ενέργειας, που δυστυχώς ίσως αποτελέσει ένα παροδικό φαινόμενο λόγω των αποφάσεων του ΟΠΕΚ. Σε γενικές γραμμές, η γεωπολιτική κρίση που προκλήθηκε, συνέπεια της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, έχει προκαλέσει υποχώρηση στην οικονομική δραστηριότητα ως αποτέλεσμα της πληθωριστικής εξάρσης που εκδηλώθηκε αμέσως μετά. Οι εκτιμήσεις των αναλυτών κάνουν λόγο για χρόνια στασιμότητας το 2023 και το 2024, στην καλύτερη.

Η κλιματική κρίση βασική ανησυχία των πολιτών στην Ελλάδα

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ**

Την **κλιματική** κρίση προσδιορίζουν τέσσερις στους δέκα Έλληνες ως το σημαντικότερο πρόβλημα τα επόμενα 20 χρόνια. Οι πολίτες αντιλαμβάνονται ως σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα την απώλεια περιβαλλοντικά ευαίσθητων και σημαντικών περιοχών και την απώλεια της φυσικής, αρχιτεκτονικής ή πολιτιστικής κληρονομιάς. Ως κύριες «περιβαλλοντικές» πρακτικές στην καθημερινότητα τους οι περισσότεροι πολίτες ορίζουν την ανακύκλωση, την επαναχρησιμοποίηση και τη χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς.

Αυτά τα συμπεράσματα προκύπτουν από έρευνα κοινού για την κλιματική αλλαγή που πραγματοποιήθηκε από την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΛΕΤ) στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος LIFE-IP Adapt, με συγχρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Ταμείο και την υποστήριξη πολλών φορέων. Η πανελλαδική έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 2.000 ατόμων ηλικίας 15-70 ετών. Ανάλογη έρευνα πραγματοποιήθηκε το 2019, ώστε να διαφαιίνεται τυχόν αλλαγή στην κοινή γνώμη. Ανάμεσα στα συμπεράσματα:

Το σημαντικότερο πρόβλημα της επόμενης 20ετίας, λένε τέσσερις στους δέκα, ενώ ακολουθεί η οικονομική κρίση.

- Το ποσοστό των πολιτών που δηλώνουν «ενεργοί» (λ.χ. ανακυκλώνουν, συμμετέχουν σε εθελοντικές ομάδες, ενισχύουν οικονομικά κοινωνικές ομάδες, συμμετέχουν σε κάποιες μορφές ομάδων) μειώθηκε την τελευταία τριετία. Όσοι δηλώνουν πολύ ενεργοί μειώθηκαν στο 28% από 33%, ενώ αντίθετα οι μη ενεργοί αυξήθηκαν από το 25% στο 33%. Σε αυτό φαίνεται να έπαιξε ρόλο η πανδημία. «Ο καθένας μας κλείστηκε στον μικρόκοσμό του, ενδιαφερόταν για την υγεία τη δική του και της οικογένειάς του, η επιβίωση μας ενδιέφερε, τα μεγάλα προβλήματα δεν εξαφανίστηκαν, εμείς δεν είχαμε το ψυχικό περιίσευμα για να ασχοληθούμε μαζί τους, ακόμη και τώρα που η πανδημία δεν μας απασχολεί δεν έχουμε ακόμη βρει το κουράγιο να

Το **69% των** Ελλήνων ανακυκλώνει και το 56% επαναχρησιμοποιεί προϊόντα, σύμφωνα με έρευνα της ΕΛΛΕΤ.

ασχοληθούμε με άλλα εκτός από τα του οίκου μας», ήταν μία από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην έρευνα.

- Τα περιβαλλοντικά και τα οικονομικά προβλήματα ανησυχούν περισσότερο τους Έλληνες. Καλούμενοι να κατονομάσουν ελεύθερα (χωρίς προτεινόμενες απαντήσεις) τα σημαντικότερα, κατά τη γνώμη τους, ζητήματα που θα αντιμετω-

πίσει η Ελλάδα τα επόμενα 20 χρόνια, το 39% ανέφερε την κλιματική αλλαγή και το 35% την οικονομική κρίση. Το 29% ανέφερε την ανεργία, το 28% την καταστροφή του περιβάλλοντος και τη ρύπανση, και το 26% την οικονομική δυσχέρεια.

- Ως κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα, εκτός από την κλιματική αλλαγή, οι πολίτες κατονόμασαν την απώλεια περιβαλλοντικά

ευαίσθητων και σημαντικών περιοχών, την απώλεια φυσικής, αρχιτεκτονικής ή πολιτιστικής κληρονομιάς, τα ζητήματα που σχετίζονται με τη διατροφική αλυσίδα, την έλλειψη πρασίνου, την καταστροφή/ρύπανση του περιβάλλοντος και τη λειψυδρία. Ως σημαντικότερα οικονομικά προβλήματα, την ανεργία, την επαγγελματική αποκατάσταση, το ασφαλιστικό και την ενεργειακή κρίση.

- Με ποιον τρόπο δρουν οι πολίτες για την προστασία του περιβάλλοντος; Το 69% δηλώνει ότι ανακυκλώνει και το 56% ότι επαναχρησιμοποιεί προϊόντα. Το 35% ότι χρησιμοποιεί τα μέσα μαζικής μεταφοράς, ενώ το 29% ότι επιλέγει συσκευές καλύτερης ενεργειακής κλάσης ή προχωρεί σε ενεργειακή αναβάθμιση της κατοικίας του. Τα δύο τελευταία παρουσιάζουν αύξηση σχεδόν 10% σε σχέση με το 2019. Ενδιαφέρον είναι ότι το 24% δηλώνει ως περιβαλλοντική δράση τη νηστεία (διαφορετικά από τη χορτοφαγία, που συγκεντρώνει 17%).
- Οι νέοι 15-17 δηλώνουν ενεργωμένοι για την κλιματική αλλαγή (με πηγή 73% το σχολείο, 50% το πανεπιστήμιο). Ωστόσο δυσκολεύονται να συνδέσουν την κλιμα-

τική αλλαγή με τις επιπτώσεις της. Οι κύριες «φιλοπεριβαλλοντικές» δράσεις αυτές της ηλικιακής ομάδας είναι η ανακύκλωση και η αυξημένη προσοχή για τον κίνδυνο πυρκαγιάς. Εκεί όπου οι νέοι 15-17 ετών υπερτερούν σημαντικά είναι στη χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς (76% έναντι 64% στις άλλες ηλικίες) και στον εθελοντισμό (63% έναντι 57%).

- Η στάση ενός πολιτικού απέναντι στην κλιματική αλλαγή είναι για μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων σημαντικός παράγοντας για να τον/την ψηφίσει για δήμαρχο (73%), περιφερειάρχη (66%) ή βουλευτή (61%).

Πολύτιμα αποτελέσματα

«Πιστεύω βαθύτατα πως η δεύτερη αυτή δημοσκόπηση θα αποτελέσει μια έρευνα-σταθμό για τους φορείς που ασχολούνται με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς», σχολίασε κατά την παρουσίαση της έρευνας η πρόεδρος της ΕΛΛΕΤ, Λυδία Καρρά. «Είμαι σίγουρη ότι τα αποτελέσματα είναι τόσο σημαντικά και πολύτιμα που θα συνηγορούν για την κλιματική αλλαγή κατά τη χάραξη πολιτικών για την κλιματική αλλαγή στη χώρα μας στο μέλλον».

Ανθεκτικά τα κυπριακά Επενδυτικά Ταμεία

Παρά τις απώλειες σε διεθνές επίπεδο, ο τομέας κράτησε τη δυναμική του και αυξήθηκαν οι οργανισμοί το 2022

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το 2022 υπήρξε μια χρονιά με πολλές προκλήσεις για τον τομέα των Επενδυτικών Ταμείων τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ενδεικτικά, καταγράφηκαν εκροές 278 δισ. ευρώ από ταμεία σε 29 χώρες, σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέγει ο Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Επενδυτικών Ταμείων (EFAMA). Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται σε ανάλυση του Συνδέσμου, οι απώλειες το 2022 ήταν οι μεγαλύτερες που καταγράφηκαν από την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008. Για να γίνει αντιληπτή

Ο αριθμός των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων στην Κύπρο ανήλθε σε 333 εκ των οποίων οι 243 είχαν δραστηριότητες.

η αντιστροφή του επενδυτικού κλίματος και ο αντίκτυπος της αβεβαιότητας που επικράτησε κατά την περσινή χρονιά, σημειώνεται ότι το 2021 τα επενδυτικά ταμεία κατέγραψαν εισροές 888 δισ. ευρώ. Αναπόφευκτα, η γενικότερη τάση δεν θα μπορούσε να μην επηρεάσει και τον τομέα στην Κύπρο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, το 4ο τρίμηνο του 2022, το συνολικό ενεργητικό υπό διαχείριση ανερχόταν στα 9,5 δισ., καταγράφοντας μείωση της τάξης του 3,7% σε σχέση με το 3ο τρίμηνο του 2022, και η συνολική Καθαρή Αξία Ενεργητικού ήταν 8,9 δισ. Στο τέλος του 2021, το συνολικό ενεργητικό υπό διαχείριση ανερχόταν σε 11,5 δισ. Όπως σημειώνει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η μείωση στην αξία των επενδύσεων οφείλεται σε εξαιρέσεις, καθώς και σε υποτίμηση (devaluation of assets) ή/και πώληση περιουσιακών στοιχείων.

Το 4ο τρίμηνο του 2022 το συνολικό ενεργητικό υπό διαχείριση ανερχόταν στα 9,5 δισ., καταγράφοντας μείωση της τάξης του 3,7% σε σχέση με το 3ο τρίμηνο του 2022.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο τομέας στην Κύπρο είναι σχετικά καινούργιος, αυτός επέδειξε ανθεκτικότητα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στο τέλος του 2022, ο αριθμός των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων στην Κύπρο ανήλθε σε 333 εκ των οποίων οι

243 είχαν δραστηριότητες, ενώ στο τέλος του προηγούμενου έτους, ο αριθμός τους ανερχόταν σε 310 εκ των οποίων δραστηριότητες είχαν οι 224. Μάλιστα, το 2022 δημιουργήθηκαν και αδειοδοτήθηκαν στην Κύπρο επενδυτικά ταμεία στα οποία συμμετέχουν διεθνείς κολοσσοί. Παράλληλα, μεγεθύνουν την παρουσία τους διεθνείς εταιρείες, οι οποίες παρέχουν παρεμφερείς υπηρεσίες σε επενδυτικά ταμεία, τόσο στην Κύπρο όσο και διεθνώς. Εκτιμάται ότι με την έγκριση διαφόρων νομοσχεδίων που εκκρεμούν, τα οποία θα ολοκληρώσουν και θα εμπλουτίσουν το ρυθμιστικό πλαίσιο,

η πρόταση της Κύπρου θα γίνει ακόμη πιο ελκυστική προς διεθνή επενδυτικά ταμεία και διαχειριστές.

Δοκιμάστηκε έντονα

Μιλώντας στην «Κ» ο πρόεδρος του Συνδέσμου Επενδυτικών Ταμείων Κύπρου (CIFA), Ανδρέας Γιασεμίδης, σχολίασε πως το 2022 ο τομέας των Επενδυτικών Ταμείων δοκιμάστηκε έντονα διεθνώς. «Η Κύπρος δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Είμαστε ιδιαίτερα ικανοποιημένοι, γιατί ο τομέας απέδειξε εκ νέου τις αντοχές του. Ας μην ξεχνάμε ότι είχε προηγηθεί η διετία 2020-2021 κατά την οποία,

λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, ο τομέας κλήθηκε να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και να αποδείξει την ανθεκτικότητά του», σημείωσε χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με τον κ. Γιασεμίδη, τα τελευταία χρόνια η Κύπρος έχει προσελκύσει και συνεχίζει να προσελκύει επενδυτικά ταμεία από διάφορες γεωγραφικές περιοχές, προσφέροντας ένα ελκυστικό πακέτο πλεονεκτημάτων: ισχυρό ρυθμιστικό πλαίσιο, αποτελεσματική εποπτεία, φορολογικά κίνητρα, μειωμένο κόστος σε σύγκριση με άλλους προορισμούς, πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά, εγγύτητα σε αναπτυσσόμενες αγορές. «Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μέσα σε λίγα μόλις χρόνια η Κύπρος έχει καταστεί διασυννοριακός κόμβος για επενδυτικά ταμεία, έχοντας ένα από τα υψηλότερα ποσοστά σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε σχέση με οργανισμούς που είναι μεν αδειοδοτημένοι στη χώρα μας αλλά επενδύουν σε άλλους προορισμούς. Ταυτόχρονα, όμως, ένα σημαντικό ποσοστό των επενδύσεών τους πραγματοποιούνται εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας με μεγάλο αντίκτυπο στην κυπριακή οικονομία. Αυτές οι επενδύσεις λειτουργούν και ως υποκατάστατο ή/και συμπληρωματικά του τραπεζικού δανεισμού. Ειδικά αυτήν την περίοδο με τη σημαντική αύξηση των επιτοκίων, οι εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης αποκτούν ακόμα μεγαλύτερη σημασία. Στο τέλος του 2022, οι επενδύσεις από Ταμεία στην Κύπρο ξεπερνούσαν τα 2,2 δισ. ευρώ και αφορούσαν σε τομείς όπως της ναυτιλίας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της εκπαίδευσης, της τεχνολογίας και φυσικά των ακινήτων», κατέληξε.

Προς ευρωπαϊκή αρχή αντιμετώπισης του ξεπλύματος

Όπως είχε ανακοινωθεί στο πλαίσιο απολογισμού της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου για το 2022, προχωρούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι συζητήσεις για την εφαρμογή του πακέτου νομοθετικών προτάσεων για θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη νέες και αναδυόμενες προκλήσεις που συνδέονται με την τεχνολογική καινοτομία. Επίσης, προνοούν τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς θα διασφαλίζεται ότι υπάρχει ένα πραγματικά ενιαίο σύνολο κανόνων για όλες τις οντότητες στην ευρωπαϊκή επικράτεια. Επίσης, αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση ότι υπάρχει καλύτερη και πιο συνεπής εφαρμογή του υφιστάμενου ευρωπαϊκού πλαισίου και θα ενισχύσει τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρμόδιων Αρχών.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Εκτάκτως το
Μεγάλο Σάββατο
15 Απριλίου
μαζί με την
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2023

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΙΣΜΑ

Ρυθμίσεις, κίνητρα, πλεονεκτήματα

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Στόχος η απόλυτη υγεία στον τουρισμό

Σε πρώτο πλάνο η δημιουργία νέας στρατηγικής, τουριστικής εφαρμογής και η επίλυση προβλημάτων

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Την ετοιμότητά του να εργαστεί ώστε να επέλθει η απόλυτη υγεία στον τουρισμό της χώρας μας, τονίζει ο νέος υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής. Στην πρώτη του συνέντευξη από την ανάληψη των καθηκόντων του, ο κ. Κουμής μιλάει για τους στόχους και τις προτεραιότητες που έχει θέσει με σκοπό την τουριστική αναβάθμιση της Κύπρου, τη δημιουργία νέας στρατηγικής, και τουριστικού application. Αναφέρεται επίσης σε χωρική επέκταση του τουρισμού και εκφράζει τις εκτιμήσεις του για τη φετινή τουριστική χρονιά.

–Τα τελευταία στοιχεία για τα έσοδα του τουρισμού δείχνουν σημαντική αύξηση σε σχέση με πέρυσι αλλά και το 2019. Είναι ενδεικτικός όμως ο Ιανουάριος για το πώς θα κινηθεί η χρονιά από πλευράς εσόδων;

–Ο Ιανουάριος ήταν ανέκαθεν ένας από τους πιο αδύνατους μήνες του έτους, από πλευράς αποτελεσμάτων, οπότε πάντα η χρήση του Ιανουαρίου και μόνο για εξαγωγή συμπερασμάτων, δεν είναι η καλύτερη πρακτική. Από εκεί και πέρα, το γεγονός ότι τα έσοδα φαίνονται αυξημένα σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Πρώτο, έχουν αυξηθεί στη χώρα μας τα πολυτελή καταλύματα και κατά συνέπεια έχουμε πιο ψηλές δαπάνες από ένα ποσοστό τουριστών. Είναι βεβαίως και ο πληθωρισμός. Αλλά ισχύει ακόμη κάτι άλλο, είχαμε δει μελέτες, την περίοδο της πανδημίας, που καταδεικνύουν ότι το κοινό είχε διάθεση να ξεδοήσει περισσότερο, καθότι ήταν κλεισμένο στο σπίτι για μία διετία. Να μην παρασυρθούμε όμως και να θεωρήσουμε ότι η μεγάλη μάζα των καταναλωτών θα οδεύσει προς αυτή την κατεύθυνση. Γενικά, για εμένα ο Ιανουάριος δεν ήταν ποτέ το καλύτερο δείγμα αλλά ναι, θα έλεγα ότι θα έχουμε καλά αποτελέσματα σε σχέση και με τα έσοδα.

–Ποιες προτεραιότητες και στόχους έχετε θέσει για τη θητεία σας ως υφυπουργού;

–Η πρώτη μας προτεραιότητα είναι να έχουμε μια καλή τουριστική χρονιά, σε αφίξεις και έσοδα. Από εκεί και πέρα, έχουμε να αντιμετωπίσουμε μια σειρά από θέματα, κάποια από τα οποία χρήζουν επίλυσης, όπως τα θέματα της ηχορύπανσης, των ωραρίων λειτουργίας των κέντρων αναψυχής κ.ά. Θέλουμε να εργαστούμε προς αυτή την κατεύθυνση με σκοπό να επέλθει η απόλυτη υγεία στον τουρισμό της χώρας μας. Φυσικά, τα θέματα τουρισμού είναι πάρα πολλά. Είναι θέματα υποδομών, κάτι που θα πρέπει να δούμε επιστάμενα, αφού αν και είμαστε μια χώρα με 50 χρόνια ιστορία στον τουρισμό, έχουμε ακόμη κάποιες αδυναμίες σε τουριστικές περιοχές τις οποίες οφείλουμε να βελτιώσουμε.

«Αν θέλουμε να διορθωθούν τα κακώς κείμενα στον τουρισμό της χώρας μας, θα πρέπει όλοι οι decision makers να ευθυγραμμιστούν» τονίζει ο υφυπουργός Τουρισμού.

–Θα προωθηθεί σχετικό νομοσχέδιο στη Βουλή;

–Για τα κέντρα αναψυχής που είναι δική μας ευθύνη και αρμοδιότητα, ήδη υπάρχει στο αρχείο του υφυπουργείου ένα νομοσχέδιο, το οποίο έτυχε διαβούλευσης από την προηγούμενη διακυβέρνηση και δηλώνω ξεκάθαρα ότι πρόθεσή μας είναι να το προχωρήσουμε άμεσα.

Αλλαγή νοοτροπίας

–Σε παλαιότερη συνέντευξή μας, επί ΚΟΤ, είχατε πει ότι υπάρχει ανάγκη για αλλαγή νοοτροπίας στον τουρισμό. Υπάρχει ακόμα αυτή η ανάγκη και με ποιους τρόπους μπορεί να αλλάξει;

–Να σας πω κάτι ξεκάθαρα. Πολλοί κρατικοί αξιωματούχοι και άλλοι, περιγράφουν τον τουρισμό ως τον πιο ισχυρό πυλώνα της κυπριακής οικονομίας. Την ίδια στιγμή όμως δεν βλέπω τον τουρισμό να τυγχάνει της απαραίτητης προτεραιότητας και να ενισχύεται μέσα από δράσεις ή αποφάσεις. Από τη στιγμή που υπάρχει η παραδοχή, θα πρέπει να τυγχάνει προτεραιότητας, στην εξυπηρέτησή του ή στην επίλυση των προβλημάτων του. Θεωρώ ότι πολλοί δεν έχουν αντιληφθεί τις ανάγκες του τουρισμού και αυτό μπορεί να επιβληθεί μέσα από διάφορα παραδείγματα. Για παράδειγμα, αν πάμε στην περιοχή της Πάφου, θα αντιληφθούμε ότι στον δρόμο των Τάφων Βασιλέων, ενώ υπάρχουν

ξενοδοχεία εδώ και 30 χρόνια, μέχρι πριν από λίγα χρόνια δεν είχαμε ούτε καλό οδικό δίκτυο, ούτε πεζοδρόμια, ούτε οδικό φωτισμό και γενικότερα η περιοχή στερείτο βασικών υποδομών. Αντιστοίχες περιπτώσεις εντοπίζουμε και σε άλλες περιοχές στον Πρωταρά ή τη Λάρνακα για παράδειγμα. Αυτό δείχνει ότι ο τουρισμός δεν αντιμετωπίζεται ως ένας τομέας προτεραιότητας, από τον οποίο εξαρτάται η οικονομία της χώρας μας. Την ίδια στιγμή εντοπίζουμε τοπικές αρχές να μην εξυπηρετούν τον τουρισμό όπως του αξίζει. Τονίζω ότι ισχύει μια εντελώς αντίθετη προσέγγιση στη μελέτη για την Εθνική Στρατηγική Τουρισμού, που εκπονήθηκε από τους Ισπανούς μελετητές της περιόδου 2014-2018, που έλεγε ότι αν θέλουμε να διορθωθούν τα κακώς κείμενα στον τουρισμό της χώρας μας, θα πρέπει όλοι οι decision makers να ευθυγραμμιστούν.

–Έχετε αναφέρει ότι θέλετε να προχωρήσετε σε νέα στρατηγική τουρισμού. Πού θα επικεντρωθεί;

–Στο αρχείο του οργανισμού υπάρχουν δύο στρατηγικές αυτή την στιγμή. Αυτή της THR και η στρατηγική η οποία εκπονήθηκε από τον προκατόχό μου την τελευταία τετραετία. Η πρώτη στρατηγική είχε κοινοποιηθεί στο κοινό. Για μένα ήταν εξαιρετικά σημαντικό να κοινοποιηθεί στο κοινό για να μπορεί ο κόσμος να αντιληφθεί ποια είναι τα βασικά πλε-

ονεκτήματα του τουρισμού της χώρας μας, ποια είναι τα μειονεκτήματα, απειλές κτλ. Η δεύτερη στρατηγική είχε ορίζοντα το 2030 και είχε χαρακτηριστεί ως απόρρητη. Η δική μου προσωπική άποψη είναι ότι αυτή τη στιγμή, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξανόμενες ανάγκες προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, το γεγονός ότι και λόγω της πανδημίας φαίνεται να έχουν αλλάξει οι τάσεις των καταναλωτών, χρειαζόμαστε μια νέα στρατηγική, με ορίζοντα το 2035. Έχουμε ήδη ανταλλάξει απόψεις με τη διευθυντική ομάδα του Οργανισμού, και πολύ σύντομα ξεκινάμε την προσπάθεια με σκοπό την εκπόνηση μιας νέας στρατηγικής.

–Θα βασιστείτε στις υφιστάμενες στρατηγικές ή θα είναι κάτι εντελώς διαφορετικό;

–Δεν θεωρώ ότι είναι κακό όταν εκπονεύς μια μελέτη να λάβεις υπόψη υφιστάμενες μελέτες, οι οποίες εκπονήθηκαν για τον ίδιο σκοπό. Είναι και μία τακτική να αποφύγουμε μεγάλες δαπάνες για την Πολιτεία. Θεωρώ ότι και στις δύο στρατηγικές υπάρχουν πολύ θετικά στοιχεία και βεβαίως θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, για να καταλήξουμε σε κάποια νέα συμπεράσματα.

–Την προηγούμενη τετραετία είχατε δει από τον προκατόχον σας, διάφορες καινοτομίες στον τουρισμό, όπως τα destination labels. Ποια η δική σας προσέγγιση;

–Αυτή η προσπάθεια έγινε με

σκοπό την ενίσχυση της ενδοχώρας κατά κύριο λόγο, αλλά και των εμπειριών των επισκεπτών. Βεβαίως και συμφωνώ με αυτή τη γραμμή και βεβαίως θα συνεχιστεί. Ήδη προγραμματίζουμε να δούμε το κάθε label ξεχωριστά, όχι γιατί έχουμε πρόθεση να επικρίνουμε την προσπάθεια, αλλά επειδή πρέπει να παρακολουθούμε πώς εξελίσσεται το θέμα και πώς εμπλουτίζεται. Η προσωπική μου άποψη είναι να προωθήσουμε τις διαδρομές περισσότερο σε ψηφιακό επίπεδο, ίσως με τη δημιουργία εφαρμογής στο κινητό ώστε να γίνει η εμπειρία του επισκέπτη πιο εύκολη, να μπορεί να εντοπίζει τις διαδρομές των destination labels (taste Cyprus, colorful journeys, οινικές διαδρομές) πιο εύκολα. Εμείς χαιρτιζόμαστε όμως την πρωτοβουλία του Σάββα Περδίου, εκτιμώ ότι έχουμε παραλάβει αρκετές σημαντικές πρωτοβουλίες και σκοπός μας είναι να τις ενισχύσουμε όπου κρίνουμε ότι χρειάζονται ενίσχυση

Υπάρχουν θέματα υποδομών σε τουριστικές περιοχές και αδυναμίες σε τουριστικές περιοχές που χρήζουν βελτίωσης.

ή αναβάθμιση. Είναι επίσης σημαντικό να προωθούμε και τη χωρική επέκταση του τουρισμού.

–Τι εννοείτε χωρική επέκταση του τουρισμού;

–Μέχρι σήμερα μιλούσαμε για επέκταση της τουριστικής περιόδου. Ουσιαστικά μιλούσαμε για χρονική επέκταση, περισσότερους επισκέπτες τον μήνα Νοέμβριο ή να ξεκινά η τουριστική περίοδος από τον Μάρτιο, ή αρχές Απριλίου. Οφείλω να τονίσω ότι αυτή τη στιγμή που μιλούμε δεν είναι όλες οι τουριστικές περιοχές της χώρας μας στο ίδιο επίπεδο. Κάποιοι είναι πιο έτοιμοι από άλλους στο θέμα της χρονικής επέκτασης. Από εκεί και πέρα είναι πλέον σημαντικό να ξεκινήσουμε να μιλάμε και για χωρική επέκταση. Ο κόσμος πρέπει να μετακινήθει και προς την ενδοχώρα για να αποφύγουμε προβλήματα υπερτουρισμού σε συγκεκριμένες περιοχές, με ό,τι αυτό συνεπάγεται στο περιβάλλον και στην τελική ικανοποίηση των επισκεπτών. Αυτό θα επιτευχθεί με το να προβάλλονται κινόητες και προορισμοί πιο έντονα. Και σε αυτή την περίπτωση είναι σημαντικές οι ανθρώπινες πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα αλλά και η προβολή από μέρους μας.

Ψηφιακός μετασχηματισμός

–Όσον αφορά την ψηφιακή διαφήμιση, τι κονδύλι θα διατεθεί για το 2023 και κατά πόσο θα προβληθεί και η ενδοχώρα την οποία έχετε αναφέρει;

–Εμείς έχουμε κληρονομήσει ένα προϋπολογισμό από τους προκατόχους μας, δεν μπορούμε να κάνουμε πολλά αυτά την στιγμή. Πιστεύουμε και εμείς πολύ στην ψηφιακή καμπάνια. Φαίνεται ότι έχει γίνει καλή δουλειά τα προηγούμενα χρόνια και θεωρώ ότι από τότε που έγινε η στροφή από το generic advertising, με έμφαση στα παραδοσιακά μέσα, στο online campaign το 2015 περίπου, τα αποτελέσματα είναι καλύτερα. Γενικώς θεωρώ ότι θα πρέπει να βάσουμε αρκετή ενέργεια σε αυτό που ονομάζουμε ψηφιοποίηση-ψηφιακός μετασχηματισμός. Για παράδειγμα για το destination labels και όχι μόνο, η άποψή μου είναι ότι η Κύπρος χρειάζεται ένα application και θεωρώ πολύ σημαντικό για να καθοδηγήσουμε τις τουριστικές επιχειρήσεις να οδεύσουν και αυτές προς πρωτοβουλίες της ψηφιοποίησης, ώστε να πετύχουμε καλύτερα αποτελέσματα.

–Έχει ξεκινήσει η δημιουργία της εφαρμογής;

–Έχουμε ξεκινήσει να το συζητάμε. Για να φτιάξεις ένα καλό application χρειάζεται σημαντικό κονδύλι, το οποίο αυτή τη στιγμή δεν έχουμε στους προϋπολογισμούς. Έχω παραθέσει την πρόθεσή μου για να εξετάσουμε τέτοιο ενδεχόμενο από τις πρώτες μέρες μου στο υφυπουργείο Τουρισμού και να γίνει ο προγραμματισμός για τον επόμενο προϋπολογισμό.

Παρατηρητήριο Τουρισμού

–Ήταν προελεγμένη δέσμευση του Προέδρου η δημιουργία ενός Παρατηρητηρίου Τουρισμού. Πότε θα το δούμε να γίνεται πράξη;

–Ουσιαστικά πρόκειται για ένα εργαλείο το οποίο αναμένεται να συμβάλει στον σχεδιασμό πολιτικών αποφάσεων σε σχέση με τον τουρισμό, στην εποπτεία των αποφάσεων, εντοπισμό στρεβλώσεων, προβλημάτων ή και ευκαιριών, ίσως σε κάποιες περιπτώσεις υποδείξει την ανάγκη εισαγωγής τεχνολογίας ή μηχανισμών παρακολούθησης. Αναμένω επίσης ότι θα συμβάλει στη βελτίωση των υποδομών και θα προωθήσει την οριζόντια συνεργασία μεταξύ των κυβερνητικών τμημάτων. Είναι επίσης σημαντικό, εφόσον μιλάμε για παρατηρητήριο, να παρακολουθούμε και τους ανταγωνιστικούς προορισμούς και να γίνεται competitors analysis. Η συλλογή πληροφοριών, ειδικά όταν λαμβάνει χώρα σε ένα καλό πλαίσιο, βοηθάει στην καλύτερη διακυβέρνηση του αντικείμενου. Χρειάζεται όμως προσοχή ώστε ένα αρνητικό στοιχείο να μην μεγεθύνεται ή η ύπαρξή του να μην αναμεταδίδεται συνεχώς. Υπάρχει η προελεγμένη δέσμευση του προέδρου, είναι σύγυρα θετική η αντιμετώπιση της εξαγγελίας και σιγά σιγά θα ξεκινήσει να υλοποιείται. Δεν μπορεί όμως να κτιστεί από τη μία μέρα στην άλλη.

Αγορές προτεραιότητας

–Έχετε εικόνα πώς θα κινηθεί η περίοδος του Πάσχα και τι μηνύματα δίνει για την υπόλοιπη σεζόν;

–Αναμένουμε φυσιολογικές αφίξεις, αλλά δεν μπορώ να πω ότι αναμένω κατακόρυφη αύξηση των τουριστών. Για την καλοκαιρινή περίοδο έχουμε αναφέρει τον στόχο μας (5-10% αύξηση σε σχέση με πέρυσι), και αναμένουμε ότι κάποιες αγορές θα έχουν άνοδο, όπως η πολωνική αγορά, η γαλλική αγορά, η οποία αναμένεται ότι θα σπάσει για πρώτη φορά το φράγμα των 100.000 τουριστών προς την Κύπρο. Αναμένουμε μικρή αύξηση από την αγορά της Γερμανίας, της Σαουδικής Αραβίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας και κάποιες άλλες αγορές για τις οποίες αυτή την στιγμή δεν έχουμε καν στατιστικές αναλύσεις, όπως π.χ. Αρμενία, από τις οποίες αναμένουμε κάποιους

αριθμούς. Εγώ θέλω να αναφέρω ότι για εμάς η κάθε αγορά έχει τη δική της αξία, και οι πιο μικρές αγορές αξίζουν κόπο και προσπάθεια με σκοπό σιγά σιγά να μεγαλώσουν.

–Ποιες είναι οι αγορές πρώτης προτεραιότητας;

–Οι μεγάλες αγορές, Αγγλία, Γερμανία, Κεντρική Ευρώπη, Σκανδιναβικές χώρες, αλλά και η Πολωνία, η οποία μεγαλώνει χρόνο με τον χρόνο και είναι εξαιρετικά σημαντική, καθώς και η αγορά του Ισραήλ. Προγραμματίζουμε να ασχοληθούμε με τους long stayers τουρίστες και θέλουμε να δούμε αν υπάρχει έδαφος για προσέλυσή τους, κυρίως τους χειμερινούς μήνες. Μας ενδιαφέρουν επίσης πολύ οι ειδικές μορφές τουρισμού, αν και πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ποιες ειδικές μορφές είναι αυτές στις οποίες η Κύπρος έχει

συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τους ανταγωνιστές και εκεί να εστιάσουμε. Οφείλουμε επίσης να εντοπίσουμε αγορές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν και άλλα θέρετρα της χώρας μας, όπως τα ορεινά θέρετρα. Ίσως, για παράδειγμα, θα πρέπει να προβάλλουμε πιο έντονα τα ορεινά θέρετρα στην αγορά του Ισραήλ, γιατί οι Ισραηλινοί μόνο μία επιλογή έχουν για snow ski στη χώρα τους. Πέραν τούτου, μέχρι τα μέσα Ιουνίου, σκοπεύουμε να πραγματοποιήσουμε ταξίδια για επαφές σε Βρετανία, Γαλλία, Πολωνία, Σουηδία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ντομπάι και Σαουδική Αραβία, ενώ πραγματοποιήσαμε και σημαντικές επαφές στη Γερμανία, στο πλαίσιο της τουριστικής έκθεσης ITB.

–Τα προηγούμενα χρόνια είχε γίνει έντονα λόγος για την απεξάρτηση της Κύπρου από τις

«Λαμβάνοντας υπόψη τις αυξανόμενες ανάγκες προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, το γεγονός ότι και λόγω της πανδημίας φαίνεται να έχουν αλλάξει οι τάσεις των καταναλωτών, χρειαζόμαστε μια νέα στρατηγική, με ορίζοντα το 2035».

δύο βασικές αγορές, τη ρωσική και τη βρετανική. Εσείς πού στέκεστε σε σχέση με αυτό;

–Εμείς, θέλουμε υγεία στον του-

ρισμό. Το να είσαι εξαρτώμενος από δύο αγορές δεν είναι η πιο υγιής κατάσταση σε σχέση με αυτό που ονομάζουμε τουριστικό μίγμα.

Ωστόσο, να πούμε ότι το τουριστικό μίγμα δεν καθορίζεται από το υφυπουργείο Τουρισμού, αλλά από την ίδια την αγορά.

Η Τράπεζα Κύπρου πέρασε σε νέα εποχή

Τ. Αράπογλου: Σημαντικότερη η διάρκεια της περιόδου των υψηλών επιτοκίων και λιγότερο το κατά πόσο θα αυξηθούν

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Από τη Citigroup, την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και την EFG-Hermes και ο κ. Ευστράτιος-Γεώργιος (Τάκης) Αράπογλου συμμετέχει σε μια σειρά Διοικητικών Συμβουλίων εισηγμένων εταιρειών και την τελευταία τετραετία βρίσκεται στην Προεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Κύπρου. Μέσα σε αυτή την τετραετία υπήρξαν πολλές προκλήσεις για τις τράπεζες στην Κύπρο. Εν μέσω χρηστών διαχειρίσας με σκοπό την εξυγίανση του ισολογισμού τους, ήρθε η πανδημία, ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία και ακολούθως πληθωρισμός. Και όμως, οι κυπριακές τράπεζες αποδεικνύονται –μέχρι στιγμής τουλάχιστον– ανθεκτικές.

Ο κ. Αράπογλου σε μία από τις λίγες συνεντεύξεις που έχει παραχωρήσει τονίζει πως δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας για οποιοδήποτε αρνητικό αντίκτυπο στον κυπριακό τραπεζικό χώρο από τα γεγονότα της τραπεζικής κρίσης σε Αμερική και Ευρώπη, μιλάει για τα επιτόκια, ξεδιπλώνει τη στρατηγική που θα δούμε στην Τράπεζα τα επόμενα χρόνια και εκφράζει θέση για τις προτάσεις εξαγοράς προς την Τράπεζα Κύπρου.

–Κατά πόσο η τραπεζική κρίση σε Ευρώπη και Αμερική θα έχει προεκτάσεις και στον κυπριακό τραπεζικό χώρο;

–Οι πρόσφατες πινακώσεις τραπεζών στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη ήταν μεμονωμένα περιστατικά και αποτέλεσμα κακής διαχείρισης κινδύνων και πλημμελούς εποπτείας. Η τραπεζική βασίζεται στην εμπιστοσύνη και πολύ εύκολα η ψυχολογία και ο φόβος των καταθετών μπορεί να ξεπεράσει τη λογική και να τους ωθήσει σε άμεση απόσυρση των καταθέσεων τους από μια τράπεζα που αντιμετωπίζει προβλήματα, όπως και έγινε. Λύσεις τελικά βρέθηκαν και οι αντίστοιχες εποπτικές αρχές σε συνεργασία με άλλες μεγαλύτερες τράπεζες έδωσαν λύσεις εκ των ενόντων για τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν με σχετικά διαχειρίσιμες ζημιές από πλευράς καταθετών. Όμως η δομή και οι κανόνες λειτουργίας των αντίστοιχων συστημάτων προστασίας των καταθετών σε τέτοιες κρίσεις θα πρέπει να αναθεωρηθούν για την καλύτερη αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων στο μέλλον, που από την ίδια τη φύση της τραπεζικής δεν είναι δυνατόν να αποφευχθούν.

Οι τράπεζες στην Κύπρο, μετά την πρόσφατη αναδόμησή τους, είναι θωρακισμένες με υπερεπάρκεια κεφαλαίων και ρευστότητας και έχουν αναπτύξει, σε συνεργασία με τις εποπτικές αρχές, ιδιαίτερα αποτελεσματικά συστήματα διαχείριση κινδύνων. Επιπλέον δεν έχουν έκθεση στις τράπεζες που πτώχευσαν. Με τα δεδομένα αυτά θεωρώ ότι δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας για οποιοδήποτε αρνητικό αντίκτυπο στον κυπριακό τραπεζικό χώρο από τα γεγονότα αυτά.

–Ποιες είναι οι προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης της Τράπεζας Κύπρου δεδομένου του πολύ ψηλού μεριδίου αγοράς που έχετε στην Κυπριακή αγορά;

–Η αύξηση του μεριδίου αγοράς στα δάνεια έπαψε από καιρό να είναι η κύρια επιδίωξή μας. Τα δάνεια από μόνα τους δεν αποτελούν την αποδοτικότερη χρήση των εποπτικών κεφαλαίων μιας τράπεζας. Εστιάζουμε την προσοχή μας στην αύξηση του μεριδίου μας στο σύνολο των χρηματοοικονομικών εξόδων κάθε πελάτη (customer wallet), δηλαδή σε δάνεια αλλά και στην αύξηση του αριθμού των παράπλευρων στα δάνεια προϊόντων μας που πουλάμε σε κάθε πελάτη. Αυτό αυξάνει πολύ την απόδοση στα εποπτικά μας κεφάλαια, που είναι ο κύριος στόχος μας. Αυτή η διαδικασία απαιτεί μια δραστητική αλλαγή στη φιλοσοφία προσέγγισης των πελατών μας από τους υπαλλήλους μας που απαιτεί και μια παράλληλη πολύ σοβαρή αναβάθμιση της υποστηρικτικής ψηφιακής μας πλατφόρμας. Επιπλέον, η τεχνο-

Σίγουρα η τράπεζα δεν είναι προς πώληση, αλλά το Δ.Σ. έχει υποχρέωση να αξιολογεί κάθε προσφορά και να αποφασίζει κάθε φορά με γνώμονα το συμφέρον των μετόχων της, αναφέρει ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Τράπεζας Κύπρου.

λογική αναβάθμιση που αναπτύσσουμε θα μας επιτρέψει, αν το θελήσουμε, σε βάθος χρόνου να λειτούργησουμε και έξω από τα στενά γεωγραφικά σύνορα της Κύπρου, χωρίς απαραίτητα φυσική παρουσία.

–Έχει η Τράπεζα Κύπρου τη δυνατότητα να αντικαταστήσει από άλλες πηγές μέρος των εισοδημάτων που θα καθούν από την προβλεπόμενη πανευρωπαϊκά μειωμένη ζήτηση στα δάνεια;

–Είναι πολύ νωρίς ακόμα να προβλέψει κανείς με βεβαιότητα πόσο θα επηρεασθεί και για πόσο καιρό η ζήτηση δανείων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και ιδιαίτερα σε κάθε χώρα ξεχωριστά, αφού δεν είναι ακόμα ξεκάθαρο πόσο θα επηρεάσει η αύξηση του πληθωρισμού και τα αντίστοιχα υψηλά επιτόκια τις επόμενες οικονομίες. Επιπλέον, έχουμε την πρόσφατη κρίση εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα και δεν γνωρίζουμε πόσο αυτή θα επηρεάσει την πολιτική επιτοκίων των

Όσον αφορά στις φήμες για τυχόν ενδιαφέρον από την Εθνική Τράπεζα και την Alpha Bank, μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι δεν αληθεύουν.

κεντρικών τραπεζών, που πρωταρχικό μέλημα τους είναι η μείωση του πληθωρισμού. Πάντως τα μνημόνια μετά από τις πρόσφατες αυξήσεις των επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ είναι ότι ίσως να πλησιάζουμε στο τέλος αυτού του κύκλου αυξήσεων. Οι πληθωριστικές πιέσεις όμως συνεχίζουν να είναι ισχυρές. Για την κυπριακή οικονομία όλες οι ενδείξεις είναι ιδιαίτερα θετικές και προβλέπουμε ότι θα επηρεασθεί πολύ λιγότερο από τις περισσότερες ευρωπαϊκές, επιδει-

κνώντας ισχυρές αντοχές και καινοποιητική ανάπτυξη.

Σε κάθε περίπτωση, όπως ανέφερα προηγουμένως, η υπό τη στενή έννοια αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου της τράπεζας έπαψε να είναι ο κύριος στόχος μας για νέα έσοδα. Μελετάμε πολύ προσεκτικά την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη, τιμολογούμε αντίστοιχα το δάνειο και το αντιμετωπίζουμε ως μέσον ανάπτυξης μιας ευρύτερης σχέσης μαζί του με στόχο να εξυπηρετήσουμε τις κάθε είδους χρηματοοικονομικές του ανάγκες. Επιπλέον, με την ανάπτυξη της νέας ψηφιακής μας πλατφόρμας Jinius, αποσκοπούμε στο να αποκτίσουμε αντίστοιχα μεγάλο μερίδιο αγοράς ως άμεσοι διαμεσολαβητές σε όλες τις πληρωμές σχετικά με αγορές προϊόντων και υπηρεσιών από τους πελάτες μας σε Business to Business (B2B) και Business to consumer (B2C) επίπεδο. Είναι μια μεγάλη στρατηγική μας επένδυση και ο αριθμός των πελατών μας που προσχωρούν

Να αναβαθμίσουμε την ποιότητα ανθρώπινης επαφής με πελάτες

–Πώς βλέπετε τον τραπεζικό τομέα της Κύπρου σε 10 χρόνια από τώρα; Οι εταιρείες fintech και οι ψηφιακές τράπεζες είναι άμεσοι ανταγωνιστές σας;
–Οι εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα, όπως και σε όλους σχεδόν τους τομείς παγκοσμίως είναι τεράστιες, γίνονται με απίστευτα μεγάλη ταχύτητα και με αποκλειστικό καταλύτη την ψηφιακή τεχνολογία. Όλες οι διαδικασίες αλλάζουν και μαζί με αυτές αλλάζουν και οι ανάγκες για διαφορετική εξειδίκευση/εκπαίδευση των υπαλλήλων μας. Αυτό που δεν αλλάζει είναι η ανάγκη μέσα σε αυτή την τεχνολογική επανάσταση, να βρούμε τρόπο να διατηρήσουμε και να αναβαθμίσουμε την ποιότητα ανθρώπινης επαφής και συνεργασίας με τους πελάτες- να αναβαθμίσουμε δηλαδή το λεγόμενο customer experience.

Είναι αυτό ακριβώς που, τουλάχιστον ακόμα, δεν προσφέρουν οι μονοδιάστατες fintech και οι ψηφιακές τράπεζες, οι περισσότερες από τις οποίες ακόμα δεν έχουν επιδείξει κερδοφορία και δεν μπορούν να προσφέρουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες στους πελάτες. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, δεν μπορεί να προβλέψει κανείς πώς θα είναι ο τραπεζικός χώρος στην Κύπρο σε 10 χρόνια. Σίγουρα πάντως μέχρι τότε ο τομέας θα μετατραπεί περισσότερο σε τομέα τεχνολογίας παγκοσμίως και μάλλον θα δυσκολευθεί να διατηρήσει τα σημερινά στενά γεωγραφικά του σύνορα.

στην πλατφόρμα αυτή αυξάνεται με πολύ υψηλό ρυθμό. Ακόμα, αυτή η επένδυση μπορεί να μας προσφέρει πρόσβαση σε πελάτες εκτός συνόρων.

Με τις παραπάνω πρωτοβουλίες στοχεύουμε σε δυναμική ανάπτυξη όλων των δραστηριοτήτων μας, με στόχο την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων και ακριβών εποπτικών μας κεφαλαίων που οι εποπτικές αρχές απαιτούν να διατηρούμε.

Lonestar και ανταγωνισμός –Σας ανησυχεί η ενίσχυση του βασικού ανταγωνιστή σας από την παρουσία ως βασικού πλέον πυλώνα της Eurobank στο μετοχικό κεφάλαιο;

–Δεν μας ανησυχεί ο ανταγωνισμός. Αντίθετα τον βλέπουμε σαν μια ευκαιρία να γίνουμε καλύτεροι.

–Αποτελεί σήμερα η Τράπεζα Κύπρου στόχο εξαγοράς ή ο τρόπος που κατέληξε η προσπάθεια της Lone Star έκλεισε

τις πόρτες και σε άλλους πιθανούς ενδιαφερόμενους. Επίσης, ήταν τελικά ζήτημα τιμής; Παράλληλα, φήμες και δημοσιεύματα έκαναν λόγω το 2022 για ενδιαφέρον από Εθνική Τράπεζα και Alpha Bank. Πώς το σχολιάζετε;

–Κατά την άποψη μας η προσπάθεια της Lone Star ήταν ξεκάθαρα ευκαιριακή. Διείδε σωστά ότι η μετοχή της τράπεζας ήταν τότε ακόμα σοβαρά υποτιμημένη και εξέφρασε το ενδιαφέρον της εξαγοράς.

Όμως, το Διοικητικό Συμβούλιο βάσει των δικών του εκτιμήσεων, ήταν πεπεισμένο ότι η εκτέλεση του επιχειρηματικού σχεδίου που είχε εγκρίνει και που ήταν ήδη σε πολύ επιτυχημένη εξέλιξη, δικαιολογούσε μια σημαντική αύξηση/διόρθωση της αποτίμησης της τράπεζας.

Σε αυτή τη βάση το Δ.Σ. θεώρησε ότι η αποδοχή των προτάσεων της Lone Star δεν θα ήταν προς το συμφέρον των μετόχων της Τ.Κ. Όπως απεδείχθη πολύ γρήγορα, η απόφαση αυτή ήταν απόλυτα σωστή, αφού έκτοτε η τιμή της μετοχής αυξήθηκε κατά περισσότερα από 150%. Όπως φαίνεται δε σύντομα θα έχουμε καλύψει την προϋπόθεση μεγέθους κεφαλαιοποίησης για την αναβάθμιση της μετοχής στο premium listing του χρηματιστηρίου του Λονδίνου. Αυτό θα αυξήσει λογικά την ανταγωνιστικότητα της μετοχής μας προς ένα ευρύτερο φάσμα διεθνών θεσμικών επενδυτών. Είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς αν θα υπάρξουν και άλλοι ενδιαφερόμενοι για την αγορά της Τ.Κ. στο μέλλον. Σίγουρα η τράπεζα δεν είναι προς πώληση, αλλά το Δ.Σ. έχει υποχρέωση να αξιολογεί κάθε προσφορά και να αποφασίζει κάθε φορά με γνώμονα το συμφέρον των μετόχων της.

Όσον αφορά στις φήμες για τυχόν ενδιαφέρον από την Εθνική Τράπεζα και την Alpha Bank, μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι δεν αληθεύουν.

Αμελτέα νέα ΜΕΑ

–Η αύξηση των επιτοκίων έχει δημιουργήσει μία κατάσταση δύο ταχυτήτων. Από τη μία κέρδη στις τράπεζες, αλλά συγχρόνως δυσκολίες στους δανειολήπτες που ενδεχομένως φέρουν σε κατοπινό στάδιο προβλήματα στα πιστωτικά ιδρύματα. Σας ανησυχεί το γεγονός αυτό και πώς θα το διαχειριστείτε;

–Τα κόκκινα δάνεια που χρειάστηκε να πουληθούν για την εξυγίανση των τραπεζών δεν δημιουργήθηκαν πρόσφατα. Τέτοια μεγάλα μεγέθη δεν δημιουργούνται μέσα σε λίγα χρόνια και σε ομαλές αγορές. Τα περισσότερα δημιουργήθηκαν κατά την κρίση του 2013 και λίγα είχαν μείνει και από παλαιότερα. Πάντως, η εμπειρία έχει δείξει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, αν οι εποπτικές αρχές δεν επέβαλλαν, λόγω ανάγκης άμεσες εξυγιανones, την πώληση των δανείων αυτών και επέτρεπαν στις τράπεζες να διαχειριστούν τα κόκκινα τους δάνεια από μόνες τους χωρίς πίεση, οι τράπεζες θα είχαν τελικά μεγαλύτερο όφελος.

Με τη σημερινή μεγάλη πιεθαρμία στα κριτήρια δανειοδότησης και την ενισχυμένη εποπτεία από τη ΕΚΤ και την ΚΤΚ, κρίνοντας από την συμπεριφορά έως τώρα του δανειακού χαρτοφυλακίου της Τ.Κ. ο ρυθμός δημιουργίας νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι σχεδόν αμελητέος. Παρακολουθούμε πολύ στενά τις εξελίξεις στον τομέα αυτό και σίγουρα, όπως εξάλλου κάναμε και σε άλλες δύσκολες συγκυρίες, είμαστε έτοιμοι να βοηθήσουμε όσους έχουμε διαλέξει να είναι πελάτες μας να ανταπεξέλθουν σε όσα προβλήματα τυχόν τους προκύψουν από το αυξημένο κόστος χρήματος για το οποίο δεν φέρουν καμία ευθύνη. Πιστεύω ότι ο σημαντικότερος παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των χαρτοφυλακίων των τραπεζών θα είναι η διάρκεια της περιόδου των υψηλών επιτοκίων και λιγότερο το κατά πόσο θα αυξηθούν.

Από το 1949 μέχρι σήμερα, το ύφος και το μήνυμα των διαφημίσεων της KEAN έχει αλλάξει άρδην, στο πλαίσιο και του ύφους του μάρκετινγκ της κάθε εποχής.

Το τέλος εποχής και η νέα σελίδα στην KEAN

Οι επιτυχίες, τα σημεία καμπής στην ιστορία του ομίλου και η επόμενη μέρα μετά τη συμφωνία πώλησης

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Η συμφωνία πώλησης του ομίλου KEAN στην εταιρεία bbf (build better future) είναι από τις πρώτες συμφωνίες της χρονιάς και αδιαμφισβήτητη, και από τα πιο δυνατά για το κυπριακό επιχειρείν, όχι μόνο για τα μέρη που το απαρτίζουν, αλλά και για τις προοπτικές και τα νέα δεδομένα που δημιουργεί στην ανάπτυξη της εταιρείας αναψυκτικών. Πέραν τούτου, η συμφωνία, ανοίγει παράλληλα τον δρόμο για αξιοποίηση του υφιστάμενου τεμαχίου στο οποίο δραστηριοποιείται αυτή τη στιγμή. Στο ίδιο τεμάχιο, όπως πληροφορείται η «Κ», θα παραμείνουν οι εγκαταστάσεις, ωστόσο η εταιρεία θα συνεχίσει την παραγωγή της σε άλλο σημείο στη Λεμεσό, διατηρώντας παράλληλα το υφιστάμενο της προσωπικό. «Το μόνο που αλλάζει είναι η μετοχική δομή της» τονίζει μιλώντας στην «Κ» ο director του ομίλου Kris Μαρκίδης. Το σίγουρο πάντως είναι ότι μέσα σε 74 χρόνια παρουσίας, πολλά έχουν αλλάξει

Ο όμιλος KEAN σήμερα εργοδοτεί 200 άτομα και έχει ετήσιο τζίρο γύρω στα 40 εκατ. ευρώ.

για την εταιρεία. Με αφορμή τη συμφωνία πώλησης, επικειρήσαμε, με τη βοήθεια του κυρίου Μαρκίδη, να καταγράψουμε την πορεία της στο πέρασμα των χρόνων, καθώς και τα σημεία αναφοράς που έκαναν την KEA του 1949, την KEAN του 2023, μία από τις μεγαλύτερες κυπριακές εταιρείες.

Ένας νεαρός χημικός

Όλα ξεκίνησαν το 1949. Τότε, ένας νεαρός χημικός, ο Τάκης Χριστοδούλου, θέλησε να αξιοποιήσει την εξειδικευμένη γνώση του στον τομέα της επεξεργασίας των φρούτων, ιδρύοντας την Κυπριακή Εταιρεία Αναψυκτικών (KEA). Ξεκίνησε έτσι να αξιοποιεί τους χυμούς και τα φυσικά συστατικά που προκύπτουν από τη διαδικασία χυμοποίησης φρέσκων εσπεριδοειδών. Τα πρώτα ποτά που παρασκευάστηκαν το 1949 ήταν τα σκουός (πορτοκάλι, λεμόνι, αμύγδαλο και βύσσινο) με υψηλή περιεκτικότητα σε ζάχαρη, που συντηρούσε τα προϊόντα και τα έκαναν ιδιαίτερα δημοφιλή στο κοινό. Βασικά υλικά ήταν τα αρωματικά βότανα της κυπριακής υπαίθρου και οι ώριμες ποικιλίες των εσπεριδοειδών του νησιού. Δύο χρόνια αργότερα, η εταιρεία άλλαξε ελαφρώς το όνομά της σε KEAN. Από τότε μέχρι σήμερα, έχουν περάσει επτά δεκαετίες μέσα από τις οποίες η εταιρεία εξελίχθηκε, σε αυτό που γνωρίζουμε σήμερα και σε ένα brand name, το οποίο κατέχει ηγετική θέση στην κυπριακή αγορά.

Σταθμοί στην πορεία

Πολλά τα σημεία αναφοράς στην πολυετή πορεία του Ομίλου.

Η KEAN είναι αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας του νησιού, αναφέρει ο director του Ομίλου Kris Μαρκίδης.

Το εργοστάσιο της εταιρείας, το οποίο ολοκληρώθηκε το 1956, και λειτουργεί μέχρι σήμερα.

Ξεκινώντας από το 1956, όταν ολοκληρώθηκε το εργοστάσιο της εταιρείας, το οποίο και λειτουργεί μέχρι σήμερα. Το 1959 άρχισε η εμφιάλωση της Pepsi Cola στις εγκαταστάσεις του εργοστασίου. Η συνεργασία της είχε κάτω από την ομπρέλα της τα προϊόντα των δύο εμπορικών σημάτων μέχρι το 1972. Η εταιρεία έχασε τις περισσότερες καλλιέργειες εσπεριδοειδών λόγω της τουρκικής εισβολής το 1974.

Σημείο καμπής για την εταιρεία και την ενίσχυση των εμπορικών δραστηριοτήτων της, ήταν όπως περιγράφει ο κ. Μαρκίδης, η αγορά νέας τεχνολογίας ασηπτικής συσκευασίας Tetra Pak για την παραγωγή φυσικών χυμών και φρουτοποτών σε κουτιά του ενός λίτρου και 250 ml που μπήκαν για

πρώτη φορά στην κυπριακή αγορά. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1986, υπεγράφη συμφωνία με την εταιρεία N.J.Nichols, για την παραγωγή και διανομή στην Κύπρο των προϊόντων VIMTO, ενώ έγινε αντικατάσταση των γυάλινων μπουκαλιών εμφιάλωσης αναψυκτικών και σκουός με πλαστικά μπουκάλια. Σταθμός στην πορεία της εταιρείας ήταν και το πιο πρόσφατο 2015, όταν η εταιρεία παρουσίασε για πρώτη φορά στην κυπριακή αγορά και σε άλλες αγορές, αεριούχες λεμονάδες, πορτοκαλάδες και σκουός με στέβια (0% θερμίδες).

Η KEAN σήμερα

Στις επτά δεκαετίες ζωής η KEAN εξελίχθηκε από μια τοπική

Η KEAN κατέχει το 31% της αγοράς στον τομέα των χυμών και το 70% στα σκουός, ενώ η KEANITA κατέχει το 75% της αγοράς του παιδικού ποτού.

εταιρεία αναψυκτικών και χυμών σε έναν δυναμικό Όμιλο που δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς της αγοράς τροφίμων και ποτών, εξυπηρετώντας τη λιανική και τη χονδρική αγορά αλλά και τον τομέα εστίασης. Τα τοπικά προϊόντα KEAN που παράγονται στο εργοστάσιό της στη Λεμεσό διανέμονται σε περισσότερες από 50 χώρες σε όλο τον κόσμο. Το εργοστάσιο στη Λεμεσό που αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες μεταποιητικές μονάδες του νησιού, αγοράζει και χυμοποιεί γύρω στους 18.000 τόνους κυπριακών εσπεριδοειδών. Η KEAN κατέχει το 31% της κυπριακής αγοράς στον τομέα των χυμών και το 70% στα σκουός, ενώ η KEANITA θεωρείται το πιο επιτυχημένο φρουτοποτό με 75% της αγοράς του παι-

δικού ποτού. Ο εξαγωγικός ποσο ανατολισμός ήταν και είναι τόσο σημαντικός, όσο και οι πωλήσεις στην εισαγωγική αγορά όπως αναφέρει ο κ. Μαρκίδης, με την εξαγωγική δραστηριότητα (σε 50 χώρες) να καλύπτει το 25% των πωλήσεων της εταιρείας. Ο Όμιλος εργοδοτεί 200 άτομα και έχει ετήσιο τζίρο γύρω στα 40 εκατ. ευρώ. Οι εξαγωγές αποτελούνται από προϊόντα εγχώριας παραγωγής όπως χυμούς, συμπυκνώματα χυμών, βάσεις για προϊόντα από χυμούς, αιθέρια έλαια, αναψυκτικά και σκουός. Επιπλέον, ο Όμιλος βρίσκεται ανάμεσα στους μεγαλύτερους εισαγωγείς γνωστών, υψηλής ποιότητας προϊόντων όπως Heinz, Kraft, HP, L&P, Amoy, KPI-KPI, Vitalia, Farleys, Calvo, Όλυμπος,

Αγρόκηπος Χαλβατζή, Berlys, Eurofrits, Viciunai Group κ.ά.

Η επόμενη μέρα

Πλέον με την εξαγορά της εταιρείας από την bbf (build better future), σηματοδοτείται η δυναμική της παρουσία στο παρόν και προδιαγράφεται η δυναμική της πορεία στο μέλλον, περιγράφει ο κ. Kris Μαρκίδης, επισημαίνοντας ότι η νέα πορεία θα στηριχθεί στις διαχρονικές αξίες της εταιρείας, που συνέβαλαν στη μακροχρόνια πορεία της μέχρι σήμερα. Τονίζει εμφαντικά ότι πέραν της πώλησης των μετόχων της εταιρείας, τίποτα άλλο δεν αλλάζει και όλες οι θέσεις εργασίας είναι εξασφαλισμένες και με τη νέα μετοχική δομή. «Σαν KEAN θα συνεχίσουμε να αναπτυσσόμαστε ανάλογα με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες της αγοράς. Θα συνεχίσουμε να προσφέρουμε τα προϊόντα που αγαπήθηκαν από γενιές και γενιές Κυπρίων πάντα με την κορυφαία ποιότητα που τα καθιστούν πρώτα στις προτιμήσεις του κοινού και αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας και της κουλτούρας μας. Ταυτόχρονα θα συνεχίσουμε να προσφέρουμε ως εταιρεία στη χώρα και στην κοινωνία με αφοσίωση, πίστη και αγάπη, όπως κάνουμε όλα αυτά τα 74 χρόνια ύπαρξής μας» αναφέρει χαρακτηριστικά.

Σχέση με την κοινωνία

«Η KEAN δεν είναι απλά “μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες στην Κύπρο”, αλλά είναι αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας του νησιού, ενεργό μέλος της τοπικής οικονομίας και απόλυτα ταυτισμένη με την κυπριακή παράδοση» υπογραμμίζει ο κ. Μαρκίδης και αναφέρεται στους πέντε πυλώνες της εταιρείας, στο πλαίσιο του προγράμματος Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Πρώτος πυλώνας, η ελάχιστη σπατάλη πόρων. Σύμφωνα με την εταιρεία, ό,τι απομένει από το φρούτο χρησιμοποιείται σαν ζωοτροφή από φάρμες και σαν λίπασμα από τους γεωργούς. Στους πυλώνες της εταιρείας και η πράσινη επιχείρηση, που αφορά τη μείωση στο ελάχιστο της βιομηχανικής επιβάρυνσής της στο περιβάλλον. Παράλληλα, προωθεί την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση μέσα από ειδικά προγράμματα. Με στόχο τη νέα γενιά, έχει δημιουργήσει το Eco-δρόμο στο εργοστάσιό της, το οποίο φιλοξενεί παιδιά σχολικής ηλικίας για διασκεδαστικές αλλά και εκπαιδευτικές περιπλανήσεις. Τρίτος πυλώνας η κοινωνική δράση μέσω της προσφοράς σε φιλανθρωπικές εκδηλώσεις και στήριξη οργανώσεων αλλά και πιο μεμονωμένων περιπτώσεων. Τέταρτος πυλώνας, είναι η στήριξη της τοπικής οικονομίας, με συνεργασίες με άλλες κυπριακές εταιρείες, τοπικούς προμηθευτές, βιοτέχνες και επαγγελματίες καθώς και εσπεριδοκαλλιεργητές της χώρας. Στις προτεραιότητες της εταιρείας και η προσφορά προϊόντων υψηλής ποιότητας, πλούσια σε θρεπτικές αξίες η ενθάρρυνση ενός υγιεινού τρόπου ζωής.

Αιτήσεις στο Ταμείο Ανάκαμψης για επενδυτικά σχέδια 12,1 δισ.

Εχουν υπογραφεί 106 δανειακές συμβάσεις προϋπολογισμού 5,2 δισ. ευρώ

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία, με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να συμμετέχουν πλέον σε ποσοστό 22,5% στον προϋπολογισμό των επενδυτικών προτάσεων, που έχουν υποβληθεί στις τράπεζες.

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα το υπουργείο Οικονομικών, 381 επενδυτικά σχέδια, συνολικού προϋπολογισμού 12,12 δισ. ευρώ, έχουν υποβληθεί μέχρι στιγμής στο δανειακό σκέλος του Ταμείου που θεωρείται από τους αρμόδιους κυβερνητικούς παράγοντες ως το πιο επιτυχημένο κομμάτι του.

Από τα 12,12 δισ. ευρώ του συνολικού προϋπολογισμού των προτάσεων, τα 5,02 δισ. ευρώ αντιστοιχούν σε δάνεια του Ταμείου, τα 4,03 δισ. ευρώ είναι τα κεφάλαια των τραπεζών και 3,07 δισ. ευρώ είναι η ίδια συμμετοχή των επενδυτών, σύμφωνα με στοιχεία έως το τέλος Μαρτίου.

Ηδη έχουν υπογραφεί 106 δανειακές συμβάσεις, συνολικού προϋπολογισμού 5,2 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 2,1 δισ. ευρώ είναι δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης, 1,8 δισ. ευρώ είναι κεφάλαια των τραπεζών και 1,3 δισ. ευρώ είναι τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών.

Το μεσοσταθμικό επιτόκιο γι' αυτές τις 106 δανειακές συμβάσεις, σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Οικονομικών, είναι 1,8% και

Σύμφωνα με το υπουργείο Οικονομικών, 381 επενδυτικά σχέδια έχουν υποβληθεί μέχρι στιγμής στο δανειακό σκέλος του Ταμείου Ανάκαμψης.

Το μεσοσταθμικό επιτόκιο διαμορφώνεται στο 1,8% και η μέση διάρκεια του δανείου στα 12 έτη.

η μέση διάρκεια αποπληρωμής των δανείων είναι 12 χρόνια.

Σημειώνεται ότι το επιτόκιο του Ταμείου Ανάκαμψης είναι πιο ευνοϊκό για τις μικρότερες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις είναι σταθερό 0,35% και για τις μεσαίες και μεγάλες είναι 1%. Ετσι,

μαζί με το τραπεζικό επιτόκιο, το μεσοσταθμικό διαμορφώνεται κι αυτό σε ικανοποιητικό επίπεδο, στο 1,8% μέχρι στιγμής. Κάτι που εκτιμάται από τις επιχειρήσεις, καθώς το κόστος δανεισμού ακολουθεί διεθνώς αλματώδη αύξηση. Επίσης, συστατικό της επιτυχίας θεωρείται και η σχετικά απλή και σύντομη διαδικασία που προβλέπεται για την εκταμίευση του δανείου.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση, τα επενδυτικά σχέδια που εξετάζονται ή και εγκρίθηκαν αφορούν τη βιομηχανία, το λιανικό εμπόριο, την ενέργεια και τις Ανανεώσιμες Πηγές, τις τηλεπικοινωνίες,

τον τουρισμό και τις υπηρεσίες. «Το δανειακό σκέλος του Ταμείου Ανάκαμψης», σχολίασε ο αρμόδιος αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θεόδωρος Σκυλακάκης, «είναι το μεγαλύτερο χρηματοδοτικό εργαλείο που είχε ποτέ η χώρα μας. Και έχει μπει δυναμικά στα “ραντάρ” των επενδυτών, κυρίως χάρη στους ευνοϊκούς όρους χορήγησης δανείων, σε μια χρονική συγκυρία που τα επιτόκια αυξάνονται ραγδαία διεθνώς».

Σε ό,τι αφορά το σκέλος των επιδοτήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης, έχουν εκταμιευθεί 3,2 δισ. ευρώ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Επιπλέον, σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση του υπουργείου Οικονομικών, βρίσκονται σε εξέλιξη 267 διαγωνισμοί, συνολικής δαπάνης 3,37 δισ. ευρώ.

Συνολικά, για δάνεια και επιχορηγήσεις, η Ελλάδα έχει εκταμιεύσει μέχρι στιγμής 11 δισ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και σχεδιάζει να υποβάλει αίτημα για την τρίτη δόση, ύψους 1,7 δισ. ευρώ, έως το τέλος του μηνός. Εφόσον εκταμιευθεί και η δόση αυτή, θα έχει απορροφήσει το 40% των πόρων που δικαιούται, 31,16 δισ. ευρώ. Ακόμα, την περασμένη εβδομάδα υπέβαλε και αίτημα για δάνειο των 5 δισ. ευρώ, στο πλαίσιο του REPower EU. Από το ίδιο πρόγραμμα, η Ελλάδα θα πάρει επίσης σχεδόν 800 εκατ. ευρώ επιχορηγήσεις.

Μικρός ο αντίκτυπος για τις τράπεζες από το «πάγωμα» επιτοκίων

Αμελητέος θα είναι ο αντίκτυπος για τις ελληνικές τράπεζες από το «πάγωμα» του επιτοκίου βάσης για στεγαστικά δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου, εκτιμά η Axia Ventures, ενώ παράλληλα βλέπει ότι αυτή η πρωτοβουλία θα αποφέρει και οφέλη για τον κλάδο.

Αν και δεν είναι διαθέσιμες όλες οι λεπτομέρειες, όπως σημειώνει η Axia, η πιθανή πρόταση θα επιδιώξει την επιβολή ενός ανώτατου ορίου στα επιτόκια των στεγαστικών δανείων, με βάση το Euribor ενός και τριών μηνών, ή το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ, χρησιμοποιώντας το επίπεδο της 31ης Μαρτίου 2023 ως επιτόκιο αναφοράς, για μια αρχική περίοδο 12 μηνών. Η μερίδα του λέοντος των στεγαστικών δανείων στην Ελλάδα είναι με κυμαινόμενο επιτόκιο, όπως υπενθυμίζει, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα υπόλοιπα των στεγαστικών δανείων που περιλαμβάνονται σε αυτή τη ρύθμιση θα είναι περίπου 24 δισ. ευρώ (εξαιρουμένων των σχετικών ΝΡΕ).

Υπάρχουν δύο βασικές παραδοχές που θα καθορίσουν πόση από τη θεωρητική αύξηση των καθαρών επιτοκιακών εσόδων θα χάσουν οι τέσσερις συστημικές τράπεζες λόγω αυτής της ρύθμισης, όπως επισημαίνει: α) Το ανώτατο επιτόκιο, το οποίο η Axia θέτει στο 2,9% (χρησιμοποιώντας το κλείσιμο του Euribor ενός μηνός της 31ης Μαρτίου 2023 ως σημείο αναφοράς), και β) το τελικό επιτόκιο διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων της ΕΚΤ, το οποίο τοποθετεί στο 3,5% (υποθέτοντας ότι θα αυξηθεί κατά 50 μ.β. περαιτέρω σε σχέση με τα τρέχοντα επίπεδα).

Με βάση αυτές τις παραδοχές, οι θεωρητικές απώλειες επιτοκιακών εσόδων για τις τράπεζες θα μπορούσαν να ανέλθουν σε 146 εκατ. ευρώ (από 31 έως 41 εκατ. ευρώ ανά τράπεζα) ή 2,2% του φετινού στόχου τους για τα επιτοκιακά έσοδα.

«Κατά την άποψή μας, αυτός ο αντίκτυπος είναι αμελητέος, αλλά πρέπει επίσης να τονίσουμε ότι αυτά τα επιπλέον καθαρά επιτοκιακά έσοδα δεν είχαν προϋπολογιστεί στους στόχους του 2023 των τραπεζών, καθώς και οι τέσσερις συστημικές υπο-

Η Axia Ventures βλέπει ότι αυτή η πρωτοβουλία θα αποφέρει και οφέλη για τον κλάδο.

θέτουν επιτόκιο διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων στο 2,5% (δηλαδή κάτω από το ανώτατο επίπεδο)», υπογραμμίζει η Axia. Συνεπώς, οι στόχοι των τραπεζών θα επιτευχθούν και μάλιστα αναμένεται να ξεπεραστούν καθώς άλλα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρηματικών, δεν θα έχουν ανώτατο όριο, όπως προσθέτει.

Η νέα αυτή πρωτοβουλία θα έχει και άλλα οφέλη, αφού: (α) Καταδεικνύει την αυξανόμενη κοινωνική ευαισθητοποίηση των τραπεζών και (β) αμβλύνει τυχόν ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα του ενεργητικού των στεγαστικών δανείων, μειώνοντας τη μηνιαία επιβάρυνση των επιτοκίων σε μια περίοδο μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Ανακοίνωση Διορισμού Ανώτερων Διευθυντών στην K. Treppides & Co Ltd

Η Διεύθυνση της K. Treppides & Co Ltd πιστή στην δέσμευσή της για οργανική ανάπτυξη μέσω της δημιουργίας ηγετικών προσωπικοτήτων που προέρχονται από την ανάπτυξη μελών του δικού της ανθρωπίνου δυναμικού τα οποία έχουν την αριστεία όσο αφορά την γνώση και τον τρόπο παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, είναι στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσει το διορισμό Ανώτερων Διευθυντών στο Διευθυντικό Συμβούλιο με ισχύ από την 1η Απριλίου 2023.

Ο Νικόλας Κλαππής διορίζεται ως Ανώτερος Διευθυντής, Μέλος του Διευθυντικού Συμβουλίου

Ο Νικόλας Κλαππής διορίζεται ως Ανώτερος Διευθυντής στο Τμήμα Παροχής Ελεγκτικών Υπηρεσιών της K. Treppides & Co Ltd. Εντάχθηκε στην K. Treppides & Co Ltd το 2013 και κατά τη διάρκεια της 10χρονης εμπειρίας του πέρασε από όλα τα επίπεδα θέσεων του τμήματος Παροχής Ελεγκτικών Υπηρεσιών. Διαθέτει εκτεταμένη γνώση και πρακτική εμπειρία στον έλεγχο Οικονομικών Καταστάσεων πολυεθνικών και διεθνών εταιρειών και στην εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ). Ο Νικόλας Κλαππής είναι κάτοχος πτυχίου BA (Hons) στη Λογιστική και τα Χρηματοοικονομικά από το Πανεπιστήμιο της Δυτικής Αγγλίας στο Μπρίστολ, Ηνωμένο Βασίλειο. Είναι μέλος του Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ACA) και μέλος του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου (ΣΕΛΚ).

Ο Χρίστος Χρυσοστόμου διορίζεται ως Ανώτερος Διευθυντής, Μέλος του Διευθυντικού Συμβουλίου

Ο Χρίστος Χρυσοστόμου διορίζεται Ανώτερος Διευθυντής στο νεοσύστατο Τμήμα Οικονομικής και Φορολογικής Συμβουλευτικής της K. Treppides & Co Ltd. Ο Χρίστος Χρυσοστόμου εντάχθηκε στην K. Treppides & Co Ltd τον Σεπτέμβριο του 2021 αφού απέκτησε περισσότερα από 8 χρόνια εμπειρίας ως φοροτεχνικός σύμβουλος σε μια έγκριτη εταιρεία και 2 χρόνια ως εσωτερικός φορολογικός διευθυντής σε πολυεθνική εταιρεία Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου. Είναι έμπειρος και εξειδικευμένος επαγγελματίας με εξειδίκευση στην φορολογική νομοθεσία (άμεση και έμμεση), σε συμβουλευτικές υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένου του DAC6) και υπηρεσίες εκκαθάρισης εταιρειών. Προσφέρει υπηρεσίες φορολογικής συμβουλευτικής και συμβουλευτικές υπηρεσίες, καθώς και υπηρεσίες χρηματοοικονομικής αναφοράς και ΦΠΑ σε ένα ποικίλο χαρτοφυλάκιο πελατών, το οποίο περιλαμβάνει πολυεθνικές και διεθνείς εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, ακίνητα, πετρέλαιο και φυσικό αέριο και τεχνολογία. Έχει συμμετάσχει ενεργά, μεταξύ άλλων, σε θέματα φορολογικής συμβουλευτικής και υποβολής εκθέσεων για πολλούς διεθνείς ομίλους εταιρειών, καθώς και σε έργα φορολογικής δέουσας επιμέλειας

σε ελέγχους και φορολογικούς ελέγχους. Ειδικεύεται στις εργασίες φορολογικής συμμόρφωσης, ιδιαίτερα στον εντοπισμό και την αξιολόγηση των φορολογικών κινδύνων και στην παροχή συμβουλών βελτιστοποίησης φορολογίας. Ο Χρίστος Χρυσοστόμου είναι κάτοχος πτυχίου Οικονομικών από το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Είναι μέλος του Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ACA) και μέλος του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου (ΣΕΛΚ).

Η K. Treppides & Co Ltd, είναι η μεγαλύτερη ανεξάρτητη συμβουλευτική εταιρεία στην Κύπρο, με εδραιωμένη διεθνή παρουσία και γραφεία στη Κύπρο, Μεγάλη Βρετανία και τη Μάλτα. Η Εταιρεία ξεκίνησε τις εργασίες της το 1985 και σήμερα το εργατικό δυναμικό της K.Treppides & Co Ltd, ανέρχεται στους 200 επαγγελματίες. Προσφέρει ένα πλήρες φάσμα συμβουλευτικών, φορολογικών, ελεγκτικών, και λογιστικών υπηρεσιών σε ομίλους, εταιρείες και επενδυτές που δραστηριοποιούνται σε διεθνή βάση, σε διάφορους οικονομικούς και επιχειρηματικούς τομείς. Η Εταιρεία έχει ένα ιστορικό δεκαετιών στην παροχή υπηρεσιών με μια επίλεκτη ομάδα έμπειρων στελεχών οι οποίοι μπορούν να καθοδηγήσουν και να βοηθήσουν επενδυτές και επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εδραίωσης και μετέπειτα επενδυτικής δραστηριότητας στην Κύπρο και διεθνώς.

Μαζική έξοδος το Πάσχα, γεμάτα όσα ξενοδοχεία έχουν ανοίξει

Αναμένεται ρεκόρ τουριστικής κίνησης – Εξτρα δρομολόγια σε θάλασσα και αέρα

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Σε επίπεδα που αναμένεται να σηματοδοτήσουν ιστορικό ρεκόρ προβλέπεται να διαμορφωθεί η τουριστική κίνηση κατά το Πάσχα, ξεπερνώντας ακόμη και τα προ πανδημίας επίπεδα. Η πληρότητα στα ξενοδοχεία που θα είναι ανοιχτά από τη Μεγάλη Εβδομάδα κινείται άνω του 90% και σε περιπτώσεις ακόμη και πλησίων του 100%, ανάλογα με τον προορισμό.

Παράλληλα, η ακτοπλοϊκή κίνηση με βάση τις μέχρι στιγμής πωλήσεις εισιτηρίων δείχνει κατακόρυφη αύξηση σε σχέση με το 2020 και πληρότητα πάνω από το 90% στα δρομολογημένα καράβια. Είναι ίσως χαρακτηριστικό ότι η μεγαλύτερη ελληνική ακτοπλοϊκή, Attica Group, έχει δρομολογήσει φέτος ένα επιπλέον πλοίο, δυναμικότητας 1.700 επιβατών, προκειμένου να καλύψει τη ζήτηση για μεταφορές προς νησιωτικούς προορισμούς.

Την ίδια ώρα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol), ο αριθμός των πτήσεων στην Ελλάδα τον Απρίλιο αναμένεται αυξημένος κατά 10%-15% συγκριτικά με πέρυσι, περίοδος κατά την οποία είχε ήδη ξεπεραστεί ο αριθμός των πτήσεων των αντίστοιχου μήνα του 2019, τελευταίου πριν από την πανδημία.

Στη φετινή αυξημένη αεροπορική δραστηριότητα στην Ελλάδα κατά το επόμενο δεκαήμερο συμβάλλει σημαντικά και η σύμπτωση του καθολικού με το ορθόδοξο Πάσχα. Ειδικότερα, το καθολικό Πάσχα προηγείται ακριβώς μιας εβδομάδας του ορθόδοξου, δημιουργώντας συνθήκες αυξημένης επιβατικής κίνησης τόσο από επαναπατριζόμενους για διακοπές στη χώρα τους Έλληνες

Η ακτοπλοϊκή κίνηση με βάση τις μέχρι στιγμής πωλήσεις εισιτηρίων δείχνει κατακόρυφη αύξηση σε σχέση με το 2020 και πληρότητα πάνω από 90% στα δρομολογημένα καράβια.

Η Attica Group προσθέτει ένα επιπλέον πλοίο, δυναμικότητας 1.700 επιβατών, για να καλύψει τη ζήτηση.

και βέβαια ξένους ταξιδιώτες, όσο και από Έλληνες που ταξιδεύουν στο εξωτερικό για τις διακοπές της περιόδου, διευκρινίζουν πηγές της αεροπορικής βιομηχανίας. Ο αριθμός των προγραμματισμένων πτήσεων στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών είναι αυξημένος, ενώ στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια από τη Μεγάλη Τετάρτη έως

και τη Δευτέρα του Πάσχα αναμένονται περίπου 1.190 αφίξεις αεροσκαφών. Παραμένει ωστόσο προς διευκρίνιση το εύρος της πληρότητας των δρομολογημένων αεροσκαφών, σημειώνουν οι ίδιες πηγές. Κύκλοι της Aegean μιλούν για ισχυρή δυναμική που έγινε ορατή ήδη κατά το πρώτο τρίμηνο και η οποία στηρίζεται τώρα τόσο από τον συγχρονισμό του καθολικού με το ορθόδοξο Πάσχα όσο και από την ευρύτερη διάθεση των πολιτών να ταξιδέψουν.

Επιπλέον, η ακτοπλοϊκή σεζόν ξεκινάει τώρα τόσο με τις εποχικές δρομολογήσεις όσο και με έκτακτες, προκειμένου να καλυφθεί η ζήτηση για μεταφορά επιβατών αλλά και φορτηγών που εφοδιάζουν τα νησιά.

Σύμφωνα με την Attica Group, η κίνηση προς τις Κυκλάδες, που κλιμακώνεται με αναχωρήσεις από τη Μεγάλη Τετάρτη έως και τη Μεγάλη Παρασκευή, δείχνει πληρότητα κοντά στο 100%, ενώ δεν υπάρχουν διαθέσιμες καμπίνες για τους πιο μακρινούς προορισμούς όπως το Βόρειο Αιγαίο και τα δρομολόγια προς τη Ρόδο. Η πληρότητα απλών θέσεων γι' αυτούς τους πιο μακρινούς προορισμούς είχε ήδη φτάσει από προχθές στο 80%-90%. Σημειώνεται πως φέτος τα πλοία ταξιδεύουν πλέον ελεύθερα από πρωτόκολλα περιορισμού του αριθμού των επιβατών που δύνανται να μεταφέρουν, τα οποία είχαν επιβληθεί κατά το μεγαλύτερο διάστημα της προηγούμενης τριετίας.

Πολύ καλή εκκίνηση για την καλοκαιρινή σεζόν

Όλοι οι παραδοσιακοί προορισμοί της εορταστικής περιόδου του Πάσχα εμφανίζουν αυξημένο ρυθμό κρατήσεων, σύμφωνα με στοιχεία της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων. Μάλιστα, η ομοσπονδία κάνει λόγο για κλιμάκωση της πληρότητας των ξενοδοχείων καθώς πλησιάζει η Μεγάλη Εβδομάδα, που θα στηριχτεί και από τις κρατήσεις της τελευταίας στιγμής, τόσο σε ορεινές και παράκτιες όσο και σε νησιωτικές περιοχές της χώρας.

Η πληρότητα σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση της ομοσπονδίας αναμένεται να κυ-

μανθεί από 70% έως 90% στα ανοιχτά ξενοδοχεία των περισσότερων πασχαλινών προορισμών και σε κάποιες περιπτώσεις να αγγίξει και το 100%. Διευκρινίζεται, πάντως, πως δεν θα ανοίξουν όλα τα ξενοδοχεία και ειδικότερα ο αριθμός των εποχικών επιχειρήσεων που θα επανεκκινήσουν τη λειτουργία τους μέσα στη Μεγάλη Εβδομάδα παραμένει μικρός σε σύγκριση με το σύνολο των καταλυμάτων της χώρας. Εκτιμάται πως θα κινηθεί περίπου στο 30%, δηλαδή περίπου 3.000 ξενοδοχεία. Στην Κρήτη, στο Νότιο Αιγαίο και στη Χαλκιδική,

η πλειονότητα των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων αναμένεται να επαναλειτούργήσει μετά το Πάσχα και έως τις αρχές Μαΐου. Στους περισσότερους δημοφιλείς προορισμούς από Μεγάλη Παρασκευή έως Δευτέρα του Πάσχα κατατάσσονται η Κέρκυρα, η Υδρα, η Πελοπόννησος, τα Ιωάννινα, η Πάτμος, τα Λουτρά Αιδηψού, η Καβάλα, η Θάσος, το Πήλιο, η Σαντορίνη (όπου σύμφωνα με την ομοσπονδία θα ανοίξει το 50% των ξενοδοχείων) και η Μύκονος.

«Η τουριστική κίνηση της πασχαλινής περιόδου επιστρέφει στα κανονικά για την επο-

χή επίπεδα και είναι ένα πρώτο «ζέσταμα» για την καλοκαιρινή σεζόν του 2023 που θα ακολουθήσει.

Η ροή κρατήσεων από σημαντικές αγορές βρίσκεται σε προ COVID επίπεδα και αυτό σημαίνει ότι, εκτός απροόπτου, οδεύουμε προς μια καλή εκκίνηση τον Μάιο από πλευράς τουριστικών αφίξεων και πληρότητας. Είμαστε αισιόδοξοι πως φέτος θα πιάσουμε τουλάχιστον τα νούμερα του 2019, που ήταν η καλύτερη χρονιά του ελληνικού τουρισμού», εκτιμά ο πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων, Γρηγόρης Τάσιος.

Τις καλύτερες επιδόσεις κατέγραψαν τα «πεντάστερα»

Σημαντική αύξηση του κύκλου εργασιών σε σχέση με τα προ πανδημίας επίπεδα καταγράφουν τα πολυτελή καλοκαιρινά ξενοδοχεία, σε αντίθεση με τα χαμηλότερων κατηγοριών συγκροτήματα, που είδαν μείωση του τζίρου τους.

Ειδικότερα, ο κύκλος εργασιών των ελληνικών ξενοδοχείων το 2022 διαμορφώθηκε στα 8,622 δισ. ευρώ, αυξημένος κατά 2,4% σε σχέση με το 2019. Ωστόσο, η αύξηση του κύκλου εργασιών ήταν πολύ μεγαλύτερη και συγκεκριμένα 9,8%, στα 6,768 δισ., για τα ξενοδοχεία εποχικής λειτουργίας, δηλαδή αυτά που ανοίγουν για τη θερινή σεζόν. Επιπλέον, τα ξενοδοχεία των υψηλότερων κατηγοριών, 4 και 5 αστέρων, είδαν τις πωλήσεις τους να αυξάνονται κατά 13,1%, στα 6,65 δισ., ενώ οι χαμηλότερες κατηγορίες, 1 έως 3 αστέρων κατέγραψαν μείωση πωλήσεων της τάξης του 22,3%, στα 1,972 δισ. Επηρεάζονται έτσι δύο τάσεις που χαρακτηρίζουν τη μετά την πανδημία τουριστική δραστηριότητα της χώρας: πως το βασικό προϊόν του ελληνικού τουρισμού παραμένει η θάλασσα, ενώ η ζήτηση είναι ισχυρή για τα πολυτελή καταλύματα. Τα παραπάνω δεδομένα προκύπτουν από την ετήσια έρευνα του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΞΕΕ).

Μεταξύ των ευρημάτων της μελέτης ξεχωρίζει και το γεγονός πως η μέση πληρότητα τον Αύγουστο του 2022 ξεπέρασε οριακά αυτήν του αντίστοιχου μήνα του 2019, με 88% και 86,8% αντίστοιχα. Τον περυσινό Αύγουστο το ένα στα τέσσερα δίκλινα δωμάτια διατέθηκε σε τιμή μέχρι 70 ευρώ, τα άλλα δύο στα τέσσερα δωμάτια ξενοδοχείων είχε τιμή ανάμεσα στα 70 και τα 178 ευρώ, ενώ το τελευταίο δωμάτιο από τα τέσσερα διατέθηκε σε τιμή πάνω από 178 ευρώ. Η μέση τιμή διάθεσης ενός δίκλινου δωματίου τον Αύγουστο διαμορφώθηκε έτσι

στα 150 ευρώ. Για φέτος οι τιμές θα πρέπει να αναμένονται ανοδικές, καθώς από τα ξενοδοχεία που έχουν υπογράψει συμβόλαια με tour operators για το 2023, το 85% έχει υπογράψει με τιμές αυξημένες κατά μέσο όρο 11,4%.

Τα ξενοδοχεία συνεχούς λειτουργίας, αυτά δηλαδή που παραμένουν ανοικτά και τους 12 μήνες και είναι κυρίως ξενοδοχεία πόλης, κατέγραψαν χαμηλότερες επιδόσεις σε σχέση με τα ξενοδοχεία εποχικής λειτουργίας σε όλους τους βασικούς δείκτες (πληρότητα, τιμές κ.λπ.), με αποτέλεσμα μια πτώση του τζίρου τους της τάξης του 21,2% σε σχέση με το 2019.

Η ίδια έρευνα δείχνει πως παρά τη γενικευμένη συνειδητοποίηση στις αγορές από τις οποίες

Στα 8,6 δισ. ο κύκλος εργασιών των ξενοδοχείων το 2022 – Μείωση πωλήσεων για τις μονάδες 1 έως 3 αστέρων.

έλκει πελάτες ο ελληνικός τουρισμός για την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος, μόνον το 18% των συνολικών επενδύσεων των ξενοδοχείων το 2022 αφορούσε επενδύσεις βιωσιμότητας. Σύμφωνα με το ΙΤΕΠ οι επτήσεις επενδύσεις για επισκευές, ανακαίνιση και συντήρηση διαμορφώθηκαν πέρυσι στα 621,2 εκατομμύρια, ποσό που αντιστοιχεί στο 7% του κύκλου εργασιών των ξενοδοχείων και σαφώς χαμηλότερο από τα 986,6 εκατομμύρια που δαπανήθηκαν το 2019.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί πως με βάση τα στοιχεία για το 2023, ο ένας στους τρεις πελάτες των ξενοδοχείων προέρχεται από διαδικτυακές κρατήσεις μέσω Online Travel Agents (OTAs).

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Τζίρος Ξενοδοχείων το 2022 και σύγκριση με το 2019

(σε εκατ. ευρώ)

	Σύνολο	Συνεχούς λειτουργίας	Εποχικής λειτουργίας
2022	8.622,2	1.773,8	6.768,3
2019	8.417,3	2.250,6	6.166,7
Δ% 2022/2019	2,4%	-21,2%	9,8%

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΩΜΑΤΙΩΝ

26%

74%

ΠΗΓΗ: Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, 6/4/2023

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σε Πάσχα και τουρισμό ποντάρουν οι μικρές εταιρείες ένδυσης

Υψηλές είναι οι προσδοκίες των Ελλήνων εμπόρων για την πορεία των πωλήσεων του «ελληνικού ρούχου» το Πάσχα και ειδικότερα την καλοκαιρινή περίοδο, όπου το κύμα των τουριστών αναμένεται να τονώσει την αγορά. Την ίδια στιγμή, εκπρόσωποι της αγοράς αναφέρουν πως το πρώτο τρίμηνο «δεν ήταν ιδιαίτερα δυνατό» για τον κλάδο της ένδυσης, ενώ παρά τις προσδοκίες τους παραμένουν επιφυλακτικοί λόγω της ακρίβειας αλλά και των επικείμενων εκλογών. «Το Πάσχα είναι καθοριστικό για την πορεία των πωλήσεων, καθώς φέτος ο Απρίλιος ξεκινάει με αύξηση του κατώτατου μισθού, άρα τόνωση των εισοδημάτων, και με αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Αυτό θα επαναφέρει την αγορά σε μια κανονικότητα», αναφέρει στην «Κ» εκπρόσωπος του

Η ακρίβεια και οι επικείμενες εκλογές δημιουργούν προβληματισμό στις επιχειρήσεις για την πορεία του τζίρου τους.

Συνδέσμου Επιχειρήσεων Πλεκτικής και Ετοίμου Ενδύματος Ελλάδος, προσθέτοντας πως ο Μάρτιος, που παραδοσιακά είναι ένας δύσκολος μήνας για τον κλάδο της ένδυσης, ήταν υποτονικός αφού, μεταξύ άλλων, η κατανάλωση επηρεάστηκε για δύο εβδομάδες από το τραγικό δυστύχημα στα Τέμπη.

«Για τους κλάδους της ένδυσης - υπόδησης το πρώτο τρίμηνο δεν ήταν ιδιαίτερα καλό, αρ-

χικά λόγω των παρατεταμένων εκπτώσεων και προσφορών που πραγματοποιήθηκαν πριν από τη θεσμοθετημένη περίοδο των χειμερινών εκπτώσεων. Σε έρευνες διαπιστώσαμε πως το 30% των επιχειρήσεων, ειδικά στον κλάδο της ένδυσης - υπόδησης, έχει κάνει κάποιου είδους προσφορά την περίοδο των Χριστουγέννων, πράγμα που σημαίνει πως ένα μέρος του κόσμου ψώνισε τότε», αναφέρει ο Θεόδωρος Καπράλος, πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου Πειραιώς και αντιπρόεδρος της ΕΣΕΕ. Ο ίδιος τονίζει επίσης πως οι πωλήσεις σε χοντρά είδη (μπουφάν και παλτά), τα οποία κάνουν υψηλούς τζίρους, δεν κινηθήκαν ιδιαίτερα καλά το πρώτο τρίμηνο, αφού φέτος δεν είχαμε βαρύ χειμώνα, ενώ επισημαίνει πως ο πληθωρισμός αλλά και το

ενεργειακό κόστος δεν επέτρεψαν στα νοικοκυριά να κάνουν «παρορμητικές αγορές».

Το Πάσχα μεγάλες προσδοκίες έχουν κυρίως οι εταιρείες με προϊόντα παιδικής ένδυσης, ενώ οι έμποροι αναμένουν την καλοκαιρινή περίοδο για να τονώσουν τους τζίρους τους με την έλευση των τουριστών. «Αυτό βέβαια θα εξαρτηθεί από την ακρίβεια αλλά και από άλλους παράγοντες, όπως οι εκλογές, καθώς την περίοδο πριν και μετά τις εκλογές η αγορά συνήθως παγώνει», αναφέρει ο κ. Καπράλος. Σύμφωνα με στοιχεία του ΣΕΠΕΕ, το 2022 οι λιανικές πωλήσεις ενδυμάτων ξεπέρασαν τα 3,1 δισ. ευρώ για τις επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά βιβλία, σημειώνοντας άνοδο 18,4% σε σύγκριση με το 2021.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

Υψηλές είναι οι προσδοκίες των Ελλήνων εμπόρων για την πορεία των πωλήσεων του «ελληνικού ρούχου» το Πάσχα και ειδικότερα την καλοκαιρινή περίοδο, όπου το κύμα των τουριστών αναμένεται να τονώσει την αγορά.

«Παγώνουν» για ένα χρόνο τα επιτόκια στεγαστικών

Οι τράπεζες θα απορροφήσουν
τις επόμενες αυξήσεις της ΕΚΤ

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Φρένο στις περαιτέρω αυξήσεις στα επιτόκια των στεγαστικών δανείων βάζουν οι τράπεζες, «παγώνοντας» τον χρόνο για τα επιτόκια σε ημερομηνία που, σύμφωνα με πληροφορίες, θα είναι η 31η Μαρτίου. Αυτό σημαίνει ότι οι όποιες αυξήσεις έγιναν μετά την 31η Μαρτίου ή πρόκειται να γίνουν εφεξής στα επιτόκια, που αποτελούν τη βάση αναφοράς για τα στεγαστικά δάνεια, δεν θα εφαρμοστούν. Το «πάγωμα» αφορά τα ενήμερα στεγαστικά δάνεια που είναι με κυμαινόμενο επιτόκιο και έχουν βάση αναφοράς είτε το euribor 1 μηνός ή το euribor 3μήνου είτε το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ ή το libor, βάσει του οποίου υπολογίζεται η δόση των στεγαστικών δανείων σε ελβετικό νόμισμα.

Στόχος είναι να σταθεροποιηθούν οι δόσεις των δανείων στα σημερινά επίπεδα, χωρίς δηλαδή να υπάρξει περαιτέρω επιβάρυνση από τις νέες αυξήσεις επιτοκίων που εκτιμάται ότι θα γίνουν το προσεχές διάστημα. Εφόσον η ημερομηνία αναφοράς είναι η 31η Μαρτίου, το euribor 3μήνου θα σταθεροποιηθεί κοντά στο 3,030%, ενώ εφόσον το δάνειο

είναι συνδεδεμένο με το επιτόκιο της ΕΚΤ, αυτό θα σταθεροποιηθεί στο 3,50%. Πάνω στο εκάστοτε επιτόκιο κάθε τράπεζα θα υπολογίζει το περιθώριο (spread) που έχει συμφωνηθεί με τον δανειολήπτη και έτσι θα προκύπτει η δόση του δανείου.

Σύμφωνα με πηγές από τράπεζες, το μέτρο ουσιαστικά μετατρέπει σε σταθερά όλα τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων για συγκεκριμένο διάστημα, που σύμφωνα με τις πληροφορίες θα είναι οι 12 μήνες.

Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται να επιβραβευθούν οι συνεπείς δανειολήπτες, όσοι δηλαδή δεν έχουν καθυστερήσει τη δόση του δανείου τους. Συνολικά τα στεγαστικά δάνεια που έχουν στα χαρτοφυλάκια τους οι τράπεζες, δηλαδή που δεν έχουν πωληθεί σε funds, ανέρχονται σε 24,5 δισ. ευρώ, αλλά με δεδομένο ότι κάποια από αυτά παραμένουν κόκκινα και κάποια είναι ούτως ή άλλως με σταθερό επιτόκιο, το μέτρο εκτιμάται ότι θα καλύψει περί τα 20 δισ. ευρώ. Διευκρινίζεται ότι αν στο προσεχές διάστημα υπάρξει αποκλιμάκωση των επιτοκίων τότε η μείωση θα εφαρμοσθεί προς όφελος του πελάτη.

Οι δόσεις των στεγαστικών δανείων θα σταθεροποιηθούν στα σημερινά επίπεδα για τους επόμενους δώδεκα μήνες. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται να επιβραβευθούν οι συνεπείς δανειολήπτες, όσοι δηλαδή δεν έχουν καθυστερήσει τη δόση του δανείου τους.

Ισχύει και για τα ενήμερα στεγαστικά δάνεια σε ελβετικό νόμισμα.

Το κόστος του μέτρου θα βαρύνει τις τράπεζες και σύμφωνα με υπολογισμούς θα φθάσει περί τα 100 εκατ. ευρώ, εφόσον οι προσεχείς αυξήσεις επιτοκίων περιοριστούν περίπου στη μισή μονάδα, ενώ εφόσον δεν τιθασευθεί ο πληθωρισμός και η ΕΚΤ προχωρήσει σε αυξήσεις πέραν της μισής μονάδας το κόστος θα είναι μεγαλύτερο.

Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, η ΕΚΤ αναμένεται να προχωρήσει το προσεχές διάστημα σε δύο ακόμη αυξήσεις

επιτοκίων κατά 50 μονάδες βάσης συνολικά. Οι εκτιμήσεις ανεβάζουν το euribor 3μήνου στο 3,60% έως τα τέλη του χρόνου, ενώ εάν επαληθευθούν οι εκτιμήσεις για δύο ακόμη αυξήσεις επιτοκίων από την ΕΚΤ (0,25 η κάθε μία), το βασικό επιτόκιο της Κεντρικής Τράπεζας θα διαμορφωθεί τους προσεχείς μήνες στο 4%.

Αυτό σημαίνει ότι για ένα δάνειο π.χ. 100.000 ευρώ με τελικό επιτόκιο 6,5% (δηλαδή spread 2,5%+4%) και διάρκεια αποπληρωμής τα 20 έτη, η δόση θα αυξηθεί κατά 217 ευρώ τον μήνα, ενώ εφόσον το τελικό επιτόκιο συγκρατηθεί στο 6% (spread 2,5% + βασικό επιτόκιο 3,5%), η αύξηση της δόσης θα συγκρατηθεί στα 188 ευρώ και άρα το

όφελος θα διαμορφωθεί στα 29 ευρώ τον μήνα ή στα 348 ευρώ τον χρόνο για το ίδιο δάνειο. Το όφελος μπορεί να μεγιστοποιηθεί ανάλογα με το αν το ύψος του δανείου είναι μεγαλύτερο ή αν η διάρκεια αποπληρωμής είναι μεγαλύτερη, ενώ μικρότερο θα είναι το όφελος για κάποιον που έχει αποπληρώσει το μεγαλύτερο μέρος του δανείου του.

Επιδότηση δόσης

Το μέτρο έρχεται σε συνέχεια της διευρυνσης κατά 30% των κριτηρίων για τα ευάλωτα νοικοκυριά που αποφασίστηκε από το υπουργείο Οικονομικών σε συνεργασία με τις τράπεζες για την προστασία της πρώτης κατοικίας και το οποίο προβλέπει την επιδότηση αναδρομικά από

τον περασμένο Ιούλιο του 50% της αύξησης της δόσης λόγω της ανόδου των επιτοκίων. Μετά και τη διευρυνση των κριτηρίων, που αφορά όμως αποκλειστικά όσους έχουν συγκεκριμένα εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια, έτσι ώστε να θεωρηθούν ευάλωτοι, το μέτρο εκτιμάται ότι θα καλύψει 45.000 δανειολήπτες που έχουν δάνειο με υποθήκη την πρώτη τους κατοικία. Μετά τη διευρυνση τα εισοδηματικά κριτήρια αυξάνονται έως τα 27.300 ευρώ ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού, από 21.000 ευρώ που ισχύει σήμερα, ενώ τα περιουσιακά κριτήρια αυξάνονται έως τα 234.000 ευρώ ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού, από 180.000 ευρώ που ισχύει σήμερα.

Ιουλίου '23

HEALTHY LIFESTYLE CAMP

RODON HOTEL ΑΓΡΟΣ

21-26

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν παιδιά ηλικίας 10-14 χρόνων

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ | ΜΕ ΕΝΕΡΓΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

ΧΑΛΚΙΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ

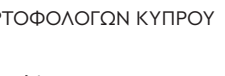
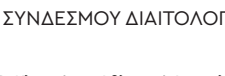
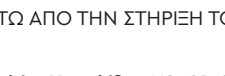
ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΩΝ & ΔΙΑΡΤΟΦΟΛΟΓΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Νικολέτα Μιχαηλίδου, MSc, RD, CSSD, Κλινική και Αθλητική Διαιτολόγος / Διατροφολόγος
Υπεύθυνη Healthy Lifestyle Camp, Τηλ: 99515526, Email: healthylifestylecamp@gmail.com

www.healthylifestylecamp.com

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Η GORDIAN HOLDINGS LIMITED ανακοινώνει την πώληση Οκτώ Χιλιάδων (8000) πλήρως πληρωθείσων μετοχών της εταιρείας **TRIAS BEACH HOTELS LIMITED (HE 109801)** δυνάμει δικαστικής απόφασης ημερομηνίας 02/12/2022 στην αγωγή 1041/2014 του Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου. Γίνονται δεκτές προσφορές για αγορά των ακόλουθων μετοχών, λεπτομέρειες των οποίων φαίνονται στον πιο κάτω Πίνακα:

Περιγραφή και Λεπτομέρειες Μετοχών					
Όνομα Εταιρείας	Αριθμός Εγγραφής	Διεύθυνση	Τύπος Εταιρείας	Εκδομένο μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας	Μερίδιο του μετοχικού κεφαλαίου που θα πωληθεί
TRIAS BEACH HOTELS LIMITED	HE 109801	Βρυσηδίων 75, Παραλίμνι 5314, Αμμόχωστος, Κύπρος	Ιδιωτική Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης	€34.200, διαιρεμένο σε 20.000 μετοχές ονομαστικής αξίας εκ €1,71 έκαστη.	Οκτώ Χιλιάδες (8000) πλήρως πληρωθείσες μετοχές ονομαστικής αξίας €1,71 έκαστη, εγγεγραμμένες στο όνομα της εταιρείας M. & E. KOZALIS DEVELOPERS LIMITED (HE 25396)

Σύνοψη όρων πώλησης

- Το ανταλλάγμα της πώλησης των μετοχών θα καταβληθεί τοις μετρητοίς.
- Η πώληση των πιο πάνω μετοχών γίνεται χωρίς εγγυητικές διαβεβαιώσεις πλην της ιδιοκτησίας εκ μέρους του πωλητή.
- Οι μετοχές προς πώληση αντιστοιχούν στο 40% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας TRIAS BEACH HOTELS LIMITED (HE 109801). Η κύρια δραστηριότητα της εν λόγω εταιρείας είναι η ιδιοκτησία και λειτουργία του 'SENSIMAR SEA BREEZE HOTEL' στον Πρωταρά.
- Η μεταβίβαση των μετοχών τελεί υπό την προϋπόθεση της καταβολής του ανταλλάγματος και της αποδοχής του επιτυχόντος προσφοροδότη ως νέου ιδιοκτήτη μετοχών από την εταιρεία TRIAS BEACH HOTELS LIMITED (HE 109801).

Λεπτομέρειες Διαδικασίας Πώλησης

- Η διαδικασία πώλησης θα διενεργηθεί από τη δικηγορική εταιρεία **HARRIS KYRIAKIDES**, που έχει εξουσιοδοτηθεί σχετικά από την GORDIAN HOLDINGS LIMITED.
- Προσφορές μπορούν να υποβληθούν ΜΟΝΟ ηλεκτρονικά το αργότερο μέχρι τις **18:00 μ.μ. της 21ης Απριλίου 2023** στην ηλεκτρονική διεύθυνση triasbeachtender@harriskyriakides.law. Οι προσφορές θα υποβάλλονται σε ειδικό έντυπο προσφορών που μπορεί να ελασματοποιηθεί μαζί με αντίγραφο των οικονομικών καταστάσεων της TRIAS BEACH HOTELS LIMITED) από κάθε ενδιαφερόμενο κατόπιν αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην πιο πάνω ηλεκτρονική διεύθυνση τουλάχιστον δύο (2) μέρες πριν από την καταληκτική ημερομηνία προσφορών.
- Η αποδοχή ή απόρριψη οποιασδήποτε προσφοράς εναπόκειται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια της Gordian Holdings Limited, η οποία δεν υποχρεούται να αποδεχθεί ή να εξετάσει οποιαδήποτε προσφορά και διατηρεί το δικαίωμα να ακυρώσει ή/και επαναλάβει τη διαδικασία προσφορών ή/και να προχωρήσει σε ιδιωτική πώληση κατά την απόλυτη διακριτική της ευχέρεια.

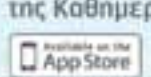

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείντε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Οι κερδισμένοι από τον πόλεμο ΗΠΑ - Κίνας για τα μικροτσιπ

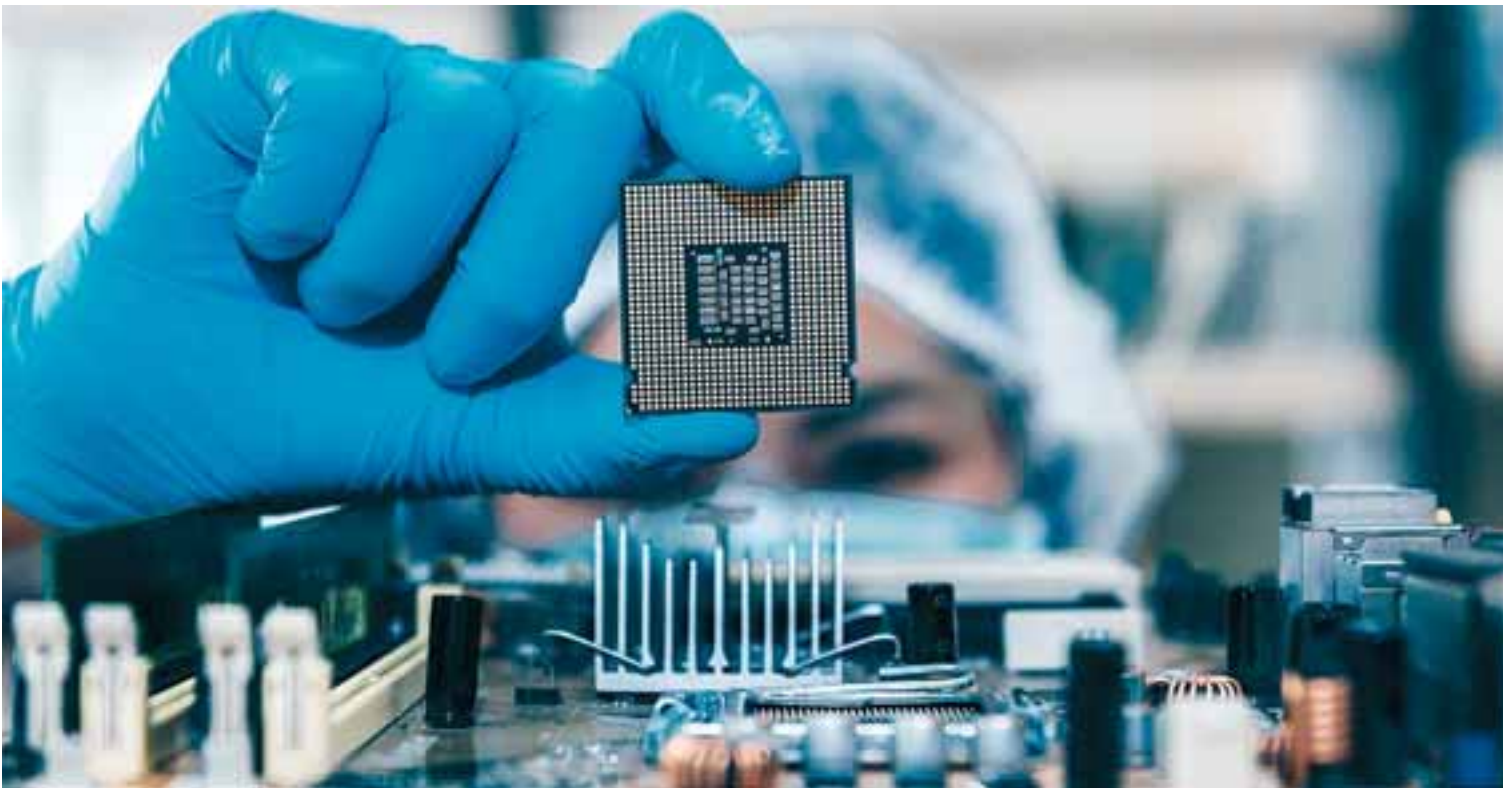
Αλμα παραγωγής και εξαγωγών σε Ταϊλάνδη, Βιετνάμ, Ινδία, Καμπότζη

Καθώς κλιμακώνεται ο πόλεμος των μικροεπεξεργαστών ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Κίνα, το νέο τοπίο που αναδύεται στην παγκόσμια αγορά φέρνει στην επιφάνεια τους ωφελημένους αυτού του πολέμου. Κράτη που διευρύνουν το μερίδιό τους στην παγκόσμια παραγωγή μικροεπεξεργαστών τώρα που μεγάλο μέρος της εγκαταλείπει τις δύο παραδοσιακά σημαντικότερες χώρες στον τομέα, την Κίνα και την Ταϊβάν. Η Ταϊλάνδη, το Βιετνάμ, η Ινδία και η Καμπότζη αναδύονται ως οι κατεχούκιν κερδισμένοι του πολέμου των μικροεπεξεργαστών φέτος που η υπερδύναμη αυξάνει τις εισαγωγές της στο είδος.

Σύμφωνα με στοιχεία της αμερικανικής υπηρεσίας απογραφών, μόνο μέσα στον Φεβρουάριο οι εισαγωγές των ΗΠΑ σε μικροεπεξεργαστές αυξήθηκαν κατά 17% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους και έφτασαν έτσι στα 4,86 δισ. δολ. Το 83% από αυτά προήλθε από την Ασία, με τις εξαγωγές μικροεπεξεργαστών από την Ινδία να έχουν πολλαπλασιαστεί επί 34 φορές και να φτάνουν στα 152 εκατ. δολ. Στην Καμπότζη, άλλωστε, ο κλάδος των μικροεπεξεργαστών γνωρί-

ζει ιλιγγιώδη ανάπτυξη και αύξηση σε τις εξαγωγές της κατά 698%. Ετσι τώρα οι εξαγωγές μικροεπεξεργαστών της Καμπότζης μόλις που υπολείπονται εκείνων της Ιαπωνίας, καθώς η αξία τους ανέρχεται σε 166 εκατ. δολ., ποσό που ήταν ασύλληπτο μέχρι πριν από λίγα χρόνια. Στο μεταξυ, το Βιετνάμ και η Ταϊλάνδη, που ελέγχουν και οι δύο σαφώς μεγαλύτερα μερίδια από την αγορά μικροεπεξεργαστών, είδαν τις εξαγωγές τους στις ΗΠΑ να αυξάνονται κατά 75% και 62% αντιστοίχως. Το Βιετνάμ ειδικότερα αντιπροσωπεύει πάνω από το 10% των εισαγωγών της υπερδύναμης επί επτά συναπτούς μήνες.

Τα τελευταία αυτά στοιχεία αποτελούν απτή απόδειξη ότι οι αμερικανικές βιομηχανίες μεταβάλλουν την εφοδιαστική τους αλυσίδα και στρέφονται σε άλλους προμηθευτές. Ανάμεσά τους ο κολοσσός της Apple, που αποσύρει σταδιακά από την Κίνα την παραγωγή των δημοφιλών κινητών της iPhone και τη μεταφέρει σε χώρες όπως η Ινδία. Η Μαλαισία, που παραδοσιακά έχει ισχυρή βιομηχανία συναρμολόγησης των μικροεπεξεργαστών, διατήρησε και πάλι την πρωτοκαθεδρία στις εξαγωγές

Μέσα στον Φεβρουάριο οι εισαγωγές των ΗΠΑ σε μικροεπεξεργαστές αυξήθηκαν κατά 17% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους και έφτασαν έτσι στα 4,86 δισ. δολάρια. Το 83% από αυτά προήλθε από την Ασία, με τις εξαγωγές μικροεπεξεργαστών από την Ινδία να έχουν πολλαπλασιαστεί επί 34 φορές και να φτάνουν στα 152 εκατ. δολάρια.

Οι εξαγωγές μικροεπεξεργαστών της Καμπότζης μόλις που υπολείπονται εκείνων της Ιαπωνίας, καθώς η αξία τους ανέρχεται σε 166 εκατ. δολάρια.

της στις ΗΠΑ, αλλά το μερίδιό της υποχώρησε τον Φεβρουάριο στο 20%. Οι μικροεπεξεργαστές αποτελούν κρίσιμο εξάρτημα των πάντων στην υψηλή τεχνολογία από τους υπολογιστές μέχρι τα κινητά τηλέφωνα και τις οικιακές συσκευές, και η κλιμάκωση της έντασης ανάμεσα σε Ουάσιγκτον και Πεκίνο έχει αναγκάσει και τις δύο χώρες να αναθεωρήσουν τη στρατηγική τους και

τις εφοδιαστικές τους αλυσίδες. Η Ταϊβάν, που συχνά βρίσκεται στη μέση ανάμεσα στους δύο μονομάχους, είδε και πάλι να αυξάνονται οι εξαγωγές της στην Αμερική κατά 4,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους και να αντιπροσωπεύουν πλέον το 15% των εισαγωγών της υπερδύναμης σε μικροεπεξεργαστές.

Αμερικανοί αξιωματούχοι έχουν εκφράσει εντεινόμενη ανησυχία για την υπερβολική εξάρτηση της αμερικανικής οικονομίας από προμηθευτές τους από την Ασία όπως η Ταϊβάν και η Νότιος Κορέα. Η εξάρτηση των ΗΠΑ από τις χώρες αυτές είναι μεγάλη, ιδιαιτέρως σε ό,τι αφορά τους μικροεπεξεργαστές της υψηλότερης τεχνολογίας. Το περασμένο καλοκαίρι, μάλιστα, η Αμερικανίδα υπουργός Εμπορίου, Τζίνια Ραϊμόντο, τόνισε σε

ετήσιο συνέδριο για την ασφάλεια ότι «η εξάρτηση των ΗΠΑ από την Ταϊβάν για μικροεπεξεργαστές δεν είναι ούτε ασφαλής ούτε βιώσιμη». Σημειωτέον ότι τις τελευταίες ημέρες η Κίνα μπαίνει στην αντιμετώπιση ανακοινώνοντας έρευνες στην αμερικανική Micron Technologies με πρόσχημα την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Έχουν προηγηθεί, τον Οκτώβριο, οι σχεδόν απαγορευτικοί πλέον περιορισμοί που επέβαλε η κυβέρνηση Μπάιντεν στις κινεζικές βιομηχανίες, σε μια προσπάθεια να αποτρέψει την ανάδειξη της Κίνας σε παγκόσμια υπερδύναμη στην υψηλή τεχνολογία.

Την ίδια στιγμή, το ΔΝΤ προειδοποιεί πως η κλιμάκωση της έντασης ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του πλανήτη και η αποσύνδεσή τους έχει ως αποτέλεσμα τη στρόφη τους σε

«φιλικές» εφοδιαστικές αλυσίδες και τον σχηματισμό δύο μετώπων σε παγκόσμιο επίπεδο. Τονίζει μάλιστα πως το αποτέλεσμα όλων αυτών των αντιπαράθεσεων ανάμεσα στην Ουάσιγκτον και στο Πεκίνο θα είναι η μείωση των διασυνοριακών επενδύσεων που με τη σειρά της θα επιφέρει μακροπρόθεσμη μείωση του παγκόσμιου ΑΕΠ κατά 2%. Εξάλλου, πρόσφατη έρευνα που εκπόνησε το αμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο στην Κίνα έφερε στην επιφάνεια τη φυγή των άμεσων ξένων επενδύσεων από την Κίνα και τη στρόφη τους σε χώρες πιο φιλικές προς τις ΗΠΑ. Σε σχετική έρευνα, άλλωστε, για πρώτη φορά μετά 25 χρόνια λιγότεροι από τους μισούς ανέφεραν την Κίνα ως τον υπ' αριθμόν 1 προορισμό των επενδύσεων για τις αμερικανικές βιομηχανίες.

BLOOMBERG, CNBC

Επιμένει το Βερολίνο σε επιστροφή της Ε.Ε. στη δημοσιονομική «πειθαρχία»

Της ανταποκριτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Σε εξέλιξη βρίσκεται το άτυπο «μπρα ντε φερ» μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Γερμανίας, σχετικά με την αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας. Το Βερολίνο φέρεται να επιμένει στην επιστροφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια στοιχειώδη δημοσιονομική πειθαρχία, μετά τη «χαλάρωση» των δημοσιονομικών στόχων που είχαν αναγκαστικά υιοθετηθεί λόγω της πανδημίας και του πολέμου στην Ουκρανία.

Λίγες μόλις εβδομάδες μετά την τελευταία επεισοδιακή συνεδρίαση των υπουργών Οικονομικών της Ε.Ε. (Ecofin), όπου ο Γερμανός Κρίστιαν Λίντνερ κατακεραυνώσε την Κομισιόν για την πρόθεσή της να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις ανά κράτος-μέλος σε ό,τι αφορά την απομείωση των χρεών τους, το γερμανικό υπουργείο Οικονο-

Το γερμανικό υπουργείο Οικονομικών με non paper θέτει «κόκκινες γραμμές» για το νέο σύμφωνο, ενώ χαρακτηρίζει τις προτάσεις της Κομισιόν ανεπαρκείς.

μικών κατέθεσε αυτή την εβδομάδα non paper επιχειρώντας, για μια ακόμη φορά, να επιβάλει τη «γραμμή» του. Δημοσιεύοντας της Welt αποκαλύπτει ότι ο Κρίστιαν Λίντνερ στο τρισέλιδο έγγραφό του, επί της ουσίας θέτει τις «κόκκινες γραμμές» στο πλαίσιο της διαπραγματεύσεως με την Κομισιόν σχετικά με το νέο σύμφωνο, χαρακτηρίζοντας τις προτάσεις της ανεπαρκείς.

Εκμεταλλευόμενος δε το γεγονός ότι για τη σχετική από-

Ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Κρίστιαν Λίντνερ προτείνει νέο δημοσιονομικό κανόνα: την εισαγωγή «κοινού μηχανισμού». Ο μηχανισμός αυτός προβλέπει ότι χώρες με δείκτη χρέους προς ΑΕΠ άνω του 60% θα πρέπει να προχωρούν σε μείωσή του κατά «τουλάχιστον» 1 ποσοστιαία μονάδα ανά έτος και χώρες με «μεσαίο» χρέος κατά 0,5.

φαση δεν χρειάζεται ομοφωνία των κρατών-μελών της Ε.Ε., ο Λίντνερ εφύρκε και προτείνει νέο δημοσιονομικό κανόνα: την

εισαγωγή «κοινού μηχανισμού». Ο μηχανισμός αυτός προβλέπει ότι χώρες με δείκτη χρέους προς ΑΕΠ άνω του 60% θα πρέπει να

προχωρούν σε μείωσή του κατά «τουλάχιστον» 1 ποσοστιαία μονάδα ανά έτος και 0,5 ποσοστιαία μονάδα για «μεσαίο» χρέος χώρες. Η πρόταση του Γερμανού υπουργού αναφέρει, εξάλλου, ότι οι κανόνες θα πρέπει να ισχύουν για όλους και να επιβληθούν από την Κομισιόν χωρίς καμιά προηγούμενη διαπραγμάτευση. Επιπρόσθετα, κάθε χώρα με έλλειμμα που ξεπερνάει το 3% θα πρέπει να υπόκειται στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, χωρίς καμιά εξαίρεση.

Εκεί, ωστόσο, που φαίνεται ότι ο φιλελεύθερος υπουργός «βάζει νερό στο κρασί του» είναι στις σχετικές προτάσεις του κυβερνητικού του εταίρου, Πράσινου υπουργού Οικονομίας και αντικαγκελάριου Ρόμπερτ Χάμπεκ. Συμφωνεί, δηλαδή, ότι θα πρέπει να δοθούν ειδικά κίνητρα για δαπάνες που σχετίζονται με την προστασία του κλίματος, αλλά και να εξαιρεθούν επενδύσεις που συνδέονται με το Τα-

μείο Ανάκαμψης της Ε.Ε., αρκεί, βέβαια, να μην ξεπερνούν τους κανόνες απομείωσης του χρέους, όπως προβλέπει ο προτεινόμενος «κοινός μηχανισμός».

Ο «ελιγμός» αυτός του Λίντνερ, φυσικά, συνδέεται με την προσπάθεια να κερδίσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη υποστήριξη από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., αλλά και να μη δημιουργήσει περισσότερους «πονοκεφάλους» εντός του κυβερνητικού συνασπισμού της Γερμανίας, υπό τον σοσιαλδημοκράτη Ολαφ Σολτς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται να παρουσιάσει τις προτάσεις της για το νέο Σύμφωνο Σταθερότητας στα τέλη Απριλίου. Κάποιοι εντός της Ε.Ε. προεξοφλούν ότι ο Λίντνερ θα κερδίσει σε αυτό το «μπρα ντε φερ», αλλά πως αυτή θα είναι μια «πύρρειος νίκη» του. Γιατί, όπως επισημαίνουν, η πρόσφατη –τουλάχιστον– Ιστορία έχει δείξει ότι μια νέα δημοσιονομική κρίση εντός της Ε.Ε. ίσως να караδοκεί...

Πρόβλεψη ΔΝΤ για περίοδο αναιμικής ανάπτυξης

Η παγκόσμια οικονομία μπαίνει σε μια περίοδο αναιμικής ανάπτυξης εξαιτίας κυρίως των γεωπολιτικών εντάσεων και του συνεπακόλουθου κατακεραυνώσμου της. Την εκτίμηση αυτή εξέφρασε χθες η επικεφαλής του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκιέβα, η οποία τόνισε πως μεσοπρόθεσμα η παγκόσμια οικονομία θα σημειώνει τους χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης των τελευταίων 30 και πλέον ετών. Μιλώντας στην Ουάσιγκτον ενόψει της εαρινής συνόδου του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας, η κ. Γκεοργκιέβα προέβλεψε πως η παγκόσμια οικονομία θα αναπτύσσεται με ετήσιο ρυθμό κατά μέσον όρο 3% όλη την επόμενη πενταετία. Πρόκειται για ποσοστό χαμηλότερο από τις προηγούμενες προβλέψεις και σηματοδοτεί την πλέ-

Μεσοπρόθεσμα η παγκόσμια οικονομία θα σημειώνει τους χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης των τελευταίων 30 και πλέον ετών.

ον απαισιόδοξη πρόβλεψη από το 1990 όσον αφορά τουλάχιστον τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη.

Στις τρεις δεκαετίες που έχουν μεσολαβήσει από τις αρχές δεκαετίας του 1990, η παγκοσμιοποίηση έχει οδηγήσει σε υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης και έχει βοηθήσει εκατομμύρια ανθρώπους να βγουν από τη φτώχεια. Δεδομένου όμως ότι ενισχύεται διαρκώς η τάση για

στρόφη στον προστατευτισμό και μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες όπως η Κίνα είναι σήμερα σε καλύτερη κατάσταση, ο ρυθμός της παγκόσμιας ανάπτυξης αναμένεται να είναι χαμηλός. Όσον αφορά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και τον συνεχιζόμενο πόλεμο, η κ. Γκεοργκιέβα υπογράμμισε πως «αυτή η συμφορά όχι μόνον σκοτώνει αθώους ανθρώπους, αλλά επιδεινώνει την κρίση του κόστους ζωής και επιφέρει όλο και περισσότερη πείνα σε όλον τον κόσμο». Προειδοποίησε μάλιστα πως αυτός ο πόλεμος απειλεί να καταστρέψει «το μέρισμα της ειρήνης» που έχει κερδίσει η παγκόσμια κοινότητα τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Προέβλεψε άλλωστε πως «ο δρόμος για την επιστροφή σε στιβαρή ανάπτυξη θα είναι τρα-

χύς και δύσκολος και οι δεσμοί που μας κρατούν ενωμένους ενδέχεται να είναι σήμερα ασθενέστεροι από όσο ήταν μόλις πριν από λίγα χρόνια». Και βέβαια δεν παρέλειψε να τονίσει πως η αναιμική ανάπτυξη συνεπάγεται πως «θα είναι πολύ πιο δύσκολο να μειωθεί η φτώχεια, να κλείσουν οι πληγές που άνοιξε η πανδημία και προσφερθούν νέες και καλύτερες ευκαιρίες σε όλους».

Για τα επόμενα τρίμηνα του έτους, το ΔΝΤ συντάσσεται με τον ΟΟΣΑ και άλλους διεθνείς οργανισμούς που καλούν τις κεντρικές τράπεζες να παραμείνουν στην πορεία τους αυξάνοντας τα επιτόκια. Η κ. Γκεοργκιέβα σημείωσε πως μόνον αν νικηθεί ο πληθωρισμός θα υπάρχουν υγιή θεμέλια για καλύτερη μεσοπρόθεσμη απόδοση της οικονομίας.

Η επικεφαλής του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκιέβα, προέβλεψε πως η παγκόσμια οικονομία θα αναπτύσσεται με ετήσιο ρυθμό κατά μέσον όρο 3% όλη την επόμενη πενταετία.

Πώς προέκυψε η επωνυμία μεγάλων εμπορικών αλυσίδων

Οι αρχικές επιλογές των δημιουργών τους και πώς κατέληξαν στα σημερινά brands

Σήμερα, λειτουργούν περισσότερα από 2.000 καταστήματα Zara σε 96 χώρες του κόσμου, καθώς και τουλάχιστον άλλα 500 Zara Home. Η ταμπέλα της ισπανικής αλυσίδας είναι άμεσα αναγνωρίσιμη σε όλο τον κόσμο. Αυτό που λίγοι γνωρίζουν είναι ότι το πρώτο κατάστημα Zara θα ονομαζόταν Zorba. Εάν αυτές οι χιλιάδες ταμπέλες στους πιο εμπορικούς δρόμους όλους του κόσμου δεν γράφουν σήμερα το όνομα του ήρωα του Καζαντζάκη, οφείλεται σε κάποιον Ισπανό που «πρόλαβε» να ονομάσει έτσι το μπαρ του, πριν από σχεδόν 50 χρόνια. Αλλωστε, πολλά από τα διασημότερα brands του κόσμου κρύβουν σήμερα ιστορίες, που συχνά είναι άγνωστες στα εκατομμύρια των πελατών τους.

Zara

Ο Αμάνθιο Ορτέγα σκόπευε αρχικά να ονομάσει την εταιρεία του Zorba, εμπνευσμένος από την ταινία του 1964, «Zorba the Greek». Όμως, καθώς ετοιμαζόταν να ανοίξει το πρώτο του κατάστημα, στη Λα Κορούνια, το 1975, διαπίστωσε ότι εκεί κοντά βρισκόταν ένα μπαρ με το όνομα Zorba. Καθώς ο Ορτέγα είχε ήδη παραγγείλει τα γράμματα για την πινακίδα, προσπάθησε να βρει ένα όνομα με το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιήσει έτσι κάποια από αυτά. Και έτσι γεννήθηκε η Zara.

Adidas

Παρότι ο αστικός μύθος θέλει το όνομα της Adidas να προέρχεται από τα αρχικά των λέξεων

Ο Τζεφ Μπέζος ήθελε να ονομάσει το ηλεκτρονικό του βιβλιοπωλείο Cadabra, από τη μαγική λέξη abracadabra. Όμως, όταν διαπίστωσε ότι πολλοί άκουγαν «cadaver» (που σημαίνει «πτώμα») κατέληξε στο Amazon, αντλώντας έμπνευση από τον μεγαλύτερο ποταμό του κόσμου.

Το πρώτο κατάστημα Zara θα ονομαζόταν Zorba, αλλά ένα μπαρ είχε «πρόλαβει» το συγκεκριμένο όνομα.

«All Day I Dream About Sport», η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Η εταιρεία αθλητικών ειδών ιδρύθηκε το 1949 στη Γερ-

μανία από τον Αντολφ Ντάσλερ. Το όνομα της εταιρείας προήλθε από το καϊδευτικό του (Αντι) και τα πρώτα γράμματα του επιθέτου του.

Amazon

Ο Τζεφ Μπέζος ίδρυσε το online βιβλιοπωλείο του το 1994, στο γκαράζ του σπιτιού του στην Ουάσιγκτον. Αρχικά, ήθελε να το ονομάσει Cadabra, από τη μαγική λέξη abracadabra. Όμως, όταν διαπίστωσε ότι πολλοί άκουγαν «cadaver» (που σημαίνει «πτώ-

μα») όταν έλεγε το όνομα στο τηλέφωνο, κατέληξε στο Amazon, αντλώντας έμπνευση από τον μεγαλύτερο ποταμό του κόσμου.

Starbucks

Ο Γκόρντον Μπόουκερ ήθελε να δώσει στην εταιρεία του ένα όνομα που να αρχίζει από «st», καθώς πίστευε ότι αυτές οι επωνυμίες ήταν ισχυρές. Όταν ψάχνοντας λέξεις από «st» βρήκε μια παλιά αμερικανική πόλη που ονομαζόταν Starbo, αμέσως του ήρθε στο μυαλό η ιστορία του Μόμπι Ντικ. Τα Starbucks πήραν το όνομά τους από τον υποπλοίαρχο του «Pequod».

Gap

Στην Καλιφόρνια, με το κίνημα των χίπις να βρίσκεται στο αποκορύφωμά του, ο Ντον Φίσερ διαπίστωσε ένα κενό στην αγορά, καθώς αδυνατούσε να βρει ένα τζιν που να του ταιριάζει. Η Gap θέλησε να καλύψει αυτό το κενό, αλλά και να απευθυνθεί σε ένα νεότερο κοινό, με ένα όνομα που αντλούσε έμπνευση από το «χάσμα των γενεών».

eBay

Ο Ιρανοαμερικανός επιχειρηματίας Πιερ Ομιντιάρ ίδρυσε την AuctionWeb το 1995, για να πουλάει πράγματα μέσω του Διαδικτύου. Δύο χρόνια αργότερα, αποφάσισε να αλλάξει το όνομα της εταιρείας του σε Echo Bay, γιατί πίστευε ότι ακουγόταν ωραίο. Μία καναδική εταιρεία εξόρυξης χρυσού, όμως, χρησιμοποιούσε ήδη αυτή την επωνυμία, έτσι ο Omidya κατέληξε στο eBay.

Το τραπεζικό σύστημα στις ΗΠΑ παραμένει ευάλωτο

Μετά τον πιο δύσκολο μήνα από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, οι τράπεζες βρίσκονται σε εξαιρετικά επισφαλή θέση. Όπως αναφέρει σε δημοσίευσμά του το Bloomberg, οι τράπεζες δεν έχουν τη δυνατότητα, πια, να κρατήσουν τα επιτόκια καταθέσεων κοντά στο μηδέν, ενώ οι καταρρεύσεις των Silicon Valley Bank, Signature Bank και Silvergate Capital Corp. έχουν προκαλέσει αβεβαιότητα στους καταθέτες, που με την σειρά τους αναζητούν ασφαλέστερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καθώς και εναλλακτικές επιλογές. Οι τοπικές τράπεζες των ΗΠΑ ωστόσο έχουν επηρεαστεί πολύ περισσότερο σε σύγκριση με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Wall Street. Σύμφωνα με το Bloomberg, οι καταθέσεις σε μικρές τράπεζες περιορίστηκαν κατά 120 δισ. δολ. από τις 15 Μαρτίου, ενώ αυτές στις 25 μεγαλύτερες τράπεζες αυξήθηκαν κατά 67 δισ. δολ. Σημειώνεται ότι τις τελευταίες εβδομάδες παρατηρείται μια αργή αλλά σταθερή ροή κεφαλαίων από τις τράπεζες με χαμηλά επιτόκια σε funds με καλύτερες αποδόσεις.

Εδώ και πάνω από μία δεκαετία, οι τράπεζες είχαν τη δυνατότητα να προσφέρουν εξαιρετικά χαμηλούς τόκους στους καταθέτες, δεδομένης της στρατηγικής της Fed, η οποία επέτρεπε στις τράπεζες να δανείζονται φθηνά και να έχουν εξαιρετικά κέρδη από τη δανειοδότηση. Τώρα, όμως, τα πράγματα έχουν αλλάξει. Η Fed έχει αυξήσει τα επιτόκια δανεισμού της σε μία προσπάθεια περιορισμού του πληθωρισμού, αλλά οι τράπεζες δεν έχουν προχωρήσει σε παρόμοιες κινήσεις, φοβούμενες πιθανή μείωση της κερδοφορίας τους. Σύμφωνα με τον αναλυτή της Pekin Hardy

Strauss Wealth Management, Τζόσεφ Πλέβελιτς, «οι καταθέσεις των πελατών των τραπεζών θεωρούνταν κάτι το δεδομένο εδώ και πολλά χρόνια λόγω των μηδενικών επιτοκίων της κεντρικής τράπεζας. Τα πράγματα, πια, έχουν αλλάξει».

Πολλές τράπεζες είτε δεν μπορούν είτε δεν θέλουν να αυξήσουν τα επιτόκια καταθέσεων, αφού συνεχίζουν να έχουν απώλειες λόγω των επενδύσεων στις οποίες προχώρησαν κατά τη διάρκεια της περιόδου ποσοτικής χαλάρωσης. Ορισμένες από αυτές έχουν καταρρεύσει, ενώ ενδιαφέ-

Οι καταθέσεις σε μικρές τράπεζες μειώθηκαν κατά 120 δισ. δολ. από τις 15 Μαρτίου.

ρον προκαλεί το γεγονός πως οι Signature και SVB προσέφεραν, μέχρι πρότινος, ορισμένα από τα μεγαλύτερα επιτόκια καταθέσεων στην αγορά. Ακόμη και οι μικρότερες τράπεζες των ΗΠΑ παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία της. Σύμφωνα με ανάλυση της Federal Deposit Insurance Corp. (FDIC) το 2020, οι τοπικές τράπεζες με λιγότερα από 10 δισ. δολ. σε περιουσιακά στοιχεία διαχειρίζονταν το 36% των επαγγελματικών δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τα δάνεια αυτά αποτελούν σημαντική πηγή δανεισμού για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν το 46% των Αμερικανών ιδιωτικών υπαλλήλων και έχουν δημιουργήσει τα 2/3 των θέσεων εργασίας στην αμερικανική οικονομία από το 1995.

Κέρδη 7,2 δισ. δολ. για τα funds που «σόρταραν» μετοχές τραπεζών

Στη διάρκεια της πρόσφατης αναταραχής στον χρηματοπιστωτικό κλάδο

Η πρόσφατη κρίση και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, η οποία συγκλόνισε τον κλάδο και ήταν η δεινότερη ύστερα από εκείνην του 2008, έδωσε ευκαιρίες κερδοσκοπίας στους ενδιαφερομένους, όπως σχετικώς αναφέρει σε δημοσίευσμά της η βρετανική εφημερίδα Financial Times. Ειδικότερα, τα επενδυτικά κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου πραγματοποίησαν κέρδη άνω των 7 δισ. δολαρίων, ποντάροντας σε τραπεζικές μετοχές και τα υψηλότερα κέρδη σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια του Μαρτίου, που αποδείχθηκε ένας ζοφερός μήνας για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Κατά τη διάρκεια του και μέσα σε ελάχιστες ημέρες κατέρρευσε η αμερικανική τράπεζα Silicon Valley Bank και κατεπειγόντως εξαγοράστηκε η κάποτε κραταιά Credit Suisse από την UBS, ώστε να αποτραπεί η πτώχευσή της. Οι εξελίξεις αυτές επηρέασαν δυσμενώς συνολικά τον τομέα γενικότερα και τη γερμανική Deutsche Bank ειδικότερα. Εξαιτίας της δραστηκής αποδυνάμωσης της τιμής της μετοχής της, ο ίδιος ο Γερμανός καγκελάριος Όλαφ Σολτς αναγκάστηκε να απορρίψει τις ανησυχίες για τη βιωσιμότητά της, ενώ η αμερικανική μεσαίου μεγέθους First Republic, που εδρεύει στην Καλιφόρνια, διασώθηκε από μεγαλύτερους ανταγωνιστές.

Οι χρηματιστές εκείνοι (short sellers) που δανείζονται μετοχές και τις πωλούν, ελπίζοντας να τις αγοράσουν ξανά σε χαμηλότερη τιμή, παρουσίασαν εκτιμώμενα συνολικά

Τα funds που πόνταραν στην κατάρρευση της Silicon Valley Bank εκτιμάται ότι αποκόμισαν κέρδη 1,3 δισ. δολαρίων.

Ο Μάρτιος ήταν ο πιο κερδοφόρος μήνας από την κρίση του 2008 για τα funds που πραγματοποιούν ανοικτές πωλήσεις.

κέρδη περίπου 1,3 δισ. δολαρίων, στοιχηματίζοντας εις βάρος της επιβίωσης της αμερικανικής τράπεζας Silicon Valley Bank, σύμφωνα με την ανάλυ-

ση δεδομένων Ortex. Επιπλέον, κέρδη της τάξεως των 848 εκατ. δολαρίων προήλθαν από στοιχήματα εναντίον της First Republic, της οποίας οι μετοχές υποχώρησαν 89% τον Μάρτιο. Στη δε περίπτωση του προβληματικού ελβετικού τραπεζικού ομίλου Credit Suisse, οι επενδυτές κέρδισαν 684 εκατ. δολάρια, την ώρα που η σοβαρή κρίση εμπιστοσύνης που την ταλάνιζε προξένησε δραματική πτώση της μετοχής της 71%, σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία. Τα κέρδη από το σορτά-

ρισμα σε ολόκληρο τον τραπεζικό τομέα των ΗΠΑ και της Ευρώπης συνολικά ανήλθαν σε 7,2 δισ. δολάρια. «Ο Μάρτιος ήταν ο πιο κερδοφόρος μήνας από την κρίση του 2008 για όσους δανείζονται μετοχές και τις πωλούν, ελπίζοντας να τις αγοράσουν φθηνότερα», τόνισε στους Financial Times ο Πίτερ Χίλερμπεργκ, συνιδρυτής της Ortex. Κι ενώ οι μετοχές των τραπεζών υποχώρησαν επίσης απότομα στις αρχές του 2020 κατά την έναρξη της πανδημίας του κορωνοϊού, τότε ήταν λιγότερα τα επενδυτικά κεφάλαια που είχαν στοιχηματίσει εις βάρος τους για να περιστείλουν την κερδοφορία τους, όπως ο ίδιος προσέθεσε. Επιπροσθέτως, ο Μπάρι Νόρις, προϊστάμενος επενδύσεων στην Argonaut Capital, διευκρίνισε ότι ο Μάρτιος ήταν ένας εντυπωσιακός μήνας, χάρις στα χρηματιστηριακά στοιχεία της Deutsche Bank. Τα κεφάλαια αυτά, τέλος, σημείωσαν κέρδη περίπου 40 εκατ. δολαρίων από στοιχήματα εις βάρος του γερμανικού χρηματοπιστωτικού ομίλου, όπως αναφέρουν οι Financial Times.

Κύμα διαμαρτυριών για τον τραπεζικό κλάδο στη Γερμανία

Οι διαμαρτυρίες και καταγγελίες καταναλωτών για τις τράπεζες, καθώς και άλλες εταιρείες του χρηματοπιστωτικού κλάδου στη Γερμανία, αυξήθηκαν κατά ένα πέμπτο περίπου, όπως αποτυπώνουν τα επίσημα στοιχεία. Οι δε αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές καταβάλλουν κάθε τη δυνατόν για να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη στον κλάδο. Η BaFin, ο εποπτικός φορέας της χώρας για τα χρηματοοικονομικά, έχει επιδείξει ακόμη μεγαλύτερη προσοχή στην προστασία των καταναλωτών και των καταναλωτριών, ιδίως μετά το μεγάλο λογιστικό σκάνδαλο της κατάρρευσης της Wirecard, της εταιρείας ηλεκτρονικών πληρωμών. Κατά το 2022 η εποπτική Αρχή έλαβε 15.000 καταγγελίες για τράπεζες και άλλους παρόχους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, ενώ είχαν φθάσει τις 12.500 το 2021 – πάντως, οι διαμαρτυρίες και οι καταγγελίες στη Γερμανία για την ποιότητα στην παροχή τραπεζικών υπηρεσιών τα τελευταία τέσσερα χρόνια αυξάνονται απότομα.

Μετάξυ των προβλημάτων που αναφέρονται από το καταναλωτικό κοινό, είναι και οι καθυστερήσεις στη διαδικασία κλεισίματος λογαριασμών, οι αλλαγές στους όρους και στις προϋποθέσεις των υπηρεσιών, καθώς και η συρρίκνωση του αριθμού των υποκαταστημάτων στα τραπεζικά δίκτυα, σύμφωνα με αξιωματούχους, στελέχη πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και οργανώσεις υποστήριξης των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Τα στοιχεία, τα οποία αναφέρει το ειδικεργαφικό πρακτορείο Ροίτερς για πρώτη φορά, θα δημοσιοποιηθούν σε ετήσια έκθεση τον Μάιο. «Δεν μπορεί να τα πηγαίνουν καλά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επειδή συμπεριφέρονται άσχημα στους πελάτες τους», δη-

λωσε ο Τσαν-Γιάε Γου, στέλεχος της BaFin, σε συνέντευξή του. Η Deutsche Kreditwirtschaft, ένας οργανισμός-ομπρέλα, του οποίου ο ρόλος είναι να ασκεί θεσμική πίεση για τους γερμανικούς χρηματοπιστωτικούς ομίλους, ανέφερε ότι οι τράπεζες είναι «σταθερότατες και εύρωστες» και η εμπιστοσύνη παραμένει «υψηλή» και «ανεπιρρέαστη» από την πρόσφατη αναταραχή, που προέρχεται από την κατάρρευση των ομίλων στις ΗΠΑ και στην Ελβετία. Ωστόσο, παρά τις διακηρύξεις, έρευνα του 2022 από το YouGov έδειξε ότι ο βαθμός εμπιστοσύνης στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Γερμανίας, απαραίτητος για την προώθηση της ευρύτερης χρηματοπιστωτικής

Απότομη αύξηση των καταγγελιών για την ποιότητα στην παροχή τραπεζικών υπηρεσιών τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

σταθερότητας και την προσέλευση κεφαλαίων για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης, ήταν κάτω από τον παγκόσμιο μέσο όρο, υστερώντας σε σύγκριση με τον Καναδά, την Αυστραλία και τις μεγάλες αγορές της νοτιοανατολικής Ασίας. Όπως, τέλος, επισημαίνει ο Νιέλς Ναουκχόιζερ, συνήγορος των καταναλωτών στο νοτιοδυτικό κρατίδιο της Βάδης-Βυρτεμβέργης, «το γεγονός και μόνον ότι οι καταναλωτές μάς ρωτούν όλο και περισσότερο και ζητούν τη συμβουλή μας είναι επαρκής απόδειξη ότι δεν εμπιστεύονται πλήρως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα».

REUTERS

Φρενάρουν οι αγοραπωλησιές ακινήτων

Μειώθηκαν στις περιοχές όπου η ζήτηση προέρχεται κυρίως από Έλληνες – Ανοδικά κέντρο Αθήνας, νότια προάστια, νησιά

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Τα πρώτα σημάδια επιβράδυνσης φαίνεται πως αρχίζει να καταγράφει η αγορά κατοικίας όσον αφορά την εικόνα του αριθμού των αγοραπωλησιών. Μετά το «ράλι» τιμών της τελευταίας διετίας (2021-2022), οι περιοχές όπου η ζήτηση προέρχεται κυρίως από Έλληνες ενδιαφερόμενους αγοραστές, έχουν ξεκινήσει να καταγράφουν απώλειες, καθώς περιορίζεται ο αριθμός εκείνων που έχουν την οικονομική δυνατότητα, ή ακόμα και επιθυμία να προβούν σε σημαντικές αγορές, εν μέσω κλίματος αβεβαιότητας και υψηλών επιτοκίων.

Αυτό είναι το βασικό συμπέρασμα από τη σχετική ετήσια έρευνα του Παρατηρητηρίου Αγοράς Κατοικιών της Τοπο GES IKE, μέλος του δικτύου μεσιτικών γραφείων της RE/MAX και με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από το μητρώο αξιών μεταβιβάσεων ακινήτων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων κατά το 2022.

Ειδικότερα, στα βόρεια προάστια καταγράφεται πτώση του αριθμού αγοραπωλησιών κατά 8% σε σχέση με το 2021, στην Ανατολική Αττική κατά 15% και στα δυτικά προάστια κατά 6%. Μείωση των αγοραπωλησιών κατά 12% σημειώνεται και στον Πειραιά, ενώ 3% υποχώρησαν οι πωλήσεις κατοικιών στα προάστια του Πειραιά. Κοινή συνισταμένη των περιοχών αυτών είναι οι μεγάλες αυξήσεις των τιμών που δηλώθηκαν στα αντίστοιχα συμβόλαια αγοραπωλησίας, όπως επίσης και το γεγονός ότι το αγοραστικό κοινό αφορά κυρίως Έλληνες.

Όπως αναφέρει στην «Κ» ο κ. Μιχάλης Καλογιαννάκης, επικεφαλής της Τοπο GES IKE, «ένα βασικό συμπέρασμα που καταγράφουμε είναι ότι πλέον έχουν μειωθεί οι συναλλαγές σε ακίνητα χαμηλής αξίας, της τάξεως των 100.000 ευρώ και παρατηρούμε περισσότερες πράξεις για ακίνητα

αξίας της τάξεως των 200.000 ευρώ. Αυτό εξηγείται αφενός μεν από το γεγονός ότι έχει περιοριστεί η προσφορά προσιτών σε αξία ακινήτων, αφετέρου λόγω της ανόδου των τιμών».

Ωστόσο, όπως σημειώνει ο κ. Καλογιαννάκης, «έχουμε αρχίσει να βλέπουμε και κάποια εκλογίκευση των απαιτήσεων των ιδιοκτητών, ιδίως σε περιοχές όπου αγοράζουν κυρίως Έλληνες, με δεδομένο ότι καθίσταται όλο και δυσκολότερη η ολοκλήρωση αγοραπωλησιών, όπως φαίνεται και από τα σχετικά νούμερα». Σημειωτέον ότι η μείωση των πράξεων δεν συ-

Περιορίζεται ο αριθμός όσων έχουν τη δυνατότητα, ή ακόμα και την επιθυμία να προβούν σε αγορά, εν μέσω αβεβαιότητας και υψηλών επιτοκίων.

νεπάγεται και μείωση της ζήτησης. Απλώς, όσοι ενδιαφέρονται δυσκολεύονται να προχωρήσουν σε

αγορές, σε αυτό το επίπεδο τιμών, καθώς κατά κανόνα χρειάζονται πλέον και τραπεζικό δανεισμό για να χρηματοδοτήσουν την απόκτηση κατοικίας. Η τελευταία αυτή συνθήκη έχει καταστεί πιο δύσκολη μετά την κατακόρυφη αύξηση των επιτοκίων κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2022 και του φετινού πρώτου τριμήνου.

Στον αντίποδα, τα σημεία όπου υπάρχει έντονο αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό, η εικόνα είναι πιο θετική. Για παράδειγμα, στο κέντρο της Αθήνας, οι αγοραπωλησιές πέρυσι αυξή-

θηκαν κατά 22%. Αυξήσεις σημειώθηκαν επίσης στα νότια προάστια (4%), στα νησιά των Κυκλάδων (21%) και στα νησιά του Αργοσαρωνικού (15%). Η πλειονότητα των ξένων αγοραστών κινείται ακριβώς σε αυτά τα σημεία, είτε για την απόκτηση ακινήτου για ιδιοκατοίκηση, είτε για εκμετάλλευση μέσω βραχυχρόνιας ή μακροχρόνιας μίσθωσης, ή και για συνδυασμό των δύο.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, το μέσο ακίνητο που πωλήθηκε το 2022 στον Δήμο Αθηναίων είχε ηλικία 53 έτη και εμβαδόν 69 τ.μ. Στις περιοχές των

νοτίων προαστίων η ηλικία του μέσου ακινήτου ήταν τα 42 έτη και το εμβαδόν 76 τ.μ. Όσον αφορά τα βόρεια προάστια, η ηλικία του μέσου ακινήτου ήταν τα 38 έτη και το εμβαδόν του τα 101 τ.μ. Στα δυτικά προάστια, η μέση ηλικία ήταν 42 έτη και η επιφάνεια 74 τ.μ. Το 2022 στην Ανατολική Αττική η ηλικία του μέσου ακινήτου ήταν 31 έτη και 99 τ.μ. Στον Πειραιά το μέσο πωληθέν ακίνητο ήταν ηλικίας 45 ετών και εμβαδού 72 τ.μ.

Στις περιοχές που εντάσσονται στον Δήμο Αθηναίων το εμβαδόν της μέσης κατοικίας το 2022 αυξήθηκε κατά 4 τ.μ. σε σχέση με το 2021. Μία από τις μεγαλύτερες διακυμάνσεις σημειώθηκε στη Γλυφάδα, όπου οι αγοραστές επένδυσαν σε κατοικίες μικρότερες κατά 12 τ.μ. Παρομοίως, στα βόρεια προάστια, στην Πεύκη και στο Μαρούσι το εμβαδόν μέσου ακινήτου μειώθηκε κατά 16 τ.μ. και 20 τ.μ. αντίστοιχα, ενώ αυξήθηκε στην Κηφισιά (21 τ.μ.) και στη Φιλοθέη - Ψυχικό (30 τ.μ.). Μεγάλη αύξηση της επιφάνειας παρατηρήθηκε και στις περιοχές των Αχαρνών (22 τ.μ.), της Ραφίνας (22 τ.μ.) και του Διονύσου (16 τ.μ.). Ωστόσο, μείωση μεγαλύτερη των 10 τ.μ. παρατηρήθηκε στις περιοχές Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης (17 τ.μ.), Μαρκοπούλου (12 τ.μ.) και κέντρο Πειραιά (13 τ.μ.).

Όσον αφορά το έτος κατασκευής των κατοικιών που αγοράστηκαν το 2022, στον Αγίο Δημήτριο παρατηρήθηκε μείωση κατά έξι χρόνια, ενώ επίσης, νεότερα ακίνητα πουλήθηκαν στη Λαυρεωτική (κατά επτά χρόνια), Μεγάρων (10 χρόνια), Πεντέλης (τέσσερα χρόνια) και Χαλκιδέας (τέσσερα χρόνια). Αντιθέτως, παλιότερα ακίνητα μεταβιβάστηκαν σε Λυκόβρυση - Πεύκη (πέντε χρόνια), Φιλοθέη - Ψυχικό (πέντε χρόνια), Μεταμόρφωση (έξι χρόνια), Μαρκόπουλο (έξι χρόνια), Παλλήνη (επτά χρόνια) και Ελευσίνα (εννιά χρόνια).

Αλμα στις τιμές ενοικίασης για σύγχρονα «πράσινα» γραφεία

Σε τρεις ταχύτητες κινείται η αγορά το πρώτο τρίμηνο στην Αθήνα

Εως και τρεις φορές πιο ακριβά είναι τα ενοίκια στα σύγχρονα και ενεργειακά αποδοτικά κτίρια γραφείων που έχουν κατασκευαστεί ή κατασκευάζονται το τελευταίο διάστημα, σε σχέση με το υπόλοιπο απόθεμα γραφειακών χώρων. Αυτό το γεγονός εξηγεί και την απήκυσή τους μεταξύ των επενδυτών αλλά και των εταιρειών ανάπτυξης ακινήτων.

Σύμφωνα με έρευνα της εταιρείας πιστοποιημένων εκτιμητών Geoaxis, με δεδομένο ότι το 90% του διατιθέμενου προς μίσθωση αποθέματος γραφείων αφορά παλαιούς και χωρίς σύγχρονες προδιαγραφές γραφειακούς χώρους, η ζήτηση για σύγχρονα κτίρια γραφείων παραμένει σε πολύ υψηλό επίπεδο. Έτσι, τα ενοίκια των λίγων νεόδμητων και σύγχρονων κτιρίων με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά και χαμηλά λειτουργικά κόστη διαμορφώνονται περίξ των 30-35 ευρώ/τ.μ. τον μήνα.

Όπως σημειώνει η Geoaxis, κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου και συγκριτικά με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα τα ενοίκια εμφανίζουν μικρές μεταβολές και σε γενικές γραμμές κινούνται σταθε-

Τα ενοίκια των λίγων νεόδμητων κτιρίων με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά και χαμηλά λειτουργικά κόστη διαμορφώνονται περίξ των 30-35 ευρώ/τ.μ. τον μήνα.

ροποιντικά στις υπόλοιπες κατηγορίες γραφείων. Σε αυτό το πλαίσιο, μεταξύ των αυτοτελών κτιρίων γραφείων με θέσεις στάθμευσης σε βασικούς οδικούς άξονες τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζει ο άξονας της Λ. Μεσογείων (1,75% από 10,30 σε 10,48 ευρώ/τ.μ./μήνα), ενώ έπονται ο άξονας της Λ. Βουλιαγμένης (1,52% από 9,21 σε 9,35 ευρώ/τ.μ./μήνα), ο άξονας της Λ. Κηφισίας (1,39% από 11,53 σε 11,69 ευρώ/τ.μ./μήνα) και ο άξονας της Λ. Συγγρού (1,04% από 9,61 σε 9,71 ευρώ/τ.μ./μήνα).

Σύμφωνα με τον κ. Γιάννη Ξυλά, διευθύνοντα σύμβουλο και ιδρυτή της Geoaxis, «οι τιμές των ενοικίων

είναι υψηλότερες εφόσον έχουν γίνει εργασίες ενεργειακής αναβάθμισης και ανακαινίσης. Για παράδειγμα, στη Λ. Κηφισίας τα σχετικά γραφεία μισθώνονται περίξ των 15 ευρώ/τ.μ. από 11,7 ευρώ/τ.μ. Αντίστοιχα, στο κέντρο της Αθήνας και συγκεκριμένα στο Κολωνάκι και περίξ της Πλατείας Συντάγματος τα ανακαινισμένα κτίρια γραφείων (χωρίς θέσεις στάθμευσης) αγγίζουν τα 20 ευρώ/τ.μ., έναντι 15 ευρώ/τ.μ. που μισθώνονται τα μη ανακαινισμένα γραφεία».

Κατά τον κ. Ξυλά, «σήμερα η αγορά γραφείων χαρακτηρίζεται από τρεις διαφορετικές ταχύτητες. Στην πρώτη βρίσκονται τα σύγχρονα κτίρια υψηλής ενεργειακής απόδοσης, τα οποία προσφέρουν αποδόσεις της τάξεως του 6% σχεδόν, χωρίς να επιπρεάζονται από την τοποθεσία τους. Στη δεύτερη ταχύτητα βρίσκουμε παλαιά γραφεία, π.χ. σε κεντρικούς οδικούς άξονες ή στο Κολωνάκι, τα οποία παρουσιάζουν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα και ενοίκια περίξ των 15 ευρώ/τ.μ. σε μηνιαία βάση και αποδόσεις 7% ετησίως. Στην τρίτη και τελευταία ταχύτητα βρίσκουμε

Η Geoaxis προβλέπει περαιτέρω υποχώρηση στις αξίες των παλιότερων γραφειακών χώρων, που βρίσκονται σε δευτερεύοντα σημεία, ανάσχεση του ρυθμού ανόδου των τιμών στα σύγχρονα κτίρια και σταθεροποίηση των ενοικίων στα παλιότερα γραφεία, που όμως βρίσκονται σε σημεία υψηλής προβολής.

τα παλαιότερα ή μη ανακαινισμένα γραφεία, τα οποία αδυνατούν να μισθωθούν ούτε προς 5 ευρώ/τ.μ. Αν πάντως βρουν χρήστη, οι αποδόσεις τους διαμορφώνονται στο επίπεδο του 8%». Σύμφωνα με την ανάλυση της Geoaxis, αυτές οι διαφορετικές ταχύτητες αναμένεται ότι θα συνεχιστούν και για το υπόλοιπο 2023. Για να υπάρξει απορρόφηση του αποθέματος των γραφείων μη υψηλών προδιαγραφών θα πρέπει να υπάρξει ακόμη ταχύ-

τερη ανάκαμψη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών, που αποτελούν τους βασικούς μισθωτές των συγκεκριμένων ακινήτων.

Επίσης, η μεγάλη αύξηση ενοικίων που καταγράφηκε το 2019-2022 στα υψηλών προδιαγραφών γραφεία αναμένεται να μη συνεχιστεί στον ίδιο ρυθμό φέτος. «Πέρα από το σαφώς χειρότερο επιχειρηματικό κλίμα, τα μακροοικονομικά δεδομένα της ελληνικής οικονομίας

(αύξηση ΑΕΠ, δανεισμός, κόκκινα δάνεια, ανεργία, brain drain κ.ά.) παραμένουν προβληματικά. Σε αυτό το πλαίσιο η Geoaxis προβλέπει περαιτέρω υποχώρηση στις αξίες των παλιότερων γραφειακών χώρων που βρίσκονται σε δευτερεύοντα σημεία, ανάσχεση του ρυθμού ανόδου των τιμών στα σύγχρονα κτίρια και σταθεροποίηση των ενοικίων στα παλαιότερα γραφεία, που όμως βρίσκονται σε σημεία υψηλής προβολής.

Στην παράσταση «Ρωμαίος και Ιουλιέττα», που ανεβαίνει στις 20 Απριλίου στην κεντρική σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καραντζά, η Ρένη Πιττακή υποδύεται τη Νένα, την παραμάνη της Ιουλιέττας.

Εχω αδυναμία στην ανεξαρτησία

Η Ρένη Πιττακή μιλάει στην «Κ» για τους σταθμούς της ζωής και του θεάτρου που καθόρισαν τη διαδρομή της

Συνέντευξη στη **ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ**

Όταν η Ρένη Πιττακή μιλάει για την ημέρα που έδωσε εξετάσεις στο Θέατρο Τέχνης, είναι σαν να περιγράφει έναν πίνακα ζωγραφικής. «Ήμουν μαυρισμένη από τα καλοκαιρινά μπάνια στην Υδρα, με ένα έντονο πορτοκαλί φόρεμα, κραγιόν στα χείλη, κολιέ στον λαιμό. Οι κοπέλες πύγαιναν ενπαιρωμένες στις εξετάσεις. Αβραφες, ντυμένες στα μαύρα και στα σκούρα. Βάλθηκαν να με ξεβάψουν, αρνήθηκαν. Ήθελα να είμαι ο εαυτός μου».

Γελάει με το θράσος και την αφέλεια της νιότης. «Τους είπα “δεν έχω ετοιμάσει μονόλογο, μόνο ποίηση, γιατί δίνω στο πανεπιστήμιο”. Ομως εκεί, στη σκηνή τότε, κάτι έντονο με σφράγισε. Αργότερα αγωνιούσε για τα αποτελέσματα και ο πατέρας μου, που δεν μπορούσε να βλέπει το κοριτσάκι του να υποφέρει. Κατέβηκε στο θέατρο και με όλη την κοσμικότητα που τον χαρακτήριζε, συστήθηκε στον Χατζημάρκο και τον ρώτησε. Έτσι πληροφορήθηκα νωρίς ότι πέρασα». Γιατί όχι το Εθνικό Θέατρο; «Φυσικά το σκεφτήκαμε. Ομως συνέπιπτε με την ημέρα που έδινα έκθεση στις εισαγωγικές για το πανεπιστήμιο. Ο πατέρας μου πρότεινε “δεν πας και στον Κουν;”. Και ως μην πηγαίναμε συχνά στο θέατρο, όσο σινεμά».

«Κράτος - Κρόνος»

Στις 20 Απριλίου θα δούμε τη Ρένη Πιττακή στην κεντρική σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, όπου ο Δημήτρης Καραντζάς σκηνοθετεί το έργο του Σαίξπηρ «Ρωμαίος και Ιουλιέττα» σε μετάφραση του Διονύση Καψάλη. Είναι η τέταρτη συνεργασία με τον 36χρονο σκηνοθέτη, τον οποίο θαύμαζε πριν ακόμη συνεργαστούν. Τώρα υποδύεται την παραμάνη της Ιουλιέττας, τη Νένα, «μια γυναίκα ψημένη στη ζωή, ουσιαστικά μητέρα της, που της είχε μεγάλη αδυναμία. Μια γυναίκα που σηκώνει ανάστημα, αλλά τελικά ακολουθεί το σύστημα για λόγους επιβίωσης».

“

Για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, ήμουν σε έναν χώρο όπου τον κίνδυνο τον είχαν τα αγόρια. Υπήρχαν εποχές στο θέατρο που πολλά ήταν κρυφά. Καλά κάνουν και βγαίνουν στο φως.

Η οικογένεια δεν με ενδιέφερε καθόλου, ίσως γιατί δεν πέτυχε ο γάμος των γονιών μου. Και ο γάμος με τον Μίμη ήταν για να μη στενοχωρηθεί ο πατέρας μου, επειδή εμείς θέλαμε να συζησουμε.

Σε έναν τόπο θανάτου ξετυλίγεται η αντιπαλότητα των δύο ισχυρών οικογενειών της Βερόνας και του απόλυτου έρωτα. «Σε έναν κόσμο σήψης και αλλολο-εξόντωσης, όπου τη μια στιγμή έχουμε ακραία βία και την άλλη στιγμή αδράνεια. Ο Καπουλέτος και ο Μοντέγος έχουν κληροδοτήσει το μίσος τους στους νεότερους. Ο Ρωμαίος δεν μετέχει σ’ αυτή τη βία, είναι αναχωρητής, μοναχικός, έχει έλξη στη θλίψη. Η Ιουλιέττα επίσης είναι έξω από την αντιπαλότητα των οικογενειών. Συναντιούνται στη γιορτή των Καπουλέτων, μια έκρηξη παρενδυσίας και ερω-

τευονται. Αλλά ο έρωτάς τους γίνεται θάνατος, έξοδος από την πραγματικότητα που δεν αντέχουν», λέει η καταξιωμένη ηθοποιός και εντοπίζει κοινά με την εποχή μας: «Και σήμερα η κοινωνία βρυχάται ύπουλα, η κολή περισσεύει, ενώ η βία ξεσπάει σε αδύναμα θύματα. Θρηνούμε κακοποιήσεις, ένα τσουνάμι καθημερινής βίας, ενώ το κράτος μοιάζει με Κρόνο που τρώει τα παιδιά του, όπως φάνηκε από τις ελλείψεις πρόληψης στα Τέμπη».

Ζοφερά περιγράφει το τοπίο και ο Δημ. Καραντζάς στο σημείωμα της παράστασης: «Ένας υπαρξιακός τόπος (μια αίσθηση δεξιώσεων; Ένα αποπεφρωτήριο; Ένας δημόσιος χώρος;) ένας τόπος αδρανείας στον οποίο ανθούν μόνο η βία, η πατριαρχία και η επιβολή. Σε αυτόν τον τόπο όπου οι άνδρες εκπαιδεύονται να σκοτώνουν και οι γυναίκες να “ξαπλώνουν ανάσκελα”, τα δύο κεντρικά πρόσωπα του έργου, ο Ρωμαίος και η Ιουλιέττα, αντιστέκονται σθεναρά, εξαιρούνται από τον κανόνα και κατασκευάζουν τον δικό τους τόπο –έναν τόπο ποιήσης και φαντασίας– και προτάσσουν την αγάπη ως διαφυγή από ένα σύμπαν μίσους που ζει ανά τους αιώνες (και μέχρι σήμερα)».

Πενήντα επτά χρόνια στο θέατρο –τα σαράντα απ’ αυτά στο Τέχνης–, η Ρένη Πιττακή ήταν από τα κορίτσια που έσπασαν, μου είχε πει παλιότερα, τα αστικά καλούπια. Στους Κουν ένιωθε ελεύθερη. Σήμερα δεν αισιοδοχεί για το μέλλον. «Θα πίστευε ποτέ η γενιά μου ότι στα γεράματά μας θα είχαμε πόλεμο δίπλα μας και διαρκή απειλή για πυρηνικά; Ομως, και στην πλάτη της νεότερης γενιάς συσσωρεύτηκαν οικονομική κρίση, πανδημία, κακομεταχείριση, υποβάθμιση σπουδών, το έγκλημα στα Τέμπη».

Στη Ρένη Πιττακή θαυμάζεις το ταλέντο, τις ηρωίδες που ξεψάχνισε, την απλότητα στην εργασία, το υποδόριο χιούμορ στις συζητήσεις, τον τρόπο που αναφέρει σκαμπανεβάσματα και κύκλους της κατάθλιψης, την έμ-

φυτη ευγένειά της. «Δεν ήμουν σίγουρη σαν αποφάσισα να ακολουθήσω το θέατρο, ούτε ήμουν έτοιμη όταν βγήκα στη σκηνή. Δεν ήμουν ώριμη για τον πρώτο μου ρόλο, τη Ρουθ στον “Τυρισμό” του Πίντερ, το 1966».

Μιλάει με αγάπη για τα Εξάρχεια. Ο πατέρας της είχε έρθει οικογενειακώς από τη Σμύρνη, η μητέρα ήταν Αθηναία με ρίζες από το Αργος. Μετά τον γάμο τους απέκτησαν τη Ρένη και τον δίδυμο αδελφό της, που πέθανε έξι μηνών. Σχολείο ξεκίνησε και τελείωσε στο Αρσάκειο με ενδιάμεσους σταθμούς, σχολεία στις Σέρρες, στην Κοζάνη, στα Τρίκαλα, στη Λάρισα, εξαιτίας των μετακινήσεων του στρατιωτικού πατέρα της. «Μου άρεσαν οι αλλαγές, να πηγαίνω στα βουνά της Βόρειας Ελλάδας, στα αναστενάρια, να κατασκηνώνουμε δίπλα στη θάλασσα. Γνώρισα μια Ελλάδα άκτιστη και όμορφη. Ο μπαμπάς ανερχόταν με την επτηρίδα. Ήταν δεξιός, αλλά όχι σε κλίκες που ονειρεύονταν εξουσία και πραξικόπημα. Αποστρατεύτηκε γύρω στο ’60, όταν επιστρέψαμε στην Αθήνα».

Μιλάει με νοσταλγία για το σπίτι της μαμάς στα Εξάρχεια, με τα χαγιάτια και τα κεραμίδια που έσταζαν, την ταράτσα με θέα την Ακρόπολη, όπου ανέβαινε να δει ορίζοντα και τραγουδούσε σουξέ της Βέμπο. «Οι γονείς μου χάρηκαν όταν μετακομίσαμε σε σύγχρονο διαμέρισμα, με θέρμανση και μπάνιο, στην πλατεία Βικτωρίας».

«Δεν ήμουν σίγουρη»

Την απώλεια του αδελφού της τη βίωσε μέσα από τον πόνο της μητέρας της. «Ήταν μελαγχολική, είχε ψυχικά θέματα, δεν ήταν και ταιριαστός ο γάμος της με τον πατέρα. Γνώρισα μεγάλη αγάπη και ασφάλεια, όλα για την κόρη, από την άλλη όμως ζούσα την έλλειψη συνεννόησης που βίωναν. Δεν υπήρχε ουσιαστικός σύνδεσμος μεταξύ τους». Δεν ήταν αυστηροί γονείς, «η προστασία βάραινε, ήμουν μοναχοπαιδί». Οποτε το θέατρο ήταν διέξοδος παρότι

είχε και «την πετριά της αρχαιολογίας». Προπάππος της, άλλωστε, ήταν ο Κυριακός Πιττάκης, από τους πρωτοπόρους στη διαμόρφωση της ελληνικής αρχαιολογίας, που μυήθηκε 18 ετών στη Φίλική Εταιρεία. Το 1922, όταν οι Έλληνες επαναστάτες πολιορκούσαν την Ακρόπολη και οι πολιορκημένοι Τούρκοι έβγαζαν από τις αρχαίες κολόνες, από τους συνδέσμους των λίθων, το μολύβι για να κάνουν βόλια, οι πολιορκητές, όπως έγραψε ο Μανώλης Ανδρόνικος, «ύστερα από υπόδειξη του Πιττάκη, τους έστειλαν βόλια για να σταματήσουν την καταστροφή».

Ακουγε πολλές ιστορίες από τις θείες της για τον προπάππο, αλλά και για τον παππού της, τον Στίλπωνα Πιττακή, λόγω από την Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης. «Δημοσιογράφος, έγραφε και ποιήματα. Πρόσφατα βρήκα ένα θεατρικό του έργο στην καθαρεύουσα. Καλλιτεχνική φύση που την έπνιξε, την είχε και ο μπαμπάς. Ζωγράφιζε. Μου άρεσαν τα παστέλ και κάποιες υδατογραφίες του. Στην Υδρα, όταν κολυμπούσαμε, εκείνος ζωγράφιζε σε λάδι, ενώ ο Ντασσέν γύριζε τη “Φαίδρα” με τη Μελίνα και τον Αντονι Πέρκινς. Η μητέρα μου μάθαινε ποιήματα. Ήταν ευαίσθητοι οι γονείς μου, αλλά τι κρίμα, αταίριαστοι. Εκείνη παντρεύτηκε για να ζήσει κι εκείνος για να βάλει παντόφλα. Δέχτηκαν την επιλογή μου, απλώς με πίεζαν να μην αφήσω το πανεπιστήμιο».

Στο θέατρο βρήκε τρόπο να νικήσει τη συστολή της. Το πειθαρχημένο περιβάλλον του Θεάτρου Τέχνης τη βοήθησε να είναι απερίσπαστη. «Πηγαίναμε και στις πρόβες των άλλων, σαν σχολείο. Τα αγόρια έκαναν και χειρωνακτική εργασία στο θέατρο, τα κορίτσια ήταν γυναικωνίτης. Ήμασταν αφοσιωμένοι».

Ενα όμορφο κορίτσι πώς προστατευόταν, τότε, στο θέατρο; «Για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, ήμουν σε έναν χώρο όπου τον κίνδυνο τον είχαν τα αγόρια. Υπήρχαν εποχές στο θέατρο που πολλά ήταν κρυφά.

Καλά κάνουν και βγαίνουν στο φως», λέει η Ρένη Πιττακή. Είναι γνωστό πια ότι στο Θέατρο Τέχνης τασάκια εκσφενδονίζονταν, τραπέζια αναποδογύριζαν, υπήρχαν εντάσεις και συγκρούσεις. Επίσης ο Κουν δεν ήθελε σχέσεις μεταξύ των ηθοποιών του για να μην αποσυντονίζονται. Τη Ρένη την είχε σαν κόρη του και εκείνη σαν δεύτερο πατέρα. Δέχτηκε το πορτοκαλί φουστάνι της στις εξετάσεις, αλλά και τη σχέση της με τον Μίμη Κουγιουμτζή. Εγινε κουμπάρος στον γάμο τους και, όταν χώρισαν, ο Κουν προσπάθησε να τη μεταπεισεί.

Οι αταίριαστοι γονείς

«Η οικογένεια δεν με ενδιέφερε καθόλου, ίσως γιατί δεν πέτυχε ο γάμος των γονιών μου», λέει εκείνη σήμερα με βεβαιότητα. Δεν λαχτάρησε τη μητρότητα. «Έχω αδυναμία στην ανεξαρτησία. Και ο γάμος με τον Μίμη ήταν για να μη στενοχωρηθεί ο πατέρας μου, επειδή εμείς θέλαμε να συζησουμε».

Δεν πληγώθηκε που στη διαθήκη του Κουν για το μέλλον του Θεάτρου Τέχνης έλειπε το όνομά της. «Τον πείραξε, έτσι μου είπαν, ότι έκανα απόπειρα να δουλέψω στην τηλεόραση κι ως μην προχώρησε. Δεν ήθελε να δουλεύουμε έξω από το θέατρό του. Εγώ ήθελα να ανοίξω τα φτερά μου. Επιπλέον, το Θέατρο Τέχνης ήταν ένα ανδροκρατούμενο περιβάλλον». Υπήρχαν κόντρες; «Υπήρχε ίντριγκα. Με στενοχωρούσε, αλλά δεν λυγίζα, είχα κέντρο και στόχους».

Το καλοκαίρι, στόχος της είναι να ξεκουραστεί. Τον Νοέμβριο την περιμένουν οι «Τρεις ψηλές γυναίκες» του Αλμπι με σκηνοθέτη τον Ρόμπερτ Ουίλσον στο Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά. Η πρώτη τους συνάντηση «ήταν σαν εργαστήριο ψηλάφησης. Δεν είναι πολύ του κειμένου και των διαλόγων. Δουλεύει αλλιώς, με την κίνηση, τους φωτισμούς, τις μουσικές». Χρειάζεται λοιπόν θάλασσα και ορίζοντα, «γιατί η πειθαρχία του Ουίλσον είναι εκκλησία».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

9-15.4.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Piano Encounters

Ο διεθνώς αναγνωρισμένος Βούλγαρος πιανίστας και καθηγητής Romeo Smilkov επιστρέφει στην Πάφο για μία μόνο συναυλία με τη πιανίστα Galina Dimova-Georgieva. Οι δύο πιανίστες θα παρουσιάσουν έργα για σόλο πιάνο και για τέσσερα χέρια. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει έργα των Girolamo Frescobaldi, Johann Sebastian Bach, Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Liszt, Sergei Rachmaninoff, Francis Poulenc, Dimitar Nenov και Petko Staynov. **Μαρκίδιο Θέατρο Πάφου, 12 Απριλίου, ώρα 8:00 μ.μ. Πληροφορίες / κρατήσεις τηλέφωνο 70002420.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Red Peter: Από τον πίθηκο στον Ανθρώπο

Καυστική σάτιρα και κριτική για την πορεία και την εξέλιξη του ανθρώπου, σε μια ελεύθερη διασκευή των κειμένων του Φραντς Κάφκα, σε μια παράσταση βαριετέ κόντρα στις κλισέ αναπαραστάσεις του διάσημου πίθηκου Red Peter από τον Νεοκλή Νεοκλέους και το θέατρο Αντίλογος. Σκοπός της παράστασης είναι να καταφέρει να επικοινωνήσει με τους θεατές, το ιδίομορφο, εκπληκτικό αυτό κείμενο του Κάφκα, το οποίο μας παρτρύνει να σκεφτούμε και να αναθεωρήσουμε μερικά πράγματα στην προσωπική μας ζωή ή στη ζωή γενικότερα. Η μουσική της Χριστίνας Αργύρη και οι στίχοι του Σταύρου Σταύρου σε συνάρτηση με το διασκευασμένο κείμενο και την σκηνοθετική προσέγγιση, έχουν ως επίκεντρο την ανθρωπινή φύση και απευθύνουν στους θεατές το ερώτημα τι θα άλλαζε στο κείμενο αν τον ρόλο του πίθηκου έπαιρνε ένας πρόσφυγας, ή μια τραβεσί, ή ένας ζητιάνος; **Παραστάσεις: Κάθε Σάββατο στις 8:00 μ.μ. και Κυριακές στις 7:00 μ.μ. Σατιρικό Θέατρο Κάτω Σκηνή (Υπόγειο), Λεμεσός: Θέατρο Ριάλτο: Τρίτη, 11 Απριλίου, 8:30 μ.μ. Πληροφορίες και κρατήσεις 99251331.**

ΧΟΡΟΣ

Πλατφόρμα
Χορογραφίας
Κύπρου

Το Τμήμα Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού του Υφυπουργείου Πολιτισμού διοργανώνει, σε συνεργασία με το Θέατρο Ριάλτο, την 23η «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου». Οι παραστάσεις των έργων που θα ενταχθούν στην «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου - 2023» θα πραγματοποιηθούν μεταξύ 10ης και 12ης Νοεμβρίου 2023 στο Θέατρο Ριάλτο, στη Λεμεσό. Η περίοδος υποβολής αιτήσεων θα είναι μεταξύ 3 Απριλίου και 2 Μαΐου 2023. Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι παραπέμπονται στους όρους συμμετοχής στην Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου - 2023, στην ιστοσελίδα του υφυπουργείου Πολιτισμού.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Αποχαιρετώντας τη Λιντίτα

Είναι 24 χρόνων και αποτελεί το καλλιτεχνικό talk of the town. Οι παραστάσεις του εικαστικού δρώμενου «Goodbye, Lindita», που σκηνοθέτησε για την Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, είναι ήδη sold out και θα συνεχιστούν και μετά το Πάσχα. Ονομάζεται Μάριο Μπανούσι, γεννήθηκε και μεγάλωσε έως τα έξι του χρόνια στην Αλβανία, ύστερα εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και σπούδασε υποκριτική. Η ιστορία του είναι μια επανάληψη των εκδοχών που έχουμε ξανακούσει, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι κοπάζουν η ένταση, η συγκίνηση, η εκτίμηση, ο, ευρύτερα, «διδακτικός» χαρακτήρας. Φτωχή οικογένεια, μετανάστες, η μητέρα δούλευε καθαρίστρια «από τις 5 τα ξημερώματα μέχρι τη νύχτα», τα τρία παιδιά πρόκοψαν. Οι αδελφές του σπούδασαν και εργάζονται στο Λονδίνο, ο Μάριο Μπανούσι, με τη δεύτερη εμφάνισή του, είναι ήδη περιζήτητος. Για καλό και για κακό αυτό. Ο κίνδυνος; Η γενική ανυδρία (ιδέες που «αυτοκτονούν» στη σκηνική πράξη) καθιστά τον νέο καλλιτέχνη πολύτιμο τροφοδότη. Οι προτάσεις πέφτουν ήδη βροχή. Και τότε, ο χρόνος, μπορεί, από σύμμαχος, να στραφεί εναντίον, να γίνει έννοια στερεοτική. Συμβαίνει.

Η «Ραγάδα» ήταν η πρώτη του θεατρική δουλειά (2022). Ερέθισμα, «μια εικόνα που είχε στο μυαλό του». Η μητέρα του (μαία, στη χώρα της) να προσπαθεί να τον γεννήσει. «Ραγάδα», εξηγεί, «είναι το αποτύπωμα που αφήνει στο σώμα η επιμονή, η πίεση που ασκεί από μέσα το έμβρυο καθώς μεγαλώνει και ζητάει να βγει έξω». Στο «Goodbye, Lindita», η πρώτη εικόνα ήταν ο θάνατος. Μια πρόσφατη ανάμνηση: «Η νεκρή μητριά μου, η Λιντίτα, στολισμένη με ανθούς, πιο όμορφη από ποτέ, με ανθρώπους γύρω της να την αποχαιρετούν». Τρεις ημέρες μετά πέθανε και ο πατέρας του.

Η απώλεια απέκτησε υπόσταση στο δρώμενο. Ο άπκος θρήνος κίνησε σαν υποδόριος ρυθμός γυμνά σώματα, τα εκτίναξε, τα ώθησε να «μιλήσουν». Μέσα σε ένα δωμάτιο εκτυλίσσονται όλα. Όχι ως δράση αλλά ως συναίσθηση. Ως βίωμα που αναπαράγεται και (μας) κατακλύζει.

Η απώλεια

απέκτησε υπόσταση
στο εικαστικό δρώμενο.
Ο άπκος θρήνος κίνησε
σαν υποδόριος ρυθμός
γυμνά σώματα,
τα εκτίναξε, τα ώθησε
να «μιλήσουν».

Βοηθούν και οι καιροί. Δεν επιδρά άραγε και ο περιρρέων σπαραγμός των Τεμπών; Το προσωπικό γίνεται οικουμενικό και αντίστροφα. Στο δωμάτιο, λοιπόν, ένας άντρας/σύζυγος, το νεκρό σώμα μιας νέας γυναίκας (ξεδιπλώνεται, εγκλωβισμένο, σε ένα κομό που μετατρέπεται σε κρεβάτι), μια μεγαλύτερη γυναίκα/μητέρα, νέες κοπέλες, όλοι κινούνται αργά, σχεδόν τελετουργικά. Ένα παράθυρο με φως από την αντίπερα όχθη, μια κουρτίνα που ανεμίζει, μια εικόνα της Παναγίας καλύπτει ένα άνοιγμα στον τοίχο, μια τηλεόραση που όλο και κάτι μεταδίδει κερδίζοντας την προσοχή της οικογένειας, η πόρτα ανοιγοκλείνει, μια ηλεκτρική σκούπα θα σαρώσει κάποια στιγμή τον χώρο. Η βάση ενός άλλου κρεβατιού γεμίζει νερό, βάπτιση και ξόδι, γέννηση και θάνατος, είσοδος και έξοδος, η κίνηση σημαδεύει ανεξίτηλα. Οι βαλκανικές ρίζες και οι κοϊκές καταβολές του Μάριο Μπανούσι, ακούσματα, γεύσεις, μυρωδιές, αισθήσεις, μουσικές διαφορετικές μεταξύ τους (κυριαρχεί το «Ρέκβιεμ» του Μότσαρτ), δίνουν «κλώτσο να γυρίσει», να «αρχινήσει» η αέναη αφήγηση του κόσμου. Χωρίς μια λέξη, μια κουβέντα. Μόνο βλέμματα και σώματα. Μου φαίνεται ταριαστός ο στίχος του, ψυχιάτρου και ποιητή, Αλέξανδρου Μπλιά (από τη συλλογή «Κλαγγή των όπλων»): «Θα ξεχνάς να γράψεις, θα ξεχνάς να διαβάσεις./ θα ξεχνάς να γράψεις και να διαβάσεις/ ακόμα και να μιλήσεις θα ξεχνάς./ Θ' αναγνωρίζεις τις λέξεις που είχες να δώσεις, θα προσπερνούν/ γύρω σου θολωμένα τα πλήθη, εμβρόντistos θα κοιτάξεις./ το κλάμα σαν πέπλο θα σου κρύβει τα μάτια./ Όταν πλησιάζει το τέλος θα είσαι ένας από μας».

Αποχαιρετώντας τη Λιντίτα, είμαστε «έναν από αυτούς», είμαστε ανάμεσά τους.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Stand In Line: Κωνσταντίνος Μάσσος

Ατομική έκθεση του Μεσολογγίτη εικαστικού Κωνσταντίνου Μάσσου φιλοξενεί από την Παρασκευή 7 Απριλίου η γκαλερί Stand In Line, στη Λευκωσία. Στα έργα του πρωταγωνιστούν ακροβάτες, ξυλοπόδαροι, μπαλόνια, δελφίνια που κάνουν ζογκλερικά στον ουρανό, ένα χάρτινο караβάκι, κορίτσια που κάνουν κούνια, ένα «τρενάκι» μασκαράδων, μια σκηνή από μαύρο θέατρο και παιδιά που επιδίδονται στο παιχνίδι της διελκυστίνδας. Όπως επισημαίνει η ιστορικός τέχνης Ναταλία Μπισιώνη, το παιχνίδι, το ρωμαϊκό ludus, η διάχυση του παιγνιακού πνεύματος στη «σοβαρή» ζωή χαρακτηρίζει αυτή τη φορά τη δουλειά του. «Ο ζωγράφος δημιουργεί χωροχρόνους ρεαλιστικούς και ταυτόχρονα αλληγορικούς, που έρχονται σε ρήξη με το αναμενόμενο. Κάθε εικόνα θα ήταν μια κανονική σκηνή αν δεν υπήρχε αυτό που την ανατρέπει, που την αναποδογυρίζει». Γκαλερί Stand in Line, Μετοχίου 6Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Εγκαίνια: Παρασκευή 7 Απριλίου. Διάρκεια μέχρι 29 Απριλίου. Πληροφορίες τηλέφωνο 99412000.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Χορωδιακή Παρέλαση

Ο Δήμος Λευκωσίας και το Υπουργείο Παιδείας διοργανώνουν τη Μέρα Τραγουδιού με θέμα «Απ' τη Λευκωσία ως την καρδιά, τραγουδία μια αγκαλιά», την Κυριακή 9 Απριλίου 2023, από τις 12:00 το μεσημέρι μέχρι τις 5:30 το απόγευμα στους πεζόδρομους Λήδρας – Ουσσαςόρου και την Πλατεία Ελευθερίας. Έξι νεανικά σχολικά συγκροτήματα θα παρουσιαστούν στην Πλατεία Ελευθερίας από τις 2:00 μέχρι τις 4:00, στο Schoolfest 2023, το Παγκύπριο Φεστιβάλ Σχολικών Συγκροτημάτων. Στη συναυλία συμμετέχουν τα ακόλουθα συγκροτήματα: THE NUTS, BUZZ, ΑΙΝΟΜΠΑ, GALACTIC GROOVE και LIVE WIRE. Η μεγάλη αυτή μουσική δράση θα κλείσει με υπαίθρια συναυλία της Ορχήστρας ΣΙΣΤΕΜΑ CYPRUS στις 4:00 το απόγευμα στο κάτω διάζωμα της Πλατείας Ελευθερίας.

ΕΚΘΕΣΗ

Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη – Ανδρομέδα

Παρουσιάζεται στη Λεβέντειο Πινακοθήκη η προσωρινή έκθεση «Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη – Ανδρομέδα». Επιμελήτριες της έκθεσης είναι η διευθύντρια της Λεβεντειού Πινακοθήκης, Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ, η επιμελήτρια της Συλλογής του Παρισιού της Λεβεντειού Πινακοθήκης, Μυρτώ Χατζάκη και η επιμελήτρια της Λεβεντειού Πινακοθήκης, Κατερίνα Στεφανίδου. Η έκθεση ξεκίνησε από μία συλλογή και μία ιδέα. Ο συλλέκτης δρ Ανδρέας Πίττας έχει στις συλλογές του έργα που συνδέονται με τον μύθο της Αριάδνης και της Ανδρομέδας. Έργα εξαιρετικά που σηματοδοτούν εποχές-σταθμούς στην ευρωπαϊκή Ιστορία της Τέχνης, αλλά και έργα που συνδέονται θεματολογικά με δύο γυναίκες των οποίων οι μύθοι, και οι ιστορίες, αποτέλεσαν μια αποκάλυψη για τις επιμελήτριες της έκθεσης. **«Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη – Ανδρομέδα», Λεβέντειος Πινακοθήκη, Αναστασίου Γ. Λεβέντη 5, Λευκωσία. Από τις 6 Απριλίου μέχρι τις 3 Σεπτεμβρίου 2023.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πολιτισμός ευρώ πόσα;

Σημαντικό ζήτημα που θα πρέπει κάποια στιγμή να συζητήσει σοβαρά η επιστημονική κοινότητα της χώρας, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές της Πολιτείας είναι η προβολή, η διατήρηση και η μελέτη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, καθώς και η ανάδειξη του πολιτιστικού κεφαλαίου της χώρας. Μία συζήτηση που θα πρέπει να γίνει με νηφαλιότητα, με μακροχρόνιο προγραμματισμό. Αυτών τον διάλογο θα πρέπει πολύ σύντομα να τον ξεκινήσει το υφυπουργείο Πολιτισμού, διότι όσο το καθυστερεί τόσο θα αναφωνούμε «απ' εν είδε κάστρη είδε φούρνο και εποθαυμάστην». Η παραπάνω εισαγωγή είναι η συμπύκνωση της σκέψης μου, όταν διάβασα την ομιλία του Προέδρου της Δημοκρατίας την περασμένη Τρίτη, στα Βραβεία Θεάτρου του ΘΟΚ. Ο κ. Χριστοδουλίδης και οι γύρω του δεν έχουν καταλάβει ακόμα ότι τελείωσε ο προεκλογικός; Γιατί αναμασούν τα ίδια και τα ίδια; Γιατί τα ίδια και τα ίδια λέει και ξαναλέει και ο υφυπουργός Πολιτισμού, ο οποίος –ερίσθω εν παρόδω– είναι σαν να περιμένει κάποια διεθνή ημέρα για να γυρίσει ένα σχετικό βιντεάκι.

Επιστρέφοντας στον χαιρετισμό του κ. Χριστοδουλίδη, στέκομαι στην πρόταση: «[...] εργαζόμαστε ήδη σκληρά για την υλοποίηση του προγράμματός μας, βάσει του οποίου έχουμε εκλεγεί. Ένα πρόγραμμα που διαμορφώθηκε στη βάση του διαλόγου μας με την κοινωνία,

περιλαμβανομένων και των Ανθρώπων του Πολιτισμού, και έχει στο επίκεντρό του τον Άνθρωπο, την κοινωνία αλλά και το να κτίσει μια Κύπρο καλύτερη» και από αυτή τη συνομιλία του επέλεξε τον κ. Χατζηγιάννη; Μάλλον, άκουσε/αν και μετά έκανε κάτι άλλο. Διαβάζοντας παρακάτω τον χαιρετισμό του, απομονώνω και το εξής: «[...] κατά τα πρότυπα και άλλων κρατών μελών της ΕΕ, όπως ανακοινώσαμε πρόσφατα –ήταν και προεκλογική μου εξαγγελία – ενθαρρύνουμε κάθε παιδί και νέο να έρθει σε επαφή με τη σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία στον τόπο μας μέσω της ετήσιας επιδότησης συγκεκριμένου ποσού για κάθε μαθητή και μαθήτριά αποκλειστικά για σκοπούς παρακολούθησης παραστάσεων παραστατικών τεχνών, κινηματογραφικών προβολών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων». Αυτό γιατί έπρεπε να το επιμνησθεί το υφυπουργείο Πολιτισμού; Γιατί έγινε μόνιμη επιβόδ του κ. Χατζηγιάννη; Γιατί δεν τρέχει ένα τέτοιο πρόγραμμα ο Οργανισμός Νεολαίας και το υπουργείο Παιδείας; Ποιο είναι το ποσό που έχει προϋπολογιστεί για αυτόν τον σκοπό; Ποιος είναι ο χρονικός ορίζοντας; Φαντάζομαι θα τα δούμε όλα αυτά στο μέλλον... αλλά για τώρα ας τραφούν τα αφτιά μας, αντί η κοιλιά μας.

Από την ομιλία του κ. Χριστοδουλίδη το πιο ανησυχητικό που διάβασα είναι η εμπλοκή του ιδιωτικού επιχειρείν στα

του πολιτισμού: «[...] Το έχω προαναφέρει και θέλω να το επαναλάβω: ο πολιτισμός γίνεται υπόθεση όλων. Γίνεται υπόθεση και των επιχειρήσεων της χώρας μας, γι' αυτό και εισάγουμε και θα ανακοινώσουμε, σύντομα, φορολογικά και άλλα κίνητρα για τις επιχειρήσεις που στηρίζουν οικονομικά τη σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία και τις δράσεις πολιτισμού στη χώρα μας». Θα αναρωτηθείτε ίσως γιατί με τρομάζει αυτή η πρόταση... Με τρομάζει γιατί το χρήμα θέλει χρήμα, χρειάζεται πολιτισμό που θα φέρνει χρήμα, προτάσεις που θα είναι κερδοσκοπικές... και δεν είμαι αντίθετος με την ιδιωτική πρωτοβουλία στα του πολιτισμού, έχουμε παραδείγματα που δείχνουν ότι μπορούν να γίνουν σπουδαία και ωραία πράγματα με την ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά η φράση «[σ.σ. ο πολιτισμός] Γίνεται υπόθεση και των επιχειρήσεων της χώρας μας» με προϊδεάζει για παρεμβάσεις, για επιλογές που κάποιους/ες θα εξυπηρετούν, για μία πολιτιστική εισπληδισή που στο τέλος, πολύ φοβάμαι πως θα καταλήξει σε συγκυλισμό. Και μην πάτε μακριά, θυμηθείτε το Πρόγραμμα Πολιτισμόφάσεων και πώς αυτό κατέληξε... Μόνο που εδώ δεν θα πληγεί η εικόνα της χώρας διεθνώς, αλλά αλωθεί το πολιτιστικό τοπίο σε τέτοιο βαθμό που όλοι και όλες θα αναφωνούμε εν τη παλάμη και ούτω βοήσωμεν. Μία ακόμη φράση που με ταραίζει ακούγοντάς την είναι «[...] Γι'

αυτό και περιλαμβάνουμε τον τομέα του Πολιτισμού ως οικονομική δραστηριότητα στον συνολικό στρατηγικό μας σχεδιασμό [...]». Σαφώς και είναι επάγγελμα η κάθε καλλιτεχνική δραστηριοποίηση, αλλά νομίζω ότι κάνουμε κάποιο άλμα λέγοντας πως ως Πολιτεία τον αντικρίζουμε ως οικονομική δραστηριότητα... Κάποτε κάποιοι άλλοι μίλησαν για θεατράκια και μουσικές, τώρα μιλάμε για οικονομική δραστηριότητα... Βέβαια, για να είμαι δίκαιος ο κ. Χριστοδουλίδης είπε και το εξής: «Ο Πολιτισμός αφορά την Κυβέρνησή μας σε βάθος χρόνου. Γι' αυτό και στοχεύουμε στη δημιουργία μακροχρόνιας στρατηγικής για τον πολιτισμό, με φορέα υλοποίησης το νεοσύστατο Υφυπουργείο Πολιτισμού, το οποίο θα ενισχύσουμε ουσιαστικά, παρέχοντας όλη την απαραίτητη στήριξη σε ανθρώπινο δυναμικό και τεχνική υποδομή, καθώς και τους αναγκαίους οικονομικούς πόρους. Και ήδη έχει αρχίσει η περαιτέρω στελέχωση του Υφυπουργείου για να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις, σε όλα αυτά που θέλουμε να πετύχουμε μέσα από την ορθή απόφαση που λήφθηκε από την προηγούμενη Κυβέρνηση για τη σύσταση του Υφυπουργείου». Με λίγα λόγια, ζήσε Μάν μου να φας τριφύλλι ή κατά το κυπριακότερο «άξιος πον να ζήσει»...

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Εκδόσεις του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών

Σημαντικές μελέτες που εμπλουτίζουν την κυπρολογική βιβλιοθήκη και ενισχύουν τις γνώσεις μας για την Κύπρο του χθες

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Πέντε νέες εκδόσεις προσθέτει στην εκδοτική του δραστηριότητα το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, οι οποίες εμπλουτίζουν την κυπρολογική βιβλιογραφία. Πρόκειται για τις εκδόσεις του Κυπριανού Λούη, «Entrepreneurship and Economic Strategy in Cyprus in the First Half of the Nineteenth Century: The Case of Georgakis Markantonides», μετάφραση στην αγγλική της αντίστοιχης εργασίας που δημοσίευσε το ΚΕΕ το 2021, των Μ. Ματθαίου - Α. Ξενοφώντος, «Τα Παραμύθια της Κύπρου από το Λαογραφικό Αρχείο του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών», του Γεωργίου Δεληγιαννάκη «Α Cultural History of Late Roman Cyprus», της Αικατερίνης Αριστείδου, «Η Δημοκρατία της Ραγούσας (Ντουμπρόβνικ) και η Ανατολή στον 18ο αιώνα (1700-1808)» και της Καλλιόπης Πρωτοπαπά, «Τα έθιμα της γέννησης στην παραδοσιακή κοινωνία της Κύπρου».

Ο έμπορος Μαρκαντωνίδης

Στην εργασία του Κυπριανού Λούη εξετάζονται οι οικονομικές λειτουργίες που επιτελούσε ο Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης ως έμπορος και διοικητικός παράγοντας στην κυπριακή αγορά. Ο Μαρκαντωνίδης ήταν ο κοινωνικός τύπος του κεφαλαιούχου, ο οποίος συνδύαζε τα διοικητικά και τα οικονομικά πλεονεκτήματα της θέσης του, τις οικογενειακές καταβολές, τις πολιτικές προσβάσεις, καθώς και τις επιχειρηματικές δραστηριότητές του, για να επιτύχει τους στόχους του. Η τυπολογία και η ιδιαιτερότητα της επιχειρήσεως του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδα οφείλεται στην επινοητικότητα και τη επιχειρηματική στρατηγική που υιοθέτησε. Η επιχειρηματική στρατηγική του συνέβαλε στην εξασφάλιση χρηματοδότησης μέσω της συγκέντρωσης των «βιομηχανικών» προϊόντων (εμπορευμάτων), τόσο για τη διακίνηση προϊόντων όσο και για την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων, όπως μικρών εταιρικών εμπορικών συμπράξεων, μονοπωλιακού τύπου εκμεταλλεύσεων και εκμισθώσεων φορολογικών προσόδων και τσιφλικιών. Στο βιβλίο εξετάζονται διεξοδικά οι πρακτικές που σχετιζόνταν με την αγορά και την πληρωμή του εμπορεύματος. Η προαγορά αποτελεί ένα ζήτημα που δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς και είναι συνηφασμένο με σχέσης εξάρτησης και εκμετάλλευσης. Οι μηχανισμοί φοροεισπραξής, τους οποίους εγκαθίδρυσε ο Μαρκαντωνίδης, απέβλεπαν στην αύξηση του κέρδους από τον αγοραστή των φόρων. Ο ίδιος διέτελεσε επίσης εκμισθωτής εμπορευματικών τσιφλικιών, ιδιοκτήτης εργαστηρίου και αποθηκευτικού χώρου. Με την παρούσα μελέτη αναδεικνύεται ένα πολύπλοκο και πολυεπίπεδο πλέγμα σχέσεων, το οποίο αναπτύσσεται εμπλεκόντας την τοπική οθωμανική εξουσία, την κυπριακή εκκλησία, το «κοινό Κυπρίων», τους εμπόρους, τους «εργαστηριάρχες», το υπηρετικό προσωπικό, τους τεχνίτες, τους τοπικούς εργάτες κ.ά. Το συγκεκριμένο πλέγμα σχέσεων προσδιορίζει τις οικονομικές σχέσεις της υπό εξέταση περιόδου στην Οθωμανοκρατούμενη Κύπρο των αρχών του 19ου αιώνα.

Παραμύθια της Κύπρου

Το βιβλίο «Τα Παραμύθια της Κύπρου από το Λαογραφικό Αρχείο του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών» είναι εικονογραφημένο με χαρακτηριστικά έργα του χαράκτη Χαμπή Τσαγγάρη και αποτελεί συνέχεια των τριών προηγούμενων τόμων της σειράς «Τα Παραμύθια της Κύπρου» από το Λαογραφικό Αρχείο του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, που έχουν εκδοθεί

Ολες οι εκδόσεις είναι διαθέσιμες στην έδρα του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών (Γλάδωνος 6, Λευκωσία) και στα βιβλιοπωλεία της Κύπρου.

το 2015, 2017 και 2019. Στον παρόντα τέταρτο τόμο περιλαμβάνονται 23 ενότητες με αφηγήσεις λαϊκών παραμυθιών που αντλήθηκαν από το Λαογραφικό Αρχείο του Κ.Ε.Ε. και οι οποίες έχουν διασωθεί, είτε σε χειρόγραφο και έντυπη μορφή, είτε σε μαγνητοφωνημένη. Σε κάθε ενότητα περιλαμβάνονται μία ή περισσότερες παραλλαγές του κάθε παραμυθιού, δημοσιευμένες στον ιδιωματικό λόγο χωρίς γλωσσικές παρεμβάσεις στα χειρόγραφα και συνοδεύονται από αποδόσεις στην κοινή Νεοελληνική. Ακολουθεί σχολιασμός βάσει των διεθνών καταλόγων, των Anti Aarne - Stith Thompson και του αναθεωρημένου από τον Hans-Jörg Uther, βασικού μεθοδολογικού εργαλείου διεθνώς αποδεκτού, που προσεγγίζει τα παραμύθια μέσω της ιστοριογεωγραφικής οπτικής, τα κατατάσσει σε τύπους βάσει της εξέλιξης της πλοκής τους και επιχειρεί συνταγματική ανά-

Οι εκδόσεις του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών αποτελούν πολύτιμα εργαλεία για την έρευνα και τη μελέτη της ιστορίας και της λαογραφίας της Κύπρου, μέσα από αρχειακές και άλλες πρωτογενείς πηγές.

λυση της αφήγησής σε επεισόδια. Ο σχολιασμός εμπλουτίζεται με βιβλιογραφικές παρατηρήσεις, επιχειρεί ανίχνευση της προέλευσής του πυρήνα του παραμυθιού και συσχετισμούς με άλλα είδη της προφορικής και γραπτής γραμματείας. Ακολουθεί καταγραφή των τίτλων όλων των παραλλαγών του Λαογραφικού Αρχείου, δημοσιευμένων και μη και επισήμανση των διαφορών περιεχομένου μεταξύ τους. Τέλος παρατίθεται κατάλογος παλαιότερων δημοσιεύσεων κυπριακών παραλλαγών. Με την έκδοσή της σειράς διασώζεται αλλά και διαχέεται εξίσου στο επιστημονικό και στο ευρύ κοινό η εντόπια δημόδης λογοτεχνία. Πρόκειται για την πληρέστερη και συστηματικότερη δημοσίευση των παραμυθιών στην Κύπρο με σχολιασμό τεκμηριωμένο επιστημονικά. Κυρίως το έργο συνιστά ολοκληρωμένο συμπλήρωμα του ελληνικού και κατ' επέκταση του διεθνούς καταλόγου των λαϊκών παραμυθιών.

Η Ρωμαϊκή Κύπρος

Το βιβλίο του Δεληγιαννάκη έχει ως θεματική τη συνύπαρξη Χριστιανών και Εθνικών στη Ρωμαϊκή Κύπρο κατά την εποχή της όψιμης αρχαιότητας, με χρονική αφετηρία τη βασιλεία του αυτοκράτορα Διοκλητιανού (284-305) και με κατάληξη την απονομή του καθεστώτος του αυτοκέφαλου στην Εκκλησία της Κύπρου το 431. Αυτή η εποχή, αν και δεν έχει μελετηθεί στον ίδιο βαθμό όσο οι κατοπινοί αιώνες, κυρίως εξ αιτίας της ισχνότητας των πηγών, ήταν καθοριστική για τη διαμόρφωση της πολιτισμικής

ταυτότητας της Κύπρου κατά την όψιμη αρχαιότητα.. Στο πρώτο κεφάλαιο συζητείται η μετάβαση της Κύπρου από την κλασική εποχή της ρωμαϊκής κυριαρχίας σε αυτή της όψιμης αρχαιότητας, με αναφορά στις αλλαγές που το νησί και οι κάτοικοι υπέστησαν. Το δεύτερο κεφάλαιο επικεντρώνεται στους ούτως καλούμενους Εθνικούς που εξακολουθούσαν να πιστεύουν στο δώδεκάθεο και στους λοιπούς θεούς της αρχαιότητας, καθώς και στο πώς αντιμετώπισαν την νέα χριστιανική πίστη. Μια σημαντική τροχοπέδη στη εξέταση αυτού του θέματος είναι η σχεδόν καθολική έλλειψη στοιχείων για τον πολυθεϊσμό μετά από τον τρίτο αιώνα, με αποτέλεσμα οι μελετητές οι οποίοι καταπάνονται με το θέμα να χρησιμοποιούν μεταγενέστερες χριστιανικές και μάλιστα αγιογραφικές πηγές. Το τρίτο κεφάλαιο επανεξετάζει τα υπέροχα μωσαϊκά δάπεδα που ανευρέθηκαν σε οικιστικούς χώρους σε διάφορα μέρη της Κύπρου, τα οποία προσφέρουν νέες ερμηνείες σχετικά με τις διάφορες πτυχές του αστικού πολιτισμού καθώς και νέες ερμηνείες όσον αφορά στην τοπογραφία και την εικονογραφία τους. Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται συστηματικά η εξάπλωση του Χριστιανισμού και η εδραίωση της τοπικής εκκλησίας από την εποχή των Αποστόλων μέχρι αυτή του επισκόπου Επιφάνιου, με την αξιοποίηση αρχαιολογικών ευρημάτων και γραπτών πηγών. Το τελευταίο κεφάλαιο εστιάζει την προσοχή του στον Επίσκοπο Επιφάνιο ως προσωπικότητα που σφράγισε ανεξίτηλα την κυπριακή πραγματικότητα κατά το δεύτερο μισό του τέταρτου αιώνα. Υπάρχει και παράρτημα στο τέλος του βιβλίου για την ιστορία του εβραϊκού στοιχείου στην Κύπρο.

Συμβολή στη Λαογραφία

Το περιεχόμενο του βιβλίου της Καλλιόπης Πρωτοπαπά, που είναι επανέκτυπωση της έκδοσης του 2009, στηρίζεται σε υλικό από το Λαογραφικό Αρχείο και το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και είναι αποτέλεσμα συστηματικής επιτόπιας έρευνας. Περιλαμβάνει μαρτυρίες από όλη την Κύπρο. Στα έθιμα της γέννησης παρατηρείται μεγάλη ποικιλία. Λόγω της κρίσιμης κατάστασης που δημιουργείται για την επιβίωση τόσο της μητέρας, όσο και του βρέφους κύρια προσπάθεια είναι η αποτροπή του κακού. Η αποτροπή του κακού και η εξαπάτηση των κακών πνευμάτων και ο εξευμενισμός τους αλλά και η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τη νέα ζωή που έρχεται, από παλιά απασχόλησαν τους ανθρώπους, που προσπαθούσαν να δώσουν λύσεις με τη βοήθεια της λαϊκής ιατρικής αλλά και της μαγείας, μια και ο παραδοσιακός άνθρωπος πιστεύει ότι ο υπερφυσικός κόσμος επηρεάζει τη γήινη ύπαρξή του. Στο κείμενο παρεμβάλλονται και μαρτυρίες στην κυπριακή διάλεκτο, που δίνουν αυθεντικότητα στις πληροφορίες. Παράλληλα καταγράφονται στο Παράρτημα οι ερευνητές αλλά

και οι πληροφορητές τόσο του Λαογραφικού, όσο και του Αρχείου Προφορικής Παράδοσης. Το βιβλίο περιλαμβάνεται στο τεράστιο έργο που αναφέρεται στα έθιμα του κύκλου της ζωής και τιμήθηκε με έπαινο από την Ακαδημία Αθηνών το 2013 με το σκεπτικό ότι «προάγουν τη γνώση για τον λαϊκό πολιτισμό της Κύπρου». Το βιβλίο «Τα έθιμα της γέννησης στην παραδοσιακή κοινωνία της Κύπρου» έχει πάρει το Κρατικό βραβείο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού το 2009.

Η Πολιτεία της Ραγούσας

Στο βιβλίο Αικατερίνης Αριστείδου περιγράφεται και αναλύεται η εμπορική δραστηριότητα της Αδριατικής πολιτείας της Ραγούσας με τα διάφορα εμπορικά λιμάνια, κέντρα και περιφέρειες της Ανατολικής Μεσογείου τον 18ο αιώνα, με αξιοποίηση προπάντων του αρχειακού υλικού αυτής της

πολιτείας, αλλά και αρχειακού υλικού προερχόμενου από τη Βενετία, την Αγκώνα της Ιταλίας και διάφορες περιοχές της Ελλάδας, όπως η Ύδρα. Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου περιγράφονται οι συνθήκες υπό τις οποίες αναπτύχθηκε το εμπόριο της Ραγούσας με την Ανατολική Μεσόγειο κατά τον 18ο αιώνα με αναφορά στα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της Ανατολής, το εμπόριο των διάφορων ευρωπαϊκών κρατών με την Ανατολή και ο μεταξύ τους ανταγωνισμός. Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται η σταδιακή εξέλιξη της ναυτιλίας της Ραγούσας κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα μέχρι και τις αρχές του 19ου αιώνα, με ειδική μνεία στα συστήματα ναυτικού δανεισμού και ναυτασφάλειας, καθώς και στην εμφάνιση των ναυτασφαλιστικών εταιρειών. Στο τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου περιγράφεται το εμπόριο της Ραγούσας με τις διάφορες περιοχές της

Ανατολικής Μεσογείου, πρώτα με τις περιοχές της πειρωτικής και νησιώτικης Ελλάδας, ύστερα με την Αίγυπτο, την Κύπρο, τη Συρία, την Παλαιστίνη και την Καραμανία (νότια παραλιακή Τουρκία) και στη συνέχεια με τη Σμύρνη, τη Μικρά Ασία, την Κωνσταντινούπολη και τα εμπορικά κέντρα της Μαύρης Θάλασσας. Στο τέταρτο κεφάλαιο συζητείται η δημιουργία και η διαμόρφωση των προξενείων της Ραγούσας σε διάφορα λιμάνια και αστικά κέντρα της ανατολικής Μεσογείου. Στο τέλος του βιβλίου βρίσκονται παραρτήματα με τις διακινήσεις των ραγουζαϊκών πλοίων προς και από την Ανατολή, γλωσσάριο των ναυτικών και άλλων όρων, καθώς και έγχρωμες και μαυρόασπρες φωτογραφίες, κάρτες, γκραβούρες και φωτογραφίες εγγράφων που σχετίζονται με τη Ραγούσα και τις περιοχές της ανατολικής Μεσογείου με τις οποίες είχε εμπορικές συναλλαγές.

Για τον αλληθωρο και τον γορτισμό

30 χρόνια

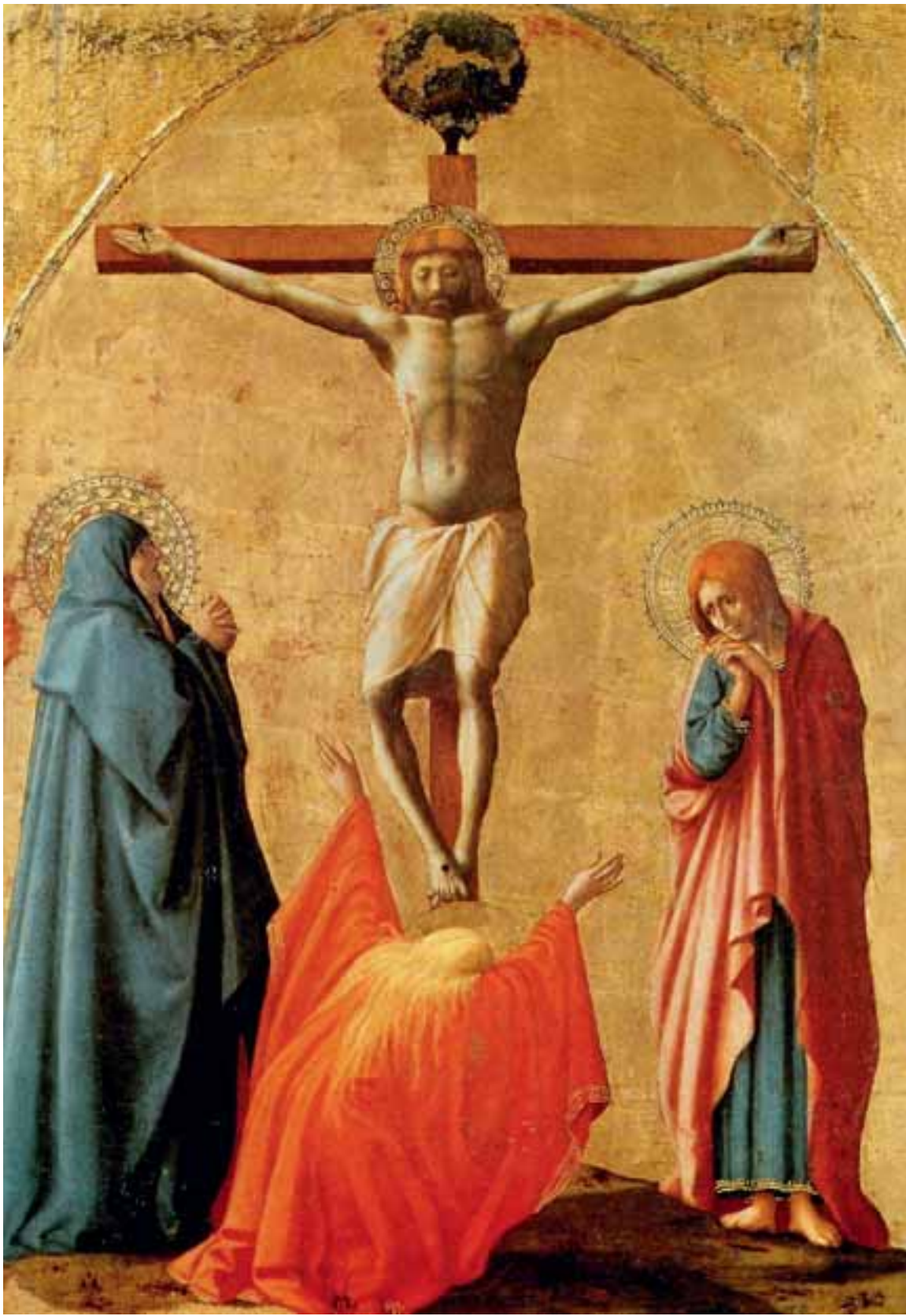
KANALI

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Katsoris

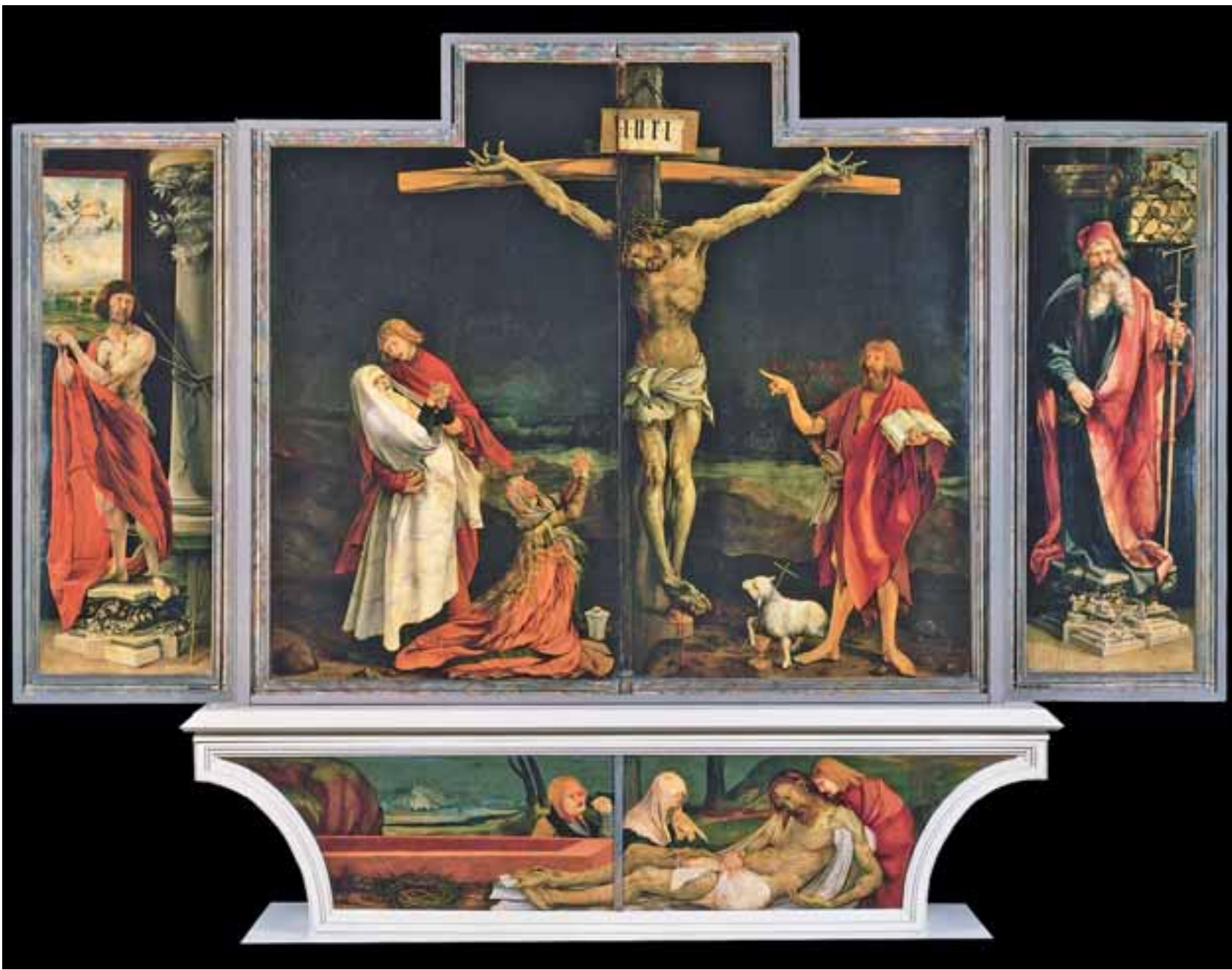
Η Σταύρωση του Μαζάτσιο (1401-1428). Έργο του 1426, που αποτελεί μέρος ενός πολύπτυχου φτιαγμένου για την εκκλησία της Santa Maria del Carmine στην Πίζα.

Εικόνα της Σταύρωσης που αποδίδεται σε ζωγράφο του 14ου αιώνα από την Κωνσταντινούπολη.

Η Σταύρωση του Θεοφάνη του Κρητός (1490-1559) από τον Χριστολογικό κύκλο της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα του Αγίου Όρους.

«Η Σταύρωση του Χριστού» του Ματίας Γκρίνεβαλντ (1470-1528), από την Αγία Τράπεζα της μονής του Αγίου Αντωνίου του Ιζενχάιμ, γύρω στο 1515.

Το θείο δράμα σε Ανατολή και Δύση

Το πιο δραματικό επεισόδιο της Καινής Διαθήκης συνεχίζει να συγκινεί και να ερεθίζει πνευματικά, συναισθηματικά, υπαρξιακά

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Περίπτωση πρώτη: ο Κρns Ανδρέας Παβίας (π. 1440 – μετα-ξύ 1504-1512). Η Σταύρωσή του (τέλη 15ου αι.), παρά τη δωρικότητα του βυζαντινού τρόπου, χαρακτηρίζεται από μια μάλλον ασυνήθιστη πληθωρικότητα. Πλήθος συνωστισμένο, άγγελοι και δαίμονες μάχονται γύρω από τους σταυρούς, αναστημένοι νεκροί, το κρανίο του Αδάμ κάτω από τον εσταυρωμένο Χριστού – η όλη σκηνή έχει κάτι

αποκαλυπτικό. Αυτή η φορτωμένη –μα και τόσο δραστική– έκφραση σπαραγμού κορυφώνεται με τη μορφή της Παναγίας υποβασταζόμενης, στα πρόθυρα της λιποθυμίας. Το έργο στοιχειώνει με τη δύναμή του.

Η Σταύρωση έχει αποτυπωθεί στη ζωγραφική με μια τεράστια γκάμα έκφρασης.

Οι πρώτοι Χριστιανοί, το Βυζάντιο, η Αναγέννηση, ο 21ος αιώνας

Τ’ αργαστήρι εκείνού, που την τέχνη σου θέλει…*

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΟΥΡΟΥΑΗ**

Ο ταπεινός μοναστικός βίος απαιτεί και τις ανάλογες εκφάνσεις όταν μετέχεται η πρόθεση να εικονογραφηθεί ο Χριστολογικός κύκλος με την ελάχιστη δυνατότητα που του δίνει το καθολικό της Μονής Σταυρονικήτα και ο περιορισμός των συνθηκών θέαςσης της εποχής με το φως των κεριών.

Η καταρχήν δισδιάστατη απεικόνιση των μορφών, όπως τη βλέπουμε δηλαδή εμείς στις αναπαραγωγές της εικόνας μέσα από το Διαδίκτυο ή την εκτύπωσή της, καθιστά αδύνατη τη σύγκριση της θέαςης από τη φυσική θέση, από τη θέση δηλαδή που θα την έβλεπε κάποιος μέσα στη λατρευτική της υπόσταση. Αντικρίζοντας τις φόρμες και τα σχήματα που επιτελούν την «εικονογραφική πλοκή» είτε στη φωτεινή εικόνα του υπολογιστή, είτε στους περιορισμούς που προσφέρει η όποια εκτύπωση, λόγω των συσχετισμών των μελανιών, αφαιρεί από το έργο τη φανέρωση που αντικρίζει ο πιστός στον χρόνο που απαιτείται για να εκπληρώσει το λατρευτικό του καθήκον. Για να γίνω περισσότερο σαφής, με την εξεήγηση-ση σας παροτρύνω να σκεφτείτε ότι η εικόνα κατασκευάστηκε με σκοπό να τη βλέπουμε υπό το φως των κεριών ή των καντηλιών που τη φωτίζουν κατά τον λατρευτικό χρόνο. Αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι που προσδίδει στην εικόνα την αμυδρή αίσθηση κίνησης, τόσο όσο κινούνται οι μικρές φλόγες από τα κεριά και τα καντηλέρια, έτσι δημιουργείται η ψευδαισθηση της διαδοχικής εικόνας και κατ’ επέκταση της τρίτης διάστασης που δεν είναι ορατή στις ψηφιακές ή τις τυπογραφικές αναπαραγωγές. Είναι κάτι παρόμοιο δηλαδή με τις φωτοήρες του θεάτρου σκιών όταν τις αντικρίζουμε ως αντικείμενα και όχι ως μέρος της διακείρισης του φωτός.

Η έλλειψη του απαιτούμενου από τη φύση του έργου (λατρευτικός σκοπός) αφαιρεί διά παντός την πρόσληψη της εικόνας διαμέσου της Θείας Χάριτος, αντικειμενοποιεί την εικονογραφική σύνθεση και της προσδίδει στη σύγχρονη εποχή μία νέα υπόσταση, εκείνη δηλαδή την ταπεινή θέση που της στερεί τη δυνατότητα δημιουργίας συναισθήματος. Αυτό βέβαια συμβαίνει, αν εξαιρέσει κανείς, όσο αυτό είναι δυνατόν, το θρησκευτικό συναίσθημα και το δέος που προκαλεί η Σταύρωση του Βασιλέως της Δόξης.

Οι μικρές αποσπασματικές αφηγήσεις που πλαισιώνουν την κύρια εικόνα, προσδιορίζουν μικρά συμβάντα που προηγήθηκαν ή έπονται της κύριας αφήγησης (διαμερισμός των ιματίων, ύψωση των ροπάλων και των ακοντίων, τα δαιμόνια που εξέρχονται από

το στόμα του ασεβούς λσστή, η έξοδος των νεκρών εκ των μνημάτων), προσδίδουν χρονική διάρκεια δινοντάς μας τον συνειρμό από τη συλλογική μνήμη, μας μεταφέρουν φευγαλέα στην ευαγγελική ρήση που αντιστοιχεί στην εικόνα της Σταύρωσης.

Συμπερασματικά μπορούμε να σημειώσουμε ότι όσο κι αν είναι δύσκολο να αντιληφθούμε το συμπεριλαμβανόμενο φορτίο που θα γινόταν αντιληπτό μόνο με τη βοήθεια της Θείας Χάριτος, άλλο τόσο είναι αδύνατον να περιγράψουμε λεπτομερέστερα τη Σταύρωση του Θεοφάνη του Κρητός από τον Χριστολογικό κύκλο της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα του Αγίου Ορους σαν να επρόκειτο να εξηγήσουμε με κινηματογραφικούς όρους μία λατρευτική επιτέλεση. Η προσπάθειά μου να

Η μεγάλη τέχνη μπορεί να εκφράζει τις ιδιες ή παρόμοιες ιδέες και αλήθειες που συλλαμβάνουν ο νους και η ψυχή, η λογοτεχνία, η θεολογία και η φιλοσοφία.

συμβάλω στην αναλυτική επισκόπηση της Σταύρωσης δικαιολογείται μόνον ως μικρή συμβολή στην αδυναμία της θέαςσης, με τις αντίστοιχες απαιτήσεις της φυσικής παρουσίας, για τον γυναικείο πληθυσμό.

** Κώστας Βάρναλης, «Η Μάνα του Χριστού»*

Ο κ. Δημήτρης Ζουρούδης είναι ζωγράφος.

Η «Σταύρωση του Χριστού» του Γκρίνεβαλντ

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝΔΡΟΥΛΙΑΔΗ**

Ο περίφημος πίνακας «Η Σταύρωση του Χριστού» του Γκρίνεβαλντ (από την Αγία Τράπεζα του Ιξενχάιμ, γύρω στο 1515) ήταν η αγαπημένη εικόνα του Καρλ Μπαρτ, ενός από τους μεγίστους θεολόγους του 20ού αιώνα (βλ. «Η προς Ρωμαίους Επιστολή», εκδ. Άρτος Ζωής, 2016). Ο πίνακας αναπαριστάνει το μαρτύριο του Ιησού δίχως καμία εξιδανίκευση: Ο Σταυρός καταλαμβάνει και φωτίζει επιβλητικά το κέντρο της εικόνας και τέμνει τον χώρο σε δύο μέρη. Αριστερά, την Παναγία που καταρρέει θρηνώντας την υποβαστάζει ο Ιωάννης ο Ευαγγελιστής, ενώ η Μαρία η Μαγδαληνή προσεύχεται στον Κύριο γονατιστή. Δεξιά, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής δείχνει επιτακτικά προς τον Εσταυρωμένο, και πάνω του είναι γραμμένα τα λόγια του (από το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, 3:30): «Εκείνον δει αυξάνειν, εμέ δε ελαττούσθαι» («Εκείνος [ο Κύριος] πρέπει να αυξάνει, ενώ εγώ να μικραίνω»). Ο Μπαρτ έλεγε πως

Περίπτωση δεύτερη: Αντονέλο ντα Μεσίνα (π. 1430-1479). Σύγχρονος του Παβία, ο Σικελός, στη δική του Σταύρωση (1475 – χρονία που φτάνει στη Βενετία) φέρει τον χαρακτηριστικά αμείλικτο ρεαλισμό της δυτικής τέχνης. Ωστόσο, με έναν μοναδικό συνδυασμό φωτός και χρωμάτων, στο πλήρες προοπτικής κάδρο του επικρατεί μια απρόσμενη σουχία, ένας βουβός σπαραγμός από τις δύο γυναίκες μορφές, δεξιά και αριστερά του σταυρωμένου Ιησού, και μια

ήθελε να είναι ό,τι είναι το δάκτυλο του Ιωάννη.

Η μεγάλη τέχνη μπορεί να εκφράζει, με τα αισθητά μέσα που έχει στη διάθεσή της –με το σχέδιο και τα χρώματα, με την κίνηση, την έκφραση και την προοπτική– τις ίδιες ή παρόμοιες ιδέες και αλήθειες που συλλαμβάνουν ο νους και η ψυχή, η λογοτεχνία, η θεολογία και η φιλοσοφία. Τι μπορεί να σημαίνουν ο Ιησούς, ο βίος και η διδασκαλία του για τον άνθρωπο; Για τη χριστιανική θεολογία (και για τις τρεις ομολογίες αξεχώριστα, ορθόδοξη, καθολική και προτεσταντική) ο Ιησούς είναι βέβαια η Ενσάρκωση του Ενανθρώπου του Θεού, η Σοφία και ο μοναδικός Λόγος Του, τον οποίο οι πιστοί πρέπει να ακούν και να υπακούουν στη ζωή και στον θάνατο. Η φιλοσοφία έχει προσεγγίσει και κατανοήσει τον Ιησού με ποικίλους τρόπους, αλλά το ενδιαφέρον και σημαντικό είναι ότι οι προσεγγίσεις των φιλοσόφων (τουλάχιστον εκείνων που διακείνται θάκιστα προς τον Χριστιανισμό) συγκλίνουν σε εκπληκτικό βαθμό ή ακόμα και εναρμονίζονται. Ενδεικτικά: Ο Καντ κατανοεί τον Ιησού ως την προσωποποίηση του αγαθού, ως το «ιδεώδες της ηθικής τελειότητας» (και κατ’ επέκταση της αλήθειας, της ομορφιάς και της δικαιοσύνης), ως το «πρότυπο του ηθικού φρονήματος σε ολόκληρη την ακεραιότητά του» αλλά και ως «ιδεώδες του Ιερού ή της αγιότητας». Ο Γκαίτε είπε: «Θεωρώ και τα τέσσερα Ευαγγέλια ως τελείως αυθεντικά, διότι σε αυτά επενεργεί το απαύγασμα ενός ύψους που εκπορευόταν από το πρόσωπο του Χριστού και που ήταν τόσο θεϊκό, όσο φανερώθηκε ποτέ το Θείο επί της Γης. Εάν με ρωτήσουν αν είναι στη φύση μου να επιδείξω στον Ιησού λατρευτικό έβας, θα πω: απολύτως! Υποκλίνομαι ενώπιόν του ως τη θεία Αποκάλυψη της ύψιστης αρχής της ηθικότητας». Και τι μπορεί να σημαίνει ο Ιησούς για εμάς;

Ο κ. Κωνσταντίνος Ανδρουλιάδης είναι καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Εσταυρωμένος και ζωαρχικός

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Ο σταυρωμένος Ιησούς και ο αναστημένος Χριστός είναι το ίδιο πρόσωπο. Αυτή ήταν η πίστη των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων. Διαφορετικά, ο σταυρωμένος Ιησούς θα ήταν απλώς ένας από τους μυριάδες που θανατώθηκαν μαρτυρικά στη διαδρομή της ιστορίας. Την ξεχωριστή σημασία του σταυρικού θανάτου του μπορούμε να την εννοήσουμε μόνο υπό το πρίσμα της Αναστάσεως. Η Εκκλησία δεν ξεχώρισε ποτέ το ένα από το άλλο: «Τον Σταυρόν σου προσκυνούμεν, Δέσποτα, και την αγίαν σου Ανάστασιν δοξάζομεν», σύμφωνα με το πασίγνωστο τροπάριο. Ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός, στον πρώτο λόγο

λιτότητα που αιφνιδιάζει: ελάχιστοι στρατιώτες στο βάθος αποχωρούν απ’ τον Γολγοθά και αυτό είναι όλο. Η ένταση είναι υπόγεια, υπόκωφη, απογυμνωμένη, καθηλωτική.

Περίπτωση τρίτη: ο Σαλβατόρ Νταλί (1904-1989) και η δική του Σταύρωση (1954) με τον τίτλο Corpus Hypercubus, που ακουμπά πάνω σε σύγχρονες έννοιες της φυσικής: ο Εσταυρωμένος (δεν διακρίνεται το πρόσωπό του που γέρνει στο πλάι) ίππεται με τα χέρια στην έκτα-

του «Προς τους διαβάλλοντας αγίας εικόνas», γράφει πως, αν κάποιος εικονίζει τον Χριστό σταυρωμένο και τον ρωτήσουν ποιος είναι αυτός, θα απαντήσει: «Χριστός ο Θεός, ο δι’ ημάς σαρκώθης» (PG 94, 1281C). Αραγε κάθε ζωγραφική αναπαράσταση της Σταύρωσης επιβάλλει ή επιτρέπει τούτη την απάντηση; Το κρίσιμο ερώτημα πάντως που τίθεται στον ζωγράφο της χριστιανικής περιόδου είναι ακριβώς αυτό: Πώς να ζωγραφίσει τον νεκρό Ιησού πάνω στο σταυρό ως κύριο της δόξης, ως κυριεύοντα ζώντων και νεκρών (Ρωμ. 14:9). Η τεράστιας σημασίας συζήτηση που έγινε την περίοδο της έριδος των εικόνων στο Βυζάντιο, με κέντρο της το χριστολογικό δόγμα, δεν ασχολήθηκε διεξοδικά με το ζήτημα του ζωγραφικού τρόπου, πώς δηλαδή καθορθώνεται αυτό ζωγραφικά.

Την απάντηση στο ερώτημα την έδωσε η ίδια η ζωγραφική. Στη βυζαντινή εικονογραφία, μακριά από κάθε έννοια ρεαλισμού, φυσιολογικής και ανατομικής ακρίβειας, ο νεκρός Χριστός πάνω στον σταυρό δεν γίνεται ποτέ πτώμα, διατηρεί τον μυϊκό τόνο (το νεκρό σώμα δεν πέφτει προς τα μπρος), δεν αλλοιώνεται ούτε παραμορφώνεται. Ο Χριστός πέθανε πραγματικά πάνω στον σταυρό, αλλά «διαφορβάς εδείχθη αλλότριος», είναι «νεκρός ζωαρχικώτατος». Στη δυτική ζωγραφική από την Αναγέννηση και μετά μέχρι σήμερα έχουν γίνει χιλιάδες ζωγραφικά έργα με τον Εσταυρωμένο. Πολλά από αυτά είναι αληθινά αριστουργήματα, όπως αυτό του Μatias Γκρύνεβαλντ, έργο συγκλονιστικό. Ταξίδεψα ειδικά κάποτε στο Κολμάρ και μόνο για να το δω. Ο Χριστός εδώ «κατάστικτος τοις μώλωπι» αλλά όχι «πανσθενουργός». As προσέξει κανείς τις παλάμες του Χριστού στα δύο έργα. Στον Γκρύνεβαλντ είναι παραμορφωμένες, υπάρχει σύσπαση και νεκρική ακαμψία, στη βυζαντινή εικόνα είναι ήρεμες, έτοιμες να αγκαλιάσουν και να ενώσουν: «ήπλωσας τας παλάμας και ήνωσας τα το πριν διεστώτα».

Δεν αρκεί όμως ο ζωγραφικός τρόπος για να δώσεις στο έρωτημα ποιος είναι αυτός πάνω στον σταυρό την απάντηση που ανέφερε ο Δαμασκηνός. Ίσως αυτός ο τρόπος να είναι και το λιγότερο, δεδομένου μάλιστα ότι με τον ίδιο τρόπο ζωγράφιζαν οι Βυζαντινοί και τα κοσμικά πρόσωπα. Το πρώτο και κύριο είναι η σχέση που συνάπτεις με την εικόνα. Η θεμελιώδης φράση του Μεγάλου Βασιλείου ότι «η της εικόνας τιμή επί το πρωτότυπον διαβαίνει» (PG 32, 149C) σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι το βλέμμα δεν πρέπει να αιχμαλωτίζεται από την αισθητική ομορφιά της εικόνας, για να επιτρέψει στον νου να στραφεί στο πρωτότυπο. Με ένα λόγο, η σχέση που σου επιτρέπει να δεις στο πρόσωπο του Εσταυρωμένου τον Αναστημένο είναι η πίστη. Αυτή η πίστη εκφράζεται ακριβώς με την προσκύνηση, για την οποία κάνουν

ση, μπροστά από έναν σταυρό από υπερκύβους, ο οποίος αιωρείται και αυτός πάνω από ένα δάπεδο σαν να βγήκε από σκάκι. Μπροστά του, υποκλίνεται η Γκαλά, η σύζυγος και μούσα του ζωγράφου. Το μαρτύριο εκτυλίσσεται σε μιαν άλλη διάσταση: ο «πυρηνικός μυστικισμός» του Νταλί, παγερός μα υποβλητικός, μιάζει να τοποθετεί το θείο δράμα στην ψυχή του ατόμου του εικοστού αιώνα.

Τρεις τελείως διαφορετικές αποτυπώσεις, αν όχι του κορυ-

φαιού, σίγουρα του πιο δραματικού, επεισοδίου της Καινής Διαθήκης. Διαχρονικά, τούτη η τεράστια γκάμα έκφρασης, τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση, συνεχίζει να συγκινεί και να ερεθίζει πνευματικά, συναισθηματικά – υπαρξιακά εν τέλει.

Στο πλαίσιο αυτό ζητήσαμε από τέσσερις ανθρώπους να επιλέξουν τα έργα που τους αγγίζουν και με αφορμή αυτά να στοχαστούν πάνω σε ένα μαρτύριο σωματικό που ωστόσο συμβολίζει την αθανασία της ψυχής.

Στο πλαίσιο αυτό ζητήσαμε από τέσσερις ανθρώπους να επιλέξουν τα έργα που τους αγγίζουν και με αφορμή αυτά να στοχαστούν πάνω σε ένα μαρτύριο σωματικό που ωστόσο συμβολίζει την αθανασία της ψυχής.

Η σχέση που σου επιτρέπει να δεις στο πρόσωπο του Εσταυρωμένου τον Αναστημένο είναι η πίστη. Αυτή η πίστη εκφράζεται ακριβώς με την προσκύνηση.

πτά; αλλ’ όντως προσκυνούμεν τον του Θεού μου σωματικόν θάνατον, και τα σωτήρια πάθη: προσκυνούμεν σου την εικόνα» (PG 94, 1281 C-D).

Από τον Μαζάτσιο στον Σαμουράι του Σουσάκο Εντο

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΝΤΑΡΑΤΟΥ**

«Πάνω στον σταυρό κάποιος είχε σκαλίσει τη μορφή ενός αδύνατου, γυμνού άντρα. Ο Σαμουράι κάρφωσε τα μάτια του σ’ αυτόν τον άνθρωπο που τα μπράτσα του ήταν τεντωμένα στα πλάγια και το κεφάλι του έγερνε σαν να μην του ‘χε μείνει ζωή. (...) Αν οι χριστιανοί λάτρευαν αυτόν τον αποστεωμένο άντρα, η θρησκεία τους έμοιαζε απίστευτα παράλογη και αίρεση». Το παραπάνω απόσπασμα είναι αντλημένο από το μυθιστόρημα «Οι Σαμουράι» του Σουσάκο Εντο, όπου ο ρωμαιοκαθολικός στο θρήσκευμα Ιάπωνας λογοτέχνης επιχειρεί να περιγράψει τις αντιδράσεις που επέφερε η διείσδυση Ευρωπαίων ιεραποστόλων στην Ιαπωνία κατά τον 17ο αιώνα. Σήμερα βέβαια, είμαστε εξοικειωμένοι με την εικονογραφία της Σταύρωσης, αν και στο πεδίο των εικαστικών τεχνών η συγκεκριμένη θεματική συνεχίζει να απασχολεί τους καλλιτέχνες, θρησκευόμενους και μη, οδηγώντας σε έργα μορφικά καινοτόμα, προκλητικού περιεχομένου, ακόμα και ασεβή. Ενδεικτικά αναφέρω τις σταυρώσεις των Γκογκέν, Ρουό, Πικάσο, Μπέικον, Σάδερλαντ, Σπένσερ, Γκουτούσο και των σημερινών Σεράνο, Οκάμπο, Κιπενμπέργκερ. Η Σταύρωση έχει καταστεί παγκόσμιο σύμβολο,

κάποιες φορές μάλιστα αποσυνδεδεμένο από θρησκευτικά συμφραζόμενα. Για παράδειγμα, για να επιστρέψουμε στη χώρα του ανατέλλοντος ηλίου, στα manga οι σταυρώσεις αποτελούν σύμβολα θανάτου και οι εικόνες της σταύρωσης παραπέμπουν στους βομβαρδισμούς της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι.

Θεωρώ πως και για πολλούς από τους καλλιτέχνες του παρελθόντος η Σταύρωση αποτέλεσε εικόνα με ιδιαίτερη πυκνότητα νοήματος, αν λάβουμε υπόψη ότι για τους ανθρώπους περασμένων εποχών οι αναπαραστάσεις εμπειρείχαν ένα είδος αλήθειας και η ένταση των εικαστικών τους προτάσεων διαπλεκόταν με την πραγματικότητα κατά τρόπους παραπλησίσιους με αυτούς της τέχνης του 20ού αιώνα. Πιθανότατα, η θέαση έργων όπως η Σταύρωση του Μαζάτσιο θα προξενούσε στον άνθρωπο της Πρώιμης Αναγέννησης έκπληξη αντίστοιχου μεγέθους με εκείνην του Σαμουράι του Εντο, αν και προφανώς διαφορετικής τάξης. Στο έργο αυτό του 1426, που αποτελεί μέρος ενός πολυτύχου φτιαγμένου για την εκκλησία της Santa Maria del Carmine στην Πίζα, ο Φλωρεντίνος ζωγράφος φιλοτεχνεί μια παράσταση που διαφέρει σαφώς από το τότε διαδεδομένο Διεθνές Γοτθικό ύφος. Αποφεύγει τα διακοσμητικά στοιχεία που χαρακτήριζαν τη συγκαρινή του παράδοση, επιλέγοντας ένα ύφος αυστηρό, σχεδόν απερίττο και μολοντί τοποθετεί την αφήγηση σε χρυσό φόντο διατηρώντας τη μεσαιωνική σύμβαση, επιχειρεί «να παριστάει τις μορφές ζωντανές, κινούμενες και φυσικές», «να πατούν σταθερά στο έδαφος» αντικαθιστώντας κατά τον Βαζάρι τη ζωγραφική με «ζωή, αλήθεια και φύση». Η μορφή του Εσταυρωμένου, πλασμένη λιτά αλλά σκεδασμένη, παρά τα ανατομικά της λάθη, με πίστευτο για τότε ρεαλισμό, δημιουργεί ένα αίσθημα σωματικότητας και βάρους με πρωτόγνωρο τρόπο. Η έλλειψη λαιμού και ο αφύσικος τρόπος που έχει τοποθετηθεί το κεφάλι στον κορμό, επιτίνει αυτή την αίσθηση, όπως και το γεγονός ότι ο Μαζάτσιο απεικονίζει τη σκηνή της Σταύρωσης σαν να βρίσκεται ψηλότερα από τον θεατή, ενώ η επικάλυψη του κάτω μέρους του Σταυρού από την κεντρική θρηνούσα μορφή δημιουργεί βάθος.

Η γοντιά που μου προκαλεί η Σταύρωση του Μαζάτσιο, δεν οφείλεται στο ότι αποδεσμεύει τη ζωγραφική από τις μεσαιωνικές συμβάσεις ανοίγοντας καινούργιους δρόμους στους καλλιτέχνες που θα ακολουθήσουν, αλλά στο ότι βρίσκεται στο μεταίχμιο μεταξύ υπερβατικού και πραγματικού, διατηρώντας έτσι το συμβολικό της φορτίο. Από αυτή την άποψη, πιστεύω πως δεν αντικαθιστά τη ζωγραφική με την πραγματικότητα, όπως θα ήθελε ο Βαζάρι, αλλά καθιστά τη ζωγραφική κάτι παραπάνω από ζωγραφική.

Ο κ. Γιάννης Κονταράτος είναι ζωγράφος.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Εκδοχές του χρόνου

Γεννημένη στη Βοστώνη το 1969, η Αμερικανίδα εικαστικός Σάρα Σζε έχει αναπτύξει μια ιδιαίτερη οπτική γλώσσα διά μέσου ποικίλων εκφραστικών μέσων, γλυπτικής, σχεδίου, εγκαταστάσεων, βίντεο, φωτογραφίας, ζωγραφικής, χαρακτικής και ήχου. Τα έργα της προσεγγίζουν έναν υβριδικό κόσμο ανάμεσα στην αναλογική και στην ψηφιακή πραγματικότητα. Στο Μουσείο Γκούγκενχάϊμ παρουσιάζεται έκθεση έργων της έως τις 10 Σεπτεμβρίου.

ΣΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓΚ

Αντονι Γκόρνλι

Στη νεοκλασική Βίλα Καστ, στους κήπους του ανακτόρου Μίραμπελ στο Σάλτσμπουργκ, παρουσιάζεται η νέα έκθεση του Βρετανού γλύπτη Αντονι Γκόρνλι ως παραγωγή της διεθνούς αίθουσας τέχνης του Ταντέους Ρόπακ. Με τίτλο «Περιβάλλον», περιλαμβάνει γλυπτά που διερευνούν την έννοια του χώρου, εστιάζοντας στην εσωτερική συνθήκη του ανθρώπινου σώματος μέσα στο περιβάλλον. Το σώμα ως κλειστό και ανοικτό σύστημα, όπως λέει ο Γκόρνλι.

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ

Αλι Μακ Γκρο

Το Σμιθσόνιαν έδωσε στη δημοσιότητα αυτό το πορτρέτο της ηθοποιού Αλι Μακ Γκρο από τις συλλογές της Νάσιοναλ Πόρτρρετ Γκάλερι, όπου φυλάσσονται προσωπογραφίες από όλους τους τομείς της ζωής. Το είχε ζωγραφίσει ο Τζο Μπόουλερ το 1970, την εποχή που είχε βγει στους κινηματογράφους το δημοφιλέστατο «Λαβστόρι». Ήταν μια σειρά προσωπογραφιών για τα εξώφυλλα του περιοδικού Time, που δωρήθηκαν στις συλλογές του Σμιθσόνιαν.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Γκίλμπερτ και Τζορτζ

Οι Βρετανοί αρχιτέκτονες SIRS Architects μετέτρεψαν μια ζυθοποιία του 19ου αιώνα σε αίθουσα τέχνης για το καλλιτεχνικό δίδυμο Γκίλμπερτ και Τζορτζ. Βρίσκεται στο Σπάιταλφιλντς του ανατολικού Λονδίνου, περιοχή γεμάτη εστιατόρια και γκαλερί. «Φιλοδοξία μας είναι να αναζωογονήσουμε τον ιστορικό ιστό της περιοχής και να τιμήσουμε τόσο τους καλλιτέχνες όσο και την αρχιτεκτονική κληρονομιά του Λονδίνου», λένε οι αρχιτέκτονες.

ΛΙΒΕΡΠΟΥΛ

Η Τέιτ αναγεννιάται

Η Τέιτ στο Λίβερπουλ ανακοίνωσε πως θα διακόψει τη λειτουργία της από τον Οκτώβριο 2023 έως το 2025 προκειμένου να γίνουν εργασίες πλήρους αναβάθμισης. Το κτίριο δεσπόζει στο Royal Albert Dock και αποτελεί δέλεαρ για επισκέπτες από όλη τη Βρετανία και το εξωτερικό. Το Λίβερπουλ αναμένει διαρκώς την πολιτιστική ταυτότητά του. Έως τον Οκτώβριο, η Τέιτ θα έχει δυναμική συμμετοχή στα τεκταινόμενα στην πόλη, όπως στη 12η Μπενάλε.

Μπερτ Μορισό,
«Αυτοπροσωπογραφία».

DULWICH PICTURE GALLERY / MUSEE MARBOTAN MORISOT

Ο εσωτερικός κόσμος της Μπερτ Μορισό, στο Παρίσι της μπελ επόκ

Στην Πινακοθήκη Dulwich, ένα από τα πιο όμορφα μικρής κλίμακας μουσεία του Λονδίνου, μπορεί κανείς να σταθεί εκστατικός μπροστά στα έργα της Μπερτ Μορισό (1841-1895). Πέθανε μόλις στα 54 χρόνια της, στο απόγειο της δημιουργικότητάς της και στην καρδιά της παρισινής μπελ επόκ. Ήταν η ίδια ιμπρεσιονίστρια, της άρεσε να αποτυπώνει όψεις της καθημερινής ζωής και όσα έβλεπε γύρω της. Η μεγάλη έκθεση στο Λονδίνο γίνεται σε συνεργασία με το επίσης εξαιρετο, μικρής κλίμακας, μουσείο του Παρισιού Μαρμotaν Μονέ και φέρνει κοντά περίπου 30 αριστουργήματα της Μπερτ Μορισό για να μιλήσουν για το αποτύπωμα αυτής της γυναίκας με όρους την ομορφιά και το φως. Είναι η πρώτη μεγάλη έκθεση για τη Μορισό στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 1950. Υπήρξε καινοτόμος ως γυναίκα ζωγράφος, που στάθηκε ισότιμη εκείνη την εποχή δίπλα σε άνδρες ζωγράφους. Και όχι μόνον ισότιμη, αλλά με τρόπο ρηζικέλευθο εκπροσώπησε το κίνημα του ιμπρεσιονισμού ως ρεύμα νεωτερικό που προχωρούσε την τέχνη. Ήταν ιδρυτικό μέλος των ιμπρεσιονιστών και κέρδισε την αναγνώριση. Ενδιαφέρουσα διάσταση στην έκθεση είναι η παράλληλη επιλογή ζωγραφικών έργων μεγάλων δασκάλων, του Ρέ-

ινολντς, του Γκείνσμπρο και του Φραγκονάρ. Τα έργα τους επιλέχθηκαν ως ενδεικτικά των ευρύτερων ιδεολογικών, τεχνικών και αισθητικών αναφορών της Μπερτ Μορισό, ως αποτέλεσμα μιας νέας έρευνας που αναζητεί τις πηγές της έμπνευσής της. Είχε έναν δικό της τρόπο να σχετίζεται με την κληρονομιά του 18ου αιώνα, από τον οποίο φίλτραρε σπουδές του φωτός, γεωμετρίες των σωμάτων, θεματογραφία και συναισθημα. Αλλά το ιδιαίτερο, το χαρισματικό, το θείο στοιχείο στην τέχνη της ήταν η μετουσίωση σε κάτι νέο, καινοτόμο, φρέσκο, αέρινο, ολάνθιστο, κλωνμένο στη ρίζα της μνήμης. Η Μορισό είχε γνώση του παρελθόντος, και ως γυναίκα του 19ου αιώνα γεννημένη σε εύπορο περιβάλλον αστών, το μυθοποιημένο εγγύς παρελθόν ήταν η προεπαναστατική Γαλλία και η γειτονική Βρετανία της ίδιας εποχής. Το θαυμαστό στο έργο της είναι πώς βίωσε την εποχή της, πώς την αποτύπωσε, πώς συνδέθηκε με την πρωτοπορία και πώς έδωσε νέες οπτικές στην αστική ζωή της Γαλλίας, της οποίας ήταν γέννημα θρέμμα. Έχουν μείνει στην παγκόσμια ιστορία της τέχνης τα έργα της, κομψότατα, με βαθιά γνώση της ανθρώπινης συνθήκης. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 10 Σεπτεμβρίου.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μια υπέροχη μουσική «ιεροσυλία»

Ενας περίεργος, και κυρίως αναίμακτος, πόλεμος μαινόταν στις αρχές του δεκάτου ογδόου αιώνα. Ένας πόλεμος για τη μουσική.

Η εξουσία ενός ευγενούς μουσικού οργάνου όπως η βιόλα ντα γκάμπα αμφισβητούνταν με σφοδρότητα. Αυτό που περίπου διακόσια χρόνια τώρα θεωρούμε αυτονόητο, την κυριαρχία του βιολιού στη λόγια (και όχι μόνο) μουσική, έως τα τέλη του δεκάτου εβδόμου το αυτονόητο ανήκε στη βιόλα. Το βιολί, όμως, κέρδισε τον πόλεμο και στην ήττα της βιόλας ήρθε να προστεθεί ένα ακόμα χτύπημα: την όλο και περισσότερη περιθωριοποίησή της από το βιολοντσέλο και τη μετεξέλιξη της βιόλας που ξέρουμε σήμερα (στη συμφωνική ορχήστρα είναι, στην όψη, όπως το βιολί αλλά λίγο μεγαλύτερη από αυτό – και με έναν κατά τι πιο «βραχνό», λυπημένο

Λεπτή, μα και εκρηκτική, μουσική, γεμάτη από έναν οίστρο αισθησιακό, μελωδική όσο και ρυθμική.

ήχο). Ήταν το τέλος μιας εποχής. Αν κάποιον αυτή η μετάβαση εππρέασε βαθιά ήταν ένας χαρισματικός Γάλλο συνθέτης και βιρτουόζο της βιόλας ντα γκάμπα, τον Μαρέν Μαρέ (1656-1728).

Αυτός ο προικισμένος Παριζιάνος από χαμηλή καταγωγή ανήλθε με το ταλέντο του (και με τον οπορουνισμό του, λένε οι κακές γλώσσες) στην αυλή του Λουδοβίκου ΙΔ΄, μαθητεύοντας πλάι στον μουσικό ογκόλιθο της εποχής, τον Ζαν-Μπατίστ Λουλί. Πατέρας δεκαεννιά(!) παιδιών, ο Μαρέ υπήρ-

«**Marin Marais**», το νέο cd των Ζαν-Γκιγιέν Κιράς (Jean-Guihen Queyras, τσέλο) και Αλεξάντρ Ταρό (Alexandre Tharaud, πιάνο) από την Harmonia Mundi.

ξε και διδάσκαλος: τα περίφημα πέντε βιβλία του με συνθέσεις για σόλο βιόλα δεν ήταν παρά ασκήσεις για τους μαθητές του. Κι ωστόσο, πέρασαν στη δυτική μουσική γραμματολογία ως ανεκτίμητα κειμήλια. Αντίστοιχης αξίας είναι και όσα έργα του συνδύασαν τη βιόλα και το κλειδοκύμβαλο. Ο μετρ στις ερμηνείες έργων με όργανα εποχής Ζορντί Σαβάλ ανέδειξε τον σπάνιο ήχο του Μαρέ με αυτόν τον τρόπο.

Μια νέα, του 2023, πχογράφηση όμως της Harmonia Mundi προτείνει κάτι διαφορετικό: τα μικρά-μεγάλα αυτά έργα μεταφέρονται σε βιολοντσέλο και πιάνο. Υπεύθυνοι γι' αυτή την υπέροχη «ιεροσυλία» είναι δύο σύγχρονοι δεξιτέχνες: ο Ζαν-Γκιγιέν Κιράς (Jean-Guihen Queyras) στο τσέλο και ο Αλεξάντρ Ταρό (Alexandre Tharaud) στο πιάνο στο πολύ

πρόσφατο cd τους που φέρει τον απόλυτο τίτλο «Marin Marais».

Ισως ο ίδιος ο Μαρέ να το έβλεπε με κακό μάτι όλο αυτό. Αλλά αυτό που μένει από το συγκεκριμένο πρότζεκτ είναι το απόσταγμα της ουσίας μιας μουσικής που έκρυβε μέσα της ολόκληρους κόσμους. Κομψή, ραφιναρισμένη, όλο λεπτότητα, την ίδια στιγμή μπορούσε να γίνει εκρηκτική (αυτές οι «φόλιες» σε παραλλαγές του Μαρέ...), θλιμμένη μα και γεμάτη από έναν οίστρο αισθησιακό, μελωδική όσο και ρυθμική. Οι Κιράς - Ταρό κατορθώνουν να κρατήσουν την αύρα της εποχής και ταυτόχρονα να φέρουν τον μοναδικό αυτόν ήχο στο σημερινό αυτί με απaráμιλλη τεχνική και αποκρυσταλλωμένο συναισθημα. Τούτη είναι η μουσική πρόταση του κυρίου Γκρι για τη Μεγάλη Εβδομάδα – και πολύ πέρα από αυτήν.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Ο όχλος των κοινωνικών δικτύων

Εάν κάποιος θέλει να καταλάβει τι είδους άνθρωπος είναι μια νέα γνωριμία ή απλώς θέλει να καταλάβει λίγο περισσότερο τους ήδη γνωστούς του, μια ματιά στο προφίλ που διατηρούν στις πλατφόρμες των κοινωνικών δικτύων είναι επιβεβλημένη. Γιατροί που βρίζουν, δικηγόροι που ειρωνεύονται, συγγραφείς που ακκίζουνται απελπιστικά ερωτευμένοι με τον εαυτό τους, καλλιτέχνες που έχουν κάνει την αγένεια τρόπο του συνδιαλέγεσθαι προσφέρουν συμπεράσματα για την προσωπικότητά τους πριν χρειαστεί να καθίσουμε μαζί τους στο ίδιο τραπέζι ανταλλάσσοντας φιλόφρονήσεις και απόψεις περί δικαίου και αδικού. Είναι όμως έτσι;

Τα κοινωνικά δίκτυα απελευθερώνουν πλευρές της προσωπικότητας που επιμελώς κρύβονται από την κοινή θέα όταν υπάρχει φυσική παρουσία; Ή δημιουργούν νέες εικονικές προσωπικότητες, ανθρώπους που –συνειδητά ή ασυνείδητα– δοκιμάζουν τις δυνάμεις τους σε ρόλους διαφορετικούς από τον ένα και μονότονο που επιβάλλεται από την κοινωνική ζωή με φυσική παρουσία, έστω κι αν η εξέλιξη του καθενός δίνει στην πορεία του χρόνου περισσότερες εκδοχές προσωπικότητας και εαυτού; Και μπορεί αυτή η... εκφραστική δυνατότητα που προσφέρουν να λειτουργεί ως βαλβίδα ασφαλείας, που εκτονώνει ό,τι θα μπορούσε να αποβεί πολλαπλώς επιζήμιο υπό φυσική παρουσία; Εξαρτάται. Μπορεί η δράση να εξελίσσεται σε εικονικό περιβάλλον, αλλά το αποτέλεσμα μπορεί να αποτυπώνεται σε πραγματικά αισθήματα θυμού ή κατάθλιψης και να έχει πραγματικά θύματα, για παράδειγμα μέσα από, δικαιολογημένη ή όχι, διαδικασία «κουλτούρας ακύρωσης».

Σε έρευνες που επιχειρούν να απαντήσουν αν όχι ακριβώς στα παραπάνω, πάντως σε σχετικά ερωτήματα, δεν υπάρχουν μανικαϊστικές απαντήσεις, αν και κατατείνουν στη διαπίστωση ότι αυτό που «απελευθερώνεται» στα κοινωνικά δίκτυα είναι βία και όχι ευγένεια ή συναίνεση. Έρευνα του 2018 της Pew Research αναφέρει ότι το 71% των χρηστών των μέσων κοινω-

Το σώμα μέσα στο οποίο έχουν διαρρεύσει ή χιλιάδες εαυτοί έχοντας απεμπολήσει τα κοινωνικά όρια του Ενός, φυσικού ή διαδικτυακού, έχει τα ίδια χαρακτηριστικά: θυμωμένο, επιθετικό, σίγουρο για το δικό του αλάθητο.

Ενας/μία ή παρέα δύο-τριών ατόμων δεν θα αποτολμούσε την καταστροφή της αφιερωμένης στα θύματα της Marfin στίλψης.

νικής δικτύωσης έχει έρθει αντιμέτωπο με περιεχόμενο που το εξόργισε και αντέδρασε.

Πράγματι, οι έρευνες του είδους έρχονται απλώς να επιβεβαιώσουν με περισσότερα στοιχεία την εντύπωση που πολλοί από αυτούς που μετέχουμε στα κοινωνικά δίκτυα βλέπουμε και αντιμετωπίζουμε ακόμη κι αν αποτελούμε ή έχουμε αποτελέσει κάποτε, μέρος του προβλήματος. Το, όχι και τόσο νέο πια, διαδικτυακό περιβάλλον περιλαμβάνει εκατομμύρια ή εκατοντάδες (στη στενή εικονική μας πραγματικότητα) απόψεις. Σύμφωνες, εκνευριστικές ή εκθρικές προς τις δικές μας πεποιθήσεις και στην αντιμετώπιση των οποίων οι κανόνες συμπεριφοράς που πιθανόν θα ίσχυαν σε μια φυσική κοινωνική εκδήλωση

με λίγους συμμετέχοντες, είναι αδύνατον να επιβάλουν την τάξη και την ψυχραιμία. Δεν είναι κανόνες φτιαγμένοι να λειτουργούν σε μαζική κλίμακα, στη σχετικά νέα οντότητα του διαδικτυακού όχλου. Και ενώ ακόμη και η απλή εκφορά της λέξης «όχλος» ενεργοποιεί έναν σχεδόν ενστικτώδη φόβο, αυτός ο φόβος δεν μας εμποδίζει να γινόμαστε μέρος του. Πιθανόν διότι αν και όπως γράφει ο Κανέτι («Μάζα και εξουσία», εκδ. Ηριδανός), δεν υπάρχει μεγαλύτερος φόβος για τον άνθρωπο από το άγγιγμα του αγνώστου, ο οποίος υπό κανονικές συνθήκες τον οδηγεί στο να κρατάει αποστάσεις – ακόμη και «φυσικές» από τους άλλους, στον δρόμο, στο εστιατόριο, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, αυτός ο φόβος υποχωρεί μέσα σε ένα πλήθος ενώ αρχίζει να διαφαιίνεται η απόλαυσή του να διαλύεται μέσα σ’ αυτό, να συγχωνεύεται με αυτό.

Αυτή η ευχαρίστηση, όπως παρατηρεί ο Κανέτι, συνδέεται με έναν σαφή κίνδυνο: «Με την άρση των βαρών της απόστασης», το άτομο «αισθάνεται ελεύθερο» και «η ελευθερία του είναι η υπέρβαση των ορίων». Ενας/μία ή παρέα δύο-τριών ατόμων

δεν θα αποτολμούσε την καταστροφή της αφιερωμένης στα θύματα της Marfin στίλψης και αν το έκανε, κατά πάσα πιθανότητα, θα βρισκόταν κάποιος άλλος για να τον σταματήσει έστω και ρωτώντας τον απλώς «τι κάνεις εκεί;». Ο όχλος, όμως, το κάνει.

Αυτό το σώμα μέσα στο οποίο έχουν διαρρεύσει εκατοντάδες ή χιλιάδες εαυτοί έχοντας απεμπολήσει τα κοινωνικά όρια του Ενός, φυσικού ή διαδικτυακού, έχει τα ίδια χαρακτηριστικά: θυμωμένο, επιθετικό, αδικημένο, σίγουρο για το δικό του αλάθητο, αντιστέκεται στη διάλυσή του και, μιλώντας για τα κοινωνικά δίκτυα, στην πραγματικότητα πρέπει να φτιάξεις έναν άλλο όχλο, μια άλλη μάζα αποδοχής, πολλών likes και retweets έχοντας, βέβαια, ήδη πτηνθεί, αφού έτσι αποδέχεται τους όρους του όχλου για να υπάρξει.

Αρκετοί φίλοι μου στην πραγματική ζωή επέλεξαν απλώς να απέχουν αφού διαπίστωσαν ότι κάθε πράξη «άμυνας» χρησίμευε για να κρατήσει τον αγώνα του όχλου ζωντανό. Κάποιοι παρμένουν ασκώντας τη δυναμική της απόστασης και κάποιοι φτιάχνουν τους δικούς τους μικρούς «στρατούς» ακολουθώντας, από τους οποίους όμως ολοφάνερα κάποιοι διολισθαίνουν σε απόψεις και συμπεριφορές πέραν των «ορίων», λιποτακτώντας κρυφά σε απεχθή στρατόπεδα, όπου η λογική και η ενσυναίσθηση δεν έχουν καμιά θέση. Γιατί ο όχλος ελέγχεται μόνον από δυνάμεις πολιτικές και τάσεις εκθρικές προς το στοιχειοθετημένο επιχειρήμα και τον υπολογισμό του συγκεκριμένου για οποιοδήποτε συμπέρασμα.

Αλλά αυτοί οι φίλοι πορεύονται με την ελπίδα ότι θα δημιουργήσουν ένα νέο κοινό, ικανό να κυκλοφορεί στα διαδικτυακά ανθρωποφάγα μονοπάτια με την ανθρωπιά του ανέπαφη. Και χαρογραφώντας τα οράδια και τους κινδύνους της ελπίδας ακόμη και όσο διαφωνούν με τη χριστιανική παράδοση, που την έχει από καιρό κατατάξει ως θεολογική αρετή μαζί με την πίστη και την αγάπη, μπορούν να συμφωνήσουν σε ένα σημείο: μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποδειχθεί πολύτιμη.

άλλη ταυτοτική αναφορά. Η φωνή που μιλάει φέρνει στη σκηνή μια στενή οικογένεια: μητέρα, πατέρα, γιαγιάδες και παππούδες αμφοτέρων των πλευρών. Πρόκειται ασφαλώς για έντονο πολιτισμικό σημάδι των νεοελληνικών καιρών μας, όπως έχει ήδη επισημανθεί στη σχετική επιστημονική και τη δημόσια συζήτηση. Στην ποίηση του Ψάλτη, όπως π.χ. και σε εκείνη των Αμανατίδη και Ατέρη, το στοιχείο αυτό είναι έκδηλο και μας παρακινεί να σκεφθούμε. Μολονότι επιφέρει υψιπετείς αναφορές στη βαριά φιλοσοφία και τη λογιόσυνη, η αναγνώστρια/ο αναγνώστης απολαμβάνουν προπάντων έναν απροσποίητο καρुωτακισμό, που ο Ψάλτης τον έχει στο τσεπάκι του (στην προσπάθειά τους να απηχθούν τον Καρυωτάκη πολλοί έδωσαν και δίνοντας μετρίοτητα αποτελέσματα). Παράδειγμα οι ακόλουθοι στίχοι από το «ιστορία που γράφεται ξανά» που, στο μυαλό μου, θα έκλειναν ιδανικά τη συλλογή: «στο τέλος της ιστορίας/ ο μέσος άκρες νέος άνδρας/ έψαξε στο google ένα, όποιο, σίτε/ με αγγελίες αναζήτησης εργασίας/ μπήκε στις καταχωρήσεις, πληκτρολόγησε:/ δεν υπάρχει Ελπίς/ και πάτησε το πλήκτρο της αποστολής».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΒΙΔΑΛΗ

Ο Γιώργος Βιδάλης ζει στην Αθήνα και κατάγεται από την Τήνο. Εργάστηκε ως δημοσιογράφος στο πολιτιστικό τμήμα της εφημερίδας «Ελευθεροτυπία» για 33 χρόνια. Πρόσφατα κυκλοφόρησε η νουβέλα του «Πρόσω ανάποδα» (εκδόσεις Αρμός). Έχει προηγηθεί το μυθιστόρημά του «Τρυφερή είναι η ήττα» (εκδόσεις Κέδρος) πριν από μερικά χρόνια.

Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες; Από τον 19ο αιώνα τους Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, Γκι ντε Μοπασάν, Αντον Τσέχοφ, Τσαρλς Ντίκενς, Λευκάδιο Χερν και από τον 20ό τον Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες. Υπέροχοι αφηγητές. Προμνύεται μια υπέροχη βραδιά που θα κρατήσει μέχρι το πρωί.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; «Το βιβλιοπωλείο των μικρών θαυμάτων» της Μόνικα Γκουτιέρεζ, «Ο κόσμος μου» της Λουκρητίας Δούναβη, «Σκηνές και εικόνες μιας εποχής» του Ηλία Ανδριόπουλου, «Το μενού του έρωτα» του Νικολά Μπαρό.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χώρα στην ανάγνωση ενός βιβλίου; «Για να πας μακριά δεν χρειάζεται να τρέξεις» από το βιβλίο «Ο κόσμος μου» της Λουκρητίας Δούναβη.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; «Ιστορία δύο πόλεων» του Τσαρλς Ντίκενς.

Διοργανώνετε ένα δείννο.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Το πρωί με ήλιο θαπλωμένος στο κρεβάτι μ’ ένα βιβλίο που δεν θέλεις να το αφήσεις.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Να με «ταξιδεύει», να βγάζει μια πύλη, να έχει χιούμορ και στοχασμό.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε; Το μυθιστόρημα «Η πρόποση» του Φαμπρίς Καρό.

Τι σημαίνει ο τίτλος του βιβλίου σας και πώς σχετίζεται με το περιεχόμενο;

Το «Πρόσω ανάποδα» υπονοεί την εγwynάθεια, την ασυνεννοσία, την αλληλοφαγωμάρα, τρία σπορ στα οποία διαπρέπουμε εμείς οι Έλληνες μια ζωή. Στο βάθος και κάποιες ξεχασμένες αξίες που θα έπρεπε να τις θυμόμαστε και να τις διατηρούμε, όπως η απλότητα, η αρχοντιά, η καλοσύνη.

Περιγράψτε έρωτες, εκμυστηρεύσεις κ.ά. Τι έχετε να πείτε για τη μοναξιά και τη μοναχικότητα; Η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας (Διαδίκτυο, κομπιούτερ, κινητά), διάφορες εισαγόμενες θεωρίες (πολιτική ορθότητα, βιομηχανία δικαιωμάτων, βάλτε και τα δύομι-σι χρόνια του κορωνοϊού) μεταβάλλουν μια μεγάλη μερίδα ανθρώπων σε απομονωμένα και μοναχικά άτομα, σε ββουλους θεατές.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΨΑΛΤΗΣ
Η πλαστογραφία μου
εκδ. Κουκούτσι, 2022, σελ. 58

Με το πέμπτο βιβλίο του (συνυπολογίζεται η συμμετοχή του σε ένα συλλογικό έργο) ο Λαρίσιος ποιητής Αντώνης Ψάλτης (1977), που έχει μεταφράσει επιγράμματα από την Παλατινή Ανθολογία και Χέλντερλιν, σταθεροποιεί τις επιλογές του. Διακρίνονται εξίσου το πγαίο ποιητικό ένστικτο, όσο και τα βαριδιά από τα οποία μοιάζει να μην επιθυμεί να απαλλαγεί. Το υπό συζήτηση βιβλίο αποτελεί έτσι χαρακτηριστική αξιόλογη ελάσσονα ποίηση: φαίνεται η στόφα, η επινόητικότητα, το αβίαστο παιχνίδι με τις λέξεις, η σκηνοθετική οικονομία και, ταυτόχρονα, λείπει η αυστηρή στόχευση, η αυτοπειθαρχία που θα γονιμοποιούσε φιλόδοξα αποτελέσματα. Όπως όλοι οι καλοί ελάσσονες, ο Ψάλτης δίνει ποιήματα που αγαπιούνται και ποιήματα που τα αφήνουμε ολό-τελα στην άκρη. Το βιβλίο, λίγο αυτοβιογραφία και λίγο ιστορικοπολιτικός σχολιασμός, ξεκινάει με μια πιπεράτη δήλωση προθέσεων, σαν να απαγγέλλεται από έναν αφηγητή-κονφερασιέ: «ω ερείσι! που τη γλώσσα συγυρνάτε/ έτσι:

με γραμματικές, πελώρια/ συντακτικά, please, μη με τυραννάτε:/ τη στοχαστική ποθώ απανεμιά,/ τα πάντα ν’ απονοματίσω, και πια/ να μη σκεφθώ ξανά. τούτο μου αρκεί:/ τυλιχtnκά (άρα υπάρχω) σε μια/ μπαλάντα για την απρόσμενη αρχή».

Οι αριθμημένοι τίτλοι της σύνθεσης κτίζουν δική τους παράλληλη, ερεθιστική αφήγηση. Σαν να λέει ο ποιητής, σπάζοντας τη φωνή του στα δύο: «κι αν δεν σας πείσει η πλαστογραφία μου καθεαυτή, δι-αθέτω και plan B, τους τίτλους μου». Τους παραθέτω για του λόγου μου το αληθές: «μπαλάντα για την απρόσμενη αρχή/ το παρτσούκλι (παπούς Αντώνης)/ έκτακτο δελτίο ειδήσεων/ “το κτήμα του Δρακόπουλου να γίνει πάρκο” (παπούς Κώστας)/ το δικαίωμα στην τεμπελιά του Paul Lafargue/ το ραδιοφωνάκι (γιαγιά Ελισάβετ)/ ο Nietzsche για τους ποιητές/ στον δάσκαλό μας Γεράσιμο Βώκο/ ο Μπέκετ και η

γλώσσα (Ι)/ στην Mae, τη γάτα του Κώστα και της Ρούλας που επέστρεψε στο άπειρο/ διάσταση του αίματος [ωραίο ποιητολογικό ποίημα!]/ Ελλάδα δεν είναι μόνο η Αθήνα/ κοντολογίς δεν γράφω όταν έχω χρόνο, αλλά στην εξορία του/ η ιστορία που γράφεται ξανά/ ο Beckett και η γλώσσα (ΙΙ)/ ψίθυρος/ από τις “Εποχές” του Μανόλη Αναγνωστάκη/ μεταπολεμικά (γιαγιά Βάσω)/ αυτοφωτογραφία σε οθόνη αφής/ τοιγάρο στο μπαλκόνι (μπαμπάς Θανάσης)/ η πλαστογραφία μου/ τι θα γίνει μ’ αυτό το παιδί (μαμά Μυρτώ)/ μπαλάντα για ένα πολύτιμο

σκιάχτρο». Στο σώμα των ποιμάτων, η πιο πειστική ταυτοποίηση ενός προκλητικά, θα λέγαμε, ιστορικοποιημένου και πολιτικοποιημένου ποιητικού «εγώ», γίνεται ωστόσο με τη βοήθεια όχι των ιδεών αλλά –πόσο ελληνικό!– του οικογενειακού δεσμού, που αποδεικνύεται σπαρακτικά ισχυρότερος από οποιαδήποτε

σκιάχτρο». Στο σώμα των ποιμάτων, η πιο πειστική ταυτοποίηση ενός προκλητικά, θα λέγαμε, ιστορικοποιημένου και πολιτικοποιημένου ποιητικού «εγώ», γίνεται ωστόσο με τη βοήθεια όχι των ιδεών αλλά –πόσο ελληνικό!– του οικογενειακού δεσμού, που αποδεικνύεται σπαρακτικά ισχυρότερος από οποιαδήποτε

ΨΗΦΙΑΚΗ BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ANNA TENEZH
Α(Λ)ά τι;

Η συλλογή ποιημάτων «Α(Λ)ά τι;» της Άννας Τενέζη αποτελείται από τις ενότητες: «Ποιήματα», «Αίσωπει», «Σαφικά», «Φεμινιστικά», «Ερωτικά», «Τα μικρά και τα ελάχιστα», «Της μιας γραμμής τα γιασεμιά», «Τραγούδια πικραμύδαλα», «Τα ανένταχτα» και τα «Σκωπτικά». Θα μπορούσε να αποτελέσουν και ισάριθμες ποιητικές συλλογές. Τα έργα που περιλαμβάνονται σε αυτό τον τόμο, είναι γραμμένα από το 1981, τα χρόνια της μεγάλης κρίσης, μέχρι και πρόσφατα. Γραμμένα, όταν η ψυχή μου το ζητούσε κι εγώ υπάκουα, λέει η ίδια. «Δεν επιδίωξα να «γίνω» ποιήτρια ούτε και θα μπορούσα να δώσω αυτό τον τίτλο στον εαυτό μου, όσο και αν ζούμε στην εποχή, που ο καθένας στέφει τον εαυτό του με όποιον τρόπο επιθυμεί. Το τι είναι ή αξίζει η κατάθεση του καθενός/καθεμιάς μας ο χρόνος θα το αποφασίσει. Όλοι κολακευόμαστε με την αναγνώριση, αλλά είναι καλό να έχουμε και κάποια αυτοεπίγνωση. Καταθέτω αυτά τα σπαράγματα ψυχής έτσι, γιατί έχουν κάτι να πουν για τους καιρούς και τους λόγους που γράφτηκαν και κάποτε ανταμώνουν και άλλες ψυχές».

Όταν η καρδιά μου

Όταν η καρδιά μου γεμίζει,
Αιτός γίνεται πετά.
Βλέπει τον πόνο των ανθρώπων
Και ξανά χαμοπετά.

Όταν η καρδιά μου λυγίζει,
Φτωκό σπουργίτι σπαρταρά
Κι όλου του κόσμου τα σπουργίτια
Αισθάνεται και συμπονά.

Το βιβλίο κυκλοφορεί μόνο σε ψηφιακή μορφή και διανέμεται από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-Library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Η ταινία «The Eight Mountains» των Felix Van Groenningen και Charlotte Vandermeersch μιλάει για την ιστορία μιας βουνίσιας φιλίας.

Στο φεστιβάλ προβάλλεται και το σουρεαλιστικό φιλμ του Kristijan Risteski «Snow White Dies at the End», συμπαραγωγή Βόρειας Μακεδονίας- Κύπρου.

Η κωμωδία του Νορβηγού Kristoffer Borgli «Sick of Myself» έχει θέμα τον ναρκισσισμό.

Μια συναρπαστική σινεφίλ εμπειρία

Η Αργυρώ Νικολάου και ο Μάριος Λιζίδης μιλάνε στην «Κ» για το διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες - Κύπρος 2023

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το 21ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες – Κύπρος 2023 ανοίγει τις πύλες του σε Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό και Ζήνα Πάλλας, στη Λευκωσία, στις 21 Απριλίου και μέχρι τις 29 του μήνα το σινεφίλ κοινό και όχι μόνο θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν πρωτότυπες και ποικίλες κινηματογραφικές εμπειρίες, αισθητικά και αφηγηματικά φρέσκες προοπτικές από διαφορετικά μέρη του κόσμου. Για αυτή την κινηματογραφική εμπειρία μιλήσαμε με τους νέους καλλιτεχνικούς διευθυντές του Φεστιβάλ Αργυρώ Νικολάου και Μάριο Λιζίδη. Οι δύο επικεφαλής του φεστιβάλ λένε πως διατηρούν τα καθιερωμένα τμήματα του φεστιβάλ, το διεθνές διαγωνιστικό τμήμα και το τμήμα που επικεντρώνεται σε ταινίες που έχουν επαινεθεί από τη διεθνή κινηματογραφική κοινότητα και πως φέτος συμπεριλαμβάνουν ένα παράλληλο πρόγραμμα «Με Συμπαραγωγή την Κύπρο», υπογραμμίζοντας τους ποικίλους τρόπους που η Κύπρος και οι παραγωγοί της ενεργούν στον ευρωπαϊκό κινηματογραφικό χώρο. Επίσης, φέτος συνεργάζονται με δημιουργούς από την εικαστική, μουσική, σχεδιαστική αλλά και εκδοτική κοινότητα του νησιού. Η Αργυρώ και ο Μάριος λένε επίσης πως το φεστιβάλ φέτος προβάλλει ταινίες που θίγουν σημαντικά κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, όπως την ξενοφοβία, τη στρατιωτικοποίηση και την κατάχρηση του περιβάλλοντος, την κοινωνική απομόνωση λόγω τεχνολογικών μέσων, την καταπίεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ελευθερίας της έκφρασης, αλλά και την ισότητα των φύλων και την αναγνώριση μη-δυσαιδών ταυτοτήτων και σεξουαλικότητας κα λένε χαρακτηριστικά: «Ευχόμαστε πως με κάθε επόμενη έκδοση το πρόγραμμά μας θα συνεχίσει να γίνεται όλο και πιο πολυφωνικό και πολυπολιτισμικό, όπως παράλληλα και το κοινό μας».

—**Αλλάζει κάτι στο φετινό Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες-Κύπρος 2023;**

—Φέτος είναι η πρώτη μας χρονιά ως καλλιτεχνικοί διευθυντές και είχαμε πολλά να μάθουμε, αλλά είναι φυσικό πως με κάθε αλλαγή διεύθυνσης, αλλάζουν οι επιλογές των ταινιών, τα παράλληλα προγράμματα, οι παράλληλες δρά-

Η Σκωτσέζα Charlotte Wells έκανε το ντεμπούτο της στην ταινία «Aftersun», που χάρισε μια υποψηφιότητα για Όσκαρ Α΄ Ανδρικού ρόλου στον Paul Mescal.

Οι καλλιτεχνικοί διευθυντές, Μάριος Λιζίδης και Αργυρώ Νικολάου.

σεις και το γενικό image του Φεστιβάλ. Αυτό, γιατί η κάθε καλλιτεχνική διεύθυνση έχει τις δικές της ευαισθησίες και τη δική της ξεχωριστή ματιά. Διατηρούμε τα καθιερωμένα μας τμήματα Glocal Images και Viewfinder, δηλαδή το διεθνές διαγωνιστικό τμήμα που δίνει έμφαση σε ανεξάρτητες ταινίες από γειτονικές ηπείρους και το τμήμα που επικεντρώνεται σε ταινίες που έχουν επαινεθεί από τη διεθνή κινηματογραφική κοινότητα. Συμπεριλαμβάνουμε επίσης ένα παράλληλο πρόγραμμα «Με Συμπαραγωγή την Κύπρο», υπογραμμίζοντας τους ποικίλους τρόπους που η Κύπρος και οι παραγωγοί της ενεργούν στον ευρωπαϊκό κινηματογραφικό χώρο. Επίσης, φέτος συνεργαζόμαστε με δημιουργούς από την εικα-

στική, μουσική, σχεδιαστική αλλά και εκδοτική κοινότητα του νησιού για πολλές από τις δράσεις μας, όπως τον περφόρμερ και σκηνοθέτη Δημήτρη Χειμώνα και την ομάδα κουήρ δράσεων Sessions, που αναλαμβάνουν την τελική έναρξη του φετινού φεστιβάλ.

—**Ποιος ήταν ο άξονας στην επιλογή του φετινού προγράμματος;**

—Αναλάβαμε τους νέους μας ρόλους θέτοντας στον εαυτό μας το ερώτημα «What Now? Now What?» («Και τώρα τι;»). Σε έναν κόσμο που επανειλημμένα υποτίμα την αξία της ατομικής και συλλογικής ζωής, υποκύπτοντας στην καταστροφική, αντί στη δημιουργική, παρόρμηση της ανθρωπότητας, πώς μπορούμε να

αξιοποιήσουμε τη δύναμη που έχει ο κινηματογράφος για να φανταστούμε ένα καλύτερο, διαφορετικό μέλλον; Αυτό το ερώτημα καθοδήγησε και τις επιλογές μας, πέρα από την καλλιτεχνική αρτιότητα, τη σκηνοθετική πρωτοτυπία και την επικαιρότητα της θεματολογίας. Το φεστιβάλ φέτος προβάλλει ταινίες που θίγουν σημαντικά κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, όπως την ξενοφοβία, τη στρατιωτικοποίηση και την κατάχρηση του περιβάλλοντος, την κοινωνική απομόνωση λόγω τεχνολογικών μέσων, την καταπίεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ελευθερίας της έκφρασης, αλλά και την ισότητα των φύλων και την αναγνώριση μη-δυσαιδών ταυτοτήτων και σεξουαλικότητας.

—**Ποιο είναι το αποτύπωμα που θέλετε να αφήσετε στο Φεστιβάλ;**

—Κτιζοντας στα θεμέλια των προκάτοχων μας, τους οποίους και ευχαριστούμε θερμά για την πολύτιμη συνεισφορά τους, ευελπιστούμε ότι θα μπορέσουμε και εμείς να συνεισφέρουμε με το δικό μας τρόπο, ώστε οι Κινηματογραφικές Μέρες να μεγαλώσουν ακόμη περισσότερο και να μετεξελιχθούν σε μια δημιουργική φωλιά ανταλλαγής, συνεισφοράς και ανοικτού διαλόγου. Επίσης,

«**Είναι ιδιαίτερα σημαντικό μέσα από το φεστιβάλ να προωθούμε το σινεμά σαν μια συλλογική εμπειρία εντός και εκτός της κινηματογραφικής αίθουσας, μια ευκαιρία συναναστροφής, συζήτησης και συνεργασιών**»

ευχόμαστε πως με κάθε επόμενη έκδοση το πρόγραμμά μας θα συνεχίσει να γίνεται όλο και πιο πολυφωνικό και πολυπολιτισμικό, όπως παράλληλα και το κοινό μας. Για μας είναι ιδιαίτερα σημαντικό μέσα από το φεστιβάλ να προωθούμε το σινεμά σαν μια συλλογική εμπειρία εντός και εκτός της κινηματογραφικής αίθουσας, μια ευκαιρία συναναστροφής, συζήτησης και συνεργασιών.

—**Μιλήστε μου για τις φετινές παράλληλες δράσεις;**

—Όπως και τις προηγούμενες χρονιές, το φεστιβάλ εξακολουθεί να προσφέρει εργαστήρια για όλες τις ηλικίες! Φέτος θα έχουμε ένα masterclass με τον Georg Georgi, πράκτορα ταλέντων και διευθυντή της Das Imperium Talent Agency, με θέμα «Κάνο-

ντας καριέρα στην ευρωπαϊκή κινηματογραφική βιομηχανία» (Δευτέρα 24/4 στις 3μμ στο Θέατρο Ριάλτο του ΡΙΚ) το οποίο θα είναι ανοικτό στο κοινό και σε επαγγελματίες κινηματογράφου, όπως και μια συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με τη Sophie Cavouracos, επιμελήτρια κινηματογραφικών εκθέσεων του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης (MoMA) της Νέας Υόρκης (Τετάρτη 26/4 στις 3μμ στο Δημοτικό Κέντρο Τεχνών (NiMAC) στη Λευκωσία) με αφορμή την έκθεση μη μυθοπλαστικών φιλμικών έργων από γυναίκες δημιουργούς με τίτλο we can only begin to notice. Τέλος, οι «Κινηματογραφικές Μέρες για Παιδιά και Νέους», υπό την καλλιτεχνική διεύθυνση του Σταύρου Παπαπλά, πέρα από το πλούσιο πρόγραμμα προβολών για παιδιά και έφηβους, θα προσφέρει μια σειρά βιωματικών εργαστηρίων με έμφαση στην εικονική πραγματικότητα, τη σκηνοθεσία και τη βιωσιμότητα.

—**Υπάρχει κάτι που ενδέχεται να υποκαταστήσει τον κινηματογράφο; Μια διαφορετική εμπειρία θέασης;**

—Πάντα θα υπάρχουν καινούριες εμπειρίες θέασης, αλλά δεν ανησυχούμε και δεν φοβόμαστε την εξέλιξη. Μην ξεχνάτε επίσης πως το σινεμά το ίδιο ήταν κι αυτό παράγωγο μιας τεράστιας τεχνολογικής επανάστασης (της φωτογραφίας, της κινούμενης εικόνας, και μετέπειτα της ενσωμάτωσης του ήχου στην κινούμενη εικόνα). Ενστερνιζόμαστε, λοιπόν, την αλλαγή και την πρόοδο, πάντα όμως μέσα σε δίκαια, δημοκρατικά και βιώσιμα πλαίσια. Το θέμα είναι να βρεθεί μια ισορροπία μεταξύ του τεχνολογικού και του ανθρώπινου, του παρελθόντος και του μέλλοντος, κάτι που θίγουμε μέσα από την αφήσα της φετινής μας έκδοσης η οποία δημιουργήθηκε με τη βοήθεια τεχνητής νοημοσύνης, σε συνδυασμό με το ανθρώπινο σχεδιαστικό «άγγιγμα» της σχεδιαστριάς Κλειώς Χατζηγεωργίου. Πιστεύουμε ότι παρ' όλες τις εναλλακτικές εμπειρίες θέασης και τα streaming services που έχει τώρα το κοινό στη διάθεσή του, ο κινηματογράφος συνεχίζει και θα συνεχίσει να παρέχει, τη δική του ξεχωριστή, πολυαισθητηριακή εμπειρία, την οποία το κοινό μπορεί να έχει μόνο με την παρουσία άλλων σινεφίλ και στον σωστά διαμορφωμένο χώρο μιας κινηματογραφικής αίθουσας.

Η Κύπρος άξια διεκδικεί τη θέση της στον κινηματογραφικό χάρτη

—**Η Κύπρος μπορεί να έχει ευτυχημένες κινηματογραφικές ημέρες;**

—Ναι, φυσικά και μπορεί, και ήδη έχει, αλλά για να συνεχίσει να μεγαλώνει αυτή η ευτυχία θα πρέπει πρώτα η Πολιτεία να αναγνωρίσει τις δυνατότητες, τις ικανότητες αλλά και τις ανάγκες των Κύπριων δημιουργών. Επίσης, η κινηματογραφική παιδεία, η οποία, όπως και κάθε καλλιτεχνική παιδεία, είναι μείζονος σημασίας, θα έπρεπε να τυχάνει διεξοδικότερης μεταχειρίσεως

από την Πολιτεία και την κοινωνία, αφού καλλιεργεί την αισθητική και κριτική σκέψη και χαρίζει στους αυριανούς θεατές και πολίτες την ικανότητα να διαβάζουν πιο δεισδυτικά όχι μόνο τα κινηματογραφικά έργα, αλλά και οτιδήποτε καταλήγει στις οθόνες τους.

—**Ποιες συνέργειες μπορούν να γίνουν με τις χώρες της περιοχής μας, και ποιο το όφελος για τον κυπριακό κινηματογράφο;**

—Ήδη γίνονται. Φέτος έχουμε

αρκεί τέτοια παραδείγματα στο πρόγραμμά μας. Πιο συγκεκριμένα, στο τμήμα «Με συμπαραγωγή την Κύπρο», το κοινό μπορεί να απολαύσει με την Κύπρο στην ιδιότητα του συμπαραγωγού: την ταινία «Tel Aviv-Beirut» της Michale Boganim, που γυρίστηκε στην Κύπρο και πραγματεύεται τον πόλεμο Ισραήλ - Λιβάνου, και το «Snow White Dies at the End» του Kristijan Risteski, συμπαραγωγή Κύπρου και Βόρειας Μακεδονίας. Στο διαγωνιστικό θα δούμε επι-

σης και την ταινία Mediterranean «Fever» της Maha Haj, που είναι επίσης κυπριακή συμπαραγωγή. Αυτό επιβεβαιώνει την ανάπτυξη της κυπριακής κινηματογραφικής βιομηχανίας η οποία άξια διεκδικεί τη θέση της στον κινηματογραφικό χάρτη. Μεγάλο ρόλο στην καλλιέργεια τέτοιων συνεργιών παίζει και το Dot.on.the. Map Industry Days, η πλατφόρμα συμπαραγωγής, επιμόρφωσης και δικτύωσης του φεστιβάλ μας με επικεφαλής τη Δανάη Στυλιανού, που φέρνει παραγωγούς, σκηνο-

θέτες και σεναριογράφους από τις χώρες της Μεσογείου μαζί με επαγγελματίες του διεθνούς κινηματογραφικού χώρου στη Λεμεσό για τρεις μέρες συναντήσεων, workshops, pitches και panels.

—**Ποιες είναι οι προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει η εγχώρια κινηματογραφική παραγωγή;**

—Η τοπική κοινότητα των filmmakers, μεγαλώνει συνεχώς αλλά οι υποδομές που στηρίζουν την εγχώρια παραγωγή δεν εξελίσσονται με τους ίδιους ρυθμούς.

Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για μια πιο γενναϊόδωρη οικονομική και τεχνοκρατική επένδυση στον κινηματογράφο και την κινηματογραφική παιδεία που αναμιγνύονται θα αποφέρουν πάμπολλα οφέλη.

📍 21ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες - Κύπρος 2023, 21 - 29 Απριλίου, Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσός - Ζήνα Πάλλας, Λευκωσία.

* Το αναλυτικό πρόγραμμα του Φεστιβάλ είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα cypirusfilmfairs.com.

ΙΣΠΑΝΟΦΩΝΑ ΜΙΚΡΟΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Σκίτσο: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, Μετάφραση: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

TO

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΣΤΗΝ ΟΔΟ

Φρυνίχου

ΞΑΝΑ

ΘΟΔΩΡΗΣ

ΒΟΥΤΣΙΚΑΚΗΣ

ΛΙΝΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΟΡΗΓΟΣ

HELLENIC BANK

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Tickethour® 7777 7040
a ticketmaster company

ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

8.30μ.μ

ΘΕΑΤΡΟ ΡΙΑΛΤΟ
ΛΕΜΕΣΟΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

8.30μ.μ

@EVAGGELIATHOMAKOU

Αυτός που έκανε τη Nike αυτοκρατορία

Πώς το μπασκετικό τμήμα της γλίτωσε το «λουκέτο» – Η αληθινή ιστορία

Air ★★½
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2023)
Σκηνοθεσία: Μπεν Αφλεκ
Ερμηνείες: Ματ Ντέιμον, Μπεν Αφλεκ, Βαϊόλα Ντέιβις

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Δύομιση δεκαετίες μετά το «Good Will Hunting», οι παλιόφιλοι Μπεν Αφλεκ και Ματ Ντέιμον συνεργάζονται ξανά, με τον πρώτο στη σκηνοθεσία, προκειμένου να αφηγηθούν την ιστορία απογείωσης της αθλητικής φίρμας Air Jordan και της ιδίας της αυτοκρατορίας της Nike στα μέσα της δεκαετίας του 1980.

Συγκεκριμένα βρισκόμαστε στο 1984 και το μπασκετικό τμήμα της εταιρείας από το Ορεγκον ετοιμάζεται για... κλείσιμο, καθώς αδυνατεί να προσελκύσει τα νέα ταλέντα του NBA, τα οποία κατά κανόνα καταλήγουν σε συμφωνίες με τις ανταγωνίστριες Converse και Adidas.

Ενα από τα στελέχη του, ωστόσο, ο Σόνι Βακάρο (Ματ Ντέιμον), βάζει σκοπό –στα όρια της εμμονής– να υπογράψει τον νεοαφικθέντα στη λίγκα Μάικλ Τζόρνταν, πείθοντας και το αφεντικό της εταιρείας (Μπεν Αφλεκ) για μια πρωτοφανή στην ιστορία του αθλήματος προσφορά.

Ενα από τα μεγαλύτερα success story στα χρονικά του παγκόσμιου μάρκετινγκ, αλλά και της ποπ κουλτούρας, αποκτά εδώ (και) ανθρωπινό χαρακτήρα, μέσα από τα αληθινά πρόσωπα που κατάφεραν να το υλοποιήσουν. Μανιακός με το μπάσκετ και τους ήρωές του, ο Σόνι Βακάρο οραματίζεται έναν αθλητή-σύμβολο, ικανό να δώσει αξία σε ένα μοναδικό προϊόν-προέκταση του εαυτού του, που θα φέρει αποκλειστικά την υπογραφή του. Για εκείνον ο συγκεκριμένος παίκτης είναι

ο 20χρονος τότε Τζόρνταν, ο οποίος όμως δεν θέλει ούτε να ακούσει για την τριτοκλασάτη εκείνη την εποχή Nike. Κάπου εκεί στο παιχνίδι μπαίνει η Ντελόρις Τζόρνταν (Βαϊόλα Ντέιβις), η δυναμική μητέρα του Μάικλ, με τον Βακάρο να καταλαβαίνει πως στην πραγματικότητα εκείνη είναι που πρέπει να πείσει.

Ο Αφλεκ σκηνοθετεί με τη συνηθισμένη σπιρτάδα του, έχο-

Ο Σόνι Βακάρο οραματίζεται έναν αθλητή-σύμβολο (τον Μάικλ Τζόρνταν) ικανό να δώσει αξία σε ένα μοναδικό προϊόν-προέκταση του εαυτού του.

ντας από τη μια πολύ καλή γνώση της συγκεκριμένης ιστορίας όσο και εκείνης του αθλήματος και από την άλλη έναν υποδειγματικό Μπεν Αφλεκ στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Το δε σενάριο του πρωτάρη Αλεξ Κόνβερι, παρότι αποθεώνει μάλλον άκριτα την ταύτιση ανθρώπου - προϊόντος, διαθέτει αρκετό χιούμορ ώστε να ισορροπήσει και με το παραπάνω τις οποίες δραματικές κορυφώσεις.

Τέλος, μάλλον επιτυχημένη αποδεικνύεται και η επιλογή να μη δούμε ποτέ κατά πρόσωπο τον ίδιο τον Μάικλ Τζόρνταν (δηλαδή τον ηθοποιό που τον ερμηνεύει), κάτι που προσδίδει ακόμη περισσότερη ακλύ στον μύθο του ανθρώπου που δεν απογείωσε απλώς μια εταιρεία αθλητικών ειδών, αλλά ολόκληρο το σπορ, δημιουργώντας παγκόσμιες τάσεις οι οποίες κρατούν καλά μέχρι και σήμερα.

Ο Μπεν Αφλεκ σκηνοθετεί με τη συνηθισμένη του σπιρτάδα, έχοντας έναν υποδειγματικό Ματ Ντέιμον (φωτ.) στον πρωταγωνιστικό ρόλο.

HOME CINEMA

Οσα δεν φαίνονται στα story και στα βίντεο του Instagram

Νυχτερινός πράκτορας ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ (2023)
Δημιουργός: Σον Ράιν
Ερμηνείες: Γκέιμπριελ Μπάσο, Λουσιάν Μπιουκάναν

Το κατασκοπικό υποείδος φαίνεται να έρχεται ξανά στη μόδα, τουλάχιστον σε επίπεδο μικρής οθόνης, όπως υποδεικνύει και αυτή η πρόσφατη δημοφιλής σειρά του Netflix. Πρωταγωνιστής εδώ είναι ο Πίτερ Σάδερλαντ, ένας νεαρός πράκτορας του FBI, ο οποίος γίνεται μάρτυρας μιας τρομοκρατικής επίθεσης: ένα χρόνο αργότερα, ο ίδιος βρίσκεται να δουλεύει βραδινή βάρδια στον Λευκό Οίκο δίπλα σε ένα τηλέφωνο που δεν χτυπάει ποτέ. Όταν ωστόσο μια νύχτα αυτό αλλάζει, ο ίδιος και η κοπέλα που τον καλεί βρίσκονται μπλεγμένοι σε μια θανάσιμη συνωμοσία που φτάνει μέχρι τα ανώτερα κυβερνητικά κλιμάκια.

Ο Γκέιμπριελ Μπάσο στην κατασκοπική σειρά του Netflix «Νυχτερινός πράκτορας». Κάτω, η πρωτοεμφανιζόμενη Μαγκντάλενα Κόλεσνικ στην ταινία «Ιδρώτας» (Cinobo).

Η σειρά δέκα επεισοδίων εκτυλίσσεται ταχύτατα συνδυάζοντας την καθαρή δράση και το σασπένς με την πολιτική ιντριγκα και τις συνωμοσίες που εξυφαίνονται πίσω από κλειστές

πόρτες. Το πρώτο σκέλος, φυσικά, είναι αρκετά πιο φροντισμένο, με τον Γκέιμπριελ Μπάσο («Το τραγούδι του Χίλμπιλι») να καταφέρνει μια αρκούντως πειστική μίμηση του Ματ Ντέιμον ως Τζέισον Μπορν.

Ιδρώτας ★★★
ΔΡΑΜΑ (2020)
Σκηνοθεσία: Μάγκνους φον Χορν
Ερμηνείες: Μαγκντάλενα Κόλεσνικ, Ζουλιάν Σβιζέφσκι, Αλεξάντρα Κονιέσκα

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε μια συγκινητική ιστορία με πρωταγωνίστρια μια απόλυτα σύγχρονη ηρωίδα. Η πρωτοεμφανιζόμενη Μαγκντάλενα Κόλεσνικ παραδίδει συναρπαστική ερμηνεία στον ρόλο της Σιλβία, μιας διάσημης γυμνάστριας και ταυτόχρονα δημοφιλέστατης influencer στον χώρο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Εκατοντάδες χιλιάδες ακόλουθοι παρακολουθούν καθημερινά περίπου κάθε κίνηση της νεαρής κοπέλας μέσα από τα απανωτά βίντεο, τις φωτογραφίες και τις κάθε λογής

αναρτήσεις με τις οποίες εκείνη φροντίζει να τους ενημερώνει. Στην πραγματικότητα, βέβαια, η Σιλβία είναι ένα άτομο τρομερά μοναχικό, το οποίο λαχταρά την αποδοχή και τη συντροφικότητα, δίχως όμως να ξέρει πώς να τα κερδίσει. Το πρώτο κομμάτι της ταινίας του Μάγκνους φον Χορν μάς αποκαλύπτει με μεγάλη ακρίβεια και τόλμη μια ηρωίδα που ίσως μπορούμε να αναγνωρίσουμε και σε διάφορες αληθινές διαδικτυακές περσόνες της εποχής μας. Στη συνέχεια, ωστόσο, περνάμε στην πιο σκοτεινή κλιμάκωση του φινάλε, εκεί όπου το τέρας της μοναξιάς, της ματαιοδοξίας και της απανθρωπιάς κάνει την εμφάνισή του για να στοιχειώσει τις εικόνες που περνούν μπροστά από την κάμερα. Με αισθητική και ύφος «στεγνό», σκληρά ρεαλιστικό, ο Φον Χορν περιπατά στην άλλη πλευρά, για να δείξει όσα δεν φαίνονται στα story και στα ζωινά βίντεο του Instagram και τελικά να οδηγήσει την πρωταγωνίστρια σε μια διαδικασία καθαρσης, όμοια με εκείνη της αρχαίας τραγωδίας.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Γενικόλογες αναγνώσεις από τον Γκάτι και την Ορχήστρα του Μουσικού Μάν

Δύο συναυλίες έδωσε στην Αθήνα η Ορχήστρα του Μουσικού Μάν της Φλωρεντίας υπό τον αρχιμουσικό της, Ντανιέλε Γκάτι. Την 1η Μαρτίου, η βραδιά περιλάμβανε αποκλειστικά έργα Μπετόβεν, ενώ την επομένη το πρόγραμμα απαρτιζόταν από έργα Γάλλων συνθετών.

Μόλις δέκα ημέρες νωρίτερα στην ίδια αίθουσα είχε εμφανιστεί η Ορχήστρα Εγχόρδων του Φεστιβάλ της Λουκέρνης υπό τη μουσική διεύθυνση του εξάρχοντός της Ντάνιελ Ντοντς σε πρόγραμμα τελείως ανάλογο: οι Ελβετοί ερμήνευσαν το τρίτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν με σολίστ τη Μαρία Ζοάο Πίρες και την Τρίτη Συμφωνία του ίδιου συνθέτη, οι Ιταλοί το τέταρτο Κοντσέρτο για πιάνο με σολίστ τον Αυστριακό Ρούντολφ Μπούχμπιντερ και την Τέταρτη Συμφωνία, πάντα του Μπετόβεν. Οι συγκρίσεις ήταν αναπόφευκτες.

Δεν ήταν τόσο ότι οι Ιταλοί ήρθαν στην Αθήνα με ένα αρκετά μεγαλύτερο σύνολο, όσο ότι η μουσική διεύθυνση του Γκάτι κινήθηκε σε ασφαλή και σίγουρα νερά, χωρίς ρίσκο. Το αποτέλεσμα ήταν μια ερμηνεία ασφαλώς αξιό-

λογη, την οποία σε προηγούμενες δεκαετίες ίσως επαινούσε κανείς για την ομοιογένεια του ήχου και την ισορροπία των στοιχείων της.

Σήμερα, όμως, μια σειρά από αναγνώσεις έχουν αναδείξει τόσες ενδιαφέρουσες όψεις της γρα-

Μόλις δέκα ημέρες νωρίτερα στην ίδια αίθουσα είχε εμφανιστεί η Ορχήστρα Εγχόρδων του Φεστιβάλ της Λουκέρνης. Οι συγκρίσεις ήταν αναπόφευκτες.

φής του Μπετόβεν, χειριζόμενες με μεγαλύτερη πλαστικότητα τις μελωδικές γραμμές, εστιάζοντας περισσότερο στην εναλλαγή των ρυθμών, ριχνοντας τον προβολέα σε ενδιαφέροντα επιμέρους στοιχεία της ενορχήστρωσης, τα οποία όμως συνεισφέρουν στην ένταση και προσθέτουν στίξεις στη δραματολογία του έργου. Η ανάγνωση του Γκάτι έμοιαζε μάλλον γενικόλογη, χωρίς συγκεκριμένη πρόταση. Εξίσου «κλασική»,

Ο Βραζιλιάνος τσελίστας Αντόνιο Μενεσές είχε μια ιστορία να αφηγηθεί και συναισθήματα να μεταδώσει.

άμεμπτη μεν αλλά και με περιορισμένο ενδιαφέρον υπήρξε η ερμηνεία του Μπούχμπιντερ, ο οποίος αποδείχτηκε πολύ πιο ενδιαφέρων στον «Αυτοσχεδιασμό» έργου 90, αρ. 4 του Σούμπερτ που

απέδωσε εκτός προγράμματος. Παρότι είχε διαφορετικές απαιτήσεις, το πρόγραμμα της δεύτερης βραδιάς κύλησε παρόμοια. Στην «Παβάνα» έργο 50 του Φορέ ξεχώρισαν τα θαυμά-

σια ξύλινα πνευστά, αλλά η πλαστικότητα στη διαμόρφωση των φράσεων παρέμεινε περιορισμένη. Αντίθετα, ο Βραζιλιάνος τσελίστας Αντόνιο Μενεσές, σολίστ στο πρώτο Κοντσέρτο για βιο-

λοντσέλο του Καμίγ Σεν-Σανς, που ακολούθησε, προσέφερε μια ξεχωριστή ερμηνεία, ποιητική και μεγάλης κομψότητας. Ήταν φανερό ότι είχε μια ιστορία να αφηγηθεί και συναισθήματα να μεταδώσει, και διέθετε όλα τα μέσα, τεχνικά, δεξιотехνία, έκφραση, για να το κάνει.

Στη συνέχεια ο Γκάτι περιορίστηκε στη γοητεία που ασκεί από μόνος του ο ισπανικός εξωτισμός της «Ιμπέρια», δεύτερης από τις τρεις «Εικόνες για ορχήστρα» του Ντεμπισί. Οι «Δρόμοι και τα σοκάκια», τα «Αρώματα της νύχτας» και «Το πρωί μιας γιορτινής μέρας», που περιγράφει ο συνθέτης, έμειναν ακνές εικόνες, που στηρίχθηκαν κυρίως στην ποιότητα των μουσικών της ορχήστρας.

Η βραδιά έκλεισε με το «Μπολερό» του Ραβέλ, εξίσου καθοριζόμενο από τις μεμονωμένες συνεισφορές των μουσικών της ορχήστρας. Από την πρώτη ημέρα παρουσιάσής του, το 1928, μέχρι σήμερα το έργο ενθουσιάζει ανεξάρτητα από την εκάστοτε ερμηνεία, της οποίας τα περιθώρια έτσι κι αλλιώς (περι)ορίζονται από τον συνθέτη.

Αριστερά: Τυπικό ναπολιτάνικο στενό με μπουγάδες και σημαίες της ομάδας. Κέντρο: Κλασικό εικονοστάσι στη Νάπολη αλλά με τον Μαραντόνα. Δεξιά: Ο «αιώνιος Ντιέγκο» ως... επίσκοπος.

Η ιερή και βέβηλη Νάπολη...

...με το φάντασμα του Μαραντόνα να πλανάται ακόμη πάνω από την πόλη σαν θεότητα που λατρεύεται από τους πάντες

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ένα φάντασμα πλανάται πάνω απ' τη Νάπολη. Όχι της Καμόρα, που ανέδειξε αριστοτεχνικά ο αφηγητής-ρεπόρτερ Ρομπέρτο Σαβιάνο (συγγραφέας του πολυσυζητημένου «Γόμορρα»). Ούτε του Βεζούβιου, η τελευταία μεγάλη έκρηξη του οποίου τον Μάρτιο του 1944, και εν μέσω προώθησης των συμμαχικών στρατευμάτων προς Βορρά, στοίχισε τη ζωή σε 26 πολίτες, ενώ κατέστρεψε και τέσσερα χωριά.

Είναι ένα φάντασμα που κυκλοφορεί στα στενσοδάκα με τις απλωμένες μπουγάδες, το βλέπεις πάνω σε τοίχους, ακόμη και σε εικονοστάσια. Πέφτει πάνω του, στα ευφάνταστα γκράφιτι («μουράλες») στην Ισπανική Συνοικία της πόλης, πάνω από την κεντρική Βία Τολέδο. Τα πάντα προδίδουν το στοιχείο – που μονάχα στοιχείο δεν είναι, μια θεότητα. Στη Νάπολη, ο Ντιέγκο Μαραντόνα δεν πέθανε ποτέ.

Θεότητα, ναι, αλλά «βρώμικη», σαν την πόλη που έκανε δική του (η μαφία και τα σκουπίδια στη Νάπολη αποτελούν ξεχωριστά κεφάλαια στην ιστορία της πόλης). Το «χέρι του Θεού» στο Μουντιάλ του 1986 παραδέχθηκε και ο ίδιος («ποιο χέρι του Θεού; Αυτό ήταν το χέρι του Ντιέγκο και χαίρομαι που τη φέραμε στους Αγγλους!»). Ήταν η απόλυτη σφραγίδα αυτού του «βρώμικου θεού», όπως τον έχουν χαρακτηρίσει.

Από τα σοκάκια του ιστορικού κέντρου έως χαμηλά στη θάλασσα και το Τεάτρο Σαν Κάρλο, τη θρυλική όπερα όχι μόνο της πόλης αλλά του λυρικού θεάτρου παγκοσμίως, το πρόσωπο του Μαραντόνα σαρώνει. Εκεί όμως που γνωρίζει την αποθέωση είναι ψηλά, στα σωθικά της Ισπανικής Συνοικίας, στους πρόποδες της άνω πόλης με τη φανταστική θέα. Στα δρομάκια αυτά, ανάμεσα σε ψαραγορές με επιτόπιες οστερίες και κρεμασμένα κρέατα σε κασάπικα που τα ραίνουν συνεχώς με νερό και λεμόνι, υπάρχουν σημεία που νομίζεις πως έχεις γυρίσει στη δαντική Νάπολη του Μαλαπάρτε, στο εκστατικό όσο και σπαρτακτικό «Δέρμα» ή στο ημερολογιακό «Νάπολη '44» του Νόρμαν Λούις ή, επίσης, στην «Γκαλερία» του Τζον Χορν Μπερνς, συλλογή αφηγηματικών πορτρέτων της πόλης της ίδιας εποχής με τους ντόπιους να έχουν καταβροχθίσει όλα τα τροπικά ψάρια του τοπικού ενυδρείου για να καλμάρουν την πείνα τους, με την ασύδοτη πορνεία γυναικών, παι-

Από τα σοκάκια του ιστορικού κέντρου έως χαμηλά στη θάλασσα και το Τεάτρο Σαν Κάρλο, η μορφή του Ντιέγκο σαρώνει.

διών και ανδρών, με γυναικολόγους που βγάσουν τα προς το ζην με παρθενογραφές. Περνώντας από τη Νάπολη ως στρατιώτες οι Μπερνς και Λούις (και ο μέγας Μαλαπάρτε ως στρατιωτικός σύνδεσμος), αποτύπωσαν μια πόλη που παρά την εξαθλίωσή της, έσφυζε από ζωή, από έναν ιδιότυπο μεσογειακό σουρεαλισμό, ένα εκρηκτικό μείγμα ακραίων αντιφάσεων, γεμάτη από μια σπάνια φαντασμαγορία και ένα γκροτέσκο θέατρο ανθρώπων και ζώων.

Κατά κάποιον τρόπο, ο Μαραντόνα ήρθε να προστεθεί αρμονικά σε αυτό το τρομακτικό, ετερόκλητο παλίμψηστο της πόλης και του χρόνου. Μια πόλη με έναν έντονο, θα έλεγα, σωματικό χαρακτήρα. Όχι πολύ μακριά από τη Νάπολη (μία ώρα δρόμος με το πούλμαν), στη μοναδική αρχαία πολιτεία της τέφρας, την Πομπηία, πάνω από τις μονές κλίνες «της αμαρτίας» των διάσημων «λουπανάρε» (μπορντέλα), διακρίνονται τα τόσο συζητημένα «φρέσκο» με τις ερωτικές στάσεις (κατόπιν ενδελεχούς έρευνας οι αρχαιολόγοι έχουν καταλήξει ότι στα λουπανάρε προσφέρονταν επί πληρωμή η συμβατική ερωτική επαφή, πεολεικία και αιδοιολεϊξία, το ενεργητικό και παθητικό πρωκτικό σεξ). Ο οργαστικός χαρακτήρας της περιοχής γνωρίζει την αποθέωσή του στη γαστριμαργία αλλά και στη μουσι-

Σημαίες, φωτογραφίες παικτών, αφίσες και άλλα εμβλήματα της Νάπολης στη σκιά ενός μεγάλου γκράφιτι με τον Μαραντόνα.

Η Νάπολη είναι σαν το ίνδαλμά της. Δεν είναι παράδειγμα προς μίμηση σε πολλά, αλλά ζει όπως ακριβώς θέλει.

κή: οι παραδοσιακές ταραντέλες δεν έχουν στο βάθος τίποτα το γραφικό: είναι έξαλλοι χοροί που τραγουδιούνται από ανατριχιαστικές φωνές, γεμάτες εκστατικούς ρυθμούς. Παγανιστικά κατάλοιπα σε έναν τόπο στον οποίο, κατά τα άλλα, τα σώματα των αγίων εκτίθενται όχι μόνο μέσα στις επιβλητικές εκκλησίες.

Όταν το 1495 η σύφιλη ήρθε στην Ευρώπη με τις καραβέλες του Κολόμβου που επέστρεφαν από τον Νέο Κόσμο, η πρωτόφαντη τότε νόσος πολύ γρήγορα ονομάστηκε «αρρώστια της Νάπολης»: Στο λιμάνι της πόλεως, οι ναυτικοί άρχισαν να αναστενάζουν. Οι αισθήσεις οργιάζουν «πέραξ της Νεαπόλεως» αλλά και εντός της. Και μαζί με τις αισθήσεις και η τέχνη: Τον 17ο αιώνα, μαζί με τη Βενετία, η Νάπολη ήταν πρωτεύουσα της μουσικής: η πόλη που γέννησε το (βάμβαρο) έθιμο των «καστράτι» (των ευνούχων λυρικών ερμηνευτών, τις φωνές των οποίων σήμερα ερμηνεύουν οι κόντρα-τενόροι), η πόλη που γέννησε την κομέντια ντελ άρτε, που γέννησε τον συνθέτη Νικολά Πορπόρα και από την οποία πέρασαν ο μέγας συνθέτης Αλεσάντρο Σκαρλάτι, ο «σινιόρ Κρεσέντο» Ροσίνι, αλλά και η ζωγράφος Αρτεμισία Τζεντιλέσκι (ο «Θηλυκός Καραβάτζο»), το αμφιλεγόμενο μέντιουμ Ευσαπία Παλαντίνο και μια εκρηκτική, ρομαντική όσο και αισθησιακή,

παραδοσιακή μουσική που σήμερα αναβιώνουν σπουδαίες ερμηνεύτριες όπως η Κριστίνα Πλουχάρ και μπάντες όπως η Νουόβα Κομπανία ντελ Κάντο Ποπολάρε.

Σε αυτό τον τόπο ήρθε ο Μαραντόνα. Δεν πήγε στον κομψό ιταλικό Βορρά, αλλά στον βρώμικο Νότο. Ήταν κάτι σαν ανέκδοτο: Η Νάπολη δεν είχε αποχέτευση αλλά τον πιο ακριβοπληρωμένο παίκτη στον κόσμο, τον οποίο υποδέχθηκε σαν θεό 75.000 κόσμος που παραληρούσε στο γήπεδο Σάο Πάολο, στις 5 Ιουλίου του 1984. Φέτος που επισκεφθήκαμε την πόλη, η ομάδα είχε ξεφύγει 15 βαθμούς και πηγαίνει ολοταχώς για πρωτάθλημα. «Αρπαξε» μια τεσσάρα από τη Μίλαν εντός έδρας σε μια στιγμή χαλαρότητας, όμως η ουσία είναι ότι όσο η Νάπολη πάει μπροστά, τόσο ο κόσμος της θυμάται τον Μαραντόνα.

Οι κακές γλώσσες λένε ότι τη δουλεύει με τη μεταγραφή του το 1984 την έκανε η Καμόρα, την ίδια στιγμή που οι διανοούμενοι της πόλης συγκέντρωναν υπογραφές διαμαρτυρίας – η πόλη έπασχε από θεμελιώδεις ελλείψεις, ήταν δυνατόν να γίνεται μια τόσο εξωφρενική δαπάνη;

Ο Μαραντόνα το είχε πιάσει: Θα έπαιζε, κατά δήλωσή του, για τα φτωχά παιδιά της Νάπολης, θα έπαιρνε εκδίκηση από τη Ρώμη «και τα λεφτά της». Η αντιπαλότητα Βορρά - Νότου στο αποκορύφωμά της: περπατώντας σήμερα στο ιστορικό κέντρο της Νάπολης, βλέπεις στα τουριστικά μαγαζιά χαρτιά υγείας με πρόσωπα πολιτικών φωτογραφημένα επάνω τους αλλά και ομάδων: ξεχωρίζει το έμβλημα της Ρώμης...

Το 2000 ο Μαραντόνα παραδέχθηκε τον εθισμό του στην κοκαΐνη. Και τι μ' αυτό; Οι Ναπολιτάνοι δεν θα πάψουν να τον λατρεύουν. Όταν πέθανε στα 60 του, τον Νοέμβριο του 2020, ο σύλλογος μετονόμασε την έδρα του σε «Στάδιο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα».

Ήταν ένας βεζούβιος. Οδήγησε τη Νάπολη σε τίτλους, τσακώθηκε με τον Πάπα λόγω της κλιδής που είδε στο Βατικανό, ρουφούσε ποσότητες κοκαΐνης και σκορπούσε εξώγαμα. Ήταν ένας ηδονιστής, στην παράδοση του ναπολιτάνικου, ρωμαϊκού και ιταλιάνικου μαζί, ηδονισμού. Ένας αισθησιαστής που δεν ήθελε να γίνει παράδειγμα για κανέναν, αλλά να ζήσει όπως ακριβώς ήθελε. Κάπως έτσι είναι και η Νάπολη – ακόμη. Δεν είναι παράδειγμα προς μίμηση σε πολλά, αλλά η πόλη ζει όπως ακριβώς θέλει.

Αριστερά: Γκράφιτι στην Ισπανική Συνοικία που απεικονίζει τον Μαραντόνα τροπαιοχού. Κέντρο: «Άγιος Ντιέγκο», επίσης στην Ισπανική Συνοικία. Δεξιά: Ένα ακόμη γκράφιτι όχι μόνο με τον Μαραντόνα, αλλά και με άλλους παίκτες του συλλόγου.

VOGUE

GREECE

15/04

ΕΚΤΑΚΤΩΣ ΤΟ
ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE ANNIVERSARY ISSUE
HEIDI KLUM